

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah	Strana
	I <i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	UZNESENIA	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	438. plenárne zasadnutie v dňoch 26. a 27. septembra 2007	
2008/C 10/01	Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prírodné katastrofy“	1
<hr/>		
	III <i>Prípravné akty</i>	
	EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR	
	438. plenárne zasadnutie v dňoch 26. a 27. septembra 2007	
2008/C 10/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o zlepšení účinnosti výkonu rozsudkov v Európskej únii: zablokovanie bankových účtov“ KOM(2006) 618 v konečnom znení	2
2008/C 10/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zjednodušenia regulačného rámca v strojárstve“	8
2008/C 10/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Konkurenčný regulačný rámec pre automobilový priemysel pre 21. storočie – Postoj Komisie k záverečnej správe skupiny na vysokej úrovni CARS 21 – Príspevok k stratégii rastu a zamestnanosti EÚ“ KOM(2007) 22 v konečnom znení	15
2008/C 10/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ochranných konštrukciách kolesových poľnohospodárskych alebo lesných traktorov, chrániacich pri prevrátení“ (kodifikované znenie) KOM(2007) 310 v konečnom znení – 2007/0107 COD	21

2008/C 10/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o spojovacom zariadení a spätnom chode pre kolesové poľnohospodárske alebo lesné traktory“ (kodifikované znenie) KOM(2007) 319 v konečnom znení – 2007/0117 COD	21
2008/C 10/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o povinných štítkoch a nápisoch pre motorové vozidlá a ich prípojné vozidlá a ich umiestnení a spôsobe ich pripevnenia“ KOM(2007) 344 v konečnom znení – 2007/0119 (COD)	22
2008/C 10/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Akčný plán pre energetickú účinnosť: Využitie potenciálu“ KOM(2006) 545 v konečnom znení	22
2008/C 10/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o letiskových poplatkoch“ KOM(2006) 820, konečné znenie – 2007/0013 (COD)	35
2008/C 10/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Trvalo udržateľná výroba energie z fosílnych palív: s cieľom dosiahnuť po roku 2020 takmer nulové emisie z uhlia“ KOM(2006) 843 v konečnom znení	39
2008/C 10/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách prístupu na trh služieb autokarovej a autobusovej dopravy (prepracované znenie)“ KOM(2007) 264, konečné znenie – 2007/0097 (COD)	44
2008/C 10/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva“ KOM(2007) 51 v konečnom znení – 2007/0022 (COD)	47
2008/C 10/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú postupy Spoločenstva v súvislosti so stanovením limitov rezíduí farmakologicky účinných látok v potravinách živočíšneho pôvodu a ruší nariadenie (EHS) č. 2377/90“ KOM (2007) 194 v konečnom znení – 2007/0064 (COD)	51
2008/C 10/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o vytvorení systému Spoločenstva na zber, riadenie a používanie údajov v oblasti rybolovu a na podporu odborného poradenstva súvisiaceho so spoločnou politikou rybolovu“ KOM(2007) 196 v konečnom znení – 2007/0070 (CNS)	53
2008/C 10/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/22/ES o zákaze používania určitých látok s hormonálnym alebo tyrostatickým účinkom a beta-agonistov pri chove dobytka“ KOM(2007) 292 v konečnom znení – 2007/0102 (COD)	57
2008/C 10/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách“ KOM(2007) 368 v konečnom znení – 2007/0128 (COD)	58
2008/C 10/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia svetového obchodu a outsourcing. Čelíť novým výzvam“	59
2008/C 10/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Práva pacientov“	67
2008/C 10/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Podpora trvalo udržateľnej produktivity na európskych pracoviskách“	72

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2008/C 10/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Harmonizácia ukazovateľov zdravotného postihnutia ako nástroj monitorovania európskych politík“	80
2008/C 10/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Cesta k účinnejšiemu využívaniu daňových stimulov v prospech VaV“ KOM(2006) 728 v konečnom znení	83
2008/C 10/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárstvo EÚ: hodnotenie výsledkov za rok 2006 – Posilnenie eurozóny: kľúčové priority politiky“ KOM(2006) 714 v konečnom znení – SEC(2006) 1490	88
2008/C 10/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárske a sociálne dôsledky vývoja finančných trhov“	96
2008/C 10/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárska politika, ktorá podporuje európsku priemyselnú stratégiu“	106
2008/C 10/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na témy: — „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Koordinácia daňových systémov členských štátov na vnútornom trhu“ — „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Daňové zaobchádzanie so stratami v cezhraničných prípadoch“ — „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zdanenie pri odchode a potreba koordinácie daňovej politiky členských štátov“ KOM(2006) 823 v konečnom znení — KOM(2006) 824 v konečnom znení – SEC(2006) 1690 a — KOM(2006) 825 v konečnom znení	113

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

UZNESENIA

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

438. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 26. A 27. SEPTEMBRA 2007

Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prírodné katastrofy“

(2008/C 10/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor na schôdzi svojho grémia 25. septembra 2007 rozhodol vyjadriť svoje zdesenie nad rozsiahlymi požiarimi, ku ktorým došlo v auguste v Grécku, a vyjadriť svoju solidaritu s obeťami a občianskou spoločnosťou.

Na plenárnom zasadnutí 26. a 27. marca 2007 (schôdza z 26. septembra 2007) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor 192 hlasmi za, pričom sa jeden člen hlasovania zdržal a proti nehlasoval nikto, nasledujúce uznesenie.

Po rôznych prírodných katastrofách, ktoré postihli viaceré členské štáty, výbor diskutoval o tom, že je potrebné, aby mal existujúci európsky mechanizmus civilnej ochrany dostatočné prostriedky na koordinovanie zásahov pri prírodných katastrofách v rámci Európy i mimo nej.

Výbor by chcel preto v nadväznosti na tieto prípady zopakovať názor, ktorý vyjadril v stanovisku EHSV 1491/2005 (NAT/283) a apeluje predovšetkým na Komisiu, aby zaručila účinné fungovanie mechanizmu Spoločenstva v oblasti civilnej ochrany, najmä prostredníctvom týchto činností:

1. Vyžadovať dodržiavanie noriem Spoločenstva v oblasti civilnej ochrany vo všetkých členských štátoch prostredníctvom vhodnej legislatívy.

2. Doplniť mechanizmus Spoločenstva o tieto nástroje:

- systém satelitnej komunikácie,
- vlastné zásahové tímy,
- prostriedky na identifikáciu dostupného personálu a výstroje v rámci Únie,
- regionalizácia operačných základní a ich vzájomná úplná koordinácia,
- primerané technické školenie tímov.

3. Prijatť európske normy v oblasti občianskoprávnej a trestnoprávnej zodpovednosti, ktoré umožnia trestne stíhať a potrestať páchatel'ov pri takýchto katastrofách.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

438. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 26. A 27. SEPTEMBRA 2007**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o zlepšení účinnosti výkonu rozsudkov v Európskej únii: zablokovanie bankových účtov“**

KOM(2006) 618 v konečnom znení

(2008/C 10/02)

Európska komisia sa 24. októbra 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 18. júla 2007. Spravodajcom bol pán J. PEGADO LIZ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 131 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Komisia touto zelenou knihou a následnými iniciatívami zameranými na vytvorenie európskeho justičného priestoru začala konzultácie týkajúce sa prípadného vytvorenia legislatívneho nástroja Spoločenstva, ktorý zvýši účinnosť vymáhania finančných nárokov a zároveň zabezpečí predbežné zmrazenie existujúcich peňažných súm na bankových účtoch dlžníka v ktoromkoľvek členskom štáte.

1.2 Napriek určitej koncepcnej nevyváženosti definície samotného objektívneho a subjektívneho rámca tohto opatrenia a obzvlášť nespoľahlivého prekladu vo viacerých jazykových verziách, zo zelenej knihy, ktorú nemožno brať do úvahy nezávisle bez prečítania a analýzy pracovného dokumentu v prílohe ⁽¹⁾ a štúdie, ktorá mu slúžila ako základ, vyplýva, že Komisia si stanovila cieľ predložiť návrh dobrovoľne uplatniteľného predpisu, ktorý by definoval právny systém európskeho ochranného ustanovenia v podobe preventívneho zablokovania bankových účtov, a to nezávisle od povahy dlhu a postavenia zainteresovaných strán.

1.3 Vzhľadom na to, že nebola vypracovaná žiadna dôsledková analýza takéhoto opatrenia a vzhľadom na skutočnosť, že štúdie komparatívneho práva, ktoré sú jeho základom, brali do úvahy len situáciu v 15 a nie 27 členských štátoch EÚ, sa výbor nenazdáva, aj napriek tomu, že zdieľa obavy Komisie, že by bola riadne preukázaná jeho potreba v zmysle princípov subsidiarity a proporcionality a že by rovnaký výsledok nebolo uspokojivo možné dosiahnuť prostredníctvom adekvátnej zmeny dvoch pojmov nariadenia Brusel I.

⁽¹⁾ SEK(2006) 1341.

1.4 Výbor tiež nenachádza logické zdôvodnenie pre obmedzenie predmetu takejto iniciatívy, ktorá bude čoskoro schválená, len na preventívne zablokovanie peňažných súm uložených na bankových účtoch. Navrhuje jeho rozšírenie na ostatný hnutelný majetok dlžníka a, s potrebnými úpravami, aj na následné zablokovanie pred získaním exekučného právneho titulu. Okrem toho považuje za nevyhnutné doplniť toto opatrenie zároveň o iniciatívu týkajúcu sa transparentnosti bankových účtov, povinnosti poskytovať informácie a pravidiel zachovania a ochrany údajov, ktoré sú podmienkou.

1.5 Výbor súhlasí s Komisiou, že vždy v prípade, keď sa bude považovať za absolútne nevyhnutné zaviesť takéto opatrenie, adekvátnym nástrojom bude dobrovoľne uplatniteľný predpis na zmrazenie bankových účtov dlžníka v členských štátoch, ktoré nie sú sídlom alebo miestom pobytu veriteľa.

1.6 Na základe toho výbor predkladá niekoľko odporúčaní odborného-právneho charakteru týkajúcich sa definície systému, ktorý považuje za najadekvátnejší pre túto iniciatívu, najmä čo sa týka právomoci súdov, podmienok uplatňovania opatrenia, obmedzení na zablokované sumy a výnimiek, záruk na ochranu dlžníka a tretích držiteľov spoločných alebo proporcionálne zdieľaných účtov, odvolaní a lehôt, systému právnych nákladov, povinností a zodpovedností bánk, v ktorých sú vedené dotknuté účty a aplikovateľných noriem súkromného práva verejného a medzinárodného, aby tak presne vyhoveli žiadosti Komisie o vypracovanie stanoviska.

2. Zhrnutie zelenej knihy

2.1 Komisia touto zelenou knihou začala konzultácie so zainteresovanými stranami o spôsobe zlepšenia vymáhania finančných nárokov a navrhuje prípadné vytvorenie európskeho systému na zablokovanie bankových účtov.

2.2 Komisia na úvod opisuje existujúce ťažkosti vo vykonávaní rozhodnutí v občiansko-právnom konaní v „európskom justičnom priestore“ spôsobené rôznorodosťou vnútroštátnych noriem v tejto oblasti a uznáva, že nariadenie (ES) č. 44/2001 (Brusel I) ⁽²⁾ nezabezpečuje, aby ochranné opatrenie ako napríklad bankové zaistenie získané *ex parte* bolo uznané a vykonateľné v inom členskom štáte ako v tom, kde bolo vydané.

2.3 Komisia je toho názoru, že tento nedostatok môže poškodiť konkurenciu medzi podnikmi podľa stupňa účinnosti súdnych systémov krajín, v ktorých vykonávajú svoju činnosť, a tým vytvorí prekážku správne fungovaniu vnútorného trhu, čo si vyžaduje zosúladenie účinnosti a rýchlosti vymáhania pohľadávok, najmä finančných.

2.4 Komisia následne zvažuje myšlienku vytvorenia európskeho príkazu na zablokovanie bankových účtov, ktorý by umožnil veriteľovi zabezpečiť peňažnú sumu splatnú alebo ním nárokovanú zabránením výberu alebo prevodu peňažných prostriedkov viazaných pre úver jeho dlžníka na jednom alebo niekoľkých bankových účtoch v rámci územia Európskej únie a podrobne skúma prípadnú formu jeho právneho systému, ktorého parametre uvádza v 23 otázkach.

3. Rámec iniciatívy

3.1 Táto iniciatíva sa správne začleňuje do súboru opatrení, ktoré Komisia prijala s chvályhodným cieľom vytvoriť európsky justičný priestor, ktorý by z hľadiska súdnych aspektov podporil vytvorenie jednotného

⁽²⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. (Brusel I), Ú. v. ES L 12, 16.1.2001. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Malosse (CES 233/2000 z 1. marca 2000, Ú. v. ES C 117, 26.4.2000).

trhu ⁽³⁾, najmä po transformácii bruselského dohovoru na nariadenie Spoločenstva ⁽⁴⁾ a nariadenia týkajúceho sa európskeho vykonateľného titulu ⁽⁵⁾.

3.2 Komisia predložila správne praktické pripomienky týkajúce sa ťažkostí pri vykonávaní súdnych rozhodnutí vo viacerých krajinách Európy a systémových rozdielov, ktorým čelia z dôvodu nedostatočnej harmonizácie vykonávacieho procesu na úrovni Únie a ktorých dôsledky Komisia zdôraznila ⁽⁶⁾. Tieto dôsledky sa však zhoršili len po nedávnom pristúpení 12 nových členských štátov. Komisia v predkladanej zelenej knihe nepodrobila svoju iniciatívu nevyhnutnému podrobnému preskúmaniu vzhľadom na princípy subsidiarity a proporcionality.

3.3 Nezdá sa byť dostatočne preukázané, že by nebolo možné dosiahnuť rovnaký výsledok alebo výsledok s podobným účinkom prostredníctvom jednoduchej úpravy jedného či dvoch pojmov nariadenia Brusel I, čím by sa rozšíril jeho rámec uplatňovania a udržal stanovený systém, pričom by došlo k výhodnému zjednodušeniu, a to konkrétne článkov 31 a 47 ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ K týmto patria:

- Oznámenie Komisie „Akčný plán týkajúci sa prístupu spotrebiteľa k spravodlivosti a riešenie spotrebiteľských sporov na jednotnom trhu“ zo 14. februára 1996 [KOM(96) 13 v konečnom znení].
  - Oznámenie Komisie „K väčšej účinnosti pri získavaní a vymáhaní rozsudkov v Európskej únii“ [KOM(97) 609 v konečnom znení, Ú. v. ES C 33, 31.1.1998].
  - Zelená kniha o prístupe verejnosti k spravodlivosti a riešenie spotrebiteľských sporov na jednotnom trhu [KOM(93) 576 v konečnom znení].
  - Zelená kniha o alternatívnych spôsoboch riešenia súdnych sporov v občianskych a obchodných veciach [KOM(2002) 196 v konečnom znení, 19.4.2002].
  - Odporúčanie Komisie z 12. mája 1995 o platobných lehotách v obchodných transakciách, Ú. v. ES L 127, 10.6.1995 a súvisiace oznámenie Komisie Ú. v. ES C 144, 10.6.1995.
  - Smernica 98/27/ES z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov, Ú. v. ES L 166, 11.6.1998.
  - Smernica 2000/35/ES z 29. júna 2000 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách, Ú. v. ES L 200, 8.8.2000.
  - Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. (Brusel I), Ú. v. ES L 12, 16.1.2001. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Malosse (CES 233/2000 z 1. marca 2000, Ú. v. ES C 117, 26.4.2000).
  - Nariadenie (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky, Ú. v. EÚ L 143 z 30.4.2004. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Ravoet (CESE 1348/2002 z 11. decembra 2002, Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003).
  - Nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach, Ú. v. ES L 174, 27.6.2001. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Hernández Bataller (CES 228/2001 z 28. februára 2001, Ú. v. ES C 139, 11.5.2001).
  - Program opatrení určených na uplatnenie princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (v Ú. v. ES C 12, 15.1.2001).
  - Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (Ú. v. ES L 160, 30.6.2000). Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Ravoet (CES 79/2001 z 26. januára 2000, Ú. v. ES C 75, 15.3.2000).
  - Nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o súdnej právomoci a uznávaní a vykonávaní rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovskej zodpovednosti oboch manželov za deti, tamtiež. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Braghin (CES 940/1999 z 20. októbra 1999, Ú. v. ES C 368, 20.12.1999).
  - Nariadenie Rady (ES) č. 1348/2000 z 29. mája 2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov v členských štátoch v občianskoprávných a obchodných veciach, tamtiež. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Hernández Bataller (CES 947/1999 z 21. októbra 1999, Ú. v. ES C 368, 20.12.1999).
  - Rozhodnutie Rady z 28. mája 2001 zriaďujúce Európsku súdnu sieť v občianskych a obchodných záležitostiach, Ú. v. ES L 174, 27.6.2001. Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Retureau (CES 227/2001 z 28. februára 2001, Ú. v. ES C 139, 11.5.2001).
  - Nariadenie (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006 (Ú. v. EÚ L 399, 30.12.2006) o konaní o platobnom rozkaze. Stanovisko EHSV k návrhu nariadenia (KOM(2004) 173 v konečnom znení, 19.3.2004) vypracoval pán Pegado Liz (CESE 133/2005 z 22.2.2005, Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005).
  - Návrh nariadenia, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (KOM(2005) 87 v konečnom znení, 15.3.2005). Stanovisko EHSV k danej problematike vypracoval pán Pegado Liz (CESE 243/2006 zo 14. februára 2006).
- ⁽⁴⁾ Nariadenie (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000. K návrhu nariadenia sa EHSV vyjadril vo svojom stanovisku, ktorého spravodajcom bol pán Malosse (Ú. v. ES C 117, 26.4.2000).
- ⁽⁵⁾ Nariadenie (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004. K návrhu nariadenia (KOM(2002) 159 v konečnom znení, 27.8.2002) sa EHSV vyjadril vo svojom stanovisku CESE 1348/2002 z 11.12.2002, ktorého spravodajcom bol pán Ravoet (Ú. v. EÚ C 85, 8.4.2003).
- ⁽⁶⁾ Konkrétne vo svojom oznámení „K väčšej účinnosti pri získavaní a vymáhaní rozsudkov v Európskej únii“ Ú. v. ES C 33, 31.1.1998).
- ⁽⁷⁾ Znenie týchto dvoch článkov je veľmi rozsiahle, a preto je potrebné prijať interpretáciu vyplývajúcu z právnej doktríny, konkrétne z prípadu Denilauer (Rozsudok C-125/79, 21.05.1980, Zb. s. 1553) týkajúceho sa článku 31. Otázky vzťahujúce sa na vypršanie lehoty, postupy pri konaní o uznání a výkone rozhodnutia, procesné podmienky (overovanie „fumus bonus iuris“ a „periculum in mora“), prostriedky/záruky pre ochranu a zabavené sumy/výnimky by mohli byť predmetom dvoch spomenutých článkov, čím by sa rozšíril ich rozsah a dosiahli ciele návrhu Komisie.

3.4 Na druhej strane, hodnotenie jeho predbežného dosahu, ku ktorému ani Komisia ešte nepristúpila a ktoré by malo brať do úvahy nielen 15 členských štátov, ktorých situácia bola analyzovaná v štúdiu, ktorá bola podkladom pre túto zelenú knihu⁽⁸⁾, ale všetky štáty tvoriace v súčasnosti Európsku úniu, nemôže byť predložené bez adekvátneho posúdenia opatrení týkajúcich sa väčšej transparentnosti majetku dlžníkov a nevyhnutného prístupu k informáciám o ich bankových účtoch, pričom však nesmie byť porušená náležitá ochrana bankového tajomstva, pretože len ich posúdením ako celku je možné dospieť k správne hodnoteniu a) potreby; b) rozsahu a c) zdôvodneniu iniciatívy.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV vo svojich pripomienkach k navrhovanej iniciatíve zdôrazňuje:

- a) všeobecné pripomienky k základným otázkam týkajúcim sa povahy a rozsahu ustanovenia;
- b) osobitné pripomienky k procesným otázkam.

4.2 Predbežná otázka: termíny a pojmy

4.2.1 Keďže ide o zelenú knihu, ktorá predchádza prípadnému prijatiu právneho nástroja, najpravdepodobnejšie vo forme nariadenia Spoločenstva, termíny použité na označenie pojmov, ktoré stanovujú povahu ustanovenia procesného charakteru, musia spĺňať veľmi prísne kritériá v záujme odborného-právnej presnosti v každom jazyku Spoločenstva.

4.2.2 Avšak, minimálne v piatich jazykových verziách⁽⁹⁾ nie je definícia použitá Komisiou na označenie prípadného ochranného opatrenia jednoznačná ani zhodná, čo môže viesť k určitým nezrovnalostiam odborného-právneho charakteru vzhľadom na jeho právnu povahu. Samotná Komisia by mala zabezpečiť opravu prekladov vzhľadom na právnu povahu opatrenia, aby sa predišlo nejasnostiam založeným len na neadekvátnej použitej terminológii⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Aby bolo možné úplne objasniť znenie predkladanej zelenej knihy, je potrebné brať do úvahy nielen pracovný dokument Komisie (SEK(2006) 1341), 24.10.2006, ale aj štúdiu č. JAI/A3/2002/02, v jej aktualizovanej verzii z 18.2.2004, ktorej autorom je Prof. Dr. Burkhard HESS, riaditeľ Ústavu pre komparatívne medzinárodné súkromné právo Univerzity v Heidelbergu. Text správy sa nachádza na adrese http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

⁽⁹⁾ Vo verziách, ktorým spravodajca rozumie. Zároveň vyjadruje poľutovanie, že nemá prístup k ostatným 15 verziám.

⁽¹⁰⁾ Termín „attachment“ (zabavenie) nie je ani vo svojom odbornoprávnom význame jednoznačný, pretože môže byť použitý ako „zablokovanie“ alebo „zabavenie“. Dokonca aj v angličtine by bolo vzhľadom na právnu povahu navrhovaného opatrenia lepšie použiť termín „arrestment“ (zabavenie osobného majetku) alebo „freezing order“ (príkaz na zmrazenie účtu), aby sa odlišil od pojmu „garnishment“ (zabavenie pohľadávky). Na druhej strane, jedine taliansky preklad „sequestro conservativo“ správne vystihuje preventívny a kontrolný charakter opatrenia. Francúzska verzia „saisie“ s dodatočným vysvetlením, že môže byť „délivrée par un tribunal ségeant en référé“ plní svoj cieľ, zatiaľ čo španielsky ekvivalent „embargo“ sa zdá byť nedostatočný na charakterizovanie cieľa opatrenia. **V každom prípade, portugalský preklad „penhora“ (zablokovanie) je úplne nesprávny a myl by byť nahradený termínom „arresto“ (zabavenie).**

4.2.3 Zdá sa, že z analýzy právneho systému, ktorý sa snaží navrhnúť – potreba „*fumus boni iuris*“ (preukázanie oprávneného nároku) a „*periculum in mora*“ (preukázanie naliehavosti) a jeho zámeru (zmraziť alebo zablokovať sumy uložené na bankových účtoch až do konečného rozhodnutia a vykonania v občianskoprávných konaniach za účelom pokrytia finančných nárokov, samozrejme nárokov občianskeho a obchodného charakteru a nie nárokov vyplývajúcich z trestného konania) možno správne vyvodit', že ide o **ochranné ustanovenie v podobe preventívneho zabavenia**.

4.3 Rámec ustanovenia⁽¹¹⁾

4.3.1 Na druhej strane výbor vyjadruje pochybnosti vzhľadom na obmedzenie rámca ochranného ustanovenia na bankové účty.

4.3.2 Vymáhanie peňažných nárokov, ktoré musí byť nevyhnutne vykonávané všeobecne, sa vzťahuje na všetok majetok dlžníka až do výšky dlžnej sumy. Ochranné ustanovenie v navrhovanej podobe by sa mohlo vzťahovať aj na ostatný majetok dlžníka, ktorý je možné zabaviť, vrátane dlhopisov, akcií, obligácií a ostatných pohľadávok a kreditov u tretích strán, a nie len na finančné prostriedky uložené na určitých bankových účtoch alebo v iných peňažných inštitúciách. Neexistuje dôvod domnievať sa, že by bolo príliš komplikované rozšíriť rozsah tohto ustanovenia aspoň na hnuťelný majetok, ktorý nie je potrebné registrovať a na peňažné pohľadávky dlžníka (vrátane akcií, obligácií, renty, pohľadávok u tretích strán) alebo prípadne na hnuťelný majetok priamo napojený na bankový účet.

4.3.3 Výbor dodáva, že ani obmedzenie rozsahu nástroja Spoločenstva výlučne na preventívne zabavenie bankových účtov nie je opodstatnené. Naopak, mohol by byť s potrebnými úpravami výhodne rozšírený aj o zablokovanie tohto majetku, ktoré by nasledovalo po získaní exekučného titulu, vzhľadom na skutočnosť, že aj v tomto prípade sa môžu vyskytnúť rovnaké ťažkosti týkajúce sa zabavenia a zmiznutia majetku, ktoré oprávňujú navrhované opatrenie.

4.3.4 Komisia by preto mala starostlivo zvážiť a zdôvodniť prínos a náklady opatrenia takéhoto typu, ktoré je výlučne obmedzené na preventívne zabavenie finančných prostriedkov uložených na bankových účtoch dlžníka.

4.4 Načasovanie podania žiadosti o ustanovenie

4.4.1 Vzhľadom na svoju vopred definovanú povahu je otázka načasovania podania žiadosti o spomínané ochranné ustanovenie automaticky vyriešená. V súlade s najlepším právnym postupom by mohlo byť ochranné ustanovenie takéhoto typu požadované v ktorejkoľvek fáze súdneho procesu, s ktorým súvisí, konkrétne pred začatím hlavného konania ako prípravný a preventívny postup, presne v momente, keď je jeho praktické využitie najvhodnejšie.

⁽¹¹⁾ Podľa nášho názoru by mal byť obmedzený na občianske a obchodné dlhy.

4.4.2 Samozrejme bude potrebné brať do úvahy zjavné špecifické črty tohto systému, podľa toho, či bol ochranný postup použitý pred rozhodnutím o hlavnom konaní alebo po tom, ako bolo vyhlásené rozhodnutie o žiadosti, pred vykonávacím procesom alebo počas neho, prípadne podľa toho, či bolo alebo nebolo podané odvolanie na vyššie súdy voči rozsudku súdu prvej inštancie, alebo v prípade, že exekučný titul nie je vo forme rozsudku (list, dlhopis, šek alebo iný vykonateľný dokument).

4.5 Právomoc súdu

4.5.1 Otázka právomoci súdu zväziť a nariadiť ochranné ustanovenie sa zdá byť vzhľadom na uvedené skutočnosti do určitej miery tiež vyriešená. Právomoc bude mať zjavne súd, ktorý je príslušný oboznámiť sa s podstatou samotnej veci, a to od chvíle, kedy sa konanie/vykonanie začalo.

4.5.2 Avšak príslušným by mal byť **aj** súd so sídlom v mieste vedenia bankových účtov, ak je ustanovenie požadované **pred** navrhnutím konania/vykonania. V tomto prípade by však bolo potrebné zabezpečiť, aby bolo nariadené ochranné ustanovenie po začatí navrhnutého hlavného konania/vykonania predložené súdu príslušnému v tejto veci, ktorý by ho mal akceptovať ako taký, aj keď podlieha inej národnej jurisdikcii, a bez akéhokoľvek procesu uznávania ⁽¹²⁾.

4.6 Podmienky na vydanie príkazu

4.6.1 Z jeho podstaty vyplýva potreba zabezpečiť podmienky, ktoré Komisia veľmi oprávnene stanovuje v bode 3.2 zelenej knihy, „*fumus boni iuris*“ a „*periculum in mora*“. Ak už však existuje súdne rozhodnutie alebo iný vykonateľný dokument, bude potrebné len dokázať „*periculum in mora*“, čiže naliehavú potrebu vykonať zablokovanie.

4.6.2 Podmienkou prípustnosti žiadosti o nariadenie ochranného ustanovenia by mal byť dôkaz o tom, že veriteľ vyvinul primerané úsilie v zmysle dobrovoľného vyplatenia dlhu, vrátane mimosúdnych prostriedkov.

4.6.3 Skutočnosť, že nie je potrebné predbežné vypočítanie dlžníka, je základnou podmienkou účinnosti ustanovenia. Môže byť však sprevádzané **poskytnutím kaucie určenej súdom**, ktorá bude dostatočne vysoká na to, aby pokryla škody spôsobené prípadným zrušením tohto opatrenia v hlavnom konaní alebo pri odvolaní, ak nebude mať pozastavujúci účinok, a to v prípade, keď bude opatrenie nariadené pred vynesением alebo obdržaním rozsudku.

4.7 Suma, ktorá sa má zabezpečiť a výnimky

4.7.1 Suma, ktorá sa má zabezpečiť uplatnením ustanovenia, musí byť obmedzená na výšku nevyplatenej pohľadávky a úroky

z omeškania (zmluvné alebo právne) plynúce až do momentu predloženia požiadavky na uplatnenie ustanovenia.

4.7.2 V rámci ochranného ustanovenia, ktoré má bezpodmienečne provizórny charakter, a vzhľadom na závažnosť zmrazenia peňažných súm na bankových účtoch, sa nepovažuje za oprávnené začleniť akékoľvek iné nároky, napríklad sumy potrebné na pokrytie budúcich úrokov, nákladov na právnikov, súdne trovy, bankové trovy a iné.

4.7.3 EHSV si uvedomuje, že implementácia podobného systému by mohla bankám spôsobiť dodatočné náklady. Nazdáva sa však, že by nebolo oprávnené včleniť tieto náklady do peňažných súm, ktoré budú zmrazené na prípadných bankových účtoch predpokladaného dlžníka. Národné právne predpisy by mali stanoviť systém bankových poplatkov a ich pokrytie zo strany veriteľov, ktorí využijú takýto postup. Tieto náklady sa začlenia do súdnych trov, ktoré budú stanovené na konci.

4.7.4 V nástroji Spoločenstva bude ešte potrebné určiť parametre stanovenia obmedzení pre výnimky zablokovaných súm s cieľom vyhovieť základným potrebám dlžníka a jeho rodiny, ak ide o fyzickú osobu, ktoré by mohli byť pri nariadení tohto ustanovenia ohrozené.

4.7.5 Banka bude musieť po vykonaní ustanovenia informovať súd o obmedzeniach platných pri plnení nariadenia o zablokovaní podľa typu bankového účtu dlžníka (bežný účet, sporenie, hypotekárny úver), podľa výšky príjmov alebo platieb vkladných na účet (mzda, zisky, honoráre za výkon slobodného povolania, príjmy za vykonanú prácu, renty, dôchodky, platby sociálneho zabezpečenia, atď.) alebo súvisiacich výdavkov (hypotéka, leasing auta, prenájom, spotrebný úver, bežné rodinné výdavky, atď.), a to v súlade s právnymi predpismi krajiny, v ktorej je bankový účet vedený a do tej miery, pokiaľ má banka vedomosti o charaktere týchto príjmov a výdavkov.

4.8 Účty tretích strán

4.8.1 Rovnako nie je opodstatnené rozšírenie rámca ochranného ustanovenia na účty tretích strán. Ak nebude možné presne určiť časť, ktorá patrí dlžníkovi, malo by sa predpokladať, že strany majú rovnaký podiel.

4.8.2 Zdá sa byť rovnako neprijateľné, že za rovnakú sumu by mali ručiť viaceré účty, hoci sa berú do úvahy ťažkosti pri riešení tohto problému. Môže sa stať, že v prípade účtov vedených v rôznych krajinách, každý z príslušných súdov bude žiadať o nariadenie tohto opatrenia bez toho, aby vedel, že rovnaké ustanovenie bolo požadované v inej krajine, a to až do momentu, keď budú všetky procesy sústredené na súde príslušnom v danej veci.

⁽¹²⁾ Pozri rozsudok Súdneho dvora Van Uden Maritime B.V. zo 17.11.1998, vo veci C-391/95 (Zb. 1998, s. I-07091).

4.8.3 Preto by bolo vhodné zároveň doplniť túto iniciatívu o stanovenie jasných **povinností poskytovať informácie** týkajúce sa žiadateľa a dotknutých bánk, ako aj povinnej spolupráce medzi bankami a súdmi v jednotlivých členských štátoch, a to vždy za predpokladu, že bude riadne zaručené zachovanie súkromia a ochrana bankových údajov a bankového tajomstva, ako sa správne uvádza v spomínanej štúdii, na ktorej je založená predkladaná zelená kniha.

4.8.4 Takýmto spôsobom by sa napríklad mohlo stanoviť zníženie *ex-post* zablokovanej súm hneď po získaní informácií z jednotlivých bánk, ak sa to týka viac ako jednej, a to v krátkej lehote, ktorá bude definovaná.

4.9 Záruka ochrany dlžníka

4.9.1 Je veľmi dôležité, aby bola zabezpečená ochrana dlžníka tým, že mu bude v **rozumnej lehote poskytnutá možnosť namietať proti tomuto rozhodnutiu**. Táto lehota by nemala byť kratšia ako 20 kalendárnych dní s cieľom preukázať:

- a) celkovú alebo čiastočnú neexistenciu dlhu;
- b) neexistenciu „*periculum in mora*“;
- c) nesprávnu výšku zablokovanej sumy;
- d) že dlžníkove základné alebo rodinné potreby (v prípade, ak je dlžníkom fyzická osoba) sú opatrením ohrozené.

4.9.2 Z tohto dôvodu, by mal byť dlžník informovaný príslušným súdom hneď po potvrdení, či boli po doručení príkazu na zablokovanie bankového účtu zadržané dostatočné sumy na pokrytie údajného dlhu alebo sa počká, kým sa potrebná suma nezhrmáždí. Rovnakú informáciu by mala za podmienok stanovených súdom príslušná banka poskytnúť dlžníkovi okamžite po zmrazení účtu.

4.9.3 V nástroji Spoločenstva by mali byť rovnako stanovené **prostriedky obrany a príčiny alebo dôvody námietky/odvolania**, ktoré budú zosúladené na úrovni Spoločenstva s cieľom zabezpečiť rovnaké posúdenie situácie v ktorejkoľvek príslušnej jurisdikcii a jednotné spôsoby obrany. Významnou otázkou bude stanovenie účinku odvolania (či bude pozastavujúce alebo nie) a určenie príslušného súdu, ktorý to zhodnotí, ak nebude v danom prípade jedna národná jurisdikcia oprávnená nariadiť ustanovenie a vyniesť rozhodnutie o podstate veci.

4.9.4 Rovnako dôležité bude stanovenie **lehoty** na začatie hlavného konania alebo žiadosti o *exequat*ur (konanie o uznaní a výkone rozhodnutia), počítanej odo dňa, kedy bol veriteľ informovaný o vykonaní ustanovenia. Výbor navrhuje, aby bola táto lehota 60 kalendárnych dní nezávisle od rozhodnutia o uplatnení ochranného ustanovenia.

4.10 Nástroj Spoločenstva a jeho podstata

4.10.1 Komisia sa vo svojej zelenej knihe nevyjadruje jasne pokiaľ ide o zamýšľaný právny nástroj potrebný na realizáciu svojej iniciatívy. Berúc do úvahy stanovené ciele sa EHSV nazdáva, že s cieľom zaručiť jednotné zaobchádzanie vo všetkých členských štátoch by tento nástroj mal byť uvedený vo **forme nariadenia**, podobne ako pri iných nástrojoch rovnakého typu v rámci európskeho právneho priestoru.

4.10.2 Odlišnou, aj keď jednoznačne súvisiacou otázkou je rozsah jeho pôsobnosti. Ak má byť opatrenie považované za potrebné, mala by Komisia, podobne ako pri iných identických nástrojoch, rozhodnúť, aby sa spomínaný postup vzťahoval výlučne na cezhraničné otázky a mal **nepovinný charakter** (článok 28) a aby mali veritelia možnosť vybrať si harmonizovaný nástroj Spoločenstva alebo prípadne existujúci a možný postup využitia vhodných ustanovení medzinárodného súkromného práva.

4.11 Náklady

EHSV navrhuje, aby boli pravidlá týkajúce sa nákladov uplatniteľné pri tomto postupe rovnaké ako pravidlá stanovené v článku 7 nariadenia (ES) č. 805/2004, prípadne s určitými úpravami ⁽¹³⁾.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Pokiaľ ide o otázky čisto formálnej povahy, EHSV sa nazdáva, že postup „*exequat*ur“ by mal byť zrušený v súvislosti s rozhodnutím o nariadení ochranného ustanovenia a nezávisle od toho, ktorý súd bude v tejto veci oprávnený.

5.2 Ďalej sa tiež nazdáva, že systém poskytovania informácií zo súdu banke a údajnému dlžníkovi by mal byť zbavený nepotrebných formalít, za predpokladu, že bude zaručená hodnovernosť nástroja a identita dlžníka. Pravidlá stanovené v nariadení (ES) č. 1348/2000 sú na tento účel vhodné ⁽¹⁴⁾. Identifikácia účtov, ktoré majú byť zablokované by mala byť čo najúplnejšia, aby sa predišlo generickým príkazom na zablokovanie.

5.3 EHSV sa rovnako nazdáva, že príkaz príslušného súdu by mala banka vykonať za podmienok, ktoré stanoví súd, avšak mala by zabezpečiť prebiehajúce oprávnené operácie, konkrétne predchádzajúce záväzky vo forme listu, dlhopisu alebo šeku, ako aj povinnosti voči privilegovaným veriteľom, akými sú štát, sociálna poisťovňa a zamestnanci. Banka by mala za každých okolností zodpovedať za existujúci zostatok na účte ku dňu, kedy jej bol doručený príkaz na zablokovanie a mala by zabezpečiť, aby bol účet zmrazený „*ipso facto*“, aj keď obdrží príkaz elektronicke mimo prevádzkových hodín, a to pod hrozbou, že bude musieť prevziať zodpovednosť za zanedbanie v prípade úniku peňažných súm, ktoré boli následne presunuté.

⁽¹³⁾ Článok 7 stanovuje: „Ak rozhodnutie zahŕňa vykonateľné rozhodnutie o výške trov súdneho konania, vrátane úrokových sadzieb, musí byť osvedčené ako európsky exekučný titul tiež so zreteľom na trovy, pokiaľ dlžník v priebehu súdneho konania nepodal konkrétnu námietku voči jeho povinnosti znášať také trovy v súlade s právnymi predpismi členského štátu pôvodu.“

⁽¹⁴⁾ Nariadenie (ES) č. 1348/2000 29.6.2000, Ú. v. ES L 160, 30.6.2000.

5.4 EHSV je však toho názoru, že banky by mali okamžite, akýmkoľvek komunikačným prostriedkom, vrátane elektronickej pošty, informovať súd o spôsobe vykonania rozhodnutia.

5.5 Norma Spoločenstva by nemala stanoviť konkrétne pravidlá pre prípad konkurzného konania veriteľov týkajúceho sa rovnakého bankového účtu a EHSV sa prikláňa k tomu, aby boli uplatnené vnútroštátne právne predpisy.

5.6 EHSV sa nazdáva, že vykonanie ochranného opatrenia by sa malo riadiť právnymi predpismi krajiny oprávnenej na toto vykonanie, a to v súlade s všeobecnými pravidlami uplatňovanými pri riešení sporov.

5.7 Na záver EHSV upozorňuje Komisiu na potrebu stanoviť systém prekladu dokumentov týkajúcich sa fungovania tohto opatrenia v súlade s ustanoveniami článku 21 ods. 2 písm. b) nariadenia (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zjednodušenia regulačného rámca v strojárstve“

(2008/C 10/03)

Pani Margot WALLSTRÖM a pán Günter VERHEUGEN, podpredsedovia Európskej komisie sa 8. januára 2007 rozhodli požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému „Zjednodušenie regulačného rámca v strojárstve“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. júla 2007 Spravodajcom bol pán IOZIA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. septembra 2007 prijal 138 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky strojársky priemysel je jedným zo špičkových a kľúčových priemyselných odvetví európskeho hospodárstva. V roku 2006 viac ako 130 000 strojárskych podnikov, ktoré viac ako tretinu svojich výrobkov vyvážajú, dosiahlo celkový obrat niekoľko stoviek miliárd eur. V strojárskom priemysle a v elektromechanickom priemysle, ktoré produkujú významnú pridanú hodnotu, je v EÚ zamestnaných viac ako štyri milióny vysokokvalifikovaných pracovníkov.

1.2 Strojárstvo a elektromechanický priemysel môžu vďaka neustálemu ďalšiemu vzdelávaniu, výmene skúseností a osvedčených postupov, zachovaniu vysokej úrovne konkurencieschopnosti, ako aj vďaka svojej schopnosti preniknúť na svetové trhy prispieť k splneniu cieľov lisabonského programu viac, než iné odvetvia.

1.3 Výbor podporuje iniciatívu Komisie na posilnenie konkurencieschopnosti tohto odvetvia a na zlepšenie právneho rámca prostredníctvom lepších a účinnejších predpisov zohľadňujúcich realitu tohto odvetvia, ktoré je charakteristické desiatkami tisícov

malých a stredných podnikov. „Lepšia tvorba právnych predpisov“ neznamená – aspoň v tomto odvetví – absenciu tvorby právnych predpisov, ale vytvorenie stabilného, transparentného a ľahko uplatniteľného regulačného rámca s čo najnižšími správnymi nákladmi.

1.4 Výbor víta, že ho Komisia poverila citlivou úlohou zistiť v rámci činnosti legislatívnych orgánov zameranej na lepšiu tvorbu a zjednodušovanie právnych predpisov pri čo najširšom konsenze, ktoré oblasti sú vhodné na zjednodušenie právnych predpisov Spoločenstva.

1.5 Výbor berie na vedomie, že sa v súčasnosti vypracovávajú rozličné legislatívne iniciatívy týkajúce sa daného odvetvia. Pritom je potrebné zladit' rôznorodé záujmy hospodárskej, sociálnej a ekologickej povahy. Vytvorenie vnútorného trhu nesmie ovplyvňovať iné záujmy, ktoré si z hľadiska cieľov lisabonského programu vyžadujú osobitnú pozornosť, napr. zdravie a bezpečnosť zamestnancov, ochrana spotrebiteľa a ochrana životného prostredia. Podľa názoru výboru si tieto rozličné iniciatívy vyžadujú integrovanú a koordinovanú stratégiu.

1.6 Výbor víta návrhy Komisie na zmenu nového prístupu a na posilnenie úlohy členských štátov pri trhovom dohľade obsiahnuté v oznámení zo 17. februára 2007, ktoré na tento účel nie vždy poskytujú dostatočné prostriedky. Výbor dúfa, že sa rozšíri personál Komisie zodpovedný za koordinačné a dohľadné činnosti a v niektorých prípadoch aj personál zodpovedný za kontrolu akreditačných podmienok, za činnosť notifikačných pracovníkov a kvalitu ich certifikácie. Musí sa vytvoriť „komunikačná platforma“ pre subjekty a členské štáty, ktoré musia konať primerane a v súlade s cieľmi smerníc a s politikou Spoločenstva, a tak postupne dosiahnuť zosúladenie sústav a modelov trhového dohľadu.

1.7 Výbor žiada, aby sa všetkým aktérom, ktorých sa normalizácia týka, umožnilo, že sa už v prípravnej fáze budú môcť podieľať na určovaní noriem. Na to by sa mala zintenzívniť účasť v technických výboroch, predovšetkým na miestnej úrovni, ako aj hodnotenie dosahu bez toho, aby sa nadmerne využívali konzultácie prostredníctvom internetu. Ide síce o užitočný prostriedok, ktorý však predovšetkým v tejto oblasti nesmie byť jediným spôsobom na vypočutie zástupcov zainteresovaných skupín.

1.8 Pokiaľ ide o „harmonizovanú“ normalizáciu, zastáva výbor názor, že predovšetkým pre malé a stredné podniky musí byť k dispozícii bezplatne alebo za symbolickú cenu. Výbor poukazuje na nerovnaké zaobchádzanie s podnikmi v krajinách, v jazykoch ktorých sa normy zostavujú (angličtina, francúzština a príležitostne nemčina) a podnikmi z iných krajín, ktoré musia niekedy znášať značné náklady na preklady.

1.9 Výbor podčiarkuje, že sa musia odstrániť všetky neodôvodnené správne náklady a že sa musí zreteľne znížiť zaťaženie výrobných sústav.

1.10 Výbor pripomína Komisii, aby pri normalizácii starostlivo zohľadňovala nevyhnutnosť stabilného riešenia a aby naviazala aj na odporúčania záujmových skupín a ich najdôležitejších zástupcov. Pokiaľ ide o právny rámec a zodpovedajúci právny základ, výbor Komisii odporúča, aby pred vydaním právneho predpisu overila, či sa tie isté ciele nedajú dosiahnuť iným spôsobom, napríklad samoreguláciou alebo koreguláciou, pokiaľ je podľa možnosti rozsiahlym spôsobom zaručená transparentnosť a účasť všetkých zainteresovaných strán, a aby zároveň vždy vychádzala z hlavného predmetu normy a jej obsahu, ktoré majú byť rozhodujúcimi dôvodmi na voľbu príslušného článku zmluvy ako právneho základu.

1.11 Výbor žiada odstránenie technických prekážok zavŕšenia vnútorného trhu. Neodôvodnené ustanovenia členských štátov alebo regionálne ustanovenia vytvárajú skutočné a neprekonateľné prekážky voľného pohybu tovaru.

1.12 Výbor odporúča, aby sa pred vydávaním budúcich právnych predpisov nielen vždy uskutočňovalo starostlivé hodnotenie

dosahu a zohľadňovala primeranosť, ale aby sa aj následne vykonávala prísna kontrola na zabránenie narušeniam, ktoré by pre budúcnosť podnikov v tomto odvetví mohli byť osudné.

1.13 Európsky sociálny dialóg na odvetvovej úrovni zohráva ústrednú úlohu pri určovaní všetkých spoločných iniciatív na podporu zamestnanosti a konkurencieschopnosti tohto odvetvia. Pritom treba vždy zohľadňovať neodmysliteľné zásady ochrany zamestnancov, občanov a životného prostredia. Postupy v rámci sociálnej zodpovednosti podnikov môžu tento neustály dialóg medzi podnikmi a zástupcami záujmových skupín uľahčiť, čím sa zabráni nevhodnému použitiu, podporí sa vytváranie povedomia a neustále ďalšie vzdelávanie a dosiahne sa kladný vzťah k danej oblasti a konečným spotrebiteľom.

2. Obsah žiadosti Komisie

2.1 Na podnet podpredsedníčky pani WALLSTRÖMOVEJ a podpredsedu pána VERHEUGENA požiadala Európska komisia Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie preskúmaného stanoviska na zistenie celkových súvislostí právnych rámcových podmienok v strojárstve ako priemyselnom odvetví a určenie priestoru na možné zjednodušenia. Preskúmanie sa nemalo obmedziť na právne predpisy špecifické pre dané odvetvie, ale malo sa zaoberať celkovým regulačným prostredím v odvetví strojárstva.

2.2 Pokiaľ ide o zapojenie zainteresovaných subjektov do procesu zjednodušovania, predovšetkým pokiaľ ide o poukázanie na tie predpisy, s ktorými sú pri uplatňovaní osobitné problémy, Komisia uznáva, že výbor má značné a rozsiahle skúsenosti a skutočne pluralistické zloženie, a preto je ideálne vhodný pokiaľ ide o vysvetlenie a zhrnutie postoja subjektov z hospodárstva, zamestnancov a občianskej spoločnosti v Európe.

2.3 Komisia touto dôležitou úlohou poverila EHSV vzhľadom na skúsenosti, ktoré výbor získal prostredníctvom početných stanovísk na tému lepšej tvorby a zjednodušovania právnych predpisov⁽¹⁾, ako aj vzhľadom na článok 8 Protokolu o spolupráci medzi Európskou komisiou a EHSV. Pre prípad, že táto práca výboru prinesie kladné výsledky, Komisia výhľadovo prisľúbila, že takúto žiadosť opätovne zašle v mnohých ďalších prípadoch týkajúcich sa programu Komisie a výboru pre oblasť zlepšovania tvorby právnych predpisov.

2.4 Komisia následne objasnila svoj postoj a vysvetlila, že lepšia tvorba právnych predpisov neznamená zmenšenie právnej ochrany, ale že úroveň ochrany zamestnancov, spotrebiteľov a životného prostredia musí zostať aspoň zachovaná a že cieľ spočíva v zaručení právneho rámca, ktorý umožňuje zlepšenie konkurencieschopnosti.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, spravodajca: pán RETUREAU a Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, spravodajca: pán CASSIDY.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Vopred treba povedať, že výbor má veľký záujem o úlohu nájsť súlad rozličných záujmov a predložiť návrh na zlepšenie a zjednodušenie jestvujúceho regulačného a právneho rámca. Veľká výhoda metódy výboru spočíva v schopnosti ovplyvňovať rozhodovací proces hľadaním podľa možnosti širokého konsenzu zástupcov občianskej spoločnosti, ktorí obhajujú rozličné záujmy. Vďaka jednoznačnému zasadzovaniu sa o zásady a hodnoty Spoločenstva, i vďaka svojim stanoviskám vyznačujúcim sa vyváženosťou, kvalitou a inováciou, je EHSV pre európske inštitúcie významným a silným partnerom na rokovania. Žiadosť Komisie ponúka všetkým častiam spoločnosti zastúpeným vo výbore podnet alebo takmer výzvu úspešne využiť túto príležitosť a tak zdôrazniť úlohu stretnutí, diskusií a dialógu, ktoré sa organizovanej občianskej spoločnosti priznávajú v zmluvách.

3.2 Možnosť, aby výbor vopred určil oblasti činnosti na zlepšenie regulačného rámca, je novým prístupom a otvára nové možnosti spolupráce európskych inštitúcií. Je zrejme, že všetky zainteresované strany – každá za seba – už Komisii oznámili svoje potreby a očakávania. Výrobné podniky, používatelia, zamestnanci, spotrebiteľia, normalizačné grémiá a úrady už vysvetlili, ako by si predstavovali „zlepšenie“ jestvujúcich predpisov. Doteraz používané konzultačné postupy však neukázali podrobný celkový obraz rozličných záujmov, čo u zúčastnených niekedy zanecháva dojem, že sa na nich primerane neprihliada.

3.3 Výbor môže dospieť k syntéze záujmov na jednej strane na základe svojich početných a cenných skúseností a na druhej strane prostredníctvom svojich široko rozvetvených a vplyvných vzťahov, vďaka ktorým jeho členovia môžu získať cenné poznatky. Výbor túto tému už načrtol vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy na tému Priemyselné zmeny v strojárskom odvetví (?).

3.4 Výbor konštatuje, že už prebiehajú alebo boli ohlásené rozličné iniciatívy v oblasti predpisov EÚ týkajúce sa výrobných odvetví a osobitne strojárstva. V týchto iniciatívach sa hovorí o komplexných otázkach rôzneho charakteru. Zdá sa, že má zmysel skúmať tieto problémy, aby sa mohli zohľadňovať rozličné záujmy chránené právom Spoločenstva: voľný obeh tovaru, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, ochrana spotrebiteľov, ochrana životného prostredia a ciele Lisabonskej stratégie z hospodárskeho a spoločenského hľadiska. Tieto pravidlá sa opierajú o rôzne právne nástroje a takýto prieskum sa doteraz ešte neuskutočnil. Výbor zastáva názor, že teraz je skutočne načase, aby sa pre celé odvetvie našlo jednotné a štruktúrované riešenie.

3.5 Právne predpisy Spoločenstva v oblasti výroby a distribúcie priemyselných výrobkov sa vypracovávali postupne.

Vo všeobecnosti to umožnilo právnu harmonizáciu, čo viedlo k značnému zjednodušeniu právneho prostredia pre podniky, aj keď sa musí zdôrazniť, že tento proces ešte nie je ukončený.

3.6 V právnych predpisoch Spoločenstva prijatých v druhej polovici osemdesiatych rokov 20. storočia môžeme rozlišovať dve veľké skupiny: prvá skupina sa týka trhu, druhá skupina sa týka pracovných miest. Účinné uplatňovanie týchto právnych predpisov si vyžaduje súčinnosť mnohých aktérov: normalizačných a osvedčovacích orgánov, projektantov a výrobcov, dovozcov a distribútorov, montážnych a inštalacyjnych firiem, verejných kontrolných a sankčných orgánov (vrátane colných a súdnych orgánov), podnikateľov, zamestnancov a odborov atď. Organizácie na ochranu spotrebiteľov vyjadrili svoj rozhodný záujem o konkrétnu a aktívnu účasť, ktorú pokladajú dosiaľ za nedostatočnú. Spolupráca všetkých týchto subjektov má ústredný význam, rovnako ako spolupráca úradov na národnej a európskej úrovni.

3.7 Zdá sa, že uplatňovanie týchto ustanovení spôsobuje veľké problémy. Napriek kladnému celkovému hodnoteniu by sa však nemalo zabúdať na niekoľko konkrétnych problémov.

4. Prísnejšie, avšak stále ešte nedostatočné bezpečnostné predpisy

4.1 Každý rok sa stane 6 000 až 8 000 smrteľných pracovných úrazov (pričom 40 % obetí smrteľných pracovných úrazov je mladších ako 35 rokov) a pracovné úrazy spôsobia ročne stotisícim osôb zníženie pracovnej schopnosti. Časť týchto úrazov súvisí s pracovnými nástrojmi. Príčinou je často nedostatočná osobná ochrana alebo nedostatočné vyškolenie. Približne štvrtina zamestnancov v EÚ uviedla, že používa osobné prostriedky na zachovanie bezpečnosti a na ochranu zdravia pri práci. Rozhodujúce fyzikálne rizikové činitele na pracovisku sú spojené vo všeobecnosti s pracovnými prostriedkami: hluk, vibrácie a ionizujúce alebo neionizujúce žiarenie. Zásadný význam z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci majú ergonomické činitele. V určitých prípadoch môžu pracovné prostriedky zohrávať rozhodujúcu úlohu pri vystavení osôb chemickým látkam. Účinnosť individuálnej ochrany môže mať v niektorých prípadoch rozhodujúci význam.

4.2 Osobitnú pozornosť treba venovať tým výrobkom, ktoré sú určené na všeobecné použitie bližšie neurčenou skupinou spotrebiteľov, ktorí určite nie sú oboznámení s nebezpečenstvami súvisiacimi s kúpenými alebo najatými strojmi. Spotrebiteľia sú žiaľ veľmi často obeťami úrazov, ktorých príčinou je neprimerané použitie a ktoré sa v štatistikách nezohľadňujú.

(?) Ú. v. EÚ C 267, 27.10.2005, spravodajca: pán IERSEL.

5. Niekedy nie celkom jednoduchá spolupráca rozličných subjektov

5.1 Treba konštatovať, že spolupráca subjektov na vnútornom trhu je obmedzovaná skutočnými ťažkosťami, ako aj veľkými výhradami, pokiaľ ide o úplne transparentné správanie. V súkromnom sektore to môžeme pripisovať želaniu chrániť sa pred konkurenciou alebo možnými postihmi, vo verejnom sektore zasa niekedy veľmi výraznej inštitučnej nepružnosti. Je napríklad zrejmé, že sa musí zintenzívniť spolupráca medzi výrobnými podnikmi a užívateľskými podnikmi, alebo že výklad podstatných požiadaviek smerníc „novej koncepcie“ zo strany normalizačných a kontrolných orgánov, notifikačných pracovísk a poradenských ústavov, ktoré podnikateľom poskytujú technickú pomoc, musí byť transparentnejší.

5.2 Tento problém bol v centre pozornosti Komisie pri nedávno začatej iniciatíve na preskúmanie novej koncepcie, ktorá bola ohlásená 14. februára 2007 ako nový balík opatrení pre obeh tovaru na vnútornom trhu. Balík pozostáva z návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh [KOM(2007) 37 v konečnom znení] ⁽³⁾ a z návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom rámci pre uvádzanie výrobkov na trh [KOM(2007) 53 v konečnom znení] ⁽⁴⁾. Cieľom balíka opatrení je posilnenie štruktúr trhového dohľadu, aby sa výrobky, ktoré nie sú bezpečné, rozpoznávali a nepripúšťali na trh a aby sa mohlo postupovať proti podvodným podnikom. Kontrolné, certifikačné a inšpekčné pracoviská, ktoré sa zúčastňujú na kontrole výrobkov, majú byť pri akreditácii prísnejšie kontrolované. Má sa tak zaručiť jednotný právny rámec pre podniky i pre kontrolné pracoviská. (V súčasnosti funguje v EÚ približne 1 800 takýchto pracovísk na hodnotenie zhody, t. j. laboratória, inšpekčné a certifikačné pracoviská, ktoré sa v budúcnosti budú označovať ako notifikačné pracoviská. Ide o zariadenia súkromného sektoru, ktorých funkcia je akreditovaná úradmi.) Pritom je možné konštatovať nezvyčajnú skutočnosť, že za týmito „nezávislými“ inštitúciami nájdeme množstvo aktérov, ktorí majú priame spojenie so združeniami výrobcov, kvôli čomu môžu konflikty záujmov predstavovať skutočný problém. V jednom členskom štáte bolo napríklad len v sektore výroby výtahov akreditovaných 80 pracovísk na hodnotenie zhody.

5.2.1 Dvadsaťdva rokov po prijatí rozhodnutia Rady zo 7. mája 1985 o prijatí zásady „novej koncepcie“ navrhuje Komisia aktualizáciu a rozšírenie trhového dohľadu, aby sa zväčšila spoľahlivosť označovania značkou CE. Výbor zastáva názor, že metódou novej koncepcie, ktorá sa týka 25 smerníc, z ktorých 21 sa zaoberá špecifickými ustanoveniami o udeľovaní značky, sa dosiahli dobré výsledky a podporil sa rozvoj vnútorného trhu, zároveň si však myslí, že navrhovaná zmena je

⁽³⁾ Stanovisko INT/352, ktoré sa teraz vypracováva (spravodajca: pán PEZZINI).

⁽⁴⁾ Stanovisko INT/353, pozri poznámku pod čiarou 3.

nevyhnutná. Právomoci a oblasti zodpovednosti členských štátov, ale aj Komisie sa musia rozšíriť. Komisia musí rozšíriť svoj personálny stav, aby mohla vykonávať neustálu kontrolu trhového dohľadu, postupov akreditácie hodnotiacich pracovísk a v niektorých prípadoch aj činnosti týchto pracovísk. Veľká väčšina odvetvových zväzov sa v rámci prieskumov Komisie vyslovila za takéto posilnenie orgánov členských štátov a v logickom dôsledku aj európskych inštitúcií.

5.3 Výbor víta túto iniciatívu, ktorou sa obmedzí priestor na svojvoľné a rozdielne posudzovanie. Svojvoľné a rozdielne posudzovanie bráni rozvoju vnútorného trhu a má množstvo konkurenčných nevýhod pre subjekty, ktoré dodržiavajú predpisy. Narušenia konkurencie kvôli nedbanlivému dohľadu predstavujú prvoradý problém a ozrejmujú medze pri používaní novej koncepcie. Jednoduchý a jasný právny rámec má okrem toho ústredný význam predovšetkým pre malé a stredné podniky a takisto sa musí zintenzívniť spolupráca medzi orgánmi trhového dohľadu, ako na území EÚ/EHP, tak aj na medzinárodnej úrovni. Musí sa vytvoriť „komunikačná platforma“ pre subjekty a členské štáty, ktoré musia konať primerane a v súlade s cieľmi smerníc a s politikou Spoločenstva a tak postupne dosiahnuť zosúladenie sústav a modelov trhového dohľadu. Zásadný význam má účasť colných úradov na týchto činnostiach.

5.4 Na európskej úrovni by bola vhodná väčšia spolupráca všetkých generálnych riaditeľstiev (napr. ENTR, ENV, EMPL a SANCO), ktoré by mohli spolupracovať pri zostavovaní usmernení na uplatňovanie rozličných platných smerníc. Tieto usmernenia by prirodzene nenahrádzali predpisy, mohli by však byť zmysluplným príspevkom a ušetriť množstvo peňazí, ktoré by sa inak vynakladali na zbytočné poradenstvo.

5.5 V oblasti sezónnych výrobkov, napr. záhradného náradia treba počítať so zjednodušenými a zrýchlenými postupmi, aby sa nepremeškali trhové príležitosti. Výbor odporúča vytvoriť na tento účel „sprostredkovateľské pracovisko“, na ktoré by sa podniky mohli obrátiť kvôli splneniu osobitných a oprávnených potrieb, pričom treba v každom prípade zaručiť svedomitú uplatňovanie všetkých ustanovení, hlavne v oblasti bezpečnosti.

6. Administratívne predpisy, ktoré nie sú nevyhnutne odôvodnené

6.1 Ďalšia Komisiou ohlásená priorita sa týka odstránenia neodôvodnených administratívnych predpisov, ktoré v značnej miere ovplyvňujú konkurencieschopnosť. Výbor so záujmom sleduje zodpovedajúcu činnosť Komisie, ktorá 24. januára 2007 dostala konkrétnu podobu predložením akčného programu. Cieľom akčného programu je zredukovať do roku 2012 administratívne povinnosti podnikov o jednu štvrtinu.

6.2 Komisia by k riešeniu niektorých problémov pri uplatňovaní smerníc mohla prispieť napríklad tým, že u seba sústreďí všetky oznámenia, ktoré sú toho času adresované jednotlivým členským štátom, čo spôsobuje nesmierne problémy už pri obstarávaní adries. Týka sa to napr. smernice 2000/14/ES o hlučnosti, pri ktorej sa osvedčenie o zhode musí doručiť členskému štátu a Komisii, alebo smernice 97/68/ES o plyných emisiách spaľovacích motorov mobilných strojov a zariadení, pri ktorej majú podniky kvôli flexibilitě oboznamovať príslušné úrady určené všetkými členskými štátmi o získanom povolení a polročne podávať správy.

6.3 Pri praktickom uplatňovaní smerníc o ochrane pracovníkov pred fyzikálnymi vplyvmi narážajú podniky na množstvo ťažkostí. Osobitne smernica o vibráciách (2002/44/ES) alebo smernica o ohrození neionizujúcim optickým žiarením (2006/25/ES) spôsobuje problémy predovšetkým malým a stredným podnikom. Takéto problémy by mohli vzniknúť aj pri uplatňovaní pripravovanej smernice o umelom optickom žiarení. Ak majú tieto smernice plniť svoj účel, sú potrebné usmernenia a praktické návody. Ak by sa konkrétne uplatňovanie skutočne ukázalo ako neuskutočiteľné, treba prirodzene uvažovať o potrebných zmenách a rýchlo ich uskutočniť, aby podniky mohli plniť svoje právne povinnosti.

6.4 V oblasti priemyselnej výroby, predovšetkým v strojárstve, sa však musia zohľadňovať rozličné potreby, pokiaľ ide o administratívne predpisy. Sledovateľnosť pracovných úkonov rozličných subjektov má podstatný význam, pokiaľ ide o bezpečnosť spotrebiteľov a právnú istotu zmluvných vzťahov riadených trhom. Preto sa musia nájsť vyvážené riešenia, aby sa zachovala transparentnosť a sledovateľnosť bez toho, aby sa zbytočne zvyšovali správne náklady.

7. Úloha normalizácie

7.1 Technická normalizácia zohráva dôležitú úlohu pri fungovaní pravidiel Spoločenstva a umožňuje dať základným bezpečnostným požiadavkám stanoveným v právnych predpisoch konkrétnu podobu. Dodržiavanie noriem dáva tušíť zhodu so smernicami. Certifikácia (akreditovanými notifikačnými pracoviskami, ak je potrebná) je možná len v rámci zodpovedajúcich právnych predpisov.

7.2 Európske normalizačné orgány vykonali na základe právomocí udelených Komisii celkovo užitočnú prácu. V každom prípade by vypracovávanie noriem, ktoré je v súčasnosti fakticky obmedzené na prehľadný okruh subjektov, malo prebiehať s väčšou účasťou dotknutých subjektov, čo by zjednodušilo ďalší dialóg. Veľká časť podnikov, ktoré ich používajú, nedisponuje ani prostriedkami, ani zdrojmi, aby túto úlohu plnili pravidelne. Účasť zamestnancov a spotrebiteľov je ešte menšia. V takej situácii je ťažké zohľadňovať význam získaných skúseností. Niektoré normy nemôžu zodpovedať všetkým lokálnym zisteným želaniam. Výbor dúfa v tejto oblasti, v ktorej

má niekoľko málo osôb skutočnú rozhodovaciu právomoc, vo väčšiu účasť všetkých zainteresovaných strán v technických výboroch, predovšetkým na miestnej úrovni. Výbor s obavou konštatuje, že rast nákladov pri normalizácii sa môže stať brzdou konkurencieschopnosti, ale aj bezpečnosti, keď sa pripustia riziká a stroje sa budú používať nevhodne alebo v rozpore s normami. Niektoré východoeurópske malé a stredné podniky ukazujú ochotu podstúpiť veľké riziko alebo sklony používať vynálezávé postupy.

7.3 Výbor víta iniciatívy ohlásené 15. marca 2007 v akčnom pláne európskej normalizácie. V nich sú všetky členské štáty vyzvané podať správu o stave realizácie, ako aj o opatreniach urobených na zapojenie všetkých subjektov, ktoré sa podieľajú na normalizácii na európskej a medzinárodnej úrovni. Komisia by sa mala prednesených podnetov chopiť a zohľadniť ich pri európskej normalizácii. Zapojenie malých a stredných podnikov do normalizačných postupov na európskej úrovni i na úrovni členských štátov má zásadný význam a prínos zapojenia musí pri budúcich normalizačných procesoch skutočne nadobudnúť konkrétnu podobu.

7.4 V určitých prípadoch si podniky môžu len s ťažkosťami plniť povinnosti vyplývajúce z právnych predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia. Hodnotenie rizík si totiž od okamihu nasadenia stroja vyžaduje vzájomné dopĺňanie sa výrobcu a užívateľského podniku. Problémy môžu vzniknúť vtedy, keď normy neobsahujú primerané informácie o zvyškových rizikách, ktoré musí podnik zohľadniť. Ak podnikatelia nie sú správne oboznámení so zvyškovými rizikami v súvislosti so strojom, ktorý nadobudli, budú mať ťažkosti splniť povinnosť hodnotenia rizika podľa rámcovej smernice 89/391/EHS a jej 19 dopĺňujúcich špecifických smerníc pre oblasť aktívnej a pasívnej ochrany zamestnancov.

7.5 Šírenie noriem môže byť pre malé a stredné podniky vzhľadom na vysoké nadobúdacie náklady obťažné. Ak normalizácia prináša nový certifikačný postup, sú správne náklady vo všeobecnosti oveľa vyššie ako priame náklady spôsobené právnymi predpismi.

7.6 Analýza rizík vyvinutá odborníkmi Európskeho výboru pre normalizáciu (CEN) má veľmi veľký význam pre tých podnikateľov, ktorí ju musia doplniť špecifickým rozborom pracovného prostredia, v ktorom sa stroj používa. Náklady na tieto harmonizované normy sú vysoké predovšetkým pre malé a stredné podniky. Výbor odporúča, aby sa uvažovalo o návrhu poskytovať harmonizované normy na základe mandátu, ktorý udelí Európska komisia Európskemu výboru pre normalizáciu, zdarma alebo za symbolickú cenu, aby sa umožnilo dodržiavanie zákonných povinností. Bezplatné šírenie prostredníctvom internetu sa inak už úspešne praktizuje v odvetví telekomunikácií: niektoré normy ETSI (Európsky inštitút pre telekomunikačné normy) sú dostupné bezprostredne na internete.

8. Podpora stálosti predpisov

8.1 Výbor zdôrazňuje, že nie vždy je nevyhnutné meniť osvedčené smernice. Práce, ktoré viedli k celkovému zlepšeniu základnej smernice 98/37/ES, tejto známej „smernice o strojárstve“, sa určite vyznačovali osobitnou komplexnosťou, pričom sa nakoniec dosiahla optimálna rovnováha rozličných záujmov. V niektorých ďalších prípadoch by bolo určite lepšie nesnažiť sa nadmieru o takzvané zlepšenia. Príkladom môže byť zmena smernice o nízkonapäťových elektrických zariadeniach (73/23/ES) alebo, ako to ozrejmil Zväz strojárského priemyslu vo svojej pripomienke z 5. novembra 2004, návrh Komisie o zlúčení smernice 87/404/ES a smernice 97/23/ES o tlakových zariadeniach, ktorý nemá veľký zmysel.

8.2 Trh ukázal, že stabilný a jasný regulačný rámec je potrebný, aby sa mohli pokojne plánovať investície a úpravy podľa jednoznačných ustanovení, ktoré sa príliš často nemenia. Na druhej strane jestvuje vážne nebezpečenstvo, že „zjednodušenie“ môže spôsobiť vyššie správne náklady a stúpanie ostatných nákladov kvôli komplexným postupom na hodnotenie zhody.

8.3 Výbor síce chápe potreby výrobných firiem, pokiaľ ide o uplatňovanie článku 95 Zmluvy o založení ES, podčiarkuje však, že právny rámec, od ktorého sa smernice odvíjajú, predovšetkým čo sa týka právneho základu rozličných noriem, musí byť v súlade so zásadami zmlúv. Je zjavné, že cieľ a obsah právneho predpisu prevažuje a predstavuje objektívny vzťažný rámec, od ktorého sa musí odvíjať uplatňovanie rozličných ustanovení. K tomu sa nedávno v rozličných rozsudkoch vyjadril aj Súdny dvor ES a v každom prípade vylúčil možnosť zmiešaného právneho základu, ak si právne referencie vzájomne odporujú alebo sa tak veľmi kumulujú, že by to obmedzovalo práva Európskeho parlamentu. Nie vždy a všade je možné uskutočniť snahu podnikov odvolávať sa v prípade konštrukcie výrobkov, keď je v popredí iný cieľ, na článok 95 ods. 3 zmluvy, ktorý – ako je známe – obmedzuje právomoci členských štátov na posilňovanie predpisov Spoločenstva, ako sa uvádza napr. v článku 137 a článku 175⁽⁵⁾. Podniky totiž poukazujú na dodatočné náklady (presúvané na konečného spotrebiteľa), ktoré vzniknú pri zohľadňovaní zmien v konštrukcii a pri výrobe strojov potrebných kvôli požiadavkám v jednotlivých členských štátoch. Mali by sa skoncipovať doplnujúce právne modely, ktoré sa neprelnávajú, ale obmedzujú možnosti členských štátov vydať vlastné a odlišné predpisy, ktoré vychádzajú zo zásady primeranosti a proporcionality, len na to podstatné.

8.4 Nedávno schválená smernica REACH predstavuje dôležitý zvrät v ochrane spotrebiteľov a zamestnancov. Výbor víta prijaté technické riešenia a flexibilitu spojenú s možnosťou zjednodušenia. S určitými obavami poukazuje na to, že pre malé a stredné podniky by mohli vzniknúť určité ťažkosti, a to predovšetkým

vtedy, keď by sa dovozné kontroly nevykonávali tak prísne, ako si to uplatňovanie tejto základnej smernice vyžaduje. S ohľadom na to výbor vyzýva Komisiu, aby starostlivo kontrolovala ustanovenia členských štátov o trhovom dohľade, pretože členské štáty si v tejto oblasti nie vždy plnili svoje povinnosti, čo spočívalo aj v úplne nedostatočnom vybavení kontrolných pracovísk prostriedkami. V tejto súvislosti by sa mohlo počítať s rozdelením úloh medzi jednotlivé kontrolné pracoviská podľa zásady prevažujúcej výroby v jednotlivých členských štátoch, napr. podľa určitých skupín výrobkov (armatúry, zdvíhacie a dopravné zariadenia, čerpadlá a kompresory, stroje pre spracovateľský priemysel atď).

8.5 Napriek zásadnému príspevku strojárstva k celkovému európskemu hospodárstvu má človek dojem, že členské štáty len veľmi málo investujú do zvrchovaných úloh, ktorými sú poverené. Komisia by si mohla vyžiadať príslušné údaje a porovnať ich s dosiahnutými praktickými výsledkami. Často treba akosť a počet kontrol pripisovať individuálnym schopnostiam a individuálnej vôli, ale disponibilné zdroje zohrávajú veľkú úlohu.

9. Odstránenie technických prekážok vytvorenia vnútorného trhu

9.1 V oblasti legislatívy členských štátov zostáva aj naďalej množstvo technických prekážok, ktoré robia podnikom veľké problémy. Týka sa to napríklad strojov a zariadení, ktoré nie sú určené na cestnú premávku, pri používaní verejných ciest. Rozdielne predpisy (niektoré členské štáty vydali prísnejšie predpisy) spôsobujú, že sa musia používať rozdielne stroje. Aj z terminologického hľadiska zostávajú nejasnosti napríklad pri pojmoch „podnik“ a „prevádzka“. Kontrolné predpisy platné v niektorých členských štátoch spôsobujú dodatočné náklady, ktoré sa ľahko môžu zdvojnásobiť v tých krajinách, ktoré majú odlišné kontrolné organizácie pri vývoji, pri skúšaní a v doprave. Výbor dúfa, že sa rýchlo dosiahne harmonizácia predpisov, predovšetkým pokiaľ ide o bezpečnostné predpisy. Čo sa týka traktorov, musia sa napr. popri súčasných predpisoch o spätných zrkadlách a najvyššej povolenej rýchlosti vydať aj predpisy o prednom a zadnom osvetlení a predovšetkým o brzdnej dráhe. V súčasnosti sa po európskych cestách pohybujú viac ako 40 rokov staré traktory. Postupné omladzovanie parku prihlásených vozidiel by umožnilo značné zvyšovanie úrovne aktívnej a pasívnej bezpečnosti.

9.2 Výbor odporúča, aby sa pri úprave používania pracovných strojov na verejných cestách predovšetkým

— prijal návrh na harmonizáciu jestvujúcich právnych predpisov členských štátov o používaní pracovných strojov na verejných cestách,

⁽⁵⁾ Rozsudok Súdneho dvora ES v prípade C-94/03 Európska komisia/Rada Európskej únie: Voľba právneho základu.

- uplatňovala metodika novej koncepcie,
- počítalo s minimálnymi normami, ktoré predpokladajú zhodu so záväznými predpismi,
- počítalo s primeranými návrhmi na hodnotenie zhody, pričom pri niektorých sústavách (riadenie, brzdy) by sa malo zaviesť prísnejšie hodnotenie zhody.

10. Budúce právne predpisy: účasť a hodnotenie dosahu

10.1 Výbor žiada užšiu spoluprácu regulačných orgánov a zúčastnených subjektov na budúcich regulačných opatreniach pomocou účinného dialógu. Vzhľadom na potrebnú interakciu medzi subjektmi sa treba vyhnúť konzultáciám, ktoré prebiehajú predovšetkým elektronickou cestou. Podľa názoru výboru umožňujú neustále konzultácie v určitých oblastiach predchádzať problémom. Tým sa môže zaručiť lepšia tvorba právnych predpisov a účinnejšie normy.

10.2 Výbor považuje za veľmi dôležité vyvinúť spoločnú metodiku európskych inštitúcií (Európskeho parlamentu, Rady a Komisie) pri hodnotení dosahu rozličných možností, pri ktorom sa bude využívať vhodný systém kontroly kvality.

10.3 Komisia by vždy mala zvažovať, či si nastolené ciele naozaj vyžadujú právny rámec, alebo či by nestačila samoregulácia alebo koregulácia. Podľa názoru výboru by sa z rozličných možností mala vybrať tá, pomocou ktorej sa tie isté ciele dajú dosiahnuť pri nižších nákladoch a nižšej administratívnej náročnosti a ktorá zaručuje optimálnu transparentnosť, ako aj čo najväčšiu účasť zainteresovaných subjektov.

10.4 Ústrednú úlohu zohráva európsky sociálny dialóg medzi zástupcami záujmových skupín na odvetvovej úrovni. Spoločné

záujmy sa môžu zrealizovať pomocou iniciatív na koncipovanie špecifických opatrení odborného vzdelávania, predovšetkým v oblasti bezpečnosti práce, ale aj pri ďalšom vzdelávaní, čím sa budú ďalej rozvíjať nielen odborné zručnosti, ale aj chápanie určitých administratívnych a organizačných problémov v súvislosti s lepším a bezpečnejším používaním strojov. Sociálna zodpovednosť podnikov, ktorou sa aktéri zaoberajú v rámci dialógu rozšíreného o zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti a územných orgánov, môže mať kladný účinok na rozvoj kultúry bezpečných a produktívnych podnikov, osobitne malých a stredných podnikov, ktoré majú pri riadení rizík zjavne väčšie ťažkosti.

10.5 Výbor považuje za vhodné, aby sa začalo s úvahami, ktoré všetkým účastníkom umožnia hodnotenie výsledkov a medzi predpisov Spoločenstva. Takéto hodnotenie by mohlo dovoliť spoločný postup, ktorým sa dá zabrániť čiastkovým riešeniam a rozporným prístupom v rámci rozličných prebiehajúcich iniciatív. Rozhodnutie Komisie preskúmať novú smernicu o strojárstve spolu so zástupcami záujmových skupín sa uberá správnym smerom. Takéto iniciatívy sa musia vhodne rozširovať. Výbor poukazuje predovšetkým na prepojenie rozličných iniciatív, napr. v súvislosti s akčným programom na zmenšenie zbytočnej administratívnej náročnosti a novou koncepciou (Komisia prijala 14. februára 2007 na základe verejnej konzultácie o budúcnosti vnútorného trhu návrh nariadenia a rozhodnutia Rady a Európskeho parlamentu o rámci na prepracovanie novej koncepcie). Výbor je presvedčený o tom, že vhodné členenie a zosúladenie týchto iniciatív môže prispieť k zlepšeniu platných predpisov a ich koherentnému uplatňovaniu v 27 členských štátoch EÚ.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Konkurenčný regulačný rámec pre automobilový priemysel pre 21. storočie – Postoj Komisie k záverečnej správe skupiny na vysokej úrovni CARS 21 – Príspevok k stratégii rastu a zamestnanosti EÚ“

KOM(2007) 22 v konečnom znení

(2008/C 10/04)

Európska komisia sa 7. februára 2007 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. júla 2007. Spravodajcom bol pán DAVOUST.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 144 hlasmi za, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a hlavné odporúčania

1.1 EHSV víta úmysel Európskej komisie „zlepšiť právnu úpravu“ a „zamerať sa na podporu súvislého prepojenia medzi rôznymi politickými oblasťami, zabezpečiť predvídateľnosť a ochranu verejného záujmu (napr. životné prostredie a bezpečnosť) a snažiť sa znížiť regulačné zaťaženie pre priemysel“. Oceňuje prejavenu vôľu rozvíjať globálny prístup a začleniť do neho rôzne dimenzie rozvoja priemyslu a jeho konkurencieschopnosti a rôzne zainteresované strany.

1.2 Zo všeobecnejšieho hľadiska odráža celkový zámer iniciatívy CARS snahu predstaviteľov verejnej politiky o vzájomné zosúladenie opatrení, ako aj o koordináciu s opatreniami rôznych aktérov v oblasti priemyslu, čo si zasluži plnú podporu EHSV. Stanovisko Komisie, ktoré do tohto rámca zahŕňa už ukončené legislatívne práce a stanovuje opatrenia, ktoré bude treba v tejto oblasti prijať v budúcnosti, veľmi dobre ukazuje význam tohto prístupu a súčasne ťažkosti, pred ktorými Komisia stojí.

1.3 Hlavné pozitívum tohto prístupu spočíva vo vyjasnení usmernení pre európsku politiku v oblasti automobilového priemyslu pokiaľ ide o všetky zainteresované strany. Predvídateľnosť politiky EÚ pre každú z hlavných oblastí sa zvyšuje a regulačné zaťaženie priemyslu sa tým znižuje.

1.4 V tomto zmysle predstavuje zníženie administratívneho zaťaženia, ktoré bude možné dosiahnuť nahradením 38 smerníc Spoločenstva príslušnými predpismi EHK OSN, priamy výsledok tohto prístupu. Rovnako práce v otázkach životného prostredia a bezpečnosti na cestách ukazujú, že integrovaný prístup je realizovateľný a že v očiach všetkých zainteresovaných strán umožňuje posilniť legitimitu regulačného prostredia a jeho predvídateľnosť pre priemyselné subjekty. Takýto prístup buduje konsenzus, o ktorý sa môže opierať činnosť každej strany.

1.5 Treba však tiež zdôrazniť ťažkosti s realizáciou tohto prístupu, ktoré sú trojakej povahy:

i) hľadanie konsenzu je často spojené s odkladaním jednotlivých rozhodnutí na neskoršie;

ii) obsah analýzy a odporúčaní citlivo reaguje na zoznam vybraných zainteresovaných strán;

iii) voľba integrovaného prístupu môže viesť k takému analyzovaniu otázok, ktoré znižuje zodpovednosť.

1.6 Zoznam 39 opatrení alebo záväzkov, ktoré Komisia vo svojom oznámení plánuje, je veľmi dlhý a ak sa zaoberáme každým samostatne, zdá sa byť obhájiteľný. Spojenie všetkých 39 bodov je pravdepodobne problematickejšie a nastoľuje problémy súvisiace so zlučiteľnosťou a časovým plánom, ktoré ostávajú nevyriešené. Hoci otázkam životného prostredia a otázkam bezpečnosti sa venuje oznámenie z pohľadu integrovaného prístupu, pokiaľ ide o tieto otázky samostatne, nevenuje sa im integrovane. Otázka cien výrobkov, ktoré splnia všetky požadované podmienky, tak ako sa ňou zaoberala správa skupiny na vysokej úrovni, by bezpochyby bola umožnila toto spojenie, avšak nepochybne by tiež bola viedla k zdôrazneniu povinnosti voľby. Správa skupiny na vysokej úrovni obsahovala spolu so závermi aj pracovný plán určený všetkým tvorcom verejnej politiky. Želaním Komisie bolo, aby skupina CARS 21 presadzovala integrovaný prístup, čo sa plne odrazilo v tomto dokumente. EHSV vyslovuje poľutovanie nad tým, že v oznámení Komisie, dokonca ani v jeho zmenách a doplneniach, nebol takýto pracovný plán navrhnutý.

1.7 Veľká časť analýzy skupiny na vysokej úrovni je založená na postoji výrobcov automobilov. Z tohto dôvodu medzi otázkami, ktoré treba vyriešiť, v širokej miere dominujú otázky výrobkov a technológií. EHSV podotýka, že keby sa bola venovala väčšia pozornosť záujmom užívateľov automobilov, rovnaká analýza by bola viedla k odlišnému postojovi. V budúcnosti bude preto treba pri hodnoteniach a opätovných hodnoteniach prípadne zmeniť zoznam zodpovedajúcich zainteresovaných strán.

1.8 Integrovaný alebo globálny prístup nesie v sebe riziko, že každá zo zainteresovaných strán sa bude usilovať o to, aby záťaž vyplývajúca z prispôsobenia sa zmenám pripadla niekomu inému. V oblasti bezpečnosti na cestách alebo životného prostredia budú môcť teda výrobcovia predpokladať, že práve osoby zodpovedné za infraštruktúru alebo spotrebiteľia vytvárajú správanie, ktoré znemožňuje riadne úsilie výrobcov, najmä v oblasti technológií.

1.9 Všetko toto naznačuje, že oznámenie Komisie nedokázalo vyčerpávajúco zodpovedať otázku verejnej politiky v oblasti automobilového priemyslu a rozhodnutí, ktoré v tejto oblasti treba urobiť. EHSV podporuje uvedený prístup v tomto ohľade: treba skôr udržiavať verejnú debatu o politike v oblasti automobilového priemyslu, ktorá bude otvorená všetkým sociálnym partnerom a všeobecnejšie zainteresovaným stranám a ktorá vyjasní rozhodnutia nutné v rôznych štádiách, ako raz a navždy zostaviť zoznam všetkých smerov pokroku, ktoré bude možné sledovať a nechať expertom a výrobcom možnosť rozhodovať o týchto smeroch.

1.10 V závere svojho oznámenia Komisia uvádza: „Existuje jedinečná príležitosť vytvoriť osobitnú kultúru tvorby politiky pokiaľ ide o priemyselnú politiku. Podľa Komisie by mali byť prvky ako kvalita právnych predpisov, zjednodušenie, hodnotenie vplyvu, konzultácie so zainteresovanými stranami, dodržiavanie lehôt a výber nástrojov základom prípravy legislatívnych návrhov“.

EHSV s týmto prístupom súhlasí a prostredníctvom tohto stanoviska chce pomôcť Komisii v jeho úplnej realizácii.

EHSV preto odporúča:

- nechať priemyselným výrobcom čas na vyvinutie technológií, ktoré budú spĺňať prísnejšie požiadavky tak, aby sa to nepremietlo do výrazného zvýšenia cien výrobkov a napokon do spomalenia rýchlosti obnovy vozových parkov,
- nesústrediť sa v otázkach životného prostredia iba na problematiku CO₂ a zaujímať sa aj o iné ako len technologické riešenia v záujme prístupu, ktorý by bol vo väčšej miere holistický a venoval by väčšiu pozornosť úlohe automobilov a cestnej dopravy v európskych spoločnostiach,
- zorganizovať fórum o reštrukturalizácii, v roku 2009 vyhodnotiť situáciu a vypracovať štúdie dosahu, z ktorých bude hodnotenie vychádzať, pričom by sa mal uplatniť integrovaný prístup podporovaný skupinou CARS 21, ktorého legitimitnosť by mala vzrásť tak v skoršom štádiu (výber zainteresovaných strán), ako i v neskoršom štádiu (realizácia odporúčaní pracovných skupín),
- zapojiť skôr a bezprostrednejšie EHSV, ktorého charakter a zloženie má práve umožniť takéto zapojenie rôznych zložiek európskych spoločností do tvorby politík Komisie, ktoré im majú slúžiť.

2. Návrh Komisie

2.1 Prístup Komisie: originalita a „exemplarita“ CARS 21

2.1.1 V duchu politiky lepšej právnej úpravy a v snahe čeliť výzvam rastúcej celosvetovej hospodárskej súťaže, vyzvala Komisia v roku 2004 skupinu na vysokej úrovni CARS 21, ktorá spojila hlavné zainteresované strany (členské štáty, priemysel, mimovládne organizácie a členov Európskeho parlamentu), ale i troch členov Komisie, ktorí sa najviac zaoberajú danou problematikou (člen Komisie zodpovedný za podnikanie a priemysel, člen Komisie zodpovedný za životné prostredie a člen Komisie zodpovedný za dopravu), aby navrhla odporúčania pre budúcu politiku.

2.1.2 Skupine na vysokej úrovni boli pridelené tieto úlohy: skupina bola poverená vypracovaním krátkodobých, strednodobých a dlhodobých odporúčaní pre verejnú politiku a regulačný rámec v oblasti európskeho automobilového priemyslu, ktoré by umožnili zvýšiť celkovú konkurencieschopnosť automobilového priemyslu, zachovať pracovné miesta a súčasne zabezpečiť ďalší pokrok automobilového priemyslu z hľadiska bezpečnosti automobilov a ochrany životného prostredia za ceny, ktoré budú naďalej dostatočne dostupné a umožnia domácnostiam zaoberať si automobil.

2.1.3 Komisia mala takto v úmysle urobiť z automobilového priemyslu modernizačný príklad svojich zásahov v oblasti priemyselnej politiky ich výslovným zaradením do lisabonskej agendy: Komisia sa zároveň usiluje o to, aby jej intervenciám predchádzal široký proces konzultácií so zainteresovanými stranami umožňujúci súčasne vyjasniť prítomnosť a budúcnosť a dosiahnuť široký konsenzus v otázke potrebných krokov. Tento postup má zabezpečiť trvalý rozvoj ekonomicky udržateľných, ako i sociálne zodpovedných výrobných aktivít, rešpektujúcich životné prostredie. V tomto prípade boli zainteresovanými stranami zastúpenými v skupine na vysokej úrovni výrobcovia automobilov, producenti ropy, výrobcovia komponentov, distribútori a automobilové služby, užívatelia automobilov, orgány verejnej moci členských štátov a príslušné tri hlavné generálne riaditeľstvá (životné prostredie, doprava a energia a podnikanie a priemysel). Práca prebiehala počas celého roka 2005 a koordinovalo ju GR pre podnikanie a priemysel. Verejná diskusia sa uskutočnila v apríli 2005. Pracovná skupina schválila správu v decembri 2005. Jej závery boli predložené na širokú verejnú konzultáciu v roku 2006. Oznámenie Komisie vychádza zo správy skupiny CARS 21 a z 34 príspevkov, ktoré boli doručené v roku 2006.

2.1.4 Správa CARS 21 chváli úsilie Komisie zamerané na zamedzenie nárastu nekoordinovaných, a teda nie vždy vzájomne zlučiteľných legislatívnych návrhov.

2.1.5 Preto, ako sa v správe na viacerých miestach uvádza, pracovná skupina presadzuje pohľad, ktorý nazýva holistický a ktorý spočíva v snahe zistiť, ako jednotlivé aspekty na seba vzájomne pôsobia. Snahou členov skupiny na vysokej úrovni je teda dosiahnuť, aby právne predpisy boli prehľadnejšie a predvídateľnejšie a zamedziť tomu, aby rôzne GR Komisie prijímali opatrenia, ktorých dôsledky sa nepremyslia a ktorých zlučiteľnosť sa nekontroluje.

2.1.6 Záverečná správa pracovnej skupiny obsahuje zoznam 18 odporúčaní usporiadaných do 7 kapitol: zlepšenie právnej úpravy, životné prostredie, bezpečnosť na cestách, obchod, výskum a vývoj, dane a daňové stimuly, duševné vlastníctvo. V závere správy bol tiež tvorcom verejnej politiky a právnych predpisov navrhnutý pracovný plán týkajúci sa automobilového priemyslu pre nadchádzajúcich 10 rokov. V súlade s Komisiou stanovenými cieľmi boli zámerom pracovného plánu koherentnosť a predvídateľnosť politiky EÚ v oblasti automobilového priemyslu, ktoré súkromní investori potrebujú na zabezpečenie konkurencieschopnosti sektora: pracovný plán skupiny na vysokej úrovni obsahoval usmernenia týkajúce sa tvorby právnych predpisov pre nadchádzajúce roky, ktoré majú túto predvídateľnosť zabezpečiť.

2.1.7 Toto oznámenie je odpoveďou Komisie na správu predloženú skupinou CARS 21. Zahŕňa súčasne hodnotenie Komisie týkajúce sa odporúčaní a reakcie, ktoré vyvolala správa skupiny CARS 21 v rámci konzultácií organizovaných v roku 2006. Oznámenie naznačuje smer, ktorým Komisia zamýšľa viesť automobilovú politiku v budúcnosti. Hlavné akčné línie sú tieto:

- **Zníženie administratívneho zaťaženia:** Komisia navrhne, aby 38 smerníc Spoločenstva bolo nahradených medzinárodnými predpismi EHK OSN⁽¹⁾ napr. pokiaľ ide o pneumatiky, bezpečnostné sklo, hmlové svetlá a bezpečnostné pásy. Priemysel sa takto bude môcť oprieť o jediný text platný v celom svete. Rovnako budú zavedené postupy na vlastné a virtuálne testovanie 25 smerníc ES a predpisov EHK OSN s cieľom znížiť náklady na plnenie predpisov tak, že administratívne postupy budú finančne i časovo menej náročné.
- **Zníženie emisií CO₂:** Stratégia Komisie spočíva v integrovanom prístupe, ktorý zahŕňa nielen technológiu automobilových motorov, ale aj technologické zlepšenia (ako napr. stanovenie minimálnych požiadaviek na efektívnosť klimatizačných systémov, stanovenie maximálnych hraničných hodnôt valivého odporu pneumatík a použitie indikátora radenia prevodových stupňov), ako i zvýšené používanie biopalív. Zdôrazňuje tiež ďalšie úsilie členských štátov pokiaľ ide napríklad o riadenie premávky, zlepšenie správania vodičov počas jazdy a infraštruktúru, ako aj nové zníženie emisií CO₂.
- **Bezpečnosť na cestách:** Komisia sa domnieva, že efektívna stratégia bezpečnosti na cestách musí byť založená na kombinácii technologických zlepšení vozidiel, cestnej infraštruktúry, správania vodičov a represívnych opatrení. Navrhuje sa celkom 11 nových opatrení; ako napríklad povinné zavedenie systému elektronickej kontroly stability, upozornenia na zapnutie bezpečnostných pásov a tiež zavedenie povinnosti denného svetlenia u nových vozidiel.
- **Obchodná politika:** Komisia navrhuje, aby sa vyhodnotilo potenciálne použitie bilaterálnych obchodných dohôd

(najmä v regióne Ázie) s cieľom zlepšiť prístup na trh a zdôrazňuje potrebu globálneho presadzovania práv duševného vlastníctva.

- **Výskum a vývoj:** Základnými prioritami sú neznečisťujúce obnoviteľné pohonné látky a čisté vozidlá, ako i inteligentné vozidlá a cesty. S investíciami do výskumu a vývoja produktov vo výške približne 20 miliárd EUR (okolo 5 % obratu v danom odvetví) je automobilový priemysel v absolútnom vyjadrení najväčším priemyselným investorom do výskumu a vývoja v Európe.

3. Prípomienky výboru

Stanovisko sa najskôr zaoberá 5 veľkými oblasťami a návrhmi Komisie predloženými pre každú z oblastí. V ďalšej časti sa bude opäť zaoberať metódou, významom a možnosťami tohto nového spôsobu skúmania otázky politiky v oblasti automobilového priemyslu a sektorovej politiky všeobecne.

3.1 Vnútroštruktúry, zjednodušenie a internacionalizácia regulačného prostredia

3.1.1 EHSV podporuje návrh rozšíriť rámcovú smernicu o homologizácii motorových vozidiel na všetky kategórie motorových vozidiel. Zdôrazňuje najmä význam tohto predpisu pre označenie náhradných komponentov.

3.1.2 EHSV podporuje vôľu zjednodušiť a internacionalizovať regulačné prostredie a zároveň si želá, aby táto vôľa harmonizovať nemala absolútnu prioritu pred akýmkoľvek inými úvahami.

3.1.3 V tomto smere sa EHSV domnieva rovnako ako Komisia, že pokiaľ ide o zásady, treba sa zamerať na multilaterálne záväzky, a súčasne plne podporuje Komisiu v jej vyjadrení, že „si uvedomuje potrebu zachovať pre EÚ možnosť legislatívy nezávislej od systému EHK OSN, ak je to potrebné na dosiahnutie cieľov Únie v oblasti zdravia a životného prostredia alebo iných strategických cieľov“. Vzhľadom na možný kritický charakter takýchto ustanovení v oblasti medzinárodného obchodu a prístupu na trhy, by sa takáto výhrada mala skutočne zachovať, aby európski výrobcovia disponovali prostriedkami, ktoré im umožnia reagovať na opatrenia, ktoré môžu brzdiť ich konkurencieschopnosť a ktoré by sa mohli prijať v iných regiónoch sveta.

3.2 Environmentálne udržateľná cestná doprava

3.2.1 EHSV víta kvalitu prijatých a plánovaných opatrení, ktorých cieľom je environmentálne udržateľná cestná doprava. V súvislosti so záväzkami Komisie, ktorá zdôrazňuje vôľu „starostlivo analyzovať dosah budúcej regulačnej aktivity na zamestnanosť a bezpečnosť“, chce EHSV upozorniť Komisiu na

(1) Európska hospodárska komisia OSN.

nutnosť nechať výrobcov automobilov čas na vyvinutie technológií potrebných na prispôbenie sa prísnejším požiadavkám bez toho, aby sa to premietlo do výrazného zvýšenia cien výrobkov a napokon spomalenia rýchlosti obnovy vozových parkov. Táto otázka, ktorej význam zdôrazňuje správa CARS 21, sa v oznámení Komisie zdá byť okrajovejšia.

3.2.2 EHSV si rovnako so záujmom všima želanie Komisie venovať v budúcnosti väčšiu pozornosť reálnym emisným podmienkam (bod 8) a vyjadruje poľutovanie nad tým, že Komisia nevyvodzuje dôsledky z týchto nedostatkov v oblasti kontroly, údržby a opraviteľnosti vozidiel.

3.2.3 EHSV poukazuje na to, že výsledkom integrovaného prístupu obhajovaného Komisiou je zameranie sa na emisie znečisťujúcich látok, najmä na emisie CO₂ z nových vozidiel predávaných v Európe v budúcich rokoch. Komisia sa *de facto* zaujíma iba o technologické (biopalivá, vodík, inteligentné vozidlá a dopravné systémy) alebo ekonomické (možné začlenenie sektora cestnej dopravy) riešenia, ktoré ma v úmysle podporovať. EHSV vyslovuje poľutovanie nad tým, že Komisia dostatočne neskúmala možnosti, ktoré ponúka holistický prístup, ktorý venuje väčšiu pozornosť úlohe automobilu a cestnej dopravy v európskych spoločnostiach.

3.2.4 EHSV podčiarkuje, že správa skupiny CARS 21 napríklad vyjadrila výslovné znepokojenie nad rýchlosťou obnovy vozových parkov a vnímala ju ako kľúčový faktor. Rovnako zdôrazňovala význam dopravného preťaženia. EHSV si želá, aby sa tieto smery podpory ekologickejšieho automobilu v budúcnosti preskúmali spolu s inými (napr. podpora nových foriem prístupu k automobilu) tak, ako technologické riešenia.

3.2.5 Výbor by chcel osobitne upozorniť na potrebu stimulovať ponuku a dopyt po čistejších automobiloch. Komisia by sa teda mala snažiť o vypracovanie koordinovaných, technicky neutrálnych a v čo najväčšej miere harmonizovaných daňových stimulov pre vozidlá a palivá, napríklad na základe množstva emisií CO₂, čo by podporilo znižovanie objemu emisií CO₂ z vozidiel priamym ovplyvnením spotrebiteľov a od nich vychádzajúceho dopytu.

3.3 Zvyšovanie bezpečnosti na európskych cestách

3.3.1 EHSV podporuje globálny prístup Komisie k otázkam bezpečnosti na cestách, ktorý je založený na „prepojení medzi zlepšením v technológii vozidiel, cestnej infraštruktúre, správaní vodičov a presadzovaní opatrení“.

3.3.2 V tejto súvislosti sa objavujú rovnaké otázky ako v prípade environmentálnej problematiky. Jedným z kľúčových výrazov správy CARS 21, ktorý ukázal, že rozhodovanie by

malo byť niekedy v neprospech výkonnosti vozidiel pokiaľ ide o životné prostredie a bezpečnosť, bol výraz „*automobil pre spotrebiteľa za dostupnú cenu*“. V oznámení sa tento výraz neobjavuje.

3.3.3 V súvislosti s bezpečnosťou na cestách je zoznam návrhov oznámenia Komisie takýto (?):

- „zavedenie povinnosti zadržiacich zariadení Isofix pre deti pre všetky nové vozidlá M1,
- zavedenie povinnosti denného svetenia (verejnú konzultáciu o tejto otázke začali 1. augusta 2006),
- povinné zavedenie systému elektronickej kontroly stability počnúc ťažkotonážnymi motorovými vozidlami a následne pre osobné autá a ľahké úžitkové vozidlá hneď po vyvinutí testovacej metódy,
- povinné zavedenie upozornenia na nezapnuté bezpečnostné pásy vo všetkých nových vozidlách,
- zmena a doplnenie požiadaviek fázy II smernice o ochrane chodcov s cieľom zlepšiť ustanovenia smernice 2003/102/CE^(?)“.

3.3.4 V snahe, aby sa tieto návrhy prejavili len primeraným zvýšením cien nových automobilov, odporúča EHSV jasnejší prístup sústredený na ceny automobilov a ich dosah na rýchlosť obnovy parkov a teda bezpečnosť na cestách. Poukazuje na to, že stále nedoriešená druhá fáza návrhu smernice na ochranu chodcov znamená, že sa výrobcom skraca potrebné obdobie na realizáciu a zhoršuje sa plánovateľnosť potrebných opatrení. Preto je potrebné urýchlene vyjasniť časový plán realizácie smernice i špecifikáciu požiadaviek vzťahujúcich sa na výrobcov. Vyzýva Komisiu, aby zohľadnila, že bezpečnosť na cestách znamená tiež, že spotrebiteľia by mali udržiavať svoje vozidlá, i keď sú staré. Odporúča vyhodnotiť a zoradiť plánované opatrenia podľa bilancie nákladov a výhod každého opatrenia vzhľadom na to, koľko dané opatrenie stojí užívateľa a ako môže ovplyvniť počet nehôd a ich dôsledky z hľadiska úmrtnosti alebo následkov pre účastníkov cestnej premávky. Rovnako vyzýva Komisiu, aby nezohľadňovala iba technologické vybavenie automobilov, ale uviedla všetky opatrenia, ktorými možno pôsobiť na účastníkov cestnej premávky (vzdelávanie, prevencia, dopravné značky atď.). V tejto súvislosti EHSV poukazuje na to, že v budúcnosti bude treba zvlášť venovať pozornosť dôsledkom, ktoré na tieto otázky bude mať demografický vývoj a skutočnosť, že starší alebo veľmi starí vodiči predstavujú narastajúci podiel užívateľov automobilov a ciest.

(?) KOM(2007) 22 v konečnom znení, s. 15.

(?) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/102/ES zo 17. novembra 2003 o ochrane chodcov a iných zraniteľných účastníkov cestnej premávky pred zrážkou a v prípade zrážky s motorovým vozidlom a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 70/156/EHS (Ú. v. EÚ L 321, 6.12.2003, s. 15); stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 234, 30.9.2003, s. 10.

3.3.5 V rovnakom smere a v súlade s obsahom správy skupiny CARS 21, EHSV poukazuje na význam daňových stimulov určených na zvýšenie dopytu po bezpečnejších automobiloch. EHSV sa domnieva, že by sa mali podniknúť ponuka bezpečnejších automobilov a dopyt po týchto vozidlách.

3.4 Obchod a zámorské trhy

EHSV súhlasí s prístupom Komisie k otázkam medzinárodného obchodu a najmä so záujmom, ktorý venuje medzinárodným bilaterálnym dohodám, necolným prekážkam obchodu a otázke práv duševného vlastníctva, najmä pokiaľ ide o oblasť Ázie. Pri výbere krajín pre pripravované dohody o voľnom obchode by sa malo viac prihliadať na hospodárske kritériá, ako napríklad veľkosť potenciálneho trhu a jeho perspektívy, recipročný prístup k obojstrannému odstraňovaniu prekážok obchodu a pod. Okrem otázok zaujímavých pre výrobcov automobilov, EHSV upozorňuje Komisiu na potrebu výslovnejšieho začlenenia otázky trhu s náhradnými komponentmi do debaty, aby sa súčasne harmonizovalo zaobchádzanie s nimi v rôznych krajinách EÚ a vytvorila stratégia voči Číne, Indii a Rusku.

3.5 Výskum a vývoj

EHSV je presvedčený o potrebe podpory výskumu a vývoja a súhlasí s názorom Komisie, že tri piliere udržateľného rozvoja budú môcť držať spolu iba vtedy, ak súkromné a verejné úsilie v oblasti výskumu bude pokračovať a prehlbovať sa. Podobne ako v bode 3.4 upozorňuje EHSV na potrebu zahrnúť do tohto úsilia celý sektor, vrátane nadväzujúcich odvetví. Čo najskôr by sme sa mali zaoberať otázkou nákladov spojených s technologickým pokrokom, otázkou opraviteľnosti výrobkov, na ktorú má tento pokrok priaznivý vplyv a otázkou potrebného odborného vzdelávania, aby sa automobilové servisy a infraštruktúra prispôbili zmenám. Na tento účel musí Komisia začať s proaktívnou politikou. Komisia by mala príslušnú časť 7. rámcového programu zamerať aj na úlohy v oblasti integrovaného prístupu k bezpečnosti na cestách zahŕňajúce aj infraštruktúru, ako napríklad systémy elektronickej komunikácie a podobne.

3.6 Zdaňovanie a finančné stimuly

EHSV podporuje Komisiu, ktorá „žiada Parlament a Radu, aby prijali navrhnutú smernicu⁽⁴⁾ čo najskôr“. Hneď ako Parlament tento návrh smernice podporujúci daňovú harmonizáciu schváli, bude treba presvedčiť Radu o vhodnosti príležitosti na aproximáciu ustanovení, ktoré v súčasnosti vytvárajú nerovnováhu na trhoch s automobilmi a automobilovými službami v Únii.

(4) Návrh smernice Rady o daniach z osobných áut (KOM(2007) 261 v konečnom znení); stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, s. 80.

3.7 Trh s autopríslušenstvom

EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že tieto otázky nedostali väčší priestor v úvahách Komisie, ale súčasne podporuje obhajovanie nariadenia (ES) č. 1400/2002⁽⁵⁾ a úmysel Komisie zabezpečiť jednotné uplatňovanie tohto nariadenia v celej Únii. EHSV súhlasí so zámerom Komisie podporiť ustanovenia o voľnom prístupe k technickým informáciám. V tejto súvislosti EHSV osobitne upozorňuje na význam implementácie ustanovení, ktoré prijatie normy OASIS vyžaduje.

3.8 Metóda skupiny CARS 21 a jej aplikácia Komisiou

3.8.1 EHSV víta cieľ Európskej komisie „**zlepšiť právnu úpravu**“ a „zamerať sa na podporu súvislého prepojenia medzi rôznymi politickými oblasťami, zabezpečiť predvídateľnosť a ochranu verejného záujmu (napr. životné prostredie a bezpečnosť) a snažiť sa znížiť regulačné zaťaženie pre priemysel“. Oceňuje prejavenu vôľu rozvíjať globálny prístup a začleniť do neho rôzne dimenzie rozvoja priemyslu a jeho konkurencieschopnosti, ako i rôzne zainteresované strany.

3.8.2 Pokiaľ ide o sociálnu a priemyselnú oblasť, tak ako sa nimi zaoberajú prvé strany správy, EHSV ich chce rovnako ako Komisia spojiť, pretože existuje priama súvislosť medzi zamestnanosťou a konkurencieschopnosťou európskeho priemyslu na jednej strane a na strane druhej medzi zamestnanosťou a rôznymi výrobnými miestami. Z tohto pohľadu EHSV celkovo súhlasí s analýzou situácie európskeho priemyslu.

3.8.3 Víta názor Komisie, že „sa zdá pravdepodobné, že zostavovanie automobilov pre európsky trh bude vo veľkej miere prebiehať v Európe“, avšak tak ako aj Komisia si myslí, že to pravdepodobne neznamená stabilitu zamestnanosti.

3.8.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby podnecovala dialóg medzi sociálnymi partnermi, aby bolo možné vopred odhadnúť a riadiť delokalizáciu a relokalizáciu pracovných miest v rámci Únie a mimo Únie, tak ako ich opisuje správa CARS 21. Ďalej vyzýva Komisiu, aby sa začala zaoberať aj otázkou dosahu vývoja v tomto sektore na subdodávateľov druhej a nižšej úrovne, ktorých súčasný vývoj zvlášť ohrozuje.

3.8.5 Opatrenia na pomoc uvedené v oznámení a myšlienka zorganizovať fórum o reštrukturalizácii v oblasti automobilového priemyslu s cieľom „odpovedať na výzvy a prispôsobiť sa zmene“ majú plnú podporu EHSV. EHSV vyzýva Komisiu, aby využila túto príležitosť a dozrela na to, aby sa na týchto prácach zúčastnil a bol začlenený do sprievodných opatrení na pomoc celý sektor a hlavne subjekty nadväzujúcich odvetví. Takéto

(5) Nariadenie Komisie (ES) č. 1400/2002 z 31. júla 2002 o uplatňovaní článku 81 ods. 3 Zmluvy na niektoré kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov v sektore motorových vozidiel (Ú. v. ES L 203, 1.8.2002, s. 30).

iniciatívy, potrebné pre rozličných aktérov, sú totiž v súlade so spoločnými strategickými konzultáciami alebo úvahami vo vnútri sektora. EHSV poukazuje na to, že by mal pri týchto prácach a v debatách na danú tému zohrávať významnú úlohu, a najmä, že by jeho prostredníctvom boli výraznejšie zastúpení všetci sociálni partneri a zainteresované strany v širšom zmysle slova.

3.8.6 Napríklad potreby odborného vzdelávania sú silnejšie a často horšie zabezpečené pokiaľ ide o MSP alebo veľmi malé podniky a štrukturálne fondy a iné nástroje na podporu reštrukturalizácie by mali priniesť prospech tiež týmto aktérom sektora.

3.8.7 Komisia svoje oznámenie uzatvára takto:

*„Existuje jedinečná príležitosť vytvoriť **osobitnú kultúru tvorby politiky pokiaľ ide priemyselnú politiku**. Podľa Komisie by mali byť princípy ako kvalita právnych predpisov, zjednodušenie, hodnotenie vplyvu, konzultácie so zainteresovanými stranami, dodržiavanie lehôt a výber nástrojov základom prípravy legislatívnych návrhov.“*

3.8.8 EHSV s týmto prístupom súhlasí a prostredníctvom tohto stanoviska chce pomôcť Komisii v jeho úplnej realizácii. Preto upozorňuje Komisiu na niekedy zaujatý charakter použi-

tého prístupu. Presnejšie povedané, analýzy v správe skupiny CARS ako i závery, ktoré z nich Komisia vyvodzuje, sa zdajú byť poznačené slabým zastúpením spotrebiteľov a aktérov nadväzujúcich odvetví, i keď sa na nich nezabudlo. Výsledkom je podľa EHSV nedostatočne holistický prístup k otázke automobilového priemyslu všeobecne a k otázkam životného prostredia a bezpečnosti: použitý prístup totiž predstavuje obraz priemyslu príliš sústredeného na produkt a technológie a nedostatočne integrujúceho otázku vozových parkov a užívateľov automobilov.

3.8.9 Podľa EHSV musí teda vyhodnotenie situácie v roku 2009 brať do úvahy toto stanovisko a lepšie začleniť postoj nadväzujúcich odvetví automobilového sektora a užívateľov. Treba preto zachovať otvorené „konzultácie so zainteresovanými stranami“, lepšie ich organizovať, aby posudzovaný automobilový systém nebol systémom výrobcov a aby sa o „analýzach dosahu“ mohlo uvažovať novým spôsobom. V prípade analýz dosahu by bolo potrebné zvýšiť ich kvalitu, analýza musí byť komplexná, vypracovaná na základe overených vstupných údajov, objektívna a neutrálna. Nie je vhodné, aby útvary Komisie, ktoré formulujú politické stanovisko k problematike súčasne realizovali aj príslušnú analýzu dosahu. EHSV víta návrh na založenie rady pre hodnotenie dosahu (Impact Assessment Board) a vyzýva Komisiu, aby pozvala tie zainteresované strany, na ktoré súkromní architekti automobilového systému zabudli.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ochranných konštrukciách kolesových poľnohospodárskych alebo lesných traktorov, chrániacich pri prevrátení“ (kodifikované znenie)

KOM(2007) 310 v konečnom znení – 2007/0107 COD

(2008/C 10/05)

Rada sa 2. júla 2007 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nevyžaduje si žiadne pripomienky, rozhodol sa na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) 172 hlasmi za, pričom 4 sa hlasovania zdržali, zaujať k predloženému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o spojovacom zariadení a spätnom chode pre kolesové poľnohospodárske alebo lesné traktory“ (kodifikované znenie)

KOM(2007) 319 v konečnom znení – 2007/0117 COD

(2008/C 10/06)

Rada sa 2. júla 2007 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nevyžaduje si žiadne pripomienky, rozhodol sa na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) 163 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 5 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predloženému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o povinných štítkoch a nápisoch pre motorové vozidlá a ich prípojné vozidlá a ich umiestnení a spôsobe ich pripevnenia“

KOM(2007) 344 v konečnom znení – 2007/0119 (COD)

(2008/C 10/07)

Rada sa 13. júla 2007 podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nevyžaduje si žiadne pripomienky, rozhodol sa na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) 165 hlasmi za, pričom 8 sa hlasovania zdržali, zaujať k predloženému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Akčný plán pre energetickú účinnosť: Využitie potenciálu“

KOM(2006) 545 v konečnom znení

(2008/C 10/08)

Komisia sa 19. októbra 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom oznámenie k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2007. Spravodajcom bol pán IOZIA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 438. plenárnom zasadnutí 27. septembra 2007 145 hlasmi za, 1 hlasmi proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor oceňuje a podporuje ciele a opatrenia navrhnuté Európskou komisiou. Energetická účinnosť je prvou a najdôležitejšou oblasťou činnosti na dosiahnutie cieľov stanovených v rámci energetickej politiky pre Európu (EPE). Sú to tieto ciele: zníženie emisií skleníkových plynov zamerané aj na boj proti anomálnemu otepľovaniu planéty, obmedzenie závislosti od zahraničia a udržanie konkurencieschopnosti európskeho systému pri zachovaní dostupnosti energie za prijateľné ceny.

1.2 Aj so zreteľom na nedávnu správu Medzivládnej skupiny pre klimatické zmeny (IPCC) výbor pokladá za potrebné vynaložiť všemožné úsilie na zníženie energetickej spotreby a hoci sa

nazdáva, že úspory presahujúce 20 % sú technicky dosiahnuteľné, považuje tento cieľ za realistický. Bude musieť byť sprevádzaný vnútroštátnymi plánmi diferencovanými v závislosti od východiskových finančných a technologických podmienok, aby sa zaručilo rovnomerné rozdelenie cieľov medzi členské štáty vzhľadom na potenciál jednotlivých členských štátov. Bude vhodné stanoviť aj strednodobé ciele na roky 2012 a 2016 s cieľom prípadne posilniť opatrenia v prípade značných sklzov.

1.3 Výbor považuje za vhodné navrhnúť Komisii začatie špecifickej diskusie o životných štýloch a takzvanej „kvalite života“. Výbor kladie Komisii otázku, či skutočne považuje za možné udržať v budúcnosti, pre budúce generácie, ten istý štýl

života pri narastajúcej spotrebe a zvyšujúcom sa objeme emisií. Uvedenie si toho, že to nie je nemožné v sebe zahŕňa výzvu, ktorú možno zvládnuť len rozhodným, odvážnym a včasným konaním. Problém je v tom, že si treba uvedomiť, že úspory energie v prípadoch, keď sú spojené s bezprostredným zvýšením kúpnej sily obyvateľstva nesmú slúžiť na financovanie ďalšej spotreby a viesť k jej opätovnému nárastu.

1.4 Výbor navrhuje doplniť ďalšiu prioritnú činnosť: vybudovanie oblastných sietí na výrobu a distribúciu tepla a chladu, ktoré by umožnili predísť stratám spôsobeným transformáciou primárnej energie dosahujúcim 33 %.

1.5 Výbor odporúča, aby sa schválili kladné prioritné činnosti na podporu vzniku a rozvoja nových povolání súvisiacich s oblasťou energetickej účinnosti, šírenia nových integrovaných služieb v oblasti energetiky, efektívneho využívania výskumu a vývoja, rozvoja recyklácie a spracovania tuhých komunálnych odpadov, ktoré ponúkajú aj mnohé pracovné príležitosti a na propagovanie aktivít v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti. Je veľmi dôležité, aby dostalo podporu štúdium energetiky na stredných a vysokých školách.

1.6 Uskutočnenie 75 iniciatív obsiahnutých v akčnom pláne a monitorovanie a celkové vyhodnotenie účinnosti navrhovaných nástrojov si vyžaduje zvýšenie počtu zamestnancov Komisie, ktorí budú mať na starosti priebeh týchto činností. Výbor odporúča, aby sa vykonala pozorná analýza potrieb a aby sa následne prispôsobili ľudské a finančné zdroje.

1.7 Výbor považuje za potrebné posilniť schopnosť Európskej únie vystupovať v oblasti energetickej účinnosti ako jeden celok v styku so svojimi medzinárodnými partnermi. Z tohto dôvodu odporúča Komisii, aby posúdila, či je potrebné zmeniť a doplniť zmluvy tak, aby sa umožnilo silnejšie jednotné zastúpenie EÚ navonok bez toho, aby sa obmedzila právomoc členských štátov samostatne rozhodovať o takej kombinácii zdrojov energie, ktorá najviac vyhovuje ich požiadavkám.

1.8 Pokiaľ ide o daňové opatrenia na podporu investícií na realizáciu cieľov plánu, výbor odporúča, aby tieto opatrenia brali ohľad na sociálne slabšie vrstvy obyvateľstva, akými sú nezamestnaní, dôchodcovia i pracujúcich. Tak v prípade „energetických daní“, ako aj daňových úľav bude potrebné chrániť tieto vrstvy obyvateľstva.

1.9 Výbor vyjadruje svoje poľutovanie nad nedostatočnou koordináciou opatrení v oblasti dopravy a energetiky, ktorých vnútorná dynamika a problémy technickej a priemyselnej povahy majú nevyhnutne komplementárny ráz, rovnako ako opatrení v oblasti životného prostredia a priemyslu, a vyslovuje svoje opodstatnené znepokojenie nad skutočnosťou, že dokument Komisie stratí do veľkej miery svoju účinnosť, ak bude chýbať takáto koordinácia.

1.10 Bytová výstavba je prioritnou oblasťou činnosti. Možno dosiahnuť obrovské úspory, ak sa budú jednoznačne riešiť niektoré základné otázky, akými sú napríklad drastické zníženie daňového zaťaženia v závislosti od opatrení zameraných na zvýšenie energetickej účinnosti, zrušenie administratívnej záťaže (licencie, povolenia), rozšírenie vedomostí a zlepšenie odbornej prípravy zainteresovaných osôb, a to aj prostredníctvom verejného financovania. Domácnosti, ktoré získajú energetický certifikát, by mali byť daňovo zvýhodnené, alebo by im mal byť priznaný energetický bonus na nákup energie, ak ich majiteľ nemá zdaniteľný príjem. Mali by sa zaviesť zvýhodnené sadzby na ročnú spotrebu nepresahujúcu istú hranicu. Stavebný priemysel a všetci, ktorí v tomto odvetví pracujú, potrebujú odbornú prípravu, ktorá by sa zaoberala možnosťami dosiahnutia vyššej energetickej účinnosti v budovách a poskytovaním podnetov na ich realizáciu.

1.11 Výbor sa nazdáva, že financovanie potrebných investícií by sa malo rozdeliť medzi verejný a súkromný sektor. Vzhľadom na niektoré pozitívne príklady v niektorých členských štátoch by sa dalo zovšeobecniť zakladanie príslušných fondov vytvorených z malej časti zisku dosiahnutého podnikmi pôsobiacimi v odvetví, pričom však treba predísť tomu, aby to viedlo k zvýšeniu cien pre konečných užívateľov alebo zníženiu obrovských investícií potrebných v oblasti výroby.

1.12 Výbor sa nazdáva, že je nevyhnutné zaangažovanie občianskej spoločnosti, organizácií podnikateľov, odborov a ochrancov životného prostredia do zvládania tejto veľkej výzvy. Oceniteľné výsledky je možné dosiahnuť len rozšíreným uvedomelým a zodpovedným kolektívnym správaním obyvateľstva, keďže koneční užívatelia sú vlastne i najväčšími spotrebiteľmi energie. Domácnosti, individuálna doprava, pracovná činnosť – to všetko sú oblasti, do ktorých sú občania priamo zapojení. Zásadný význam má vzdelávanie k zodpovednému využívaniu energie, a to už hneď od prvých rokov v škole. Celá spoločnosť sa musí angažovať a vyvíjať úsilie týmto smerom, ktorý je a musí sa pre všetkých stať symbolom novej civilizácie. Každá Európanka, každý Európan sa musí cítiť zapojený do týchto pretekov v úspore, ktoré musia aj budúcim generáciám umožniť využívať prírodné bohatstvo, ktoré je v súčasnosti vážne ohrozené znečistením a s ním spojenými klimatickými zmenami.

1.13 Výbor vyzdvihuje pozitívne výsledky, ktoré sa podarilo dosiahnuť priemyselnému odvetviu domácich spotrebičov zavedením označovania. Úspory dosahujúce až 70 % v prípade chladničiek a 60 % v prípade práčok sú dôkazom účinnosti tejto metódy. Výbor žiada, aby sa príklad ekologického konštruovania a projektovania rozšíril aj na oblasť verejných budov, domácností, verejnej a individuálnej dopravy, t. j. na odvetvia s veľmi veľkou koncentráciou energetickej spotreby (viac než 70 % celkovej spotreby).

1.14 Výbor odporúča venovať veľkú pozornosť neúčinnosti v oblasti výroby, prenosu a rozvodu energie. Stráca sa viac než tretina energie, čo zodpovedá 480 miliónom ton ekvivalentu ropy (Mtoe). Napríklad pri vysokonapäťovom prenose jednosmerného prúdu sa prúdové straty znižujú z viac než 10 % na 3 % na každých 1 000 km siete. Prenos jednosmerného prúdu má výhody aj v tom, že okrem toho, že obyvateľstvo nie je vystavené elektrickým a magnetickým poliám, odstraňujú sa aj emisie elektromagnetického vlnenia extrémne nízkej frekvencie spojené s prenosom striedavého prúdu.

1.15 Výbor so zreteľom na výborné výsledky dosahované v oblasti termodynamickej solárnej energie žiada Komisiu a Radu, aby podporovali šírenie tejto technológie.

1.16 Výbor súhlasí s cieľom Komisie posilniť rozvoj zariadení na kogeneráciu, i keď sa nazdáva, že je potrebné urýchliť schválenie jednotných predpisov na meranie účinnosti týchto zariadení. Výbor pokladá za užitočné investovať do programov na šírenie trigenerácie, kde môže byť ako palivo využívaná aj biomasa. Malo by sa podporovať budovanie mikrokogeneračných zariadení (smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/8/ES: kogeneračná jednotka s maximálnym výkonom pod 50 kWe) tým, že budú zahrnuté do programov finančnej pomoci vzhľadom na úsporu energie a menší dosah na životné prostredie a ich jednoduchšie zapojenie do národných sietí v rámci rozvoja decentralizovanej rozvodnej siete. Je však potrebné rátať s podporou podnikov vzhľadom na zvýšené náklady na úpravu súčasných rozvodných sietí, ktoré si takýto systém vyžaduje.

1.17 Trhy s plynom a elektrinou nie sú ešte plne liberalizované. Je potrebné dospieť k právnemu oddeleniu podnikov, ktoré prevádzkujú technické monopoly od podnikov, ktoré pôsobia v podmienkach voľného trhu.

1.18 Výbor pokladá za zaujímavé zavedenie elektronických meračov, čo umožní diaľkové ovládanie rozvodu energie a súčasnú optimalizáciu riadenia prenosu v sieťach. Tieto merače sú uznané ako vhodné nástroje zodpovedajúce predpisom smerníc EÚ o energetickej účinnosti.

1.19 Odvetvie dopravy vynaložilo veľkú snahu o zníženie spotreby a znečisťujúcich emisií. Stály nárast emisií CO₂ predovšetkým v dôsledku rozšírenia individuálnej dopravy, ale aj ostatných druhov dopravy, si však vyžaduje ešte väčšie úsilie. (emisie CO₂ spôsobené cestnou dopravou sa od roku 1990 do roku 2004 zvýšili o 26 %.) Komisia pozorne skúma hodnotenie dosahu, ktorý by malo stanovenie spôsobov dosiahnutia cieľa 120 g CO₂/km záväznými predpismi. Výbor odporúča prijať všetky potrebné opatrenia na dosiahnutie cieľa s osobitným

prihliadnutím na skutočnosť, že musia byť prijateľné a splniteľné po technickej a výrobnéj stránke.

1.20 Výbor pokladá za vhodné upozorniť, že masové nahradzovanie fosílnych palív biopalivami so sebou prináša riziko, že pri rozdeľovaní využívania úrodných plôch si budú konkurovať výroba palív a výroba potravín, a že ceny potravín sa prispôbia smerom nahor cenám energetických produktov, ktoré sa prispôbia cenám fosílnych palív. To by mohlo viesť k vzniku konkurencie (!) medzi chudobným obyvateľstvom južných krajín, ktoré trpí hladom, a majiteľmi áut z krajín severu.

1.21 Výbor vyjadruje svoju plnú podporu finančným príspevkom a finančným i daňovým stratégiám navrhnutým Komisiou, najmä zapojenie EIB a EBOR, ale aj zvyšovanie informovanosti a ochoty európskeho bankového systému poskytovať potrebnú finančnú podporu na realizáciu štátnych plánov v oblasti energie. Výbor by uvítal zvolanie špecifickej európskej konferencie o financovaní energetickej účinnosti zameranej na zvýšenie informovanosti zainteresovaných strán o tejto problematike a v európskom bankovom systéme na podporu cieľa zapojiť sa do realizácie veľkého projektu modernizácie európskeho hospodárstva.

1.22 Výbor podporuje prijatie „Dohovoru starostov“, ale pokladá za príliš skromný cieľ zapojiť iba prvých 20 európskych miest. Cieľ by mal byť oveľa vyšší a je potrebné zhodnotiť skúsenosti získané na miestnej úrovni. Vytvorenie špecifickeho portálu alebo iných foriem komunikácie venovaných výmene osvedčených postupov medzi veľkými, strednými a malými mestami EÚ, kde žije 80 % európskych obyvateľov, by mohlo byť výborným nástrojom na skontaktovanie miestnych činiteľov, napríklad zodpovedných za základné opatrenia v oblasti mestskej dopravy a za všetky činnosti blízke občanom, ktoré majú okamžitý vplyv na verejnú mienku.

1.23 Výbor vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že akčný plán neberie do úvahy významnú úlohu, ktorú môžu zohrať sociálni partneri a sociálny dialóg na všetkých úrovniach pri hodnotení, podpore a vypracovávaní opatrení v oblasti úspor energie. Výbor by uvítal, keby Komisia vynaložila úsilie na zahrnutie témy ekologickej udržateľnosti do existujúcich štruktúr sociálneho dialógu na jednotlivých úrovniach, predovšetkým v rámci odvetví a v rámci európskych zamestnaneckých rád. Odborové organizácie môžu zohrávať zásadnú úlohu v oblasti poznávania a zvyšovania informovanosti tak na úrovni EÚ, ako aj jednotlivých štátov a prispievať k šíreniu osvedčených postupov.

1.24 Je dôležité, aby sa problematika úspory energie spájala s osvedčenými postupmi v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov, predovšetkým nadnárodných spoločností, keďže si vyžaduje posilnený sociálny dialóg, aby sa dalo spoločne čeliť otázkam súvisiacim s energetickou účinnosťou.

(!) L. Brown, www.earthpolicy.org a správa FAO 2005.

1.25 Komisia zdôrazňuje medzinárodný rozmer problematiky zvyšovania energetickej náročnosti. Výbor podporuje návrhy na spoluprácu a uplatňovanie medzinárodnej rámcovej dohody. Výbor odporúča, aby sa v rámci ohlásenej medzinárodnej konferencie o energetickej účinnosti nepodcenila príležitosť zapojiť krajiny, ktoré sú zahrnuté do programu spolupráce s krajinami africkej, karibskej a tichomorskej oblasti, Európsko-stredomorského partnerstva a Európskej susedskej politiky. Medzinárodná spolupráca je nevyhnutná na zvládnutie výzvy, ktorú predstavuje trvalo udržateľný rozvoj a bude potrebné zvýšiť diplomatické úsilie aj prostredníctvom konferencie, ktorá sa uskutoční tohto roku na Bali, aby sa do roku 2009 prijal nový medzinárodný protokol, ako následný protokol po Kjóte.

2. Oznámenie Komisie

2.1 Komisia vypracovala oznámenie „Akčný plán pre energetickú účinnosť: Využitie potenciálu“ na základe poverenia, ktoré jej bolo udelené na zasadnutí Európskej rady na jar roku 2006, kde boli schválené podnety obsiahnuté v zelenej knihe Komisie o „Európskej stratégii pre trvalo udržateľnú, konkurencieschopnú a bezpečnú energiu“.

2.2 Cieľom návrhov obsiahnutých v stručnej forme v oznámení je dosiahnuť úspory energie do roku 2020 presahujúce 20 % pri udržaní rovnakej kvality života vzhľadom na očakávanú spotrebu, vychádzajúc z istého rastu HDP a bez vykonania ďalších zásahov. Ak sa podarí plán zrealizovať, malo by sa ušetriť až 390 Mtoe ročne pričom emisie CO₂ by sa mali znížiť o 780 Mt CO₂ ročne. Z hľadiska celkovej spotreby by sa navrhovanými opatreniami malo dosiahnuť zníženie energetickej náročnosti o 1 % ročne za predpokladu stáleho rastu HDP o 2,3 % ročne, čo by však bez zavedenia nových opatrení viedlo k nárastu spotreby o 0,5 % ročne. Potrebné investície by sa mali kompenzovať ročnými úsporami palív v hodnote viac než 100 miliárd EUR.

2.3 Z diskusie o zelenej knihe o energetickej účinnosti „Menej znamená viac“ vzišli návrhy, ktoré tvoria komplexný a štruktúrovaný balík pozostávajúci zo 75 opatrení vo všetkých oblastiach, ktorých sa týkajú prípadné úspory. Prioritnými odvetviami, v ktorých treba konať, sú odvetvia stavebníctva a dopravy, ktoré majú okrem iného na svedomí zvýšenú spotrebu ropných produktov, pričom rovnaká dôležitosť sa pripisuje úsporám dosiahnuteľným vo výrobe, počas premeny a prenosu energie a v priemysle.

2.4 Plán, ktorý vypracovala Komisia, navrhuje opatrenia, ktoré treba zaviesť okamžite a iné, ktoré budú realizované neskôr v priebehu 6 rokov. Ďalší akčný plán bude potrebný na realizáciu cieľa 20-percentnej úspory do roku 2020.

2.5 Preskúmanie potenciálnych úspor poukazuje na možné zaujímavé výsledky v odvetviach konečných užívateľov, počnúc najú od 25 % dosiahnuteľných v odvetví priemyselnej výroby,

a to konkrétne v oblasti periférnych zariadení (motory, ventilátory a osvetlenie), cez 26 % dosiahnuteľných v odvetví dopravy posilnením komodality a prechodu na iné druhy dopravy v súlade so zisteniami, ktoré vyplynuli zo strednodobého hodnotenia bielej knihy o doprave, až po 27 % v bytovom sektore napríklad prostredníctvom izolácie múrov a striech, osvetlenia, lepšej energetickej účinnosti spotrebičov, zatiaľ čo v nebytových budovách by sa mohli dosiahnuť úspory až vo výške 30 % celkovým zlepšením systémov energetickeho riadenia.

2.6 V dôsledku štrukturálnych zmien, účinkov predchádzajúcich opatrení a zavedením nových technológií sa očakáva zníženie energetickej náročnosti o 1,8 % ročne (470 Mtoe ročne), čo znamená, že celkové zníženie energetickej náročnosti by malo dosahovať 3,3 % ročne pri dosiahnutí očakávanej úspory energie o 20 % v dôsledku nových navrhovaných opatrení, čo v období rokov 2005 – 2020 predstavuje 1,5 % ročne (to zodpovedá 390 Mtoe ročne). Za predpokladu stáleho rastu HDP o 2,3 % ročne by sa teda mala dosiahnuť celková úspora energie o 1 % ročne.

2.7 Akčný plán bude znamenať prínos v podobe ochrany životného prostredia, poklesu dovozu fosílnych palív, zníženia závislosti od tretích krajín, zvýšenej ziskovosti a konkurencieschopnosti priemyslu EÚ, a to aj prostredníctvom technologickej inovácie stimulovanej zavedenými postupmi, čo bude mať pozitívny vplyv na zamestnanosť.

2.8 Plán pozostáva z 10 prioritných a naliehavých činností a Komisia vyzýva členské štáty, regionálne a miestne úrady a ostatné zúčastnené strany, aby vykonali doplnujúce opatrenia na dosiahnutie ešte lepších výsledkov. Plánované sú odvetvové a horizontálne opatrenia.

2.9 Okrem iného sa poukazuje na dôležitosť stanovenia požiadaviek účinnosti dynamického využitia energie, presadzovať v odvetví transformácie energie zlepšenie energetickej účinnosti súčasných a nových kapacít a drastické zníženie strát pri prenose a rozvoze elektrickej energie. Pre odvetvie dopravy je potrebný ucelený prístup.

2.10 Strategický plán v oblasti energetických technológií, ktorý by mal byť prijatý v roku 2007, bude ďalším príspevkom k zlepšeniu účinnosti.

2.11 Bude potrebné venovať veľkú pozornosť „cenovým signálom“, ktoré prispievajú k dosiahnutiu zvýšeného uvedomenia si problematiky. Navyše je nevyhnutné pripraviť vhodné finančné nástroje na všetkých úrovniach a podporné finančné opatrenia, a to aj v podobe daňových úľav pre výrobcov a spotrebiteľov.

2.12 Výzva energetickej účinnosti prebieha na celosvetovej úrovni a je nevyhnutné uzavrieť medzinárodné dohody a partnerstvá.

2.13 Presné uplatňovanie platných smerníc a nariadení, medzi ktoré patrí nedávna smernica o konečnej energetickej účinnosti a energetických službách, smernica o označovaní a jej 8 implementačných smerníc, smernica o energetickej hospodárnosti budov, smernica o ekodizajne a nariadenie „Energy Star“, prispeje k dosiahnutiu očakávaných cieľov.

2.14 Prioritné opatrenia

2.14.1 **Normy označovania spotrebičov a prístrojov a normy minimálnych energetických vlastností.** Aktualizácia rámcovej smernice 92/75/EHS o nové a dynamické normy pre spotrebiče. Osobitná pozornosť sa bude venovať stratám energie v pohotovostnom stave. Na začiatku pôjde o 14 skupín výrobkov. Cieľom je do roku 2010 dosiahnuť, aby sa na väčšinu výrobkov, ktoré spotrebúvajú významnú časť celkovej spotreby energie, vzťahovali minimálne normy na základe smernice o ekodizajne alebo systému ratingu označovania vlastností.

2.14.2 **Požiadavky na vlastnosti budov a budovy s veľmi nízkou energetickou náročnosťou („pasívne domy“).** Rozšírenie oblasti pôsobnosti smernice o energetickej hospodárnosti budov (v súčasnosti platná pri plochách presahujúcich 1 000 m²) a v roku 2009 návrh novej smernice o minimálnych požiadavkách na hospodárnosť pre nové a zrekonštruované budovy v EÚ (kWh/m²). V spolupráci so odvetvím stavebníctva sa preskúmajú cieľové stratégie pre budovy s veľmi nízkou energetickou náročnosťou.

2.14.3 **Zabezpečenie vyššej účinnosti výroby a rozvodu elektrickej energie.** Odvetvie transformácie energie používa okolo jednej tretiny celkovej primárnej energie, pričom účinnosť transformácie dosahuje okolo 40 %. Pomocou nových výrobných kapacít sa dá dosiahnuť účinnosť v hodnote až 60 %. Straty pri prenose a rozvode elektrickej energie, ktoré predstavujú okolo 10 %, možno výrazne znížiť. Budú vypracované minimálne požiadavky na energetickú účinnosť nových zariadení na výrobu elektrickej energie, výrobu tepla a chladenie s výkonom nižším ako 20 MW. Ďalší pokrok sa očakáva od implementácie smernice o podpore kogenerácie (2004/8/ES). Zavedú sa aj minimálne požiadavky na hospodárnosť a reguláciu pri diaľkovom vykurovaní.

2.14.4 **Automobily s nízkou spotrebou paliva.** Na zníženie emisií CO₂ Komisia v prípade potreby navrhne v roku 2007 právne predpisy s cieľom zabezpečiť, aby sa dosiahol cieľ 120 g CO₂/km do roku 2012. Zvažuje sa použitie daňových nástrojov v závislosti od emisií CO₂. Aj odvetvie výroby pneumatík chce prispieť k energetickej účinnosti (ktorá môže dosiahnuť až 5 %), a to tak prostredníctvom noriem týkajúcich sa valivého odporu pneumatík, ako aj prostredníctvom správneho hustenia pneumatík. Komisia vypracuje zelenú knihu o mestskej doprave na podnietenie využívania hromadnej dopravy a ďalšie vhodné nástroje s cieľom zaoberať sa týmto problémom radikálnym spôsobom, predovšetkým v oblastiach s dopravným preťažením.

2.14.5 **Umožnenie vhodného financovania investícií do energetickej účinnosti pre malé a stredné podniky**

a podniky poskytujúce energetické služby. Komisia vyzve bankový sektor, aby ponúkol finančné produkty špecificky zamerané na úspory energie. Na podporu ekologických inovácií by malo byť predovšetkým pre malé a stredné podniky dostupné financovanie zo strany Spoločenstva, napríklad zo zelených investičných fondov a rámcového programu na zvyšovanie konkurencieschopnosti a pomoc inováciám.

2.14.6 **Zvýšenie energetickej účinnosti v nových členských štátoch.** Komisia požiada, aby boli prostriedky vyčlenené na kohéznú politiku vo väčšej miere smerované aj do realizácie významných projektov v oblasti energetickej účinnosti.

2.14.7 **Dôsledné využívanie energetického zdaňovania.** V budúcej zelenej knihe o nepriamych daniach a revízii smernice o zdaňovaní energetických produktov sa ráta s integráciou hodnotenia energetickej účinnosti a ochrany životného prostredia. Zváži sa možnosť využitia daňových kreditov ako stimulácie podnikov, aby vyrábali, a spotrebiteľov aby používali energeticky účinné domáce elektrospotrebiče a iné zariadenia.

2.14.8 **Zvýšenie povedomia o energetickej účinnosti.** Podporí sa rozvoj znalostí a odbornej prípravy, ako aj programy zamerané na informovanie zodpovedných energetikov v priemysle a verejnoprospešných službách. Školám sa poskytnú vhodné didaktický materiál.

2.14.9 **Energetická účinnosť v zastavaných oblastiach.** Komisia v roku 2007 vytvorí „Dohovor starostov“, ktorý združí do trvalej siete starostov viac než 20 najväčších a z hľadiska energetickej účinnosti najpokročejších miest Európy a ktorého cieľom bude výmena osvedčených postupov.

2.14.10 **Podpora energetickej účinnosti na celom svete.** Cieľom je uzavrieť rámcovú dohodu s hlavnými obchodnými partnermi a najvýznamnejšími medzinárodnými organizáciami o zlepšení energetickej účinnosti v odvetviach, ktoré sú konečnými užívateľmi energie a v odvetviach zaoberajúcimi sa transformáciou energie.

Záver

Komisia na záver svojho dokumentu oznamuje, že v roku 2009 plánuje vykonať revíziu v polovici obdobia a žiada výraznú podporu od Rady, Európskeho parlamentu a zodpovedných štátnych, regionálnych a miestnych politikov.

3. Všeobecné komentáre

3.1 Akčný plán navrhovaný Komisiou sa snaží uceleným spôsobom pristupovať k súboru iniciatív potrebných na realizáciu ambiciózneho cieľa, akým je napr. cieľ obsiahnutý v dokumente, t. j. dosiahnuť do roku 2020 úspory energie vo výške 20 %, pričom emisie CO₂ by sa mali znížiť o 780 Mt ročne. Aj so zreteľom na nedávnu správu Medzivládnej skupiny pre klimatické zmeny (IPCC) výbor pokladá za potrebné vynaložiť všemožné úsilie na zníženie energetickej spotreby a hoci sa

nazdáva, že úspory presahujúce 20 % sú technicky dosiahnuteľné, považuje tento cieľ za realistický. Na to, aby sa tento cieľ dosiahol, bude musieť byť sprevádzaný štátnymi plánmi, ktoré celkovo umožnia dosiahnutie cieľa, diferencovanými v závislosti od východiskových finančných a technologických podmienok, aby sa zaručilo rovnomerné rozdelenie cieľov medzi členskými štátmi, vzhľadom na potenciál jednotlivých členských štátov.

3.2 Bude vhodné stanoviť aj strednodobé ciele na roky 2012 a 2016, s cieľom prípadne posilniť opatrenia v prípade značných sklzov. Preskúmanie v roku 2009 sa zdá byť časovo príliš blízko na to, aby sa mohol vykonať hlboký posudok. Výbor rovnako odporúča, aby sa zvažila možnosť vytýčenia dlhodobého cieľa (2040/2050) na ďalšie určovanie cieľov úspor energie. O niekoľko rokov budú investície, ktoré sa dajú odhadnúť na miliardy eur, do výroby energie založenej na fosílnych palivách zastarané. Je potrebné nahradiť tieto zariadenia čo najefektívnejšie a najrýchlejšie. Pôjde o výzvu storočia a bude to úplne v protiklade s tým, čo sa v oblasti energetickej spotreby deje v súčasnosti: deň a noc vysvietené sklené paláce vysoké aj 120 poschodí, stále väčší záber pôdy na vytváranie dopravnej infraštruktúry atď. Príslušné úrady si čo najrýchlejšie musia uvedomiť obrovský problém, ktorý predstavuje nahradenie zdrojov energie.

3.3 Komisia navrhuje plán, ktorý by znížil spotrebu energie pri súčasnom udržaní rovnakej kvality života. Na základe tohto cieľa sa do roku 2020 očakáva zníženie energetickej náročnosti o 3,3 % ročne, za predpokladu stáleho rastu HDP o 2,3 % ročne, čím sa dosiahne reálne zníženie spotreby energie o 1 % ročne, čo zodpovedá celkovému zníženiu spotreby o 14 % v období medzi rokmi 2005 a 2020. Výbor považuje za vhodné navrhnúť Komisii začatie špecifickej diskusie o životných štýloch a takzvanej „kvalite života“. Očakávaná sa týkajú v prvom rade zlepšenie kvality života, ktorú niektorí posudzujú podľa počtu domácich spotrebičov, mobilných telefónov, áut na osobu, iní ju merajú na základe emisií CO₂, tuhých znečisťujúcich látok a jemných prachových častíc, dopravných zápch a dĺžky trvania presunov z miesta na miesto, či kvality verejných služieb. Je zrejmé, že pokiaľ ide výlučne o energetickú účinnosť a úspory energie v úzkom zmysle slova, aj nepatrné zmeny štýlu života v ekologickom zmysle urýchlia dosiahnutie vytýčených cieľov. Výbor kladie Komisii otázku, či skutočne považuje za možné udržať v budúcnosti, pre budúce generácie, ten istý štýl života pri narastajúcej spotrebe a zvyšujúcom sa objeme emisií. Problém je v tom, že treba prijať myšlienku, že úspory energie nesmú slúžiť na financovanie ďalšej spotreby a viesť k jej opätovnému nárastu. Z tohto dôvodu je potrebné zreorganizovať hospodársky systém podporou budovania vhodných infraštruktúr a poskytnutím primeraného rebríčka hodnôt novým generáciám, napríklad (2):

- znížiť spotrebu zdrojov a energie,
- predísť znečisťovaniu ovzdušia, vody a pôdy,
- znížiť produkciu odpadov už pri zdroji,
- obmedziť na minimum riziko pre obyvateľov a životné prostredie.

(2) Faktor štyri: Dvojnásobný blahobyt – polovičná spotreba prírodných zdrojov (E. U. von Weizsacker, L. Hunter Lovins, Amory B. Lovins).

3.3.1 Je potrebné propagovať zodpovednosť za energetickú účinnosť na všetkých úrovniach a popri národných plánoch zaviesť aj plány na regionálnej a miestnej úrovni. Orgány územnej verejnej správy musia byť zapojené do zvládania tejto veľkej výzvy. Akčný plán svojim rozsahom a svojim dosahom naozaj predstavuje netušenú výzvu. Ľudstvo sa musí rozlúčiť s niektorými aspektmi životného štýlu, ktoré sú spájané s pokrokom 20. storočia, a aj koncepciu estetiky musí sprevádzať etické hodnotenie z hľadiska dostatočnej energetickej účinnosti. Tak, ako je v súčasnosti neprijateľné používanie kožušín vzácnych druhov zvierat alebo predmetov zo slonoviny, v budúcnosti by mali byť tabu aj celé presklené výškové budovy alebo športovo-úžitkové vozidlá. Takýto hlboký prevrat v prevládajúcom hodnotovom rebríčku si vyžaduje aj súčinnosť súkromného hospodárstva, ktoré by sa malo chopiť príležitosti a už teraz prechádzať na energeticky účinné myslenie a konanie, aby z toho získalo výhody v celosvetovom meradle. Tieto nové hodnoty by totiž mohlo využívať aj v reklame, namiesto toho, aby ako napríklad v reklamách na motorové vozidlá vyzdvihovalo masívnosť a zbytočný výkon motora ako symboly postavenia.

3.4 Akčný plán stanovuje 10 prioritných opatrení zahrnuté do štyroch prioritných oblastí prioritných činností: konverzia, prenos a distribúcia energie; bytové a nebytové budovy; doprava; priemyselné a poľnohospodárske využitie. Tieto oblasti pokrývajú viac než 90 % spotreby. Ďalšie iniciatívy budú podniknuté v oblasti medzinárodných dohôd, na vytváranie partnerstiev pri tvorbe noriem v oblasti odbornej prípravy, informovania a komunikácie na maximálne rozvíjanie synergie a nakoniec v oblasti zodpovedného pôsobenia všetkých zainteresovaných aktérov.

3.5 Výbor navrhuje doplniť ďalšiu prioritnú činnosť na zavedenie opatrení na zníženie objemu fosílnych palív určených na vykurovanie a chladenie a konštatuje, že návrh sa podrobnejšie nezaobera možnosťou vybudovania oblastných sietí na výrobu a distribúciu tepla a chladenia, ktoré by umožnili predísť stratám dosahujúcim 33 %, spôsobeným transformáciou primárnej energie. Tento potenciál by sa mohol dokonca zdvojnásobiť, ak by sa spojili s využívaním obnoviteľných zdrojov energie alebo spracovania odpadov, čím by sa ušetrilo až 50,7 Mtoe za rok. Výbor navrhuje, aby sa okrem prioritných činností schválili kladné prioritné činnosti. Predovšetkým sa bude musieť podporovať vznik a rozvoj nových povolání súvisiacich s oblasťou energetickej účinnosti, šírenie nových integrovaných služieb v oblasti energetiky, presadzovanie nových výrobkov, ktoré šetria energiu a menej znečisťujú životné prostredie, efektívne využívanie výskumu a vývoja jednotlivých štátov ako aj EÚ sprevádzané podstatným zvýšením vyčlenených prostriedkov, ako aj zavedenie všetkých už dostupných technologických riešení do praxe. Ďalšími oblasťami činnosti by mohli byť rozvoj recyklácie a spracovania tuhých komunálnych odpadov, ktoré ponúkajú aj mnohé pracovné príležitosti a propagovanie aktivít v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti alebo dobrovoľných dohôd v rámci podnikov s aktívnym zapojením pracovníkov prostredníctvom postupov systému Spoločenstva pre ekologické riadenie a audit (EMAS).

3.6 V dokumente Komisie sú oznámené mnohé legislatívne opatrenia, ako napríklad nové smernice a nariadenia, ako aj revízia existujúcich nástrojov s cieľom sprísniť platné predpisy (oznam zo 7. februára 2007 o hornom limite emisií CO₂ pre automobilový priemysel). Výbor berie na vedomie návrhy Komisie a rozhodnutia Rady z jej jarného zasadnutia v marci 2007, avšak pokladá za potrebné zdôrazniť, že po rozšírení EÚ v máji 2004 a januári 2007 do týchto krajín prišlo obrovské množstvo ojazdených áut. Tento tok naďalej pokračuje, ba dokonca zmohutnel. Výbor sa nazdáva, že na uskutočnenie celkovej výmeny vozidlového parku týchto členských krajín si bude vyžadovať mnohé roky a nie je mysliteľné, že sa to dosiahne záväzným právnym predpisom týkajúcim sa vozidiel v súčasnosti v prevádzke.

3.7 Dokument sa nezaobrá otázkou posilnenia zodpovednosti a právomocí Spoločenstva s cieľom zaručiť dosiahnutie cieľov a umožniť vystupovať ako jeden celok v styku s medzinárodnými partnermi. Výbor kladne hodnotí obsah dokumentu Európskej rady a schválenie Energetickej politiky pre Európu, kde sa energetická politika považuje za jednu z priorít pre budúcnosť EÚ a zároveň sa posilňuje spolupráca a politika vonkajších vzťahov EÚ. Právne obmedzenie platných zmlúv, ktoré vyhradzuje členským štátom rozhodnutia v oblasti energetickej politiky, je v istom zmysle prekonané prostredníctvom skutočného posilnenia zastupiteľských právomocí voči tretím krajinám, i keď článok 174 ods. 4 uznáva existenciu spoločných právomocí a špecifickej úlohy v rámci spolupráce s medzinárodnými organizáciami. Je zrejmé, že čím budú opatrenia koordinovanejšie, tým bude mať EÚ väčšiu schopnosť vyjednávať. Výbor dúfa, že Európsky parlament, Rada a Komisia prípadne preskúmajú možnosť zmeniť a doplniť zmluvy tak, aby jednotné zastúpenie EÚ voči externým partnerom získalo väčšie právomoci Spoločenstva, než môže za súčasného stavu skutočne uplatňovať.

3.8 Smernica 2006/32/ES o energetickej účinnosti odkazuje okrem iného na stratégiu vychádzajúcu zo zovšeobecnenia certifikácie bielej techniky, ako aj na národné akčné plány, ktoré budú musieť posúdiť pracovníci Komisie. Akčný plán obsahuje značný nárast činnosti Komisie tak v súvislosti s iniciatívami v oblasti tvorby legislatívy a predpisov, ako aj v súvislosti s úlohami v oblasti kontroly. Výbor považuje doteraz získané skúsenosti za kladné, i keď sa vyskytli isté nedostatky pri zavádzaní certifikácie bielej techniky na trh spôsobené aj nejednotnosťou právnych predpisov jednotlivých štátov. Na činnosti spojené s uskutočňovaním zámerov predmetnej smernice a celkovo na zefektívnenie práce Komisie v tejto oblasti je potrebné zvýšiť počet zamestnancov Komisie poverených touto úlohou. Komisia odhaduje, že je potrebných približne 20 oddelení. Výbor odporúča, aby sa pristúpilo k podrobnému posúdeniu potrebných zdrojov, pričom by uvítal takúto posilnenie.

3.9 Realizáciou predkladaných opatrení sa dosiahne úspora a následné zníženie výťažku z DPH, ktoré by sa mohlo odraziť na rozpočtoch Spoločenstva, ale jeho dosah by sa zmiernil vznikom mnohých nových aktivít súvisiacich s opatreniami

v oblasti energetickej účinnosti. Výbor žiada Komisiu, aby vypracovala hodnotenie situácie v tomto zmysle, keďže v analýze dosahu plánovaných opatrení tento scenár nie je zohľadnený. Výbor pokladá súčasné zdroje EÚ za úplne nedostačujúce na pokrytie všetkých programov Spoločenstva, kde neustále dochádza k odčerpávaniu pridelených finančných prostriedkov v prípade projektov najvyššieho záujmu, aj s cieľom dosiahnuť úspory energie. Zavedenie prípadnej „energetickej dane“ bude musieť byť súčasťou daňovej politiky, ktorá by brala ohľad na sociálne slabšie vrstvy obyvateľstva, a pritom nesmie mať žiaden negatívny vplyv na súčasnú úroveň sociálneho zabezpečenia a poskytovaných verejných služieb.

3.10 V akčnom pláne sa odrážajú ťažkosti pri dosahovaní cieľov bielej knihy o doprave. Komisia v strednodobom hodnotení berie na vedomie skutočnosť, že doterajšie prekážky a zdráhania neumožnili v plnej miere využiť potenciál železničnej a námornej dopravy, ktorého využitie by prinieslo výrazné úspory energie. Toto posilnenie musí získať absolútnu prioritu vzhľadom na čas potrebný na vybudovanie infraštruktúry, ako aj na zmenu životných návykov obyvateľov. Zvýšenú pozornosť treba venovať zlepšeniu dopravy pracujúcich, ktorí sú v súčasnosti výrazne znevýhodňovaní politikou zameranou skôr na okamžité hospodárske výsledky než na uspokojenie požiadaviek hromadnej dopravy, ako v prípade uprednostňovania investícií do vysokorýchlostných železníc. Uľahčenie presunov medzi miestom bydliska a zamestnania nielenže znižuje spotrebu, ale citelne zvyšuje aj kvalitu života osôb. Verejné investície potrebné na posilnenie jednotlivých druhov hromadnej dopravy neodvratne narazili na ťažkosti päťročného obdobia hospodárskej stagnácie, ktorá sa odrazila na verejných rozpočtoch mnohých členských štátov. Nevybudovanie nevyhnutnej infraštruktúry, zníženie financovania strategických plánov Spoločenstva, ako napríklad koridorov TEN (z 20 na 7,5 miliardy EUR), ako aj stratégie významného európskeho automobilového priemyslu prispeli k tomu, že plán stratil svoju aktuálnosť. Výbor dokončuje práce vedúce k schváleniu dôležitého stanoviska na tému dopravy v mestských aglomeráciách, kde sa poukazuje na postupné znižovanie využívania systémov verejnej dopravy a navrhujú riešenia na obmedzenie individuálnej motorizovanej dopravy⁽³⁾. Výbor vyjadruje svoje poľutovanie nad nedostačujúcou koordináciou opatrení v oblasti dopravy a energetiky, ktorých vnútorná dynamika a problémy technickej a priemyselnej povahy majú nevyhnutne komplementárny ráz, rovnako ako opatrení v oblasti životného prostredia a priemyslu a vyslovuje svoje opodstatnené znepokojenie nad skutočnosťou, že dokument Komisie stratí do veľkej miery svoju účinnosť, ak bude chýbať takáto koordinácia.

3.11 S týmito ťažkosťami sa možno stretnúť pri tvorbe právnych predpisov, v oznámeniach a odporúčaní Komisie. V Bruseli sme svedkami rovnakých ťažkostí, s akými sa možno stretnúť na úrovni jednotlivých štátov, pričom prirážajúcou okolnosťou je skutočnosť, že úroveň EÚ by mala koordinovať národné politiky (a nie naopak!).

⁽³⁾ Stanovisko TEN/276: Doprava v mestách a mestských aglomeráciách (spravodajca: pán Ribbe).

3.12 Európska energetická politika musí byť trvalo udržateľná pre všetky vrstvy spoločnosti bez toho, aby spôsobovala rozdiely v zaobchádzaní, pokiaľ ide o dostupnosť služieb poskytovaných podnikmi dodávajúcimi energiu, nákupy energeticky účinnejších domácich spotrebičov, či pri najímaní bytov. Táto politika musí vytvoriť nové pracovné miesta, čo je rozhodne možné dosiahnuť okamžite v oblasti obytných budov. Pri každom opatrení na zvýšenie energetickej účinnosti musia tí, ktorí na toto zvýšenie dostanú úľavu, byť schopní ihneď vidieť úžitok z ušetrenia, aby sa obdobie amortizácie nákladov dalo ľahko vypočítať a aby jeho dĺžka bola prijateľná.

3.13 Financovanie nemusí zaťažovať výlučne verejné rozpočty: vzhľadom na vysoké zisky odvetvia energetiky a elektrickej energie by sa mohol vytvoriť fond z malej časti tohto zisku, čo už mimochodom bolo odskúšané v niektorých členských štátoch, pričom však treba predísť tomu, aby to viedlo k zvýšeniu cien pre konečných užívateľov a zníženiu objemu strategických investícií podnikov. Prírodzene pritom treba brať do úvahy enormné investície, ktoré musí výrobné odvetvie vynaložiť, aby pri stále vyšších nákladoch uspokojilo stúpajúci dopyt, kým pri fosílnych zdrojoch energie je cena viazaná na vývoj cien ropy, avšak výskumné náklady sú podstatne nižšie, tak ako sú podstatne nižšie aj v oblasti distribúcie. Preto by v príspevku do fondu mali byť zohľadnené tieto veľké rozdiely v nákladoch na výskum. Rozlišovanie medzi jednotlivými štátmi by mohlo byť zavedené s ohľadom na rozdiely v platných právnych predpisoch, pokiaľ ide o záväzky energetickeho priemyslu investovať do výskumu energetickej účinnosti a kontroly cenových hladín. Toto riešenie by mohlo umožniť drobným vlastníkom bez finančných zdrojov zvýšiť energetickú účinnosť ich príbytkov, čo by spôsobilo reťazovú reakciu, ktorá by viedla k vytváraniu nových pracovných miest.

3.14 Pri zavádzaní opatrení v podobe daňových úľav, ktoré treba využívať veľmi opatrne, sa musia zohľadniť najchudobnejšie vrstvy obyvateľstva, na ktoré by sa tým, že neplatia dane, nevzťahovali prípadné opatrenia zamerané na podporu a stimulovanie účinnej energetickej politiky. Preto je potrebné oceniť za energetickú účinnosť aj tých, na ktorých kvôli nízkemu príjmu nevzťahuje priame zdanenie.

3.15 Výbor pokladá za nevyhnutné rozvíjať osvetové kampane na európskej, národnej, miestnej a regionálnej úrovni a poprípade sa sústrediť zakaždým na jednu tému (napríklad jeden mesiac sa v Európe bude rozprávať o žiarovkách, ďalší mesiac o rozvoji verejnej dopravy, ďalší o ekologických a energeticky účinných spôsoboch vykurovania a chladenia atď.). Mohli by sa viesť kampane na podporu nápadov a podnetov, pričom by sa naďalej medzi občanmi šírila nevyhnutná požiadavka informovanosti. Konkrétne výsledky bude možné dosiahnuť len tým, že veľká časť obyvateľov bude uvedomelo pristupovať k tejto problematike. Demokratická diskusia, zapojenie všetkých predstaviteľov jednotlivých zastúpených záujmov, ako aj úloha verejných orgánov budú základným predpokladom účinného riadenia plánovaných opatrení. Členské štáty, ktoré majú k dispozícii väčší počet odborných poradcov v oblasti energetickej účinnosti, by mali mať na starosti odbornú prípravu poradcov ostatných štátov EÚ, aby sa zabezpečilo rovnomerné šírenie vedomostí a poznatkov potrebných na to, aby bol plán úspešný. V členských štátoch je na stredných

a vysokých školách potrebné podporovať energetické študijné odbory, pričom by sa mala posilniť spolupráca medzi regiónmi. Komisia by mohla vykonávať účinnú úlohu koordinátora.

3.16 Pri hľadaní nevyhnutnej rovnováhy medzi požiadavkou zabezpečiť všetky potrebné zlepšenia a schopnosťou hospodárskeho a výrobného systému čeliť príliš prudkým zmenám je potrebné postupovať nadmieru opatrne. Vzniká konkrétne riziko, že vzhľadom na neúnosné náklady sa priemyselné podniky, ktoré intenzívne využívajú energiu, presunú do oblasti s nižšími nárokmi. Rýchlosť zmien sa musí stanoviť v úzkej závislosti od možnosti prispôbiť sa im a znášať ich náklady. Je potrebné preskúmať opatrenia, ktoré by umožnili uzatváranie dlhodobých zmlúv zaručujúcich dlhodobé a stabilné ceny energie výmenou za záväzky investovať v oblasti inovácií, technológií alebo výrobnéj, dopravnej a distribučnej infraštruktúry. Takéto investície by sa mali posudzovať z hľadiska energetickej účinnosti. Na uzatváranie dobrovoľných dohôd sa treba pozerať kladne, ale zo strany regionálnych orgánov si vyžadujú skutočnú a primeranú schopnosť kontroly a ak by sa preukázalo, že sú neúčinné, aj ochotu nahradiť ich záväznými požiadavkami.

3.17 Stanovené opatrenia by mali mať stále na zreteli kontext trhu, ktorý sa stáva čoraz globálnejším. Možný nárast cien energie by mohol spôsobiť obrovské problémy odvetviám s vysokou spotrebou energie, akým je napríklad výroba hliníka alebo cementu. Je potrebné nespúšťať so zreteľa lisabonské ciele a zabezpečiť konkurencieschopnosť európskeho systému, ktorý musí mať možnosť spoliehať sa na ceny energie, ktoré sú v súlade s celosvetovým hospodárskym systémom. Na druhej strane Európa nemôže byť neustále vystavená hrozbám relokácie, ktorú niektoré odvetvia alebo podniky zatiaľ naďalej odkladajú. Podniky, ktoré presúvajú výrobu do zahraničia výlučne s cieľom zvýšiť svoj podiel zisku, by mali byť potrestané, pretože okrem nevyhnutných, niekedy dramatických sociálnych problémov, ktoré vyvolávajú a prenechávajú na farchy spoločnosti, spôsobujú narušenie vnútorného trhu porušovaním pravidiel čestnej hospodárskej súťaže tým, že uvádzajú na trh výrobky produkované v tolerantnejších krajinách bez prekážok a záväzkov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV nezamýšľa analyzovať každú navrhnutú oblasť činnosti (približne 75) zo zrejmych príčin (opodstatnenosť a metóda), ale pokladá za potrebné zhodnotiť najvýznamnejšie opatrenia a najrelevantnejšie návrhy obsiahnuté v dokumente a prílohách. V EHSV sa uskutočnila verejná diskusia, v priebehu ktorej účastníci poskytli ďalšie užitočné informácie, vďaka ktorým sa získali nové poznatky a významne sa prispelo k úvahám výboru.

4.2 Predbežne možno konštatovať, že doteraz prijaté opatrenia vo veci dynamického využitia energie pri výrobkoch využívajúcich energiu, budovách a energetických službách priniesli dobré výsledky a vzbudili u výrobcov a spotrebiteľov veľký záujem a ochotu rozšíriť ponuku nových, čoraz účinnejších produktov a dopyt po nich. Skutočnosť, že sa dali okamžite skonštatovať dosiahnuteľné úspory a že sa čoraz viac šíri vzdelávanie a informovanosť o ochrane životného prostredia, vedú

k presvedčeniu, že tieto opatrenia sa dajú realizovať okamžite a dosiahnuť žiaduce výsledky. Ekologické konštruovanie a projektovanie (tzv. ekodizajn) je faktorom úspechu a obľúbenosti u širokej verejnosti, ktorá venuje stále väčšiu pozornosť obsahu ponuky. Je potrebné podporovať trend, ktorý už možno pozorovať u časti výrobcov, klásť dôraz na dôležitosť energetickej účinnosti a poskytovať spotrebiteľom podrobné pokyny na energeticky účinné používanie ich výrobkov. Rovnako je potrebné zohľadniť americký model, ktorý vyčlenil špecifickú finančnú podporu podnikom vyvíjajúcim úsilie v oblasti ekodizajnu a dosiahol veľmi povzbudivé výsledky. Výbor sa nazdáva, že podpora systému podnikov prostredníctvom daňových kreditov, ktoré by sa priznali podnikom vyvíjajúcim a vyrábajúcim výrobky s vysokou energetickou účinnosťou, by viedlo k pozitívnym výsledkom pod podmienkou, že tento systém by bol sprevádzaný účinným a dôsledným trhovým dohľadom a dohľadom nad výrobkami podobne, ako to prebieha v odvetvi strojárstva. Tento dohľad treba považovať za záruku toho, že „slušní“ výrobcovia nebudú do energetickej účinnosti investovať zbytočne, a musia sa ním poveriť regionálne orgány, ktoré sú na to kompetentné.

4.2.1 Označovanie je správnu voľbou, ktorú treba povzbudzovať a rozšíriť na väčší počet výrobkov a čo najskôr aj na automobilový priemysel a stavebníctvo. EHSV súhlasí s návrhom Komisie a vyzýva ju, aby pre uvádzaných 14 výrobkov stanovila minimálne požiadavky na energetickú účinnosť, pričom by však mala venovať osobitnú pozornosť konkrétnym segmentom trhu, aby sa zabránilo prípadnému narušeniu hospodárskej súťaže následkom nových právnych predpisov. Rovnako by sa mali určiť ďalšie výrobky na konečné použitie, ktoré majú splňať minimálne požiadavky. Výbor súhlasí s udelením priority zníženiu spotreby v pohotovostnom stave a v režime „spánku“ a prisudzuje veľký význam tomuto zásahu, ktorý by mohol prispieť k zníženiu spotreby v tomto stave až o 70 % prostredníctvom postupného nahrádzania používaných spotrebičov. Výbor sa nazdáva, že v dohode „Energy Star“ by mala byť aj pre EÚ zahrnutá povinnosť registrácie v prípade verejných obstarávaní v oblasti kancelárskeho vybavenia (ako je to v USA) a očakáva, že „samotná Komisia bude slúžiť ako príklad“ (*). O tejto dohode by sa malo rokovať aj s ďalšími veľkými výrobcami z východnej Ázie, ktorí už majú významný podiel trhu so spotrebnou elektronikou.

4.2.2 V oblasti domácich spotrebičov hrozí, že chýbajúce rýchle postupy kontroly pravosti označení a chýbajúce sankcie pri porušovaní predpisov výrazne znevýhodnia „čestné“ podniky, ktoré investujú do energetickej účinnosti, a že sa na trh dostanú nevhodné výrobky. Treba podporovať predovšetkým nahrádzanie starších spotrebičov (odhaduje sa, že v Európe je 200 miliónov spotrebičov starších než 10 rokov), čo by umožnilo vyššie úspory. Rovnako je potrebné predísť tomu, aby sa zastarané, energeticky neúčinné domáce spotrebiče dostali na trh s opotrebovaným tovarom v rozvojových krajinách. Rovnako by sa malo preveriť, či iniciatívy v oblasti financovania nákupov

domácich elektrospotrebičov sú vyhradené energeticky najúčinnším výrobkom.

4.2.2.1 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že priemyselné odvetvie domácich elektrospotrebičov vyhlásilo, že sú potrebné záväzné opatrenia na reguláciu trhu, pričom sa implicitne vzdalo dodržiavania samoregulačného dobrovoľného kódexu správania. Skutočnosť, že chýbajú sankcie pre výrobcov a dovozcov bez škrupúl, ktorí označujú kategóriou A výrobky nezodpovedajúce požiadavkám energetickej účinnosti, uľahčila rozšírenie „nepravých“ domácich spotrebičov s nízkou spotrebou na trhu. Tento nedostatok, na ktorý poukázali európske podniky požadujúce zavedenie pravidiel, vedie k zamysleniu sa nad účinnosťou dobrovoľných dohôd.

4.2.3 Úspory, ktoré sa dajú dosiahnuť v stavebníctve, sú veľmi výrazné a už dnes sú dostupné materiály, stavebné postupy, alternatívne spôsoby vykurovania v porovnaní s tradičnými, napríklad prostredníctvom kondenzačných vykurovacích kotlov, ktoré umožňujú úsporu od 6 % do 11 % paliva tým, že spätne využívajú zvyškové teplo, ktoré bežne uniká do prostredia. Spotreba spôsobená klimatizáciou vzduchu by sa dala znížiť inštaláciou vonkajšej ochrany budov pred slnečným žiarením, keďže vnútorná ochrana zabraňuje prieniku svetla, ale z veľkej časti pohlcuje tepelnú energiu. V prvom rade je potrebné podporovať šírenie takzvaných „pasívnych domov“ (budov s veľmi nízkou energetickou náročnosťou). Do tejto kategórie patria napríklad tie, ktoré nespotrebujú viac než 15 kWh/m² ročne (počas zimy aj leta), pokiaľ ide o základnú spotrebu, t. j. vykurovanie a chladenie. Je potrebné uviesť aj celkovú spotrebu a hranicu primárnej celkovej spotreby (osvetlenie, domáce elektrospotrebiče) vrátane sušenia bielizne (vysušenie jedného kilogramu bielizne môže spotrebovať 3 až 4 razy viac energie, než je potrebná na pranie). Ak zväzíme, že pri vhodnom usporiadaní môže spotreba klesnúť z priemeru 180 kWh/m² ročne na približne 15 kWh/m² ročne, môžeme dosiahnuť celkové úspory vo výške až 90 %. (Ako príklad môžeme uviesť sídlisko s pasívnymi domami vo Wiesbadene z roku 1997, ktoré má 22 domov s priemernou spotrebou 13,4 kWh/m² ročne, alebo v Kronsbergu z roku 1998, ktoré má 32 pasívnych domov s priemernou spotrebou 14,9 kWh/m² ročne). Treba podporovať otvorenie európskeho trhu výrobkom tohto druhu s cieľom umožniť širokú dostupnosť týchto technológií za prijateľné ceny.

4.2.4 Výbor považuje za potrebné opätovne pripomenúť potrebu verejných investícií na dosiahnutie energetickej účinnosti sociálnych a verejných budov, ktoré by sa mali kombinovať s využívaním obnoviteľných zdrojov energie, najmä v nových členských štátoch, čo ponúka možnosť dosiahnuť výrazné výsledky v oblasti uchovávaní energie. Popri programoch harmonizácie právnych predpisov a rozvoja odbornej prípravy špecializovaných technikov výbor žiada, aby sa na tento účel vyčlenila časť štrukturálnych fondov a aby sa európske peňažné ústavy podnecovali k podpore investícií v oblasti energetickej modernizácie nehnuteľností.

(*) Označovanie energetickej účinnosti kancelárskych zariadení (spravodajca: pán Voleš).

4.2.4.1 Pasívne domy v pravom slova zmysle musia spĺňať isté stavebné požiadavky (nadštandardná izolácia múrov a podláh, potrubia na prípravné prúdenie vstupujúceho vzduchu vedúce popod samotný dom), ktoré spôsobujú, že dokonalé prispôbenie existujúcich obydľí týmto normám je zložité a nákladné. To nabáda k tomu, aby sa maximálne úsilie sústredilo na dosiahnutie požiadavky „pasívnosti“ v prípade čo najväčšieho počtu nových stavieb, predovšetkým verejných budov, pri ktorých by sa táto požiadavka mala postupne stať povinnou. Okrem toho je nesmierne dôležité, aby sa pri rekonštrukciách alebo údržbe súkromných budov s podporou prostriedkov rotačných fondov s veľmi nízkou úrokovou sadzbou vo veľkej miere uplatňovali energeticky účinné riešenia pasívnych domov. Treba si uvedomiť, že budovy existujúce už v súčasnosti budú v roku 2020 tvoriť väčšinu používaných budov. V prípade prenajímaných budov sa treba zaoberať tým, ako vlastníkom zvýhodniť po hospodárskej stránke značné investície do úspor energie v domácnostiach, z ktorých majú priame výhody väčšinou nájomníci.

4.2.4.2 V hodnotení dosahu [dokument SEC (2006) 1175] Komisia vypočítala, že zmenou a doplnením smernice 2002/91/ES o energetickej hospodárnosti budov tým, že sa zníži plocha (1 000 m²), na ktorú sa vzťahujú minimálne požiadavky na hospodárnosť budov, sprísnením týchto požiadaviek pri verejných budovách a zovšeobecnením systému TEE (certifikácie bielej techniky) sa bude dať dosiahnuť úspora vo výške 140 Mtoe. EHSV vyjadruje svoje pochybnosti nad uskutočniteľnosťou tohto cieľa v krátkom čase⁽⁵⁾. Výbor sa nazdáva, že členské štáty musia prijať jednotné nástroje na meranie dosahu právnej úpravy (napríklad pokiaľ ide o kvalitu tepelnej izolácie) a musia mať povinnosť prijať účinné kontrolné opatrenia (vzhľadom na rozdiely, napríklad medzi Francúzskom, kde existuje málo kontrol, a flámskym regiónom, kde sú kontroly veľmi prísne). V tejto súvislosti by Rada a Európsky parlament posúdili, či existuje právny základ, ktorý by povolil Komisii vydať nariadenie, ktoré by nahradilo vypracovanie novej smernice tým, že by jednoducho po roku 2009 zrušilo smernicu 2002/91/ES.

4.2.4.3 V nedávno uverejnenej diplomovej práci⁽⁶⁾ sa uvádza:

1. Pri zvyšovaní energetickej účinnosti už existujúcich budov – či už obytných, alebo nebytových či na vzdelávacie účely – nie je vždy možné dosiahnuť úroveň budov s nízkou spotrebou energie, akou je napríklad pasívny dom.
2. Na vykonanie týchto prác sú potrebné investície, ktoré by mohli jednotlivcov príliš zaťažiť. Je pravdepodobné, že aj pri akejkoľvek potenciálnej finančnej návratnosti bude takáto myšlienka zavrhnutá, pokiaľ nie sú k dispozícii potrebné finančné prostriedky.

⁽⁵⁾ Posudzovaná smernica v článku 15 ods. 2 stanovuje dodatočné obdobie troch rokov na jej úplné uplatnenie – v prípade, že členský štát môže preukázať, že chýbajú kvalifikovaní a akreditovaní experti –, t. j. poskytuje členským štátom možnosť oddialiť zavedenie osvedčení o energetickej spôsobilosti, ako aj oddialiť kontrolu vykurovacích kotlov a systémov klimatizácie. To znamená, že Rada – ako Komisia sama konštatuje – bude sotva ochotná rokovať o tejto kapitole znova pred rokom 2009. Lenže kým plánované opatrenia budú účinné a prinesú očakávané výsledky uplynú ďalšie roky, než sa schváli nová smernica na túto tému.

⁽⁶⁾ Porovnanie hodnotiacich modelov na odhad energetickeho a makroekonomického vplyvu normy pasívneho domu, Giulio Scapin – Univerzita Padua – [2005-06], 30.5.2007, Tesi on-line.it.

3. Na dosiahnutie úrovne spotreby energie porovnateľnej s pasívnym domom prostredníctvom lepšej izolácie sú potrebné osobitné technické zručnosti, ktoré však určite nie sú nezískateľné. Tieto zásady by nemali byť uplatňované iba v projektovom štádiu, ale aj, a najmä, v štádiu realizácie.

4. Energia sa využíva pri činnostiach, ktoré majú pokryť užívateľove základné potreby, a tie samozrejme nie sú pružné: dokonca aj prudké zmeny v cenách energií nevedú k rovnako prudkým zmenám správania v krátkom čase. Obmedzenie spotreby energie alebo hľadanie náhradných zdrojov energie sú len následnými reakciami, ktorými sa ľudia prispôbujú novým, dlhodobým pomerom, takéto kroky však prinášajú len mierne zlepšenie pružnosti krivky energetickeho dopytu.

4.2.4.4 Obraz, ktorý táto analýza vykresľuje je ten, že podstatne hrubšia izolácia (prinajmenšom viac než 16 cm) bude vždy dosahovať finančnú návratnosť investícií vykonaných na dosiahnutie cieľa pasívneho domu, najmä vzhľadom na bežné budovy. Z realizačného hľadiska je odizolovanie vonkajšku celej budovy oveľa dôležitejšie než iné opatrenia, zatiaľ čo analýza súhrnu opatrení umožňuje optimalizáciu súčasnej čistej hodnoty investícií.

4.2.5 Pokiaľ ide o certifikáciu bielej techniky, kladné, aj keď zatiaľ obmedzené skúsenosti krajín, ktoré ju zaviedli, narážajú na oneskorenie pri priemyselnej inovácii, ktorým sa vyznačujú niektoré krajiny EÚ. Na dosiahnutie účinného systému certifikácie bielej techniky z hľadiska energetickej účinnosti (TEE) je potrebné mať realistické ciele v súvislosti s technicko-ekonomickým potenciálom, disponova širokou paletou možností ovplyvňovania (odvetvia, projekty, aktéri, náklady), zaručiť fungovanie trhu (štruktúra dopytu a ponuky, rámcové podmienky), mať jasné, transparentné, zjednodušené a nediskriminačné pravidlá (podmienky prístupu na trh, pravidlá trhu) a zaviesť dôveryhodné sankcie. Existujú tieto podmienky na prípadnom európskom trhu s TEE? Prípadné zverejnenie týchto skúseností by teda malo byť spojené s primeranou opatrnosťou.

4.3 Straty vo fáze transformácie energie sa rovnajú celkovej primárnej spotrebe energie v domácnostiach a priemysle (33 %, čo je viac než 580 Mtoe). Výbor sa nazdáva, že táto oblasť musí byť očividne prioritnou oblasťou činnosti. Straty pri prenose elektrickej energie na veľké vzdialenosti sú dôležitým faktorom. Sektor, ktorý treba rozhodne rozvíjať, sú linky moderných rozvodných sietí na vysokonapäťový prenos jednosmerného prúdu, kde sú prírodné straty len asi 3 % na každých 1 000 km siete. Takáto technológia okrem výraznej úspory odstraňuje aj

účinky elektromagnetického poľa spôsobené prenosom striedavého prúdu, napríklad emisie elektromagnetického vlnenia extrémne nízkej frekvencie spojené s prenosom striedavého prúdu. Súčasná technológia už umožňuje zabezpečiť hospodárnosť pri tomto druhu prenosu na veľké vzdialenosti (už desaťročia sa používajú vo Švajčiarsku a USA a ich výstavba prebieha v celom svete), zatiaľ čo pri krátkych vzdialenostiach treba brať do úvahy ešte stále vysoké náklady zariadení na transformáciu na striedavý prúd s nízkym napätím pre miestnu spotrebu. Mala by sa podporovať snaha o zníženie týchto nákladov prostredníctvom špecifických výskumných projektov (7).

4.3.1 Ďalšou oblasťou činnosti je podpora zavádzania termodynamickéj solárnej energie, čo by sa mohlo realizovať v spolupráci s krajinami Euromed, ktoré disponujú rozsiahlymi púšťnymi plochami s trvalým a silným slnečným ožarovaním. V nedávnej správe, ktorú dalo vypracovať ministerstvo životného prostredia Nemeckej spolkovej republiky, sa vyzdvihuje strategický charakter tejto technológie zdokonalenej Carlom Rubbom, talianskym nositeľom Nobelovej ceny, ktorá je v súčasnosti v pokusnom štádiu v Grenade. Enel nedávno v spolupráci s inštitútom Enea začal projekt, ktorý po prvýkrát v dejinách umožňuje kombináciu zariadenia s paroplynovým cyklom a termodynamického solárneho zariadenia. V projekte Archimedes sa pri využití inovatívnej a exkluzívnej technológie vyvinutej inštitútom Enea vyrába neustále elektrický prúd zo slnečnej energie. Projekt sa okrem toho môže pochváliť aj inými vlastnosťami jedinečnými na svete. Využíva päť nových patentov, napríklad patent na solnú taveninu, ktorá pri zohrievaní odovzdáva teplo, z ktorého sa získava energia. Doteraz používané tepelné médiá sa mohli zohrievať iba na 300 stupňov. Tavenina používaná v projekte Archimedes sa môže zohrievať až na 500 stupňov, čo zodpovedá teplote v parných generátoroch elektrární na fosílné palivá a tým je možné zabezpečiť stabilitu energetickej sústavy.

4.3.2 Výbor odporúča európskym inštitúciám, aby sa výrazne angažovali v tomto smere a prijali konkrétne opatrenia na podporu rozvoja termodynamickéj solárnej energie.

4.3.3 Kogenerácia tepelnej a elektrickej energie tak v podobe využívania odpadového tepla z výroby elektriny na vykurovanie, ako aj v podobe využívania odpadového tepla na výrobu elektriny (napríklad v priemyselných peciach) by umožnila obrovské zvýšenie účinnosti využívania palív, a to z 35 % na 70 %. Mali by sa zohľadniť dodatočné náklady, ktoré vznikajú prevádzkovateľom siete zapojenej do decentralizovanej a aktívnej rozvodnej siete, a to podporou potrebných investícií pri zohľadnení rozdielnych východiskových podmienok jednotlivých členských

(7) Treba tiež zvážiť, že mnohé používané transformátory obsahujú látku pokladanú za jednu z najškodlivejších pre človeka: PCB (polychlorovaný bifenylyl) a prebiehajú kampane na ich náhradu a sanáciu. Vychádza sa z toho, že napríklad iba v Taliansku je z celkovo 600 000 transformátorov v krajine asi 200 000 transformátorov takých, ktoré obsahujú PCB a sú teda kontaminované. Pritom ide o látku, ktorá sa vďaka svojím vynikajúcim tepelnoizolačným vlastnostiam masovo používala bez toho, žeby v tom čase boli známe jej mimoriadne jedovaté fyzikálne a chemické vlastnosti v prípade požiaru. Preto by mohlo byť vhodné plánovať náhradu takýchto transformátorov.

štátov. Výbor súhlasí s vôľou Komisie rozvíjať vysoko výkonné zariadenia na kogeneráciu (spoločnú výrobu tepla a elektrickej energie), aj keď sa harmonizácia výpočtových metód odďaľuje na rok 2010 a vydávajú sa záruky pôvodu, pri ktorých nie je vždy možné overiť, či splňajú minimálne požiadavky. Výbor si kladie otázku, či nie je možné skrátiť lehoty na harmonizáciu výpočtových metód, ktoré by umožnili rozvoj vnútorného trhu so zariadeniami na kogeneráciu tepelnej a elektrickej energie, ktorého prekážkou sú v dnešnej dobe rozdiely v legislatíve jednotlivých krajín. Každá krajina má v súčasnosti možnosť prijať vlastné metódy výpočtov na zhodnotenie energetickej účinnosti zariadení a prispôsobiť ich požiadavkám Spoločenstva, ktoré by mali zodpovedať ustanoveniam smernice. Ale v praxi k tomu nedochádza, a keď sa zariadenia podrobia výpočtom rôznych krajín, dosahujú veľmi odlišné výsledky. Harmonizácia je účinným nástrojom aj v boji proti podvodom. Bolo by potrebné zvýšiť úsilie EÚ, vzhľadom na to, že výsledky prvej kontroly 21. februára 2007 nezodpovedajú strategickým cieľom, ako možno zistiť z dokumentov o hodnotení dosiahnutého pokroku v rozvoji kogenerácie s cieľom zvýšiť podiel elektrickej energie vyrábanej týmto spôsobom predložených členskými štátmi.

4.3.4 Výbor vyzýva Komisiu a Radu, aby sa viacej zasadzovali za programy na podporu trigenerácie, pri ktorej sa odpadové teplo využíva aj pri chladení. V týchto zariadeniach je výkonové číslo (COP), t. j. pomer medzi získaným chladom a použitým teplom mimoriadne zaujímavý. V porovnaní s výkonovým koeficientom 2,0 pri bežných zariadeniach sa pri týchto zariadeniach dosiahne v závislosti od použitého tepla výkonové číslo 0,7 až 1,3 (8). Na trhu sú už aj regenerátory na drevný odpad, ktoré môžu zhodnotiť odpadové produkty vznikajúce pri spracovaní ovocia (kôstky, škrupiny) a poľnohospodárskych výrobkov (výlisky, kukuričné vretená), odpad z píl a zo spracovania dreva, konáre, kôru, šupky z kávovníkových bobúľ, palmový odpad, priemyselný odpad a zlikvidované obaly. Zo 100 kg týchto odpadov je možné dosiahnuť trvalý elektrický výkon 70 kW (s krátkodobým výkonom 80 kW) a 130 kW tepla a chladu. Jedna tona drevného odpadu, ktorá stojí 70 EUR môže nahradiť 160 litrov nafty s cenou 175 EUR.

4.3.5 Výbor upozorňuje na vhodnú príležitosť uskutočniť kampaň a opatrenia na obmedzenie využívania materiálov na obaly výrobkov, ktoré by mali byť recyklovateľné. Spotreba energie na ich výrobu a potom ich likvidáciu je veľmi veľká vzhľadom na to, že väčšina týchto obalov sa nerozkladá a spôsobuje veľké znečistenie.

(8) Z Wikipédie: Osobitným využitím kogeneračnej jednotky je trigenerácia, pri ktorej sa popri výrobe elektriny tepelná energia rekuperovaná pri premene využíva aj pri výrobe chladu, t. j. na prípravu chladiacej vody pre klimatizácie alebo priemyselné procesy. Premenu z tepelnej energie na chlad umožňuje použitie absorpčného chladiaceho okruhu, ktorého funkčný princíp spočíva v neustálej zmene skupenstva chladiva v spojení s látkou použitou ako absorpčné médium.

4.4 Fungovanie trhu

4.4.1 V súčasnosti trh s energiou nevyužíva naplno potenciál možnej energetickej účinnosti. Zároveň si vyžaduje väčšiu transparentnosť v súvislosti so skutočnou účinnosťou elektrární a stratami rozvodných sietí. Trhy s plynom a elektrinou nie sú plne liberalizované. V niektorých prípadoch je chýbajúca transparentnosť v tvorbe cien a v samotnom procese liberalizácie prekážkou efektívnej politiky v oblasti energetickej účinnosti. V tejto súvislosti sa zdá byť potrebné podporiť koncepciu právneho rozdelenia podnikov, ktoré prevádzkujú technické monopoly a podnikov, ktoré pôsobia v podmienkach voľného trhu, v súlade so smernicami o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a so zemným plynom (smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES a 2003/55/ES), so zreteľom na prísnejšie ustanovenia v oblasti majetkového rozdelenia.

4.4.2 Cenová politika v tomto sektore by mala podporovať úspory a energetickú účinnosť najmä fosílnych palív a podporovať využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Pritom treba osobitnú pozornosť venovať sociálne slabším spotrebiteľom podľa zásady, podľa ktorej sa im musí zaručiť dostupnosť energie potrebnej na základné zásobovanie, pričom sa zároveň musí udržať ich ekonomický záujem na šetrení energiou. Najviac znevýhodneným skupinám obyvateľstva by sa napríklad mohli poskytnúť sociálne sadzby, avšak iba po určité hranicu spotreby, alebo ekonomicky podporovať rodiny.

4.4.3 Zaujímavým pokusom na podporu energetických úspor je zavedenie elektronických meračov, čo umožní diaľkové ovládanie rozvodu energie a súčasnú optimalizáciu riadenia prenosu v sieťach. Podľa energetickej spoločnosti ENEL, ktorý svojich 30 miliónov zákazníkov bezplatne vybavil elektronickými elektromermi, umožňuje racionálny odber energie, ktorý sa dosiahne okrem iného pomocou cielenej cenovej politiky, optimálne využitie vyrobenej energie, predovšetkým v časoch nízkeho zaťaženia. Vďaka elektronickému elektromeru si koneční spotrebiteľia uvedomujú svoju spotrebu, čím sa podporuje rozumné využívanie energetických zdrojov. Elektronický elektromer bol uznaný ako nástroj na podporu energetickej účinnosti v zmysle smerníc o energetických službách a bezpečnosti dodávok.

4.4.4 Koncepcia „decentralizovanej“ výroby energie, t. j. existencia mnohých rozličných výrobcov, aj veľmi malých, prináša rad nových problémov týkajúcich sa prevádzkovania strednonapäťových a nízkonapäťových sietí, ktoré sú dimenzované výlučne na využívanie jedným smerom. Obnova sietí na ich prispôbenie novým metódam výroby si vyžaduje enormné investície. Je síce isté, že decentralizovaná výroba spôsobuje nižšie straty pri prenose, ale potrebné investície sú veľmi vysoké a územia sa bránia budovaniu aj malých elektrární.

4.5 Odvetvie dopravy vynaložilo veľkú snahu na zníženie spotreby a znečisťujúcich emisií, ale je opodstatnené vyžadovať

ďalšie úsilie, keďže je odvetvím s najvyšším nárastom spotreby a jedným z hlavných pôvodcov plynov spôsobujúcich skleníkový efekt (emisie CO₂ spôsobené cestnou dopravou sa od roku 1990 do roku 2004 zvýšili o 26 %). Závislosť od tretích krajín, pokiaľ ide o palivá používané v doprave (98 % tvoria fosílna palivá), zvyšuje zodpovednosť európskeho priemyslu v otázke nevyhnutného príspevku k energetickej účinnosti, znižovaniu emisií a dovozu ropných produktov a plynu.

4.5.1 Nedávne rozhodnutie Komisie stanoviť predpismi dosiahnutie cieľa 120 g CO₂/km, označovanie pneumatík a špecifické maximálne hraničné hodnoty valivého odporu, ako aj úprava požiadaviek v oblasti palív, benzínových zmesí s vysokým obsahom etanolu, biopalív, palív s nízkym obsahom uhlíka a nafty s veľmi nízkym obsahom síry, sú jasným znamením pre trh. Európski dodávatelia budú musieť znížiť o 10 % emisie plynov spôsobujúcich skleníkový efekt, ktoré produkujú ich palivá počas rafinácie, dopravy a používania v priebehu desaťročia 2011 – 2020, čo bude znamenať o 500 miliónov ton emisií CO₂ menej. Dôvodom takýchto rozhodnutí je skutočnosť, že od roku 1995 do roku 2004 sa objem emisií znížil zo 186 g CO₂/km na 163 g CO₂/km, čo predstavuje zníženie len o 12,4 % s výrazným nárastom v segmente stredných výkonových tried, pre ktoré je najťažšie znížiť škodlivé emisie. Tento nesúlad hovorí za zvýšenie dane z motorových vozidiel za energeticky neefektívne luxusné vozidlá, ako k tomu už v niektorých členských štátoch došlo. Komisia odhaduje účinky opatrení na emisie CO₂ v roku 2020 na ďalších 400 miliónov ton.

Organizácia výrobných podnikov ACEA požiadala o predĺženie lehoty z roku 2012 aspoň na rok 2015 a o zapojenie všetkých aktérov, ako odporučila skupina na vysokej úrovni CARS 21. Podľa názoru európskych výrobcov spôsobia tieto opatrenia náklady neúnosné pre európske podniky, ak nebudú sprevádzané dlhodobým plánovaním výmeny modelov.

4.5.2 Výbor pokladá za potrebné poukázať na skutočnosť, že pri hromadnom nahrádzaní fosílnych palív biopalivami vzniká riziko, že si pri pridelení pestovateľských plôch bude konkurovať výroba palív a výroba potravín a že sa cena potravín zvýši na cenu energetických produktov, ktoré sa zasa prispôbia vyšším cenám fosílnych palív, čo by mohlo znamenať, že si budú konkurovať automobilisti zo severu a chudobní ľudia trpiaci hladom na juhu (9). Skutočne existuje etický problém, ktorý sa týka využívania poľnohospodárskych zdrojov ako paliva v krajinách severnej pologule, pričom by sa dali zachrániť milióny životov v málo rozvinutých krajinách južnej pologule. Celková výroba kukurice v štáte Iowa by mohla byť určená na výrobu etanolu. Ak sa zväží, že na naplnenie palivovej nádrže športovo-úžitkového vozidla, t. j. 25 galónov, čo predstavuje 94,5 litra, sa spotrebuje ročný potravinový prídel jednej osoby, problém sa stáva hmatateľným a vyžaduje si nejakú odpoveď. Výbor v blízkej budúcnosti vypracuje osobitné stanovisko na túto tému (10).

(9) L. Brown, www.earthpolicy.org a správa FAO z roku 2005.

(10) TEN/286 Správa o pokroku v oblasti biopalív (spravodajca: pán Ioizia).

4.5.3 Výbor konštatuje, že Komisia na jednej strane podnecuje uzatváranie dobrovoľných dohôd, ale na strane druhej oznamuje zavedenie záväzných predpisov. Aj Komisia priznáva samoregulácii zásadnú úlohu, keď umožňuje dosahovať ciele rýchlejšie a hospodárnejšie než právne povinnosti. Dobrovoľné dohody môžu mať výhody oproti právnym predpisom. Môžu ovplyvniť rýchly pokrok v dôsledku rýchlej a hospodárnej realizácie. Umožňujú pružne a ucelene sa prispôsobiť a využiť technologické možnosti a smerovania trhu. Výbor žiada Komisiu, aby pozorne zhodnotila dôvody slabého pokroku v oblasti znižovania emisií CO₂ európskeho automobilového priemyslu, ktorý je na prvom mieste, pokiaľ ide o investície do výskumu a vývoja. Výbor súhlasí s tvrdením Komisie, že zväzujúca legislatíva neumožňuje vždy naplno rozvinúť výskumný potenciál a dosiahnuť možný pokrok v riešeníach, ktoré treba prijať.

4.5.4 Stavebníctvo zohráva kľúčovú úlohu pri uplatňovaní energetickej činnosti, tak pri stavbe nových budov, ako aj úprave existujúcich budov. Vo viacerých krajinách si toto odvetvie však len pomaly osvojovalo nové postupy a bránilo sa zavádzaniu prísnejších noriem. Je potrebné veľké úsilie na „prevýchovu“ všetkých subjektov tohto odvetvia, pokiaľ ide o potrebu uplatňovať prísnejšie normy, ako aj na to, aby sa presvedčili, že majú byť stále v popredí snáh o zavádzanie prísnejších noriem energetickej účinnosti a že sa nemajú stavať proti zmenám. Projektanti, vedúci pracovníci a pracovníci všetkých remesiel odvetvia stavebníctva musia byť vhodne školení o možných opatreniach na zvýšenie energetickej účinnosti a mať možnosť využiť stimuly na dosiahnutie tohto cieľa.

4.6 Výbor vyjadruje svoju plnú podporu finančným príspevkom, finančným a daňovým stratégiám navrhnutým Komisiou, najmä zapojenie EIB a EBOR, ale aj zvyšovanie informovanosti a ochoty európskeho bankového systému poskytovať potrebnú finančnú podporu na realizáciu národných plánov v oblasti energie. V tejto súvislosti má osobitný význam definitívne odstránenie doteraz existujúcich prekážok v oblasti právnej istoty spoločností, ktoré poskytujú riešenia energetickej účinnosti (ESCO).

4.6.1 Výbor by uvítal zvolanie špecifickej konferencie o financovaní energetickej účinnosti zameranej na zvýšenie informovanosti zainteresovaných strán o tejto problematike a na podporu zapájania európskeho bankového systému do realizácie veľkého projektu modernizácie európskeho hospodárstva. Banky by sa mohli zaviazat' k splneniu istej formy „výzvy tisícročia“, v rámci ktorej by boli ocenené tie bankové spoločnosti, ktoré by prijali najlepšie riešenia v oblasti financovania energetickej účinnosti.

4.7 Zásadný význam má podľa názoru výboru činnosť na zvyšovanie informovanosti širokej verejnosti, ktorú by mohli rozvíjať štátne a miestne orgány, výrobné podniky a podniky dodávajúce energiu. Treba zdôrazniť úlohu regionálnych orgánov ako nestranných informátorov slúžiacich verejnosti. Dobré výsledky dosiahnuté pomocou iniciatív v oblasti úspor

energie je potrebné široko vyzdvihovať. Energetická účinnosť a rešpektovanie životného prostredia by sa mali zdôrazňovať v reklame ako hlavná prednosť výrobkov, aby sa dosiahla kladná zmena chápania „symbolu postavenia“, zatiaľ čo v súčasnosti je prisudzovaný explicitne výrobkom energeticky neúčinným vzhľadom na ich skutočné používanie. Výbor podporuje prijatie „Dohovoru starostov“, ale pokladá za príliš skromný cieľ zapojiť iba prvých 20 európskych miest. Cieľ by mal byť oveľa vyšší a je potrebné zhodnotiť skúsenosti získané na miestnej úrovni. Vytvorenie špecifického portálu venovaného výmene osvedčených postupov medzi veľkými, strednými a malými mestami EÚ, v ktorých žije 80 % európskych obyvateľov, by mohlo byť výborným nástrojom na skontaktovanie miestnych činiteľov, napríklad zodpovedných za základné opatrenia v oblastiestskej dopravy, a vo všetkých činnostiach blízkyh občanom, ktoré majú okamžitý vplyv na verejnú mienku. Udeľovanie osvedčenia „Obec s vysokou energetickou účinnosťou“ (prvý titul bol udelený malej talianskej obci Varese Ligure), je rozhodne významným stimulom na zavádzanie opatrení na zvýšenie energetickej účinnosti na miestnej úrovni. Komisia by mohla zorganizovať súťaž európskych škôl v oblasti energetickej účinnosti a oceniť tých, ktorí by navrhli riešenia spájajúce úsporu a kvalitu, a tým dosiahli najlepšie výsledky.

4.7.1 Výbor vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že akčný plán neberie do úvahy významnú úlohu, ktorú môžu zohrať sociálni partneri a sociálny dialóg na všetkých dôležitých úrovniach pri hodnotení, podpore a vypracovávaní opatrení v oblasti úspor energie. Výbor by uvítal, keby Komisia vynaložila úsilie na zahrnutie tém trvalej ekologickej udržateľnosti do rámca existujúcich štruktúr sociálneho dialógu na jednotlivých úrovniach, predovšetkým v rámci odvetví a európskych zamestnaneckých rád. Zlatou baňou úspor energie sa môžu stať otázky spojené s problematikou pracoviska, pričom sa zvýši kvalita informovanosti a účasti zamestnancov a konzultácie s nimi. Stačí pomyslieť napríklad na výrobné procesy a nové technológie v priemysle, problémy v oblasti mobility pracovníkov, recyklácie, práce na diaľku, aby sme uviedli tie najdôležitejšie témy. Preto je nevyhnutne potrebné zapojenie zástupcov zamestnancov do stratégií energetickej účinnosti. Vhodnou oblasťou na preskúmanie sociálnymi partnermi by mohli byť kolektívne zmluvy, ktoré by rozdeľovali medzi zamestnancov časť dosiahnutých úspor podnikom prostredníctvom skutočného zapojenia vo forme partnerstva. Odborové organizácie môžu zohrávať zásadnú úlohu v oblasti poznávania a zvyšovania informovanosti tak na úrovni EÚ ako aj jednotlivých štátov a prispievať k šíreniu osvedčených postupov.

4.7.2 Je dôležité, aby sa problematika úspory energie spájala s osvedčenými postupmi v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov, predovšetkým nadnárodných spoločností. Z tohto dôvodu je potrebný zintenzívnený sociálny dialóg na prerokovanie všetkých otázok súvisiacich s energetickou účinnosťou, aby sme ďalej pokročili na ceste k stanoveniu európskej stratégie

obmedzujúcej spotrebu uhlíka. Pritom nesmie zostať nepovšimnutý žiaden zo zdraviu škodlivých činiteľov, ani najjemnejší prach, ktorý sa v mnohých mestách Európy stal pálčivým problémom. Šírenie vzorových osvedčených postupov, napríklad bezuhlíkovej tlače alebo iných iniciatív, prispieva k zvýšeniu povedomia o opatreniach trvalej udržateľnosti a kladnom správaní.

4.8 Komisia zdôrazňuje medzinárodný rozmer problematiky zvyšovania energetickej náročnosti. Výbor podporuje návrhy na spoluprácu a uplatňovanie medzinárodnej rámcovej dohody. Výbor odporúča, aby sa v rámci ohlásenej medzinárodnej konferencie o energetickej účinnosti nepodcenila príležitosť zapojiť krajiny, ktoré sú zahrnuté do programu spolupráce s krajinami

africkej, karibskej a tichomorskej oblasti, Európsko-stredomorského partnerstva a Európskej susedskej politiky. Medzinárodná spolupráca je nevyhnutná na zvládnutie výzvy, ktorú predstavuje trvalo udržateľný rozvoj a bude potrebné zvýšiť diplomatické úsilie aj prostredníctvom konferencie, ktorá sa uskutoční tohto roku na Bali, aby sa do roku 2009 prijal nový medzinárodný protokol, ako následný protokol po Kjóte.

4.9 Európsky priemysel, ktorý rozvíja dôležité technológie na úsporu energie, môže významne pomáhať iným krajinám pri zlepšovaní kvality výroby elektrickej energie, spotreby energie a následných emisií skleníkových plynov, a tým prispieť k celkovému zníženiu spotreby.

V Bruseli 27. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o letiskových poplatkoch“

KOM(2006) 820, konečné znenie – 2007/0013 (COD)

(2008/C 10/09)

Rada Európskej únie sa rozhodla 1. marca 2007 podľa článku 80 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2007. Spravodajcom bol pán McDonogh.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 143 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Komisia by mala stanoviť koncepčné kritériá pre rôzne typy letísk, aby zabezpečila, že letiská budú praktické, funkčné a komerčne opodstatnené, t. j. svoje náklady budú získavať späť formou letiskových poplatkov.

1.2 Bezpečnosť na letiskách by mal financovať štát. Je to otázka národnej bezpečnosti.

1.3 Je potrebné podporovať výstavbu a prevádzku regionálnych letísk. Tieto letiská hrajú rozhodujúcu úlohu v hospodárstve jednotlivých regiónov. Rovnako znižujú nápor na veľké letiská a často poskytujú cennú pomoc pri pátracích a záchranných operáciách.

1.4 Letiská musia byť považované za poskytovateľov základných služieb pre verejnosť, ktoré nemusia byť nevyhnutne

ziskové a za určitých okolností si môžu vyžadovať finančnú podporu. Pomoc v oblasti verejnej dopravy je pomerne bežným javom.

1.5 Komisia by mala stanoviť koncepčné kritériá pre služby pozemnej obsluhy na letiskách (napr. odbavovanie, osobná prehliadka cestujúcich) a potom zvážiť dosah takýchto zmien predpisov na dynamiku týchto kľúčových služieb a s tým spojený vplyv na objem zdrojov a náklady prevádzkovateľov s cieľom naďalej plniť dohody o úrovni poskytovaných služieb a najmä požadované vybavenie lietadiel na zemi v čo najkratšom čase.

1.6 Komisia by mala uznať rozsah poplatkov potrebných na dosiahnutie súladu s platnými predpismi na najmenších letiskách, kde objem cestujúcich nepodporuje ich ziskovosť.

1.7 Letiská sú povinné zachovávať súlad minimálne s osobitnými regulačnými požiadavkami. Vzhľadom na náklady súvisiace s plnením predpisov nie je vždy možné vyhovieť tlaku zo strany nízkonákladových leteckých spoločností, ktoré žiadajú nižšiu úroveň služieb a v súlade s tým aj nižšie letiskové poplatky. Z tohto dôvodu by mali byť letiská oprávnené premietnuť svoje prevádzkové náklady do systému poplatkov a touto formou ich získavať späť bez ohľadu na úroveň služieb požadovanú zo strany leteckej spoločnosti.

1.8 Veľké štátne subvencie určené letiskám môžu narúšať hospodársku súťaž.

1.9 Pre prepravu nákladu a manipuláciu s ním by malo byť k dispozícii vhodné vybavenie.

1.10 Mala by sa zaviesť bezpečnostná kontrola na základe biometrických údajov, ktorá by umožnila rýchle vybavenie pravidelných cestujúcich. V prípade potreby by mohla byť spoplatnená.

1.11 Letiská sa musia postarať o to, aby ich zariadenia a služby vyhovovali potrebám cestujúcich so zdravotným postihnutím či obmedzenou pohyblivosťou v súlade s platnými európskymi právnymi predpismi pre túto oblasť.

2. Úvod

2.1 Hlavnou úlohou a obchodnou činnosťou letísk je zabezpečiť obsluhu lietadla, od pristátia po vzlietnutie, a cestujúcich a nákladu, aby leteckí dopravcovia mohli poskytovať svoje služby v oblasti leteckej dopravy. Letiská na tento účel ponúkajú množstvo zariadení a služieb, ktoré sa týkajú prevádzky lietadla a vybavovania cestujúcich a nákladu, pričom náklady na tieto činnosti získavajú späť formou letiskových poplatkov.

2.2 Je potrebné stanoviť spoločný rámec na reguláciu základných vlastností letiskových poplatkov a spôsobu, akým sa určujú, pretože ak takýto rámec bude chýbať, môže to mať za následok nesplnenie základných požiadaviek vo vzťahu medzi riadiacimi orgánmi letísk a poskytovateľmi letiskových služieb (t. j. leteckými spoločnosťami, službami pozemnej obsluhy a pod.).

2.3 Táto smernica by sa mala vzťahovať na letiská, ktoré sa nachádzajú na území Spoločenstva a ktoré ročne vybavujú viac ako 1 milión cestujúcich ročne.

2.4 Letiskové poplatky by nemali byť diskriminačné. To sa týka služieb aj dodávateľov.

2.5 V každom členskom štáte by mal byť zriadený nezávislý regulačný orgán, aby sa zaručila nestrannosť jeho rozhodnutí, a riadne a efektívne uplatňovanie tejto smernice. Pre užívateľov letiska je dôležité, aby od riadiaceho orgánu letiska pravidelne

a transparentným spôsobom dostávali informácie o tom, ako a na základe čoho sa letiskové poplatky vypočítavajú.

2.6 Letiská by mali poskytovateľov letiskových služieb informovať o významných projektoch v oblasti infraštruktúry, pretože tie majú výrazný vplyv na výšku letiskových poplatkov.

2.7 Z dôvodu expanzie nízkonákladových leteckých dopravcov by letiská, ktoré títo dopravcovia využívajú, mali mať možnosť uplatňovať poplatky zodpovedajúce infraštruktúre a/alebo úrovni poskytovaných služieb, keďže leteckí dopravcovia majú oprávnený záujem požadovať od letiska služby, ktoré sú v súlade s pomerom ceny a kvality. Prístup k zníženej úrovni infraštruktúry a služieb by však mali mať všetci leteckí dopravcovia, ktorí ich chcú využívať, a to bez akejkoľvek diskriminácie.

2.8 Metódy určovania a spoplatňovania čiastok určených na pokrytie nákladov na bezpečnosť sa v rámci Spoločenstva líšia, je preto potrebné zosúladiť základy spoplatňovania nákladov na ochranu bezpečnosti na letiskách Spoločenstva, kde sa náklady na bezpečnosť premietajú do letiskových poplatkov.

2.9 Poskytovatelia letiskových služieb by za poplatky, ktoré platia, mali mať právo na určitú minimálnu úroveň služieb. Na zaručenie tejto požiadavky by úroveň služieb mala byť predmetom dohody medzi riadiacim orgánom letiska a asociáciou (asociáciami) zastupujúcou poskytovateľov letiskových služieb na danom letisku, ktorá by sa uzatvárala v pravidelných intervaloch.

2.10 Samotné členské štáty nemôžu uspokojivo dosiahnuť ciele navrhnutých postupov. Vzhľadom na rozsah a účinnosť postupov ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva.

2.11 Členské štáty sa musia uistiť, že riadiaci orgán letiska bude s poskytovateľmi letiskových služieb konzultovať plány novej infraštruktúry ešte pred ich ukončením.

2.12 Pre hladkú a efektívnu prevádzku letiska členské štáty zabezpečia, aby riadiaci orgán letiska a asociácia alebo asociácie zastupujúce poskytovateľov letiskových služieb na príslušnom letisku začali rokovať o uzatvorení dohody o úrovni poskytovaných služieb, ktorá sa bude týkať kvality služieb poskytovaných na termináli alebo na termináloch letiska. Takáto dohoda sa uzatvára aspoň raz za dva roky a jej znenie sa oznamuje nezávislému regulačnému orgánu v každom členskom štáte.

2.13 Členské štáty prijímú potrebné opatrenia, aby umožnili riadiacemu orgánu letiska regulovať kvalitu a rozsah konkrétnych letiskových služieb, terminálov alebo častí terminálov s cieľom poskytnúť služby na mieru alebo výhradný terminál, či časť terminálu. Výška letiskových poplatkov sa môže meniť podľa kvality a rozsahu týchto služieb.

2.14 Členské štáty určia alebo zriadia nezávislý orgán, ktorý vykonáva funkciu nezávislého národného regulačného orgánu, s cieľom zabezpečiť správne uplatňovanie opatrení prijatých na dosiahnutie súladu s touto smernicou.

2.15 Členské štáty zaručujú nezávislosť nezávislého regulačného orgánu tak, že zabezpečia jeho právnu odlišnosť a funkčnú nezávislosť od všetkých riadiacich orgánov letiska a leteckých dopravcov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor víta zámer Komisie stanoviť základné pravidlá a kritériá na riadenie a prevádzku letísk Spoločenstva.

3.2 Je potrebné, aby poplatky stanovené letiskami boli jasné a transparentné, pretože v mnohých prípadoch majú letiská monopolné postavenie.

3.3 Pre dosiahnutie rovnakých konkurenčných podmienok pre všetky letecké spoločnosti musia byť stojiská pre lietadlá na jednotlivých termináloch pridelované na racionálnej a nediskriminačnej báze. Dlhodobejšie nevyužívanie žiadaných intervalov pre státie na stojiskách terminálu by malo viesť k prepadnutiu práv na ich využívanie.

3.4 Pretrvávajúce nedodržiavanie časových intervalov určených na státie lietadiel na stojiskách zo strany leteckých spoločností a opakované meškania, ktoré môžu časom viesť k vážnym narušeniam leteckej prevádzky by mali byť penalizované a sankcionované.

3.5 Prednostné práva leteckých spoločností na využívanie toho istého intervalu na hlavných letiskách by mali byť zrušené a tieto prevádzkové intervaly by mali byť v niekoľkoročných intervaloch dané do dražby.

3.6 Všetky letiská v EÚ by mali, ak to bude možné, určovať výšku pristávacích a parkovacích poplatkov a pod. podľa rovnakého vzorca. Výška pristávacích poplatkov by mala vždy odrážať skutočnosť, či ide o hlavný prevádzkový čas v najžiadanejších hodinách, aby sa tak dosiahlo rovnomernejšie využívanie leteckých zariadení.

3.7 V záujme zrýchlenia premávky a zvýšenia svojej kapacity by mali byť letiská nabádané k inštalácii najmodernejších navigačných zariadení. Cieľom je dosiahnuť, aby vzletové a pristávacie dráhy mali kapacitu jedno pristávajúce alebo vzlietajúce lietadlo každých 35 sekúnd. Vyššia efektívnosť v tejto oblasti skráti dobu odbavovania lietadiel v čase dopravnej špičky, čo bude mať pozitívny vplyv na znižovanie emisií.

3.8 Komisia by mala monitorovať a kontrolovať národné orgány pre reguláciu leteckej dopravy, aby sa zabezpečilo, že svoje povinnosti plnia spoľahlivo a spravodlivo.

3.9 Náklady na zmeny v oblasti bezpečnosti ako aj iné pridružené náklady by mal hradiť štát, podobne ako je tomu aj v prípade iných druhov dopravy, napríklad železničnej. Túto

oblasť je potrebné dôkladne monitorovať, pretože inštalácia zložitých zariadení môže byť pre malé a stredne veľké letiská veľmi nákladná. V istých prípadoch nemusí byť ekonomicky zdôvodniteľná.

3.10 Regulačný orgán by mal zabezpečiť, aby predajné ceny v maloobchodných predajniach na letisku boli porovnateľné s cenami v okolitých mestách.

3.11 Bude ťažké ustanoviť spoločný rámec regulácie základných požiadaviek na letiskové poplatky a spôsob, akým sa určujú, a dohodnúť sa na spoločnom rámci, keď sa v jednotlivých štátoch líšia náklady v oblasti zamestnanosti, výstavby aj infraštruktúry. Plánovanie a regulácia sa tiež v jednotlivých štátoch líšia.

3.12 V navrhovaných prípadoch by sa táto smernica mala vzťahovať na miestne letiská, ktoré sa nachádzajú na území Spoločenstva a presahujú určitú minimálnu veľkosť, pričom je potrebné ozrejmiť pojem „minimálna veľkosť“.

3.13 Letiskám by malo byť umožnené účtovať poplatky, aby dosahovali primeraný zisk a tak mohli tieto prostriedky spätne investovať do infraštruktúry a iných zariadení.

3.14 Ak nejaký nízkonákladový prepravca odmietne letisku zaplatiť, sťažá sa úhrada nákladov na dodržiavanie predpisov, bezpečnostných opatrení, atď. na letisku!

3.15 Pre hladkú a efektívnu prevádzku letiska by sa malo od leteckých spoločností žiadať, aby s letiskom podpísali dohodu o úrovni poskytovaných služieb s cieľom zaručiť úroveň služieb na letisku.

3.16 Letisko má istý počet potenciálnych zákazníkov z radov leteckých spoločností, pričom nie všetky z nich sú nízkonákladové. Ich kombinácia má v niektorých prípadoch rozhodujúci význam pre udržanie toku príjmov, ktoré sa líšia podľa profilu cestujúcich. Tieto príjmy sú ohrozené, ak na malých letiskách prevládajú nízkonákladoví dopravcovia.

3.17 Je potrebné určiť a štandardizovať zariadenia bezpečnostnej detekčnej techniky. Ak tieto bezpečnostné systémy nebudú štandardizované, verejnosť v ne čoskoro stratí dôveru. Na niektorých letiskách je možné prejsť bezpečnostnou detekčnou kontrolou bez problémov, zatiaľ čo na iných sa spustí poplašná signalizácia. Jedna spoločnosť uskutočňuje program tzv. registrovaných cestujúcich na čoraz väčšom počte amerických letísk. Ľuďom, ktorí prešli bezpečnostnou previerkou vystaví za ročný poplatok 99,95 USD identifikačnú kartu s biometrickými údajmi, ktorá jej majiteľom umožní využívať pri bezpečnostnej kontrole rýchle pruhy (fast lanes). To je príklad, ako môžu technologické zlepšenia prispieť k zvýšeniu kvality v oblasti služieb cestujúcim a ku skráteniu čakacej doby.

3.18 Vzhľadom na komerčnú hodnotu pozemkov v blízkosti letísk by tieto pozemky mali byť vyhradené, aby sa predišlo špekuláciám s nimi.

3.19 Hoci sa bezpečnostné opatrenia na letiskách zdajú byť prísne, stále a pomerne často dochádza k vykrádaniu batožiny cestujúcich. Tento problém je potrebné bezodkladne riešiť.

3.20 Význam spojení „tax free“ a „duty free“ v obchodoch na letiskách by mal byť jasne vysvetlený a tieto spojenia by mali byť zreteľne uvedené na informačných tabuliach, aby si zákazníci uvedomili, s akými výdavkami je to spojené

3.21 Komisia by mala v záujme ochrany cestujúcej verejnosti vytvoriť internetovú stránku, na ktorej by bolo jasne uvedené, aké poplatky, napríklad pristávacie poplatky, atď., ktoré sú uvedené na lístkoch a sú účtované verejnosti, sa vzťahujú na jednotlivé letiská.

4. Koncepcia letísk

4.1 Letiská by mali byť prispôbené užívateľom a mali by byť navrhované po konzultácii s nimi, t. j. leteckými spoločnosťami a cestujúcimi.

4.2 Komisia by mala stanoviť určité kritériá pre minimálny priestor potrebný na vyzdvihnutie batožiny, bezpečnostné prehliadky a pasovú kontrolu.

4.3 Projekt by mal umožniť bezproblémový prístup cestujúcich na letisko a z letiska, ako aj celkové prispôbenie letiska potrebám jeho užívateľov.

4.4 Svoje opodstatnenie má aj myšlienka poskytnúť komplexnejšie vybavené zariadenia tým leteckým spoločnostiam, ktoré si ich želajú a sú ochotné za ne platiť.

4.5 Systém značenia na letisku je nesmierne dôležitý, avšak na mnohých európskych letiskách je značenie zavádzajúce. Značenie by malo byť v rámci možností štandardizované.

4.6 Pre cestujúcich by mali byť zabezpečené adekvátne čakárne s miestami na sedenie. Prístup na terminály by mal byť pre cestujúcich čo najjednoduchší, najmä pre cestujúcich so zdravotným postihnutím, ako aj so špeciálnymi potrebami, napr. pre cestujúcich s malými deťmi.

4.7 Zásady projektovania letiskových terminálov vychádzajú z údajov o objeme cestujúcich v čase najväčšej špičky. Tieto koncepčné kritériá týkajúce sa zásadných procesov obsluhy cestujúcich, ako je odbavenie či detekčná kontrola, je potrebné preskúmať a potom vydať ako referenčný materiál pre priemysel.

4.8 Minimálne prevádzkové kritériá by mali byť sprísnené v súlade s príslušnými koncepčnými normami. Je potrebné predísť situáciám, aby letecké spoločnosti využívajúce letisko kládli ako minimálne kritériá požiadavky presahujúce koncepčné normy.

4.9 Letiská sa musia postarať o to, aby ich zariadenia a služby, za ktoré zodpovedajú samy alebo v spolupráci s leteckými spoločnosťami, vyhovovali potrebám cestujúcich so zdravotným postihnutím či obmedzenou pohyblivosťou. Pokračujúc vo svojich úvahách, o ktorých už hovoril skôr (TEN/215 „Práva osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave“), EHSV zastáva názor, že letiská splnia túto povinnosť tým, že dodržia požiadavky nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 o právach zdravotne postihnutých osôb a osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave. Pozri hlavne článok 9 a prílohu I tohto nariadenia.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Trvalo udržateľná výroba energie z fosílnych palív: s cieľom dosiahnuť po roku 2020 takmer nulové emisie z uhlia“

KOM(2006) 843 v konečnom znení

(2008/C 10/10)

Európska komisia sa 10. januára 2007 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2007. Spravodajcom bol **pán Zbořil**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 27. septembra 2007) 135 hlasmi za, 1 hlas proti, pričom sa 4 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 EHSV víta oznámenie Komisie a súhlasí s analýzou a opisom, ktoré sú v ňom uvedené. Významnou úlohou v medzinárodnom kontexte je efektívne reagovať na riziká globálnej zmeny klímy a zároveň pokračovať v uspokojovaní vysokého dopytu po energii.

1.2 Emisie CO₂ z elektrární spaľujúcich uhlie predstavujú v EÚ 24 % všetkých emisií CO₂. Tieto elektrárne sú preto najvhodnejšími prevádzkami na inštaláciu zariadení na zachytávanie a skladovanie CO₂. To si vyžaduje zavedenie systému odlučovania a trvalého ukladania CO₂.

1.3 Je veľmi pravdepodobné, že v nadchádzajúcich desaťročiach bude uhlie naďalej jedným zo zdrojov energie v Európe. Hlavné prednosti uhlia – jeho dostupnosť, cenová výhodnosť a úloha pri stabilizácii trhov s energiou – zabezpečia, že bude naďalej primárnym palivovým zdrojom hospodárnej výroby elektriny. Rozloženie zásob uhlia je nerovnomerné v rámci EÚ i na celom svete. Technológia založená na uhli má potenciál dosiahnuť významné zníženie emisií CO₂ (¹). V krátkodobom až strednodobom horizonte si to vyžaduje vytvorenie trhových a regulačných podmienok, ktoré podporia investície do najnovších technológií zlepšujúcich účinnosť výroby elektriny spaľovaním uhlia, a tým znižujúcich emisie CO₂.

1.4 V súčasnosti ešte neexistujú osvedčené, nákladovo efektívne postupy na odstraňovanie a ukladanie emisií CO₂ z uhoľných elektrární – táto technológia sa ešte vyvíja. No vyhliadky na vývoj a komerčné využitie takýchto technológií na spaľovanie uhlia s takmer nulovými emisiami v priebehu nadchádzajúcich dvoch dekád sú veľmi sľubné.

1.5 EHSV potvrdzuje svoje stanovisko, že vzhľadom na rozsah problematiky obmedzenia emisií musia byť všetky potenciálne využiteľné zdroje a technológie vyvinuté tak, aby sa dal prakticky a komerčne využiť ich potenciál. Pri prechode na trvalo udržateľné zdroje energie zohráva uhlie, ostatné fosílné

palivá a jadrová energetika, ako aj technológie využitia obnoviteľných zdrojov a opatrenia na zachovávanie energie dôležitú úlohu, pričom každý z uvedených zdrojov je prínosný v určitom čase a v rozsahu stanovenom na základe technickej realizovateľnosti a hospodárnosti.

1.6 EHSV vníma pozitívne skutočnosť, že z dlhodobého hľadiska – po roku 2020 – poskytne zachytávanie a skladovanie CO₂ potenciál takmer nulových emisií CO₂ z uhoľných elektrární. Bude potrebné, aby uhoľné elektrárne vyrobili do roku 2020 ďalších 350 GW elektrickej energie a do roku 2030 ďalších okolo 500 GW, pričom odhadované investície sa pohybujú v rozmedzí od 600 do 800 mld. EUR. Uspokojenie tejto potreby si už teraz vyžaduje koordinovaný výskum, vývoj a demonštráciu.

1.7 Pokračujúcim zvyšovaním účinnosti v oblasti energetiky a vývoja technológií s takmer nulovými emisiami prispeje uhlie k splneniu požiadaviek preventívnej ochrany klímy. Napriek sľubným skúsenostiam so zachytávaním a skladovaním CO₂ nie je potrebné, aby sa stratégie a ciele energetickej politiky prijali už v súčasnosti ako „záväzné opatrenia“ na základe širokého využívania technológií zachytávania a skladovania CO₂.

1.8 Je potrebné zjednodušenie licenčných konaní a ich postupná harmonizácia prostredníctvom spolupráce národných regulačných orgánov, aby sa v maximálnej možnej miere skrátili dlhé prípravné fázy projektov výstavby pri súčasnom dodržaní čo najprísnejších bezpečnostných noriem.

1.9 EHSV takisto upozorňuje na skutočnosť, že hoci je uhlie najdôležitejším zdrojom výroby elektrickej energie a dôležitou surovinou pri výrobe ocele a iných priemyselných procesoch, bude zohrávať významnú úlohu aj pri uspokojovaní energetických potrieb v budúcnosti pri prechode k vodíkovému hospodárstvu. Skvapalnenie uhlia umožňuje, aby sa používalo ako náhrada ropy, z uhlia možno vyrobiť aj syntetický plyn.

(¹) Pozri IPCC Special Report on Carbon Dioxide Capture and Storage., IPCC 2005. Pripravila pracovná skupina III medzivládneho panelu o klimatických zmenách [Metz, B., O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos a L. A. Meyer (vydavatelia)] Cambridge University Press, Cambridge, Spojené kráľovstvo a New York, NY, USA, s. 442 a nasl.

1.10 Pre ťažbu domáceho hnedého a čierneho uhlia je naďalej potrebný primeraný politický a ekonomický rámec. Ťažba uhlia a jeho premena na energiu môže významne prispieť k miestnej prosperite a zamestnanosti. Zachovávanie podielu výroby energie pomocou fosílnych palív (založenej na uhlí) je nesmierne dôležité vzhľadom na sociálnu situáciu nových členských štátov: z celkového počtu 286 500 zamestnancov v oblasti ťažby uhlia v EÚ zamestnáva toto odvetvie v nových členských krajinách 212 100 pracovníkov. Prevádzkovatelia všetkých uhoľných baní v EÚ sa musia zamerať na podstatné zlepšenie veľmi ťažkých pracovných podmienok baníkov, ich zručností, bezpečnosti práce a pracovného prostredia.

1.11 EHSV považuje stanovisko Komisie týkajúce sa času potrebného na dokončenie vývoja technológie zachytávania a skladovania CO₂ a jej uvedenia na trh za optimistické. Komisia by sa teraz mala zamerať na podporné opatrenia s cieľom sprevádzkovať do roku 2015 desať až dvanásť ukázkových podnikov a vytvoriť rámec pre zachytávanie a skladovanie CO₂, ktorý by pokrýval hlavné riziká, zaisťoval bezpečnú prevádzku a ktorý by zároveň nebol príliš reštriktívny. Bolo by vhodné stanoviť si ako predbežný cieľ dosiahnutie vyššej účinnosti pri výrobe elektriny, aby sa zabránilo vážnemu ohrozeniu globálne dôležitej koncepcie zachytávania a skladovania CO₂ prílišným nahľadením a nadmerne reštriktívnymi predpismi.

1.12 EHSV tiež vyzýva na intenzívny výskum a vývoj v oblasti obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie, ktoré by mali prispieť k bezpečnej kombinácii energetických zdrojov EÚ. Súčasne je potrebné v plnom rozsahu a bez zbytočných prieťahov vytvoriť integrovaný energetický trh EÚ.

2. Úvod

2.1 Výbor sa už zaoberal problematikou fosílnych palív vo viacerých stanoviskách, z ktorých najaktuálnejšie je prieskumné stanovisko na tému „Zásobovanie EÚ energiou: stratégia optimálnej štruktúry zdrojov energie (energetický mix)“^(?), v ktorom sa konštatuje, že EÚ by mala vynaložiť veľké úsilie pri vývoji čistých technológií využívania uhlia – zlepšenej účinnosti elektrární a komerčnej aplikácii zachytávania a skladovania CO₂. Využívanie plynu sa rozšírilo a neustále sa rozširuje vzhľadom na politické rozhodnutia. Je však zrejmé, že pokračovanie týmto smerom je problematické. Plyn zrejme nebude môcť naďalej nahrádzať uhlie, nemôže nahradiť ani jadrovú energetiku z dôvodu emisií a je aj cennou surovinou na priemyselne využitie s vysokou pridanou hodnotou, podobne ako ropa.

2.2 Súčasný návrh trvalo udržateľnej výroby energie z fosílnych palív uverejnila Komisia v súvislosti s energetickým a klimatickým balíkom „Energetická politika pre Európu“ 10. januára 2007.

2.3 Ostatné časti balíka obsahujú v prvom rade návrh o klimatických zmenách, ktorý má za cieľ zníženie produkcie skleníkových plynov v priemyselných krajinách o 30 % alebo v každom prípade o 20 % v EÚ. Balík sa ďalej zaoberá vnútorným trhom s plynom a elektrinou, prepojením plynových a elektrických sietí, úlohou jadrovej energetiky v budúcnosti v rámci návrhu jadrového objasňujúceho programu, stratégiou podpory obnoviteľných zdrojov energie, najmä biopalív v doprave a európskym strategickým plánom energetických technológií. Európska rada 9. marca 2007 podporila ciele a hlavnú politiku obsiahnutú v balíku.

2.4 Toto oznámenie predkladá celkový prehľad činností, ktoré sú potrebné na to, aby fosílna palivá – a predovšetkým uhlie – nepretržite prispievali k bezpečnosti a diverzifikácii dodávok energie pre Európu a svet, a to v súlade s cieľmi stratégie trvalo udržateľného rozvoja a politiky v oblasti klimatických zmien. V tomto oznámení sa zohľadňuje vykonaná práca a stanoviská prijaté v priebehu roku 2006 v rámci druhej fázy Európskeho programu klimatických zmien (ECCP II), skupiny na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť, energetiku a životné prostredie (HLG), príprav na siedmy rámcový program v oblasti výskumu (RP7) a technologickej platformy pre elektrárne na fosílna palivá s nulovými emisiami.

3. Dokument Komisie

3.1 V dokumente Komisie sa analyzuje úloha fosílnych palív pri výrobe energie a konštatuje sa, že fosílna palivá predstavujú dôležitú súčasť zdrojov energie v Európskej únii a takisto v mnohých ďalších ekonomikách. Osobitný význam majú pri výrobe elektrickej energie: vyše 50 % elektriny EÚ pochádza v súčasnosti z fosílnych palív (hlavne z uhlia a zemného plynu), v niektorých krajinách tento podiel dosahuje dokonca 80 % (Poľsko, Grécko). Uhlie dnes kľúčovým spôsobom prispieva k bezpečnosti dodávok energie v EÚ a bude tomu tak aj naďalej. Uhlie predstavuje fosílna palivo s najväčšími a najrozptýlenejšími globálnymi rezervami, ktoré podľa predpokladov vydržia približne 130 rokov v prípade hnedého uhlia a 200 rokov v prípade čierneho uhlia.

3.2 Uhlie však môže naďalej významne prispievať k bezpečnosti dodávok energie a pomáhať ekonomike EÚ a svetovej ekonomike iba pomocou technológií, ktoré umožňujú radikálne zníženie tzv. uhlíkovej stopy, t. j. emisií uvoľnených pri jeho spaľovaní. Ak sa takéto technológie vyvinú v dostatočnej miere, môžu poskytnúť riešenia pre spaľovacie procesy, pri ktorých sa využívajú aj iné fosílna palivá, vrátane výroby energie spaľovaním plynu. EÚ preto potrebuje vyvinúť nové technologické riešenia na trvalo udržateľné využívanie uhlia nielen na zachovanie uhlia v európskom energetickom mixe, ale aj na zabezpečenie toho, aby globálny rast vo využívaní uhlia bol možný bez nezvratného poškodenia globálnej klímy.

(?) Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 185-194.

3.3 Boli vyvinuté tzv. technológie „čistého uhlia“ a teraz sa vo veľkom rozsahu využívajú v oblasti výroby energie, pričom do veľkej miery znižujú emisie SO₂, NO_x, častíc a prachu z uhoľných elektrární. Technológie „čistého uhlia“ priniesli aj neustále zvyšovanie energetickej účinnosti premeny uhlia na elektrinu. Takéto úspechy sú dôležitými odrazovými mostíkmi pre ďalší pokrok smerom k novým technologickým riešeniam (ďalej len technológie „trvalo udržateľného využitia uhlia“), ktoré pracujú s koncepciami zachytávania a ukladania CO₂ pri výrobe energie z uhlia.

3.4 Komisia zastáva názor, že v priebehu nadchádzajúcich 10 až 15 rokov bude pravdepodobne možné dosiahnuť komerčnú rentabilitu technológií trvalo udržateľného využitia uhlia. To si však bude vyžadovať výrazné priemyselné investície do viacerých demonštračných zariadení v rámci aj mimo EÚ a súvisiace iniciatívne politiky na relatívne dlhé časové obdobie začínajúce v podstate teraz a trvajúce pravdepodobne do roku 2020 alebo dokonca dlhšie.

3.5 Na podporu tohto trendu Komisia podstatne zvýši financovanie výskumu a vývoja v energetickej oblasti a určí demonštráciu technológií trvalo udržateľného využitia fosílnych palív ako jednu z priorit na obdobie rokov 2007 – 2013. Európsky strategický plán energetických technológií poskytne vhodný nástroj na celkovú koordináciu úsilia v oblasti výskumu a vývoja, ako aj demonštrácie a na maximalizovanie synergických účinkov tak na úrovni EÚ, ako aj na úrovni jednotlivých členských štátov. Na základe úspešných výsledkov projektov v oblasti výskumu a vývoja Komisia určí najvhodnejší spôsob podpory návrhu, vybudovania a prevádzky najviac 12 veľkých ukázkových zariadení technológií trvalo udržateľného využitia fosílnych palív pri komerčnej výrobe energie do roku 2015.

3.6 Komisia na základe najnovších a plánovaných investícií posúdi, či nové elektrárne na fosílné palivá, ktoré sú a majú byť vybudované v EÚ, používajú najlepšie dostupné technológie, pokiaľ ide o účinnosť a či v prípade, ak nové zariadenia na výrobu energie spaľovaním uhlia a plynu nie sú vybavené technológiou zachytávania a skladovania CO₂, sú pripravené na neskoršie vybavenie technológiami zachytávania a skladovania CO₂. V prípade, že sa potvrdí opak, Komisia po náležitom hodnotení vplyvu čo najskôr zváži návrh právne záväzných nástrojov.

3.7 V roku 2007 Komisia posúdi možné riziká spojené so zachytávaním a skladovaním CO₂ a stanoví požiadavky na udeľovanie povolení na výkon aktivít spojených so zachytávaním a skladovaním CO₂ a na primerané riadenie identifikovaných rizík a vplyvov. Keď bude vytvorený spoľahlivý regulačný rámec, môže sa skombinovať so zmenami existujúceho regulačného rámca pre oblasť životného prostredia na úrovni EÚ s cieľom odstrániť neodôvodnené prekážky pre technológie zachytávania a skladovania CO₂. Komisia takisto posúdi, či bude lepšie zmeniť a doplniť existujúce nástroje (napríklad smernicu o hodnotení vplyvu na životné prostredie alebo smernicu o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania) alebo navrhnuť osobitný regulačný rámec. Komisia posúdi, ktoré aspekty regulačného rámca je lepšie upraviť na úrovni EÚ a ktoré na úrovni jednotlivých členských krajín.

3.8 Komisia zváži, či je potrebný jasný a predvídateľný dlhodobý rámec na pomoc pri rýchлом a hladkom prechode na výrobu energie z uhlia využívajúcu technológie zachytávania a skladovania CO₂. Je to potrebné, aby podniky v oblasti výroby energie vykonali potrebné investície a výskum s vedomím, že ich konkurenti pôjdu podobnou cestou. Na základe informácií dostupných v súčasnosti je Komisia presvedčená, že do roku 2020 by všetky nové uhoľné elektrárne mali byť už pri svojom budovaní vybavené technológiami zachytávania a skladovania CO₂. Existujúce elektrárne by mali postupne zaujať rovnaký prístup. Komisia posúdi, aký bude optimálny harmonogram dodatočného vybavenia elektrární na fosílné palivá technológiami trvalo udržateľného využitia uhlia na obdobie po prekúzaní komerčnej životaschopnosti týchto technológií.

3.9 Pri súčasnej úrovni technologického vývoja sa náklady na zachytávanie CO₂ pri výrobe energie a jeho následné uloženie odhadujú na 70 eur na tonu CO₂. Širokospektrálne využitie týchto technológií je teda momentálne neprijateľne nákladné. Dostupné modely a štúdie so strednodobou až dlhodobou perspektívou preto odhadujú náklady na zachytávanie a skladovanie CO₂ do roku 2020 na úrovni okolo 20 – 30 eur na tonu CO₂. To sa premieta do modelov, podľa ktorých budú náklady na výrobu energie spaľovaním uhlia použitím technológií zachytávania a skladovania v roku 2020 alebo tesne po ňom len o 10 % vyššie alebo dokonca porovnateľné so súčasnou úrovňou.

3.10 Možné negatívne environmentálne vplyvy technológií trvalo udržateľného využitia fosílnych palív a zachytávania a skladovania CO₂ sa zakladajú predovšetkým na potenciálnych únikoch uloženého CO₂. Úniky môžu mať dosah jednak na miestnej úrovni (miestna biosféra), jednak na celosvetovej úrovni (klíma). Správa Medzinárodného panelu o zmene klímy (International Panel on Climate Change, IPCC) však v tejto otázke dospela k záveru, že na základe existujúcich skúseností podiel CO₂ uloženého na dobre vybraných a riadených skladovacích lokalitách bude počas nasledujúcich 100 rokov s najväčšou pravdepodobnosťou predstavovať vyše 99 %. Výber a riadenie skladovacích lokalít sú preto kľúčovými faktormi na minimalizovanie rizík. Hodnotenie vplyvu Komisiou na účely právneho rámca bude identifikovať všetky možné riziká a navrhne vhodné bezpečnostné opatrenia.

3.11 Technológie trvalo udržateľného využitia fosílnych palív a najmä zachytávania a skladovania CO₂ by mali mať aj významné pozitívne výsledky. Môžu účinne eliminovať až do 90 % uhlíkových emisií z elektrární na fosílné palivá. To by sa mohlo premeniť do celkového zníženia emisií CO₂ v 27 členských štátoch EÚ do roku 2030 o 25 – 30 % v porovnaní s rokom 2000. Včasné zainteresovanie tretích krajín do vývoja a uplatňovania technológií trvalo udržateľného využitia uhlia, predovšetkým do zložky súvisiacej so zachytávaním a ukladáním CO₂ je nevyhnutné na trvalo udržateľný globálny hospodársky rozvoj a boj proti klimatickým zmenám za predpokladu, že celosvetové využívanie uhoľných zdrojov sa bude zvyšovať. Úspešnosť technológií trvalo udržateľného využitia uhlia a najmä komercializácia zachytávania a skladovania CO₂ v širokom meradle umožnia lepšiu dostupnosť energie v najchudobnejších častiach sveta, ktoré sú pripravené o možnosť využívania energie.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV víta oznámenie Komisie a súhlasí s analýzou a opisom, ktoré sú v ňom uvedené. Významnou úlohou v medzinárodnom kontexte je efektívne reagovať na riziká globálnej zmeny klímy a zároveň pokračovať pri uspokojovaní vysokého dopytu vyspelých ekonomík po energii a rýchle rastúceho dopytu rozvíjajúcich sa ekonomík.

4.2 Emisie CO₂ z elektrární spaľujúcich uhlie predstavujú v EÚ 24 % všetkých emisií CO₂. Emisie z elektrární spaľujúcich fosílna palivá sú vysoko koncentrované vzhľadom na vysokú spotrebu paliva vo veľkých spaľovacích zariadeniach, a preto sú tieto elektrárne najvhodnejšími podnikmi na inštalovanie zariadení na zachytávanie a skladovanie CO₂. To znamená zavedenie systému zachytávania a trvalého ukladania CO₂. Tieto systémy pozostávajú z troch relatívne nezávislých etáp:

- a. zachytávanie a odľučovanie CO₂ z plyných splodín na mieste vzniku (väčšinou za kotlom)
- b. preprava CO₂ na miesto trvalého uloženia (väčšinou potrubím)
- c. konečné a trvalé uloženie CO₂ (vo vhodných geologických vrstvách alebo v moriach pri dodržaní najprísnejších požiadaviek na bezpečnosť uloženia).

4.3 Je veľmi pravdepodobné, že v nadchádzajúcich desaťročiach bude uhlie naďalej jedným zo zdrojov energie v Európe. Hlavné prednosti uhlia – jeho dostupnosť, cenová výhodnosť a úloha pri stabilizácii trhov s energiou – zabezpečia, že bude naďalej primárnym palivovým zdrojom na hospodárnu výrobu elektriny. Rozloženie zásob uhlia je nerovnomerné – v rámci EÚ i na celom svete. Z globálneho hľadiska je povzbudzujúce, že najväčšie zásoby uhlia sa nachádzajú v ekonomicky rozvinutých a politicky stabilných krajinách. Zásoby v rozvinutých krajinách EÚ sú v súčasnosti do veľkej miery vyčerpané dlhodobou ťažbou a viaceré krajiny EÚ sa rozhodli postupne znižovať alebo dokonca úplne zastaviť ťažbu uhlia.

4.4 Len tretina krajín EÚ má vlastné ložiská uhlia, zostávajúce dve tretiny sú zväčša závislé na dovoze čierneho uhlia. Ťažba čierneho uhlia v EÚ dosiahla v roku 2006 161,6 mil. t a 235,3 mil. t bolo dovezených. Spotreba hnedého uhlia dosiahla v tom istom roku 373,8 mil. t a bola v plnej miere pokrytá z domácich zdrojov. Preto je potrebné, aby sa vyvinuli a v širokom rozsahu zaviedli rentabilné postupy na zníženie špecifických emisií CO₂ z elektrární spaľujúcich uhlie.

4.5 Technológia založená na uhli má potenciál dosiahnuť významné zníženie emisií CO₂ ⁽³⁾. V krátkodobom až strednodobom horizonte si to vyžaduje trhové a regulačné rámce, ktoré podporia investície do najnovších technológií zlepšujúcich účinnosť výroby elektriny spaľovaním uhlia a tým znižujúcich emisie CO₂. V súčasnosti je potrebný spoločný postup Komisie, členských štátov a priemyslu, aby sa podporil celosvetovo koordinovaný výskum, vývoj a demonštrácia technológií „čistého uhlia“, ako napr. zachytávanie a skladovanie CO₂, ktoré z dlhodobého hľadiska zabezpečia takmer nulové emisie CO₂ pri využívaní uhlia.

4.6 V súčasnosti ešte neexistujú osvedčené, nákladovo efektívne postupy na zachytávanie a odľučovanie emisií CO₂ z elektrární spaľujúcich uhlie – táto technológia sa ešte vyvíja. No vyhladky na vývoj a komerčné využitie takýchto technológií na spaľovanie uhlia s takmer nulovými emisiami v priebehu nadchádzajúcich dvoch dekád sú veľmi sľubné. Predpokladá sa, že inštalácia zariadení na zachytávanie a skladovanie CO₂ v elektrárnach zníži efektívnosť výroby energie z dôvodu značnej spotreby energie. Celková efektívnosť sa líši v závislosti od použitej technológie – uprednostňovaná technológia OXYFUEL si vyžaduje 8 až 10 % vyrobenej energie a iné technológie si vyžadujú dokonca ešte viac. To znamená, že na každú MWh elektriny v sieti bude potrebného viac paliva, a preto je dôležité dosiahnuť vyššiu účinnosť výroby elektriny. Dodatočné vybavenie technológiou zachytávania a skladovania CO₂ by spotrebovalo na svoju prevádzku dokonca ešte viac elektriny.

4.7 Medzičasom predstavuje zlepšovanie účinnosti existujúcich a nových elektrární spaľujúcich uhlie nákladovo efektívny spôsob obmedzovania emisií CO₂. Hlavným cieľom pri plánovaní kapacít na výrobu elektriny spaľovaním uhlia, ktoré sa majú vybudovať v krátkodobom horizonte, by mala byť inštalácia najlepšej dostupnej komerčnej technológie Tam, kde sa to dá zrealizovať, by mali byť tieto elektrárne skonštruované tak, aby umožňovali dodatočnú inštaláciu zariadení na zachytávanie a skladovanie CO₂, keď sa táto technológia sprístupní na komerčné využitie.

4.8 EHSV potvrdzuje svoje stanovisko, že vzhľadom na rozsah problematiky obmedzenia emisií musia byť všetky potenciálne využiteľné zdroje a technológie vyvinuté tak, aby sa dal prakticky a komerčne využiť ich potenciál. Pri prechode na trvalo udržateľné zdroje energie zohrávajú uhlie, ostatné fosílna palivá a jadrová energetika, ako aj obnoviteľné technológie a opatrenia na zachovávanie energie dôležitú úlohu, pričom každý z uvedených zdrojov je prínosný v určitom čase a v rozsahu stanovenom na základe technickej realizovateľnosti a hospodárnosti.

4.9 Nech už sú pochopiteľné očakávania spojené so zachytávaním a ukladaním CO₂ akokoľvek sľubné, nie je potrebné, aby sa stratégie a ciele energetickej politiky prijali už v súčasnosti ako „záväzné opatrenia“, akoby na základe širokého využívania technológií zachytávania a skladovania CO₂.

⁽³⁾ Pozri aj Špeciálnu správu IPCC o zachytávaní a skladovaní oxidu uhličitého, IPCC 2005. Pripravila pracovná skupina III medzivládneho panelu o klimatických zmenách [Metz, B., O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos, and L. A. Meyer (vydavatelia)] Cambridge University Press, Cambridge, Spojené kráľovstvo, a New York, NY, USA, s. 442 a nasl.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Uhlie zohráva pri výrobe elektriny v Európe veľmi dôležitú úlohu, ale 70 % elektriny vyrobenej spaľovaním uhlia sa vyrába v elektrárňach, ktoré majú už viac než 20 rokov. Mierny nárast spotreby energie a skutočnosť, že veľká časť existujúcich elektrárenských kapacít sa približuje ku koncu svojej technickej resp. ekonomickej životnosti, vytvorí potrebu asi 350 GW nových kapacít na výrobu elektriny do roku 2020 a asi 500 GW do roku 2030. Kalkulácia nákladov elektrární spaľujúcich uhlie a využívajúcich technológie na zachytávanie a skladovanie CO₂ je založená na optimistickej štruktúre nákladov novej elektrárne s výkonom 300 MW vo výške 500 mil. EUR (asi 1,7 mil. EUR na každý inštalovaný MW). Vybavenie modernej elektrárne vybudovanej oteraz do roku 2020 uvedenou technológiou si vyžaduje 0,5 až 0,7 mil. EUR na 1 MW inštalovaného výkonu a náklady na vybavenie existujúcich elektrární dosahujú dokonca vyššie sumy – 1 mil. EUR na 1 MW inštalovaného výkonu. Ak by v roku 2030 bola výrobná kapacita 500 GW vybavená najmodernejšou technológiou zachytávania a skladovania CO₂, odhadované náklady by dosiahli 600 až 800 mil. EUR.

5.2 EHSV vníma pozitívne skutočnosť, že z dlhodobého hľadiska – po roku 2020 – poskytne zachytávanie a skladovanie CO₂ potenciál takmer nulových emisií CO₂ z uhoľných elektrární. Naplnenie tejto potreby si už teraz vyžaduje koordinovaný výskum, vývoj a demonštráciu.

5.2.1 V nadchádzajúcom desaťročí môže nákladovo efektívne zníženie emisií CO₂ vyplývať z nárastu účinnosti spaľovania uhlia dosiahnutého prostredníctvom rozšírejšieho využívania najmodernejších technológií v uhoľných elektrárňach.

5.2.2 Tieto stratégie sa dopĺňajú na základe technických riešení, ktoré sa musia osvedčiť: využívanie moderných a efektívnych technológií výroby elektriny spaľovaním uhlia v krátkodobom a strednodobom horizonte môže v dlhodobom horizonte znamenať úsporu nákladov pri zachytávaní uhlíka v budúcnosti, ak budú tieto elektrárne vybudované tak, že bude možné nainštalovať nákladovo efektívne zachytávanie CO₂ hneď ako bude táto technológia dostupná na komerčné využitie.

5.2.3 V 7. rámcovom programe sa uvádza, že radikálna transformácia energetického systému na spoľahlivý, konkurencieschopný a trvalo udržateľný energetický systém s nižšími alebo nulovými emisiami CO₂ si vyžaduje nové technológie a nové materiály, ktorých riziko je prívysoké a zisky veľmi neisté, takže súkromné firmy zrejme nebudú ochotné realizovať všetky investície na výskum, vývoj, demonštráciu a zavedenie. Technológia zachytávania a skladovania CO₂ a technológia „čistého uhlia“ sú zahrnuté do rozpočtu pre energetiku v rámci 7. rámcového programu sumou 2 350 mil. EUR.

5.2.4 Konceptia zariadení pripravených na neskoršie vybavenie technológiami zachytávania a skladovania CO₂ musí byť

jednoznačne definovaná. Úspešná realizácia si vyžaduje spoluprácu zákonodarcu a priemyslu – trh bude pozitívne reagovať len vo vhodnom a stabilnom politickom rámci.

5.2.5 Podľa názoru EHSV existuje naliehavá potreba zvýšiť a modernizovať kapacitu elektrární. Vzhľadom na predpokladaný nárast dovozu energie na 69 % do roku 2030 je z dôvodu istoty dodávok energie nevyhnutná široko diverzifikovaná kombinácia zdrojov energie. Stabilný podiel uhlia v rámci výroby elektriny môže podstatne prispieť k zabezpečeniu dodávok energie v EÚ.

5.2.6 Pokračujúcim zvyšovaním účinnosti elektrární a vývoja technológií s takmer nulovými emisiami prispeje uhlie k splneniu požiadaviek preventívnej ochrany klímy. Pri stanovovaní pravidiel obchodovania s emisiami v jednotlivých členských štátoch EÚ je potrebné zamerať sa najmä na zníženie emisií skleníkových plynov prostredníctvom zlepšenia efektívnosti.

5.2.7 Zjednodušenie licenčných konaní a ich postupná harmonizácia prostredníctvom spolupráce národných regulačných orgánov je potrebné, aby sa v maximálnej možnej miere skrátili dlhé prípravné fázy projektov výstavby pri súčasnom dodržaní najprísnejších bezpečnostných noriem.

5.3 EHSV takisto upozorňuje na skutočnosť, že hoci je uhlie najdôležitejším zdrojom výroby elektrickej energie a dôležitou surovinou pri výrobe ocele a v iných priemyselných procesoch, bude zohrávať významnú úlohu aj pri uspokojovaní energetických potrieb v budúcnosti pri prechode k vodíkovému hospodárstvu. Skvapalnenie uhlia umožňuje, aby sa používalo ako náhrada ropy, a z uhlia možno vyrobiť aj syntetický plyn. Tieto technológie a aplikácie môžu zohrávať dôležitú úlohu aj v trvalo udržateľnej kombinácii zdrojov energie. Komisia sa však vo svojom oznámení nezaobrá týmto dôležitými aspektmi súčasného a budúceho využívania uhlia.

5.4 Súčasná intenzívna diskusia o možnostiach využívania uhlia v nadchádzajúcich desaťročiach viedla k tomu, že problematika ťažby uhlia sa dostala do úzadia. Pre ťažbu domáceho hnedého a čierneho uhlia je však naďalej potrebný primeraný politický a ekonomický rámec. Ťažba uhlia a jeho premena na energiu môže významne prispieť k miestnej prosperite a zamestnanosti. Pri spaľovaní domáceho uhlia zostáva pridaná hodnota ťažby, premeny a distribúcie v rámci EÚ. Pri využívaní ropy alebo plynu sa 75 % ceny spotrebuje na pokrytie dovozných nákladov.

5.5 Zachovávanie podielu výroby energie pomocou fosílnych palív (založenej na uhlí) je nesmierne dôležité vzhľadom na sociálnu situáciu nových členov: z celkového počtu 286 500 zamestnancov v oblasti ťažby uhlia v EÚ zamestnáva toto odvetvie v nových členských krajinách 212 100 pracovníkov. Je potrebné venovať primeranú pozornosť veľmi ťažkým pracovným podmienkam baníkov v celej EÚ.

5.6 Ohraničovanie oblastí ťažby uhlia v súvislosti s regionálnym plánovaním a prílišnými obmedzeniami zo strany ochrany životného prostredia viedli v minulosti často k zbytočným prieťahom a dodatočným prekážkam pre baníctvo. Umiestnenie ložísk a zásahy do pôdy v dôsledku ťažobnej činnosti spôsobujú osobitné problémy v porovnaní v inými priemyselnými odvetvami. Je potrebné zohľadniť túto špecifickú situáciu, najmä pri tvorbe legislatívneho rámca v oblasti životného prostredia, napr. predpisov týkajúcich sa odpadu, ochrany pôdy a vody.

5.7 EHSV považuje stanovisko Komisie týkajúce sa času potrebného na dokončenie vývoja technológie zachytávania a skladovania CO₂ a jej uvedenia na trh za optimistické. Hoci zásady sú známe, potrvá dosť dlhý čas, kým sa vyvinie zrelé technologické riešenie, a nemožno očakávať, že neočakávaný

prielom skráti kontinuálnu a intenzívnu prácu na realizácii tejto koncepcie. Komisia by sa teraz mala zamerať na podporné opatrenia s cieľom sprevádzkovať do roku 2015 desať až dvanásť demonštračných podnikov a vytvoriť rámec pre zachytávanie a skladovanie CO₂, ktorý by pokrýval hlavné riziká, zaisťoval bezpečnú prevádzku a ktorý by zároveň nebol príliš restriktívny. Bolo by vhodné stanoviť si ako predbežný cieľ dosiahnutie vyššej účinnosti pri výrobe elektriny, aby sa zabránilo vážnemu ohrozeniu koncepcie zachytávania a skladovania CO₂ prílišnými náhlením a nadmerne restriktívnymi predpismi.

5.8 EHSV tiež vyzýva na intenzívny výskum a vývoj v oblasti obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie, ktoré by mali prispieť k bezpečnému mixu zdrojov energie v EÚ. Súčasne je potrebné v plnom rozsahu a bez zbytočných prieťahov vytvoriť integrovaný energetický trh EÚ.

V Bruseli 27. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách prístupu na trh služieb autokarovej a autobusovej dopravy (prepracované znenie)“

KOM(2007) 264, konečné znenie – 2007/0097 (COD)

(2008/C 10/11)

Rada Európskej únie sa 16. júla 2007 rozhodla podľa článku 175 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 5. septembra 2007. Spravodajcom bol **pán Allen**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 150 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Výbor víta navrhované nové nariadenie. Prijatie tohto návrhu povedie k zrušeniu nariadenia (EHS) č. 684/92 a nariadenia (ES) č. 12/98.

1.2 Bezpečnosť cestujúcich musí mať aj v službách autobusovej a autokarovej dopravy absolútnu prioritu. Všetky ostatné záležitosti musia byť považované za menej dôležité.

1.3 Nové nariadenie by malo prispieť k bezpečnosti na cestách vďaka prísnejšej kontrole služieb medzinárodnej autobusovej a autokarovej dopravy, ktorá funguje vo viacerých členských štátoch.

1.4 Výbor odporúča tento návrh, pretože spadá pod program „Lepšia tvorba právnych predpisov“ a je v súlade so záväzkom zjednodušiť a zaktualizovať *acquis*.

1.5 Výbor odporúča:

1.5.1 Podať lepšie objasnenie formulácie „závažné porušenie alebo opakované menšie porušenia právnych predpisov Spoločenstva v oblasti cestnej dopravy“. Ktoré porušenia možno považovať za „menšie“? Koľko menších porušení povedie k administratívnej sankcii?

1.5.2 Rovnako je potrebné spísať zoznam porušení, ktoré sa považujú za závažné.

1.5.3 Princíp subsidiarity nesmie byť používaný ako prostriedok diskriminácie dopravcov, ktorí nemajú sídlo v určitom členskom štáte, a tento návrh by mal v tomto ohľade stanoviť väčšie záruky.

1.5.4 Prioritou musí byť zriadenie databázy pre celú EÚ kvôli tomu, aby bolo možné overovať údaje o licenciách a s tým súvisiace informácie, ako aj kvôli uľahčeniu výmeny informácií.

1.5.5 Podľa článku 23 ods. 3 by mal mať dopravca, na ktorého bola hosťiteľským členským štátom pri vykonávaní kabotážnej dopravy uvalená administratívna sankcia právo sa proti tejto sankcii odvolať, a to bez toho, aby bolo dotknuté trestné stíhanie.

2. Úvod

2.1 Smernica 96/26/ES o prístupe k povolaniu prevádzkovateľa cestnej dopravy spolu s nariadeniami (EHS) č. 684/92 a (ES) č. 12/98 o prístupe na trh služieb autokarovej a autobusovej dopravy tvorili pôvodne hlavnú časť vnútorného trhu pre služby medzinárodnej osobnej cestnej prepravy.

2.2 Smernica zaviedla minimálne normy kvality, ktoré musia byť splnené pre výkon povolania, zatiaľ čo dve nariadenia liberalizovali medzinárodné služby pre príležitostných cestujúcich, zaviedli zvláštny schvaľovací postup pre medzinárodné služby pre pravidelných cestujúcich, a rovnako aj povolili kabotážne služby počas takýchto medzinárodných služieb.

2.3 Tieto predpisy by teraz mali byť v súlade s novým právnym rámcom vyplývajúcim z nariadenia o verejnej preprave cestujúcich železničnou alebo cestnou dopravou, ktoré má čoskoro prijať Parlament a Rada. Tieto predpisy musia byť aj viac objasnené a v niektorých prípadoch zjednodušené, pretože zo skúsenosti sa javí, že určité právne ustanovenia prinášajú so sebou nepotrebnú administratívnu záťaž.

2.4 Dopravcovia, zapojení do medzinárodnej prepravy cestujúcich autokarmi a autobusmi musia byť držiteľmi medzinárodnej licencie prevádzkovateľov osobnej cestnej dopravy, ktorú vydá zodpovedný orgán v členskom štáte, v ktorom je dopravca usadený, pokiaľ nie je od tejto povinnosti oslobodený.

2.5 Nariadenie (EHS) č. 684/92 otvára prístup na trh medzinárodnej prepravy osôb autokarmi a autobusmi, kým nariadenie (ES) č. 12/98 stanovuje podmienky, za ktorých môžu dopravcovia, ktorí nemajú sídlo v určitom členskom štáte, vykonávať dopravu v tomto členskom štáte.

3. Zhrnutie návrhu

3.1 Cieľom návrhu je revízia a konsolidácia nariadenia (EHS) č. 684/92 a nariadenia (ES) č. 12/98 o prístupe na trh služieb autokarovej a autobusovej dopravy. Návrh objasňuje existujúce právne ustanovenia a dopĺňa ich o určité aspekty s cieľom posilniť celkovú konzistentnosť a odbúrať administratívnu záťaž.

3.2 Na účely tohto nariadenia platia tieto definície:

3.2.1 „Pravidelná doprava“ je doprava, ktorá zabezpečuje pravidelnú prepravu cestujúcich v presne stanovených intervaloch po presne stanovených trasách, pričom cestujúci nastupujú a vystupujú na vopred určených zastávkach. Tieto spoje musia mať povolenie domovského členského štátu, v ktorom je dopravca usadený a v ktorom je(sú) vozidlo(vozidlá) evidované. Povolenie oprávňuje držiteľa (držiteľov) na prevádzkovanie linkovej dopravy na územiach všetkých členských štátov, ktorými prechádza uvedená trasa.

3.2.2 „Špeciálna pravidelná doprava“ je pravidelná doprava, ktorá zabezpečuje prepravu špecifikovaných kategórií cestujúcich s vylúčením ostatných cestujúcich. Patrí k nej

- a) preprava pracovníkov z domu do práce a späť;
- b) preprava pre žiakov a študentov do vzdelávacích zariadení a z nich.

Pre špeciálnu pravidelnú dopravu nie je potrebné povolenie (licencia na trasu), ak je táto služba upravená zmluvou medzi organizátorom a dopravcom.

3.2.3 „Príležitostná doprava“ je doprava, ktorá nespadá pod definíciu pravidelnej dopravy, vrátane osobitnej pravidelnej dopravy, ktorej hlavnou vlastnosťou je, že prepravuje skupinu cestujúcich vytvorenú z podnetu zákazníka alebo dopravcu samotného;. Táto služba si nevyžaduje povolenie (licenciu na trasu).

3.2.4 „Doprava pre vlastnú potrebu“ je doprava, ktorá sa uskutočňuje na nekomerčné a neziskové účely fyzickou alebo právnickou osobou, pričom platí, že

- a) dopravná činnosť je len vedľajšou činnosťou pre túto fyzickú alebo právnickú osobu;
- b) používané vozidlá sú majetkom tejto fyzickej alebo právnickej osoby, alebo boli nimi nadobudnuté na splátky, alebo sú predmetom dlhodobej leasingovej zmluvy a riadia ich členovia personálu tejto fyzickej alebo právnickej osoby alebo samotná fyzická osoba.

Táto doprava je vyňatá z akéhokoľvek systému alebo povolení, ale podlieha systému osvedčení, ktoré vydávajú príslušné orgány členského štátu, v ktorých je vozidlo evidované.

3.2.5 „Činnosti kabotážnej dopravy“ sú služby cestnej osobnej dopravy, ktoré dočasne vykonáva dopravca v hosťiteľskom členskom štáte.

3.2.6 Kabotážna preprava je povolená pre nasledujúcu dopravu:

- a) špeciálnu pravidelnú dopravu za predpokladu, že sa uskutočňuje na základe zmluvy medzi organizátorom a dopravcom;

- b) príležitostnú dopravu;
- c) pravidelnú dopravu, ktorú vykonáva dopravca, ktorý nemá bydlisko/sídlo v hostiteľskom členskom štáte v prípade pravidelnej medzinárodnej dopravy v súlade s týmto nariadením s výnimkou mestských oblastí a ich okolia. Kabotážna doprava sa nevykonáva nezávisle na takejto medzinárodnej doprave.

Členské štáty uplatňujú vnútroštátne právne predpisy na dopravcov, ktorí nemajú sídlo v hostiteľskom členskom štáte za rovnakých podmienok ako na svojich štátnych príslušníkov.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Článok 8 zjednodušuje postup získania povolenia (licencie na trasu). Jediným dôvodom pre zamietnutie prístupu na trh je prípad, keby existujúca medzinárodná autokarová a/alebo autobusovej dopravy vážne ohrozovala životaschopnosť porovnateľnej dopravy vykonávanej na základe zmluvy, v ktorej sa stanovuje záväzok verejnej služby na príslušných priamych úsekoch. Je to rozumné odôvodnenie.

4.2 Tranzitné krajiny, ktorých územia sa prekračujú bez vyzdvihnutia alebo vysadenia cestujúcich, nebudú konzultované, ale budú informované, len čo bude medzinárodná doprava povolená. Tým sa zlepší účinnosť systému.

4.3 Platí tu princíp subsidiarity, pretože návrh nespadá výlučne do pôsobnosti Spoločenstva. Hlavná je však ochrana proti diskriminácii dopravcov, ktorí nemajú sídlo v určitom členskom štáte.

4.4 Je potrebné lepšie objasniť článok 18 ods. 2, ktorý sa týka cestovných lístkov.

4.5 Dopravca musí zabezpečiť buď individuálny alebo kolektívny cestovný lístok. Dopravca nemôže niesť zodpovednosť za situáciu, ak pri inšpekcii cestujúci nemá (nemajú) platný lístok

(lístky), pričom dopravca predtým lístky vydal. Po vydaní lístkov sú za ich predloženie oprávnenému kontrolórovi zodpovední sami cestujúci.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Zo všeobecného hľadiska plní tento návrh účely stanovené Komisiou.

5.2 Je potrebné lepšie objasniť otázky spojené so závažnými alebo menšími porušeniami právnych predpisov a administratívnymi sankciami. Povahu a typ porušení, ktoré spadajú do rôznych kategórií, je potrebné definovať v celom Spoločenstve rovnako.

5.3 V prípade závažného porušenia alebo opakovaných menších porušení právnych predpisov môže hostiteľský členský štát požiadať členský štát, ktorý vydal licenciu pre medzinárodnú dopravu, aby uvalil na držiteľa licencie administratívne sankcie (ako napríklad dočasné alebo trvalé odňatie niektorých alebo všetkých overených kópií licencie alebo dočasné či trvalé odňatie licencie) a to bez toho, aby bolo dotknuté trestné stíhanie v hostiteľskom štáte.

5.4 Existuje síce zmienka o možnosti odvolať sa proti uloženým sankciám alebo zamietnutiu vydania povolenia, tieto odvolania však musia byť spravodlivé a nediskriminujúce z pohľadu všetkých strán.

5.5 Je nevyhnutné zriadiť databázu pre celú EÚ, ktorá členským štátom uľahčí rýchlu a účinnú vzájomnú výmenu informácií o činnosti autobusovej a autokarovej dopravy. Okrem toho, ak vo vozidle vykonáva kontrolu oprávnený kontrolór, malo by byť možné do databázy zadať číslo licencie pre medzinárodnú dopravu (licencia Spoločenstva) a okamžite získať potrebné informácie overujúce platnosť licencie.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva“

KOM(2007) 51 v konečnom znení – 2007/0022 (COD)

(2008/C 10/12)

Rada sa 28. februára 2007 rozhodla podľa článku 174 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2007. Spravodajcom bol pán Daniel RETUREAU.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra (schôdza z 26. septembra) 149 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom 10 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Výbor opätovne súhlasí s tým, aby závažné zásahy do životného prostredia boli predmetom trestnoprávných sankcií. Znovu potvrdzuje, že podľa jeho názoru musí mať Komisia právomoc donútiť členské štáty, aby uplatňovali primerané a odrádzajúce trestnoprávne sankcie, pokiaľ je to nevyhnuté pre zabezpečenie uplatňovania politiky Spoločenstva vo všetkých oblastiach. Najmä pokiaľ ide o oblasť ochrany životného prostredia sa v prípade závažných zásahov do životného prostredia musia tieto sankcie aplikovať v rámci trestného systému každého členského štátu. Komisia musí mať konečne možnosť kontrolovať účinnosť trestného práva uplatňovaného v danej oblasti a aktívne túto právomoc vykonávať.

1.2 Návrh smernice sa zameriava predovšetkým na trestné činy spáchané v rámci zločineckých organizácií (čo návrh považuje za prirážajúcu okolnosť). Výbor je presvedčený, že takéto konanie musí byť predmetom sankcií, a tiež aproximácie pravidiel v oblasti trestného práva členských štátov, avšak zmluva a judikatúra hovoria jasne pokiaľ ide o potlačanie konania v rámci zločineckých organizácií: aproximáciu pravidiel v oblasti trestného práva členských štátov možno v zásade uskutočniť iba v rámci policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach tak, ako to upravuje hlava VI Zmluvy o Európskej únii a nie na základe Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, ako to navrhuje Komisia.

1.3 Výbor si taktiež kladie otázku, či skutočnosť, že niektoré trestné činy by mali za následok trest odňatia slobody, neprekračuje právomoci vyplývajúce z prvého piliera, zasahovaním do výberu najvhodnejších sankcií, ktorý by mal *a priori* naďalej spadať do pôsobnosti členských štátov.

1.4 Výbor sa domnieva, že právomoci Spoločenstva by sa mali obmedziť na vymedzenie povinností, ktoré treba dodržiavať a stanovenie aplikovateľných trestnoprávných sankcií. Ak sa má stanoviť systém sankcií, bolo by potrebné použiť rámcové rozhodnutie na základe hlavy VI Zmluvy o EÚ.

1.5 Podobne sa výbor zamýšľa nad otázkou, či právo Spoločenstva môže ísť tak ďaleko, že stanoví hornú hranicu trestu.

1.6 Výbor vyjadruje želanie, aby zjavné politické otázky, ktoré vyvoláva rozdelenie právomocí a úloha, ktorú by podľa výboru mal Európsky parlament zohrávať v oblasti legislatívy týkajúcej sa trestnej kapitoly, boli predmetom presnejšej judikatúry súdu alebo predmetom interinštitucionálnej dohody alebo reformy, ktorú by prebiehajúca MVK mohla začleniť do reformy zmlúv. Vzhľadom na naliehavú potrebu prijať účinné sankcie na ochranu životného prostredia, výbor uprednostňuje druhú možnosť.

2. Úvod

2.1 Rada Európy otvorila v roku 1998 na podpis Dohovor o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva. Išlo o významný pokrok, pretože tento Dohovor bol prvým medzinárodným dohovorom, ktorý označil konanie spôsobujúce alebo konanie, ktoré by mohlo spôsobiť poškodenie životného prostredia za trestný čin. Nemecko a neskôr Francúzsko a Veľká Británia však nad ratifikáciou dohovoru váhali. Dánsko a Komisia preto samostatne prezentovali iniciatívy zamerané na ochranu životného prostredia prostredníctvom trestného práva.

2.2 Rámcové rozhodnutie Rady, prijaté na návrh Dánska proti stanovisku a návrhom Komisie, stanovilo určitý počet trestných činov proti životnému prostrediu, za ktoré mali členské štáty uložiť sankcie trestnoprávnej povahy. Ustanovenia rozhodnutia vychádzali vo veľkej miere z dohovoru Rady Európy o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva zo 4. novembra 1998, ktorý do dnešného dňa podpísalo desať členských štátov.

2.3 Komisia pred Radou v rôznom zložení spochybnila právny základ, na ktorý sa Rada odvolávala. Komisia usúdila, že správnym právnym základom v tejto súvislosti je článok 175 ods. 1 Zmluvy o ES a 15. marca 2001 predstavila návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva na základe tohto článku⁽¹⁾ hoci článok 174 Zmluvy o ES neustanovuje, že by Spoločenstvo malo akékoľvek právomoci v trestných veciach.

(¹) Ú. v. EÚ C 180, s. 238.

2.4 Európsky parlament sa 9. apríla 2002 vyjadril tak k návrhu smernice, ako aj k návrhu rámcového rozhodnutia. Súhlasil s prístupom Komisie, ktorý v tom čase presadzovala (smernica a rámcové rozhodnutie).

2.5 Rada však neprijala smernicu a rámcové rozhodnutie, ktoré navrhovala Komisia, ale návrh zmeneného a doplneného rámcového rozhodnutia, ktoré sa opiera o článok 34 Zmluvy o EÚ a podľa názoru Rady predstavuje vhodný nástroj na uloženie povinnosti členským štátom stanoviť trestné sankcie. Rada zároveň zdôraznila, že väčšina členských štátov je proti uznaniu právomoci Spoločenstva v trestnoprávnej oblasti a že väčšina je presvedčená, že tieto otázky spadajú do policajnej a súdnej spolupráce v oblasti trestných vecí podľa hlavy VI Zmluvy o EÚ.

2.6 Vec bola predložená Súdnu dvoru, ktorý 13. septembra 2005 ⁽²⁾ vyniesol rozsudok.

2.7 Parlament rovnako ako súd a generálny advokát usúdili, že neexistuje všeobecná právomoc Spoločenstva harmonizovať trestné právo, avšak v niektorých presne vymedzených oblastiach, ako v prípade ochrany životného prostredia, by Spoločenstvo mohlo členským štátom uložiť povinnosť zaviesť trestné sankcie.

Samotná Komisia si rozsudok interpretovala príliš zoširoka, pričom si pridela značné kompetencie vo mnohých oblastiach politiky Spoločenstva aj mimo životného prostredia.

2.8 Na základe rozsudku Súdneho dvora, ktorým sa rámcové rozhodnutie zrušilo, predložila Komisia nový návrh smernice. Súd bol totiž toho názoru, že „ani trestné právo hmotné, ani trestné právo procesné v zásade nepatria do právomoci Spoločenstva“ a že toto konštatovanie „však nebráni zákonodarcovi Spoločenstva prijať opatrenia súvisiace s trestným právom členských štátov, ktoré považuje za nevyhnutné na zabezpečenie plnej účinnosti právnych noriem prijatých v oblasti ochrany životného prostredia, ak uplatnenie príslušnými vnútroštátnymi orgánmi účinných, primeraných a odrádzajúcich trestných sankcií je nevyhnutným opatrením na boj proti závažným zásahom do životného prostredia“ ⁽³⁾. Výbor pripomína, že súd zdôraznil skutočnosť, že Spoločenstvo v zásade nedisponuje právomocami v oblasti trestného práva, ktoré Zmluva o EÚ považuje za zvrchovanú oblasť členských štátov. Formulácia „opatrenia súvisiace s trestným právom“ je pomerne nejasná a otvára priestor pre mnohoraké interpretácie, ktoré môžu byť často protirečivé.

2.9 Pri predkladaní zmeneného a doplneného návrhu smernice ⁽⁴⁾ Komisia vychádzala práve z tohto rozsudku. Návrh obsahuje dôvody obžaloby a trestnoprávne sankcie, pretože Komisia sa domnieva, že iba samotné správne sankcie alebo v niektorých

krajinách určité trestnoprávne sankcie sú príliš rozdielne alebo príliš slabé na to, aby boli dostatočne odrádzajúce, najmä v prípade organizovaného zločinu a z tohto dôvodu by sa malo pristúpiť aspoň k minimálnej harmonizácii trestného práva uplatňovaného na prípady závažných zásahov do životného prostredia, nech už je príčinou priestupok, trestný čin alebo závažná nedbanlivosť.

2.10 Vo svojom predchádzajúcom stanovisku ⁽⁵⁾ sa výbor vyslovil za prvý návrh smernice Komisie a jej návrh rámcového rozhodnutia, ktoré stanovovalo, že členské štáty musia prijať účinné, primerané a odrádzajúce trestnoprávne sankcie na boj proti zásahom do životného prostredia. Žiadosť Komisie o zrušenie rámcového rozhodnutia Rady, ktorú podporil Parlament, získala tiež podporu výboru, i keď súd svojím predbežným procesným rozhodnutím zamietol návrh výboru, aby do konania pristúpil ako ďalší účastník.

2.11 Treba teda posúdiť, či:

- nové návrhy zapadajú do rámca stanoveného súdom,
- navrhované sankcie zodpovedajú zamýšľanému cieľu, ktorým je účinnosť práva životného prostredia a lepšia úroveň harmonizácie vnútroštátnych právnych predpisov (povinnosť navrhovať trestnoprávny postih, ktorý bude dostatočne odrádzajúci, aby sa zabezpečila účinnosť platnej legislatívy).

2.12 Výbor ⁽⁶⁾ však bude musieť pri mnohých legislatívnych návrhoch, ktoré má Komisia v úmysle revidovať, zohľadniť (podobne ako to bolo napríklad v oblasti duševného vlastníctva ⁽⁷⁾) rozsiahlu diskusiu na politickej úrovni a v právnej vede, ktorá sa otvorila po vynesení tohto rozsudku a ktorá sa týka „ústavnosti“ prípadného rozšírenia právomocí Spoločenstva v trestných veciach pre realizáciu politiky Spoločenstva, ako i diskusiu o „nadradenosti“ Zmluvy o ES nad Zmluvou o EÚ v týchto veciach.

2.13 Mnoho členských štátov totiž spochybňuje do určitej miery široký výklad rozsudku, ktorý Komisia podáva, tak v súvislosti s obsahom nových návrhov v oblasti životného prostredia, ako aj v súvislosti s vytvorením „prahu“ v trestnej kapitole pre účinnú realizáciu politiky Spoločenstva vo všetkých oblastiach (a nie iba jasne prierezovej politiky, ktorou je politika v oblasti životného prostredia), pričom Zmluva o ES v žiadnom prípade niečo také výslovne neustanovuje. Podľa týchto členských štátov sa musí použitie judikatúry súdu obmedziť na environmentálnu politiku vzhľadom na prierezový a cezhraničný charakter životného prostredia, ako i znenie rozsudku a nemá slúžiť Komisii ako bianko šek pre politiku Spoločenstva vo všetkých oblastiach.

2.14 Výbor sa v tomto konkrétnom prípade vysloví iba k návrhom týkajúcim sa životného prostredia, ktoré je jedinou oblasťou, ktorou sa rozsudok súdu zaoberá.

⁽²⁾ Rozsudok z 13. septembra 2005, C-176/03.

⁽³⁾ Body 47 a 48 rozsudku.

⁽⁴⁾ Smernica (návrh) KOM(2007) 51 v konečnom znení z 9.2.2007.

⁽⁵⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady týkajúcej sa prístupu k spravodlivosti v oblasti životného prostredia (KOM(2003) 624 v konečnom znení) (Ú. v. EÚ C 117, 30.4.2004, s. 55) v súvislosti s implementáciou Aarhuského dohovoru.

⁽⁶⁾ Treba uviesť, že v mandáte týkajúcom sa reformy zmlúv sa počíta s rovnosťou medzi revidovanou Zmluvou a o založení ES a Zmluvou o EÚ.

⁽⁷⁾ CESE 981/2007 (zatiaľ neuverejnené v Úradnom vestníku).

2.15 V stručnosti to znamená, že Komisia sa rozhodla vo veciach trestných činov spáchaných proti životnému prostrediu navrhnuť obvinenia a trestnoprávne sankcie v podobe minimálnej výšky trestu pre každú fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá sa úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti dopustí závažného poškodzovania životného prostredia alebo ktorá je spoluúčastníkom alebo podnecovateľom takéhoto konania. Navrhuje sa trest odňatia slobody a/alebo peňažný trest, ako aj ďalšie tresty (článok 5), ktoré sa môžu rozšíriť alebo doplniť o ďalšie obvinenia alebo sankcie upravené vnútroštátnym právom.

3. Pripomienky výboru

3.1 Výbor vyjadruje sklamanie nad skutočnosťou, že zavedenie trestnoprávných sankcií v oblasti životného prostredia, ktorých princíp a výšku výbor podporuje, tak ako tomu bolo v súvislosti s návrhom smernice a návrhom rámcového rozhodnutia Komisie v roku 2005, sa roky odďaľuje a bude sa asi ešte dlho odďaľovať, pretože inštitúcie sa nezhodujú na rozdelení právomocí uvedených v Zmluve o ES a Zmluve o EÚ. Výbor dúfa, že inštitúcie urýchlene nájdu politické riešenie a to aj pre spôsob, ako zapojiť Parlament, a že zmluvy bude môcť objasniť MKV alebo Súdny dvor vo svojich ďalších rozsudkoch.

3.2 Označenie konania ako zásah do životného prostredia, ktoré možno potrestať trestnoprávnymi sankciami, ako napr. „značné poškodenie“, musí každý členský štát interpretovať pri transpozícii do svojho vnútroštátneho práva a judikatúry z oblasti trestného práva.

3.3 Výbor poznamenáva, že smernica sa prednostne sústreďuje na „závažné zásahy“, najmä zásahy spáchané v rámci zločineckej organizácie alebo vo veľkom meradle právnickými osobami a že úmyslom je aproximácia platných sankcií na úrovni Spoločenstva, aby sa predišlo dieram v zákone, ktoré využívajú páchatelia. Avšak, otázky týkajúce sa organizovaného zločinu však spadajú pod hlavu VI Zmluvy o EÚ týkajúcu sa policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach a preto musia byť predmetom vhodného právneho nástroja, akým je napríklad rámcové rozhodnutie.

3.4 Široké vymedzenie obvinení viedlo k tomu, že jedny britské bulvárne noviny si kládli otázku, či trhanie voľne rastúcich kvetov môže viesť k uväzneniu súkromnej osoby, ak sa v kytici nachádzajú aj chránené druhy. Treba zdôrazniť, že trestnoprávne sankcie sú stanovené iba pre „závažné“ prípady a musia zostať účinné, primerané a odrádzajúce. O závažnosti trestného činu a o určení druhu trestu a jeho výmery v konkrétnom prípade musí rozhodovať vnútroštátny trestný súd zodpovedný za uplatňovanie práva, aby bola rešpektovaná nezávislosť súdництва.

3.5 Výbor je spokojný s tým, že návrh smernice (článok 3) podrobne opisuje trestné činy, pre ktoré je určený, čo je v súlade so všeobecnou právnou zásadou *nulla poena sine lege* (8), ktorá vyžaduje, aby bolo trestné právo jasné a presné, aby dotknuté osoby jednoznačne poznali svoje práva a povinnosti z neho

vyplývajúce. Inými slovami táto zásada znamená: bez presného právneho základu nemožno uložiť sankcie.

3.6 Je celkom zrejmé, že predmetom systému trestnoprávných sankcií, ktoré navrhuje Komisia, sú všetky porušenia právnych predpisov z oblasti životného prostredia na úrovni štátu, Spoločenstva a na medzinárodnej úrovni. Tento príliš široký rozsah pôsobnosti by mohol spôsobiť právne ťažkosti z hľadiska národného základu obyčajového práva alebo samostatných kontrolných nástrojov medzinárodného práva. Trestajú sa „závažné zásahy“, ku ktorým dôjde tak na vnútroštátnej, ako i na cezhraničnej úrovni. Výbor však súhlasí s touto vecnou a územnou pôsobnosťou vyplývajúcou zo samotnej povahy ochrany životného prostredia, do ktorého zásahy postihujú vo väčšine prípadov globálne životné prostredie, nezávisle od štátnych hraníc.

3.7 V prípade právnických osôb sú stanovené trestnoprávne sankcie a iné ako trestnoprávne sankcie, avšak nie je jasne uvedené, či trestnoprávne sankcie možno uplatniť v prípade fyzických osôb, napr. osoby vo vedení spoločnosti alebo dotknuté spoločnosti. Navrhované sankcie sú zamerané iba na osoby patriace k právnickej osobe, ktoré sú priamo páchatelmi alebo podnecovateľmi stíhaných činov. Výbor sa domnieva, že smernica by mala brať do úvahy prípady, kedy vedenie podniku jednoducho zanedbalo kontrolu činnosti svojich podriadených, a to i keby malo ísť o dopĺňujúce sankcie.

3.7.1 Výbor berie na vedomie, že hoci článok 7 návrhu ustanovuje dolnú hranicu maximálneho peňažného trestu, členské štáty môžu pri transpozícii prípadne stanoviť vyššie tresty. To sa obmedzuje na záruku spoločného minima, avšak zároveň môžu vzniknúť odlišné vnútroštátne trestnoprávne prístupy. Výbor uprednostňuje dôslednejší prístup harmonizácie trestného práva, aby sa tak zamedzilo pokusom o vyhľadávanie čo najvýhodnejšieho právneho postavenia (tzv. forum shopping), aj keby sa malo upustiť od určenia dolných hraníc trestných sadzieb.

3.8 Podľa analýzy dosahu vypracovaného Komisiou sa však členskými štátmi ponecháva značný priestor na implementáciu smernice. Podľa názoru výboru môže byť rozdielna transpozícia prekážkou účinnej aproximácie trestného práva v oblasti životného prostredia, a preto treba prijať opatrenia na pravidelné monitorovanie vnútroštátnych postupov. Priestor pre voľnú úvahu členských štátov by mal všeobecne zamedziť vytvoreniu „lacnejších“ zón znečistenia. Výbor v tomto smere súhlasí s navrhovaným právnym základom (článok 175 Zmluvy o ES).

3.9 Pokiaľ ide o trest odňatia slobody výbor poznamenáva, že sa navrhuje aproximácia v troch krokoch v súlade so závermi zasadnutia Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci, ktoré sa konalo z 25. a 26. apríla 2002. Okrem toho sa navrhujú alternatívne sankcie, ako povinnosť uviesť životné prostredie do pôvodného stavu a zákaz obchodnej činnosti; väčšina závažných trestných činov spáchaných proti životnému prostrediu však už patrí do rozsahu pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/212/SVV o konfiškácii príjmov, nástrojov a majetku z trestnej činnosti.

(8) Rozsudok Súdneho dvora z 8. februára 2007 C-3/06 P Groupe Danone.

3.10 Stanovenie hornej hranice trestnej sadzby v rozmedzí dvoch až päť rokov môže byť skôr mäťúce; vhodnejšie je zvoliť jedinou dolnú alebo hornú hranicu kvôli väčšej harmonizácii, nakoľko nenaruší priestor na voľnú úvahu súdu.

3.11 Komisia však usudzuje, že obmedzenie priestoru na voľnú úvahu členských štátov pri transpozícii je v rozpore s cieľom smernice; ide tu teda o rozpor medzi prístupom, ktorý uprednostňuje výbor a prístupom, ku ktorému sa prikláňa Komisia. Vzhľadom na prípady použitia bude treba nepochybne zvoliť jeden z prístupov v záujme dosiahnutia cieľov návrhu.

3.12 EHSV si uvedomuje, že v súčasnej etape integračného procesu Spoločenstva nie je nariadenie v tejto oblasti možné. Existujú však obavy v súvislosti s dvoma oblasťami: 1. potreba jasného stanovenia hranice medzi správnymi sankciami a trestným činom a 2. nevyhnutnosť, aby transpozícia nevedla k veľkým rozdielom v právnych predpisoch členských štátov; nebolo by totiž logické, aby určité správanie bolo v jednom členskom štáte trestné ale nie v druhom.

V Bruseli 26. septembra 2007

3.13 Správu o hodnotení smernice bude treba predložiť aj EHSV (článok 8 návrhu smernice).

3.14 Mali by sa zohľadniť predchádzajúce postoje EHSV⁽⁹⁾ týkajúce sa najmä:

- *ius standi* (právo konať na účely začatia trestného konania), aby subjekty a mimovládne organizácie mohli podať na súde žalobu na základe tejto smernice; uprednostnenie systému Aarhuského dohovoru, ktorý by mohol byť vzorom pre realizáciu tohto práva akreditovanými mimovládnyimi organizáciami, pred iným systémom tzv. class action (hromadná žaloba),
- posilnenie nástrojov spolupráce a pátrania súdnych orgánov na účely potlačania trestných činov proti životnému prostrediu. V tomto ohľade treba podporiť vznik osobitných ministerstiev pre trestné činy proti životnému prostrediu,
- využívanie európskych súdnych sietí s cieľom zaviesť potrebnú spoluprácu v prípadoch cezhraničných trestných činov.

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁹⁾ Pozri CES 463/2001 z 31. júla 2001 (NAT/114).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú postupy Spoločenstva v súvislosti so stanovením limitov rezíduí farmakologicky účinných látok v potravinách živočíšneho pôvodu a ruší nariadenie (EHS) č. 2377/90“

KOM (2007) 194 v konečnom znení – 2007/0064 (COD)

(2008/C 10/13)

Rada sa 22. mája 2007 rozhodla podľa článkov 37 a 152 ods. 4 písm. b) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci prijala svoje stanovisko 4. júla 2007. Spravodajcom bol pán COUPEAU.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra 2007) prijal 151 hlasmi za, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor berie na vedomie ustanovenia, ktoré prijala Európska komisia.

1.2 Výbor si želá, aby všetky farmakologicky účinné látky používané u zvierat určených na výrobu potravín boli predložené na schválenie Európskej agentúre pre lieky (EMA) a aby maximálne limity rezíduí posudzoval Výbor pre lieky na veterinárne použitie.

1.3 Každý podnik, ktorý ponúka farmakologické prípravky pre zvieratá, bude musieť mať povolenie od EMA a posudok o maximálnych limitoch rezíduí, ktorý vypracuje Výbor pre lieky na veterinárne použitie.

1.4 Tieto povolenia budú platiť vo všetkých členských štátoch EÚ, aby nič nebránilo pohybu prípravkov v Európskom spoločenstve.

1.5 Postup uvádzania prípravkov na trh sa bude musieť zjednodušiť, avšak vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa treba i naďalej zachovať.

1.6 Každý občan by uvítal zjednodušenie a lepšiu prehľadnosť európskych dokumentov. Ich dostupnosť by každému umožnila lepšie poznať a pochopiť prínos Európy v každodennom živote.

2. Ciele návrhu

2.1 Cieľom návrhu je naďalej obmedzovať vystavenie spotrebiteľa farmakologicky účinným látkam.

2.2 Návrh by mal zabezpečiť zachovanie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov a zároveň prispieť k zjednodušeniu právnych predpisov.

2.3 V záujme dosiahnutia stanoveného cieľa treba mať na zreteli tieto osobitné ciele:

- a) zlepšiť dostupnosť veterinárnych liekov pre zvieratá určené na výrobu potravín s cieľom zabezpečiť zdravie zvierat a blaho zvierat a vyhnúť sa nezákonnému používaniu látok;
- b) zjednodušiť existujúce právne predpisy zlepšením čitateľnosti ustanovení o stanovených maximálnych limitoch rezíduí pre konečných používateľov;
- c) poskytnúť jasné pokyny na kontrolu rezíduí farmakologicky účinných látok v potravinách s cieľom zlepšiť ochranu zdravia spotrebiteľov a fungovanie jednotného trhu;
- d) objasniť postupy Spoločenstva, ktorými sa stanovujú maximálne limity rezíduí (MLR) a zabezpečiť konzistentnosť s medzinárodnými normami.

3. Súčasná situácia

3.1 Súčasný legislatívny rámec pre maximálne limity rezíduí viedol k určitým problémom:

- a) dostupnosť veterinárnych liekov klesla do takej miery, že to začalo mať negatívne účinky na verejné zdravie a zdravie zvierat, ako aj na blaho zvierat;
- b) medzinárodné normy, ktoré podporuje EÚ, nemožno zahrnúť do právnych predpisov Spoločenstva bez nového vedeckého posúdenia vykonaného Európskou agentúrou pre lieky;
- c) kontrolné služby členských štátov nemajú žiadne referenčné body, najmä pre látky zistené v potravinách z tretích krajín;
- d) súčasné právne predpisy sú nezrozumiteľné.

4. Navrhované ustanovenia

4.1 Hlavné navrhované zmeny sú tieto:

- a) zaviesť posúdenie možností extrapolácie ako povinnú súčasť celkového vedeckého posúdenia a vytvoriť pre Komisiu právny základ na stanovenie zásad uplatňovania extrapolácie;

b) zaviesť povinnosť upraviť právne predpisy Spoločenstva s cieľom zahrnúť maximálne limity rezíduí (MLR) stanovené kódexom s podporou EÚ;

c) vytvoriť osobitný právny rámec na stanovenie maximálnych limitov rezíduí pre farmakologicky účinné látky, ktoré nie sú určené na to, aby boli povolené ako veterinárne lieky, najmä na účely kontroly a na dovoz potravín.

4.2 Komisia sa poradila so zainteresovanými stranami s cieľom zhodnotiť potrebné zmeny.

5. Odporúčania

5.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor berie na vedomie ustanovenia, ktoré prijala Európska komisia.

5.2 Výbor si želá, aby všetky farmakologicky účinné látky používané u zvierat určených na výrobu potravín boli predložené na schválenie Európskej agentúre pre lieky a aby maximálne limity rezíduí posudzoval Výbor pre lieky na veterinárne použitie.

5.3 Každý podnik, ktorý ponúka farmakologické prípravky pre zvieratá, bude musieť mať povolenie od EMEA a posudok o maximálnych limitoch rezíduí, ktorý vypracuje Výbor pre lieky na veterinárne použitie.

5.4 Tieto povolenia budú platiť na celom území EÚ, aby nič nebránilo pohybu prípravkov v Európskom spoločenstve.

5.5 Postup uvádzania prípravkov na trh sa bude musieť zjednodušiť, avšak vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa treba i naďalej zachovať.

5.6 Nové vedecké poznatky umožnia zistiť, či je prípravok neškodný, a určiť, ako dlho treba po podaní lieku čakať, kým možno zviera zabiť a skonzumovať.

5.7 Pomocou nových vedeckých poznatkov bude môcť Rada určiť maximálny limit rezíduí.

5.8 Požadovaný postup: súčasný postup sa osvedčil, riadenie žiadostí o povolenie by malo existovať aj naďalej.

5.9 Klasifikácia farmakologicky účinných látok by mala byť takáto:

a) maximálny limit rezíduí,

b) neprítomnosť maximálneho limitu rezíduí,

c) zákaz podávania látky.

5.10 EMEA by mala viesť konzultácie s referenčnými laboratóriami na účely laboratórnej analýzy rezíduí.

5.11 Pohybu potravín živočíšneho pôvodu v Európskej únii nebude môcť nič brániť.

5.12 Každý občan by uvítal zjednodušenie a lepšiu prehľadnosť európskych dokumentov. Ich dostupnosť by každému umožnila lepšie poznať a pochopiť prínos Európy v každodennom živote.

5.13 Mäsové výrobky z krajín mimo Spoločenstva používajúcich lieky, ktoré nie sú zaevidované na európskej úrovni, budú musieť byť predmetom vedeckej štúdie, aby sa dokázalo, že sú neškodné, a predložené EMEA na schválenie a ďalej Výboru pre lieky na veterinárne použitie na zhodnotenie maximálneho limitu rezíduí s cieľom zabezpečiť úplnú ochranu spotrebiteľa.

5.14 Komisia sa bude musieť zaoberať problematikou dostupnosti liečiv pre niektoré živočíšne druhy (kozy, králiky ...), ktoré laboratóriá nevyvíjajú, pretože to nie je rentabilné.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o vytvorení systému Spoločenstva na zber, riadenie a používanie údajov v oblasti rybolovu a na podporu odborného poradenstva súvisiaceho so spoločnou politikou rybolovu“

KOM(2007) 196 v konečnom znení – 2007/0070 (CNS)

(2008/C 10/14)

Rada Európskej únie sa 1. júna 2007 rozhodla podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci, schválila svoje stanovisko 6. septembra 2007 (Spravodajca: pán SARRÓ IPARRAGUIRRE).

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. – 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra 2007) prijal 150 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor hodnotí tento návrh nariadenia vo všeobecnosti pozitívne.

1.2 EHSV má však určité pochybnosti o tom, či návrh nariadenia skutočne prinesie „zjednodušenie“ aktuálne platného nariadenia, ktoré by mohlo prispieť k zníženiu administratívnej záťaže tak pre členské štáty, ako aj pre zainteresované strany.

1.3 Výbor sa domnieva, že definícia pojmu „koneční užívatelia“, ktorú zaviedla Európska komisia je nepresná, keďže podľa nej môže byť takýmto konečným užívateľom ktokoľvek. Komisii preto navrhuje, aby túto definíciu upravila a spresnila.

1.4 EHSV zastáva názor, že zber údajov o životnom prostredí by sa mal realizovať v prvom rade prostredníctvom štúdií na mori, ktoré budú uskutočňovať členské štáty v rámci vedeckých rybárskych programov.

1.5 Výbor sa nazdáva, že Komisia by mala presnejšie definovať dôvody porušení, ktoré majú za následok uplatnenie sankcií voči členským štátom a následne by mala vykonať aj finančné úpravy.

1.6 EHSV žiada Komisiu, aby odstránila zmienku o voľnom prístupe pracovníkov vykonávajúcich zber hospodárskych údajov do podnikových priestorov, vzhľadom na problémy, ktoré to môže spôsobiť z právneho hľadiska.

1.7 EHSV sa nazdáva, že Komisia by mala jednoznačne stanoviť, že zodpovednosť za financovanie programov pozorovaní na mori by mali mať členské štáty a mala by zredukovať na nevyhnutné minimum programy odberov vzoriek samotnými posádkami plavidiel, pretože to môže posádku neúmerne pracovne zťažovať.

1.8 Čo sa týka vyhodnotenia dôsledkov rybolovu na životné prostredie, výbor sa domnieva, že je potrebné, aby Komisia jasne definovala, ktoré údaje budú potrebné a komu majú byť poskytnuté.

1.9 Zber údajov pre hodnotenie stupňa interakcie medzi jednotlivými druhmi je ťažko realizovateľný a preto ho výbor navrhuje zrušiť.

1.10 Pokiaľ ide o riadenie a využívanie primárnych zozbieraných údajov, výbor by chcel zdôrazniť, že je veľmi dôležité, aby všetci, ktorí k nim na základe návrhu nariadenia majú prístup, s nimi zaobchádzali dôverne.

1.11 Výbor sa nazdáva, že reálne nebude možné, aby boli programy Spoločenstva a národné programy spustené v roku 2008 a preto Komisii odporúča, aby ich začala uplatňovať v roku 2009.

2. Zdôvodnenie

2.1 Systematický zber spoľahlivých základných údajov o rybolove má veľký význam pre hodnotenie zásob rýb a odborné poradenstvo, a je preto mimoriadne dôležitý pri uplatňovaní spoločnej politiky rybolovu (SPR).

2.2 Po niekoľkých rokoch uplatňovania Európska komisia prehodnotila systém implementovaný na základe súčasného rámca Spoločenstva pre zber a riadenie údajov⁽¹⁾ a zistila, že ho potrebné revidovať, pretože bude potrebné dôkladne zvážiť uplatňovanie prístupu k riadeniu rybolovu, založenému na flotile a ekosystémového prístupu. Ďalej bude potrebné zlepšiť kvalitu, úplnosť a širší prístup k údajom o rybolove, poskytovať účinnejšie odborné poradenstvo a posilniť spoluprácu medzi členskými štátmi.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 1543/2000 ktorým sa stanovuje rámec Spoločenstva pre zber a správu údajov potrebných na výkon spoločnej politiky rybolovu (Ú. v. ES L 176 z 15.7.2000) ako aj ďalšie nariadenia v oblasti zberu a riadenia údajov o rybolove.

2.3 Z tohto dôvodu predkladá Komisia návrh nariadenia Rady „o vytvorení systému Spoločenstva na zber, riadenie a používanie údajov v oblasti rybolovu a na podporu odborného poradenstva súvisiaceho so spoločnou politikou rybolovu“⁽²⁾, čo je predmetom tohto stanoviska, ktorého cieľom je vypracovať dlhodobé, integrované regionálne programy zberu vzoriek, zahŕňajúce biologické, ekonomické, environmentálne a sociálne údaje, ktoré by reagovali na nové požiadavky vyvolané potrebou lepšej realizácie riadenia rybolovu a ekosystémového prístupu v riadení rybolovu.

2.4 Cieľom návrhu je, aby nový systém zberu údajov pokrýval celý proces, od zberu údajov na mori až po ich využitie konečnými užívateľmi. Inovatívnym prvkom programu je navyše začlenenie zberu environmentálnych údajov, ktorého hlavným cieľom je monitorovanie dôsledkov rybárskych činností na morský ekosystém, ďalej zavedenie ekonomických sankcií voči členským štátom nesplňajúcim normy, zlepšenie prístupu k údajom a ich využívania a zníženie administratívnej záťaže všetkých zainteresovaných strán (zjednodušenie).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 S cieľom zlepšiť odborné poradenstvo návrh nariadenia stanovuje v rámci viacročných programov normy na zber údajov a riadenie biologických, ekonomických, environmentálnych a sociálnych údajov týkajúcich sa odvetvia rybolovu a ich využívanie v rámci spoločnej rybárskej politiky.

3.2 Tieto základné údaje o rybolove by mali umožniť hodnotiť činnosť jednotlivých rybárskych flotíl, pripravovať súhrnné správy za pomoci využitia zozbieraných údajov na základe iných právnych predpisov Spoločenstva týkajúcich sa spoločnej rybárskej politiky (SRP), odhadnúť celkový objem výlovu a úhynu podľa veľkosti zásob rýb a skupín plavidiel, roztriediť tieto výlovy na základe zemepisnej oblasti a časového obdobia, odhadnúť množstvo a rozmiestnenie zásob rýb, zhodnotiť dôsledky rybolovných činností na životné prostredie, zhodnotiť sociálno-ekonomickú situáciu odvetvia rybolovu, umožniť monitorovanie ceny vykládok z lodí Spoločenstva a monitorovanie dovozu, ako aj zhodnotiť ekonomický a sociálny stav tohto priemyslu.

3.3 Financovanie týchto aktivít je špecifikované v nariadení Rady (ES) č. 861/2006 z 22. mája 2006, v ktorom sú stanovené finančné opatrenia Spoločenstva na vykonávanie spoločnej politiky v oblasti rybného hospodárstva a finančné opatrenia v oblasti morského práva⁽³⁾, ku ktorému EHSV už vydal príslušné stanovisko⁽⁴⁾.

3.4 Návrh nariadenia venuje mimoriadnu pozornosť kontrole kvality a validácii zozbieraných údajov a domnieva sa, že finančný príspevok Spoločenstva by mal byť podmienený kontrolou kvality a dodržiavaním dohodnutých štandardov kvality.

3.5 Existujú aj ďalšie nariadenia Spoločenstva týkajúce sa zberu a riadenia údajov o rybolove, ktoré obsahujú predpisy

o zbere a riadení údajov o rybárskych plavidlách, ich činnostiach a úlovkoch, ako aj predpisy o monitorovaní cien, vedľajších úlovkov veľrybových cicavcov a podmienkach vzťahujúcich sa na rybolov hlbokomorských rýb, ktoré by sa v tomto návrhu nariadenia mali zohľadniť, pokiaľ sa má vytvoriť úplný a koherentný systém zberu údajov.

3.6 Výbor hodnotí tento návrh nariadenia vo všeobecnosti kladne. So znepokojením však sleduje neustály nárast nariadení Spoločenstva, čo spôsobuje administratívnu záťaž. EHSV má preto určité pochybnosti o tom, či návrh nariadenia skutočne prinesie zjednodušenie, ktoré by viedlo k zníženiu administratívnej záťaže tak pre členské štáty, ako aj pre zainteresované strany.

3.7 EHSV je tiež veľmi spokojný s tým, že návrh je úzko spojený s environmentálnymi aspektmi rybárskych činností a že môže poskytovať údaje, nevyhnutné pre uplatňovanie ekosystémového prístupu pri riadení rybolovu.

4. Osobitné pripomienky

4.1 Návrh nariadenia začína tým, že definuje niektoré kľúčové pojmy, ako sú napr.: odvetvie rybolovu, rekreačný rybolov, prímorské regióny, primárne údaje, podrobné údaje, súhrnné údaje, odber vzoriek založených na flotile, rybárske plavidlo Spoločenstva a koneční užívatelia. Podľa názoru EHSV je definícia posledného pojmu nepresná, pretože hovorí o „fyzických alebo právnických osobách alebo organizáciách so záujmom o vedeckú analýzu údajov v oblasti rybolovu“. Výbor sa nazdáva, že na základe takejto definície by konečným užívateľom mohol byť ktokoľvek. Komisii preto navrhuje, aby túto definíciu upravila a viac ju spresnila.

4.2 Na zber údajov vypracuje Komisia viacročný program Spoločenstva, ktorý sa bude týkať:

- komerčného rybolovu vykonávaného plavidlami Spoločenstva v rámci a mimo vôd Spoločenstva,
- rekreačného rybolovu vykonávaného v rámci vôd Spoločenstva,
- akvakultúrnych činností vykonávaných na území členských štátov a vo vodách Spoločenstva,
- priemyslu spracujúcemu produkty rybolovu.

4.3 Členské štáty vypracujú národný program na zber údajov, ktorý bude v súlade s programom Spoločenstva a bude obsahovať postupy a metódy, ktoré majú byť použité pri zbere a analýze údajov, ako aj pri hodnotení ich presnosti a správnosti. Národné programy odberu vzoriek budú predovšetkým obsahovať:

- národné programy odberu vzoriek,
- systémy týkajúce sa pozorovateľov na mori, pokiaľ je to potrebné,
- systémy prieskumov na mori.

⁽²⁾ KOM(2007) 196 v konečnom znení, 18.4.2007.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 160, 14.6.2006.

⁽⁴⁾ NAT/280 – CESE 1490/2005 – Ú. v. EÚ C 65 z 17.3.2006.

4.4 Komisia vo svojom návrhu uvádza, že programy Spoločenstva i národné programy by mali byť vypracované na obdobie troch rokov. Prvé obdobie bude pokrývať roky 2008 až 2010 vrátane. Výbor sa nazdáva, že reálne nebude možné, aby boli programy Spoločenstva i národné programy spustené v roku 2008 a preto Komisii odporúča, aby toto nariadenie začala uplatňovať od roku 2009.

4.5 Členské štáty budú zosúlaďovať svoje národné programy s ostatnými členskými štátmi v rovnakom morskom regióne a vyvinú maximálne úsilie na to, aby koordinovali svoje činnosti s tretími krajinami, ktoré majú suverenitu alebo jurisdikciu nad vodami v rovnakom morskom regióne, tak ako je to pri regionálnych rybárskych organizáciách.

4.6 Vedecký, technický a hospodársky výbor pre rybolov (VTHVR) národné programy vyhodnotí, posúdi ich prípadné modifikácie a vedeckú relevantnosť údajov, ktoré sa budú zbierať. Na základe vyhodnotenia realizovaného VTHVR Komisia národné programy schváli.

4.7 Výbor schvaľuje plán zberu a riadenia údajov v rámci viacročných plánov. Napriek tomu by chcel upozorniť Komisiu na to, že z návrhu nariadenia, ktoré predkladá, nie je jasné, aké dôsledky bude mať zber údajov o rybolove na normálnu prácu na plavidle, a to predovšetkým údajov týkajúcich sa dôsledkov rybárskych činností na životné prostredie. EHSV sa v tejto súvislosti domnieva, že zber údajov o životnom prostredí by sa mal uskutočňovať predovšetkým prostredníctvom štúdií na mori, ktoré budú realizovať členské štáty počas odborných rybárskych kampaní.

4.8 Novým prvkom je, že pokiaľ sa ustanovenia nariadenia nebudú dodržiavať, Komisia bude môcť členské štáty sankcionovať formou zníženia alebo dokonca zastavenia poskytovania finančnej pomoci ich národným programom. Výbor považuje tento návrh za správny a verí, že členské štáty si budú svoje povinnosti plniť, aby sa takýmto sankciám vyhli. Napriek tomu sa výbor nazdáva, že Komisia by mala jasnejšie uviesť dôvody porušení, ktoré vedú k sankciám a mala by vykonať finančné úpravy.

4.9 Tak ako je uvedené v bode 4.3. viacročné národné programy odberu vzoriek budú obsahovať:

- plán odberu vzoriek biologických údajov po tom, ako sa uskutoční odber vzoriek na základe flotily a v prípade potreby, aj odber vzoriek z oblasti rekreačného rybolovu,
- plán odberu vzoriek ekosystémových údajov, ktoré umožňujú odhadovanie miery interakcie druhov, ako aj odhadovaného dôsledkov rybolovu na životné prostredie,
- plán odberu vzoriek ekonomických a sociálnych údajov, ktorý by umožnil zhodnotiť sociálno-ekonomickú situáciu odvetvia rybolovu.

4.10 Výbor opakuje svoj názor, tak ako to uviedol vo svojom stanovisku k nariadeniu (ES) č. 861/2006, že kvôli zlepšeniu odborného poradenstva by sa mali dať financovať prostredníctvom členských štátov výdavky odvetvia rybného hospodárstva v Spoločenstve, ktoré by vznikli počas realizácie štúdií potreb-

ných na hodnotenie dôsledkov rybolovu na životné prostredie a na hodnotenie sociálno-ekonomickej situácie v tomto odvetví.

4.11 Komisia uvádza, že členské štáty by mali dohliadať na to, aby tí, ktorí sú zodpovední za zber vzoriek, mali kvôli splneniu svojej úlohy prístup ku:

- všetkým prístaviskám, a v prípade potreby k prekladiskám a prevozu k akvakultúre,
- podnikovým priestorom kvôli zhromažďovaniu ekonomických údajov.

4.12 EHSV chce upozorniť Komisiu na to, že z právneho hľadiska je prístup zodpovedných pracovníkov do podnikových priestorov za účelom zberu vzoriek ekonomických údajov náročný. Z toho dôvodu žiada Komisiu o jeho zrušenie.

4.13 Zhromažďovanie údajov z oblasti rybolovu v rámci národných programov zahŕňa na jednej strane vyplávanie pozorovateľov na more, pokiaľ je to potrebné kvôli zberu údajov, a na druhej strane odborné štúdie na mori, aby bolo možné zhodnotiť množstvo a rozloženie zásob rýb, nezávisle od údajov poskytovaných komerčným rybolovom a tiež zhodnotiť dôsledky rybolovných činností na životné prostredie.

4.14 Podľa názoru EHSV sú potrebné obidva systémy, aby bolo možné dokončiť rámec zhromažďovania údajov z oblasti rybolovu. Nazdáva sa, že Komisia by mala financovanie programov pozorovania na mori uskutočňovať prostredníctvom členských štátov. Výbor chce Komisiu upozorniť na to, že v prípade, že pozorovatelia sa nebudú môcť nalodiť na rybárske plavidlá kvôli preukázateľnému nedostatku miesta alebo z bezpečnostných dôvodov, odber vzoriek samotnou posádkou plavidla by jej spôsobil nadmernú pracovnú záťaž.

4.15 Čo sa týka vyhodnotenia dôsledkov rybolovu na životné prostredie, výbor sa nazdáva, že je potrebné, aby Európska komisia jasne definovala aké údaje sú potrebné a komu majú byť poskytnuté.

4.16 Návrh nariadenia stanovuje, že bezpečné uchovávanie a dôvernosť primárnych zozbieraných údajov sa bude realizovať v počítačových databázach a bude spadať do zodpovednosti členských štátov. Rovnako budú členské štáty zodpovedné za kvalitu a kompletnosť primárnych zozbieraných údajov a podrobných a súhrnných údajov odvodených z primárnych údajov.

4.17 Keďže dôvernosť údajov je pre rybárske spoločnosti veľmi dôležitá, výbor sa nazdáva, že je vhodné, aby táto zodpovednosť spadala pod členské štáty.

4.18 Dôvernosť údajov je veľmi dôležitá, keďže národné počítačové databázy budú obsahovať všetky primárne údaje, a to súvisiace s:

- nariadením Rady (EHS) č. 2847/1993 ktorým sa zriaďuje kontrolný systém spoločnej politiky rybolovu,
- nariadením Rady (ES) č. 779/1997 ktorým sa zavádzajú opatrenia pre riadenie rybárskeho výlovu v Baltickom mori,

- nariadením (ES) č. 104/2000 o spoločnej organizácii trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry,
  - nariadením (ES) č. 2347/2002 ktorým sa zriaďujú požiadavky špecifického prístupu a pridružených podmienok ktoré sa vzťahujú na rybolov hlbokomorských zásob rýb,
  - nariadením (ES) 812/2004 ktorým sa stanovujú opatrenia týkajúce sa náhodných úlovkov veľrybových cicavcov v loviskách rýb,
- ako aj údaje stanovené v tomto návrhu nariadenia a týkajúce sa:
- údajov o činnosti plavidiel získaných zo satelitného monitorovania a iných monitorovacích systémov,
  - údajov o celkovom objeme výlovu zo zásob a podľa časti obchodnej flotily vrátane úhynu a v prípade potreby údaje o výlove v rámci rekreačného rybolovu,
  - všetkých biologických údajov potrebných na monitorovanie stavu zásob rýb,
  - ekosystémových údajov potrebných na hodnotenie dôsledkov rybárskych činností a akvakultúry na životné prostredie,
  - údajov potrebných na hodnotenie miery vzájomného ovplyvňovania druhov,

- ekonomických a sociálnych údajov pochádzajúcich od flotíl a zo spracovateľského priemyslu.

4.19 Pokiaľ ide o údaje, ktoré by umožnili zhodnotiť stupeň vzájomného ovplyvňovania druhov, názor výboru je taký, že vzhľadom na ich dvojznačnosť a nepresnosť nebude možné takéto hodnotenie realizovať a preto navrhuje jeho zrušenie.

4.20 Členské štáty primárne údaje spracujú a vytvoria súbor podrobných a súhrnných údajov v súlade s medzinárodnými normami uplatniteľnými na protokoly schválené na regionálnej úrovni a na základe dohôd budú sprístupnené Komisii aj príslušným vedeckým organizáciám.

4.21 Členské štáty budú prenášať podrobné a súhrnné údaje bezpečnou elektronickou formou.

4.22 Členské štáty nemusia s prenosom podrobných a súhrnných údajov súhlasiť v prípade, že bude existovať nebezpečenstvo identifikácie fyzických a/alebo právnických osôb, alebo v prípadoch, keď koneční užívatelia nebudú spĺňať povinnosti stanovené návrhom nariadenia.

4.23 V súvislosti s riadením a využívaním zozbieraných údajov by chcel výbor zdôrazniť, že zozbierané primárne údaje majú veľmi dôverný charakter, predovšetkým tie, ktoré sa vzťahujú na údaje o činnosti plavidiel získané na základe satelitného monitorovania a preto žiada Komisiu, aby pri nich uplatňovala osobitný prístup.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/22/ES o zákaze používania určitých látok s hormonálnym alebo tyrostatickým účinkom a beta-agonistov pri chove dobytká“

KOM(2007) 292 v konečnom znení – 2007/0102 (COD)

(2008/C 10/15)

Rada sa 2. júla 2007 rozhodla podľa článku 152 ods. 4 písm. b) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2007. Spravodajcom bol pán JÍROVEC.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra 2007) 152 hlasmi za, 1 hlas proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor berie na vedomie opatrenia, ktoré navrhuje Európska komisia.

1.2 EHSV podporuje cestu zjednodušenia a vyjasnenia právnych predpisov pre občanov, ako aj pre podniky, ktoré ponúkajú farmakologické výrobky pre zvieratá.

1.3 Návrh smernice dodržiava zásadu proporcionality, pretože zavádza len minimálne zmeny na základe najnovších vedeckých údajov a odborných stanovísk.

1.4 Navrhovaná smernica sa vzťahuje aj na dovoz zvierat určených na výrobu potravín z tretích krajín.

1.5 Návrh smernice nie je v rozpore so záväzkami Svetovej obchodnej organizácie (WTO).

1.6 Nedostupnosť estradiolu 17 β a jeho esterových derivátov bude mať v budúcnosti na poľnohospodárov a na dobré životné podmienky zvierat zanedbateľný vplyv.

1.7 Nie je nevyhnutné stanoviť maximálne limity reziduí.

1.8 Dosah na malé a stredné podniky bude takisto takmer nulový.

2. Cieľ návrhu

2.1 Cieľom návrhu je upraviť smernicu 96/22/ES z 29. apríla 1996 zmenenú a doplnenú smernicou 2003/74/ES. Navrhovaná smernica zakazuje uvádzať na trh látky určené zvieratám všetkých druhov, ktorých mäso a produkty sú určené na ľudskú spotrebu, na iné účely, ako tie, ktoré sa stanovujú v článku 4 ods. 2.

Zoznam zakázaných látok:

Zoznam A:

— tyreostatické látky,

— stilbény, deriváty stilbénov, ich soli a estery,

— estradiol 17b a jeho esterové deriváty.

Zoznam B:

— beta-agonistické látky.

2.2 Navrhujú sa tieto zmeny:

a) vyňať spoločenské zvieratá z pôsobnosti tohto právneho predpisu,

b) zakázať podávanie estradiolu 17 β zvieratám určeným na výrobu potravín v celom rozsahu.

2.3 Komisia navrhuje len veľmi malé zmeny, ktoré sú nevyhnutné na to, aby sa zabránilo ďalšiemu utrpeniu spoločenských zvierat v dôsledku nedostupnosti vhodnej liečby, a zohľadňuje vedecké údaje a odborné odporúčania týkajúce sa estradiolu 17 β ⁽¹⁾.

3. Všeobecné súvislosti

3.1 Podľa ustanovenia článku 2 písm. a) smernice Rady 96/22/ES sa výslovne zakazuje uvádzať na trh látky uvedené v prílohe II určené na podávanie „zvieratám všetkých druhov“.

3.2 Porovnanie cien prípravkov s tyreostatickým účinkom dokazuje, že ich podávanie zvieratám určeným na výrobu potravín je ekonomicky nevýhodné.

3.3 Nezákonné používanie sa spája s nezákonnou výrobou alebo dovozom. Za posledných päť rokov nebolo zistené žiadne nezákonné používanie stilbénov, derivátov stilbénov, ich soli a esterov.

3.4 Spomínaná smernica znemožňuje vydávanie povolení pre výrobky obsahujúce látky na liečbu hypertyroidizmu spoločenských zvierat.

3.5 V roku 1981 zakázala EÚ smernicou 81/602/EHS používanie látok s hormonálnym účinkom na podporu rastu hospodárskych zvierat, okrem iného aj estradiolu 17 β .

⁽¹⁾ „Prevention and Control of Animal Diseases“
http://ec.europa.eu/food/animal/resources/publications_en.htm.

3.6 Zámerom smernice 96/22/ES bolo zakázať používanie estradiolu 17β a jeho esterových derivátov na akékoľvek účely, táto smernica však len obmedzila okolnosti, za ktorých možno tieto látky podávať na iné účely ako je podpora rastu. Ide o jednoznačne karcinogénny prípravok, ktorý podporuje vznik a rast nádorov.

3.7 Správa Rade a Parlamentu z 11. októbra 2005 dospela k záveru, že používanie bežných alternatívnych látok, ako sú napr. prostaglandíny, by umožnilo prestať podávať spomínaný prípravok zvieratám určeným na výrobu potravín.

3.8 Spoločenské zvieratá sú často postihnuté hypertyroidizmom, pretože vhodná liečba tohto ochorenia je stále nedostupná.

4. Pripomienky

4.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor berie na vedomie opatrenia, ktoré navrhuje Európska komisia.

4.2 Zmeny navrhované v súvislosti s estradiolom 17β sú priamym výsledkom činnosti vyžadovanej v článku 11a smernice 2003/74/ES.

4.3 Navrhované zmeny sú len minimálne a sú nevyhnutné na to, aby sa zabránilo ďalšiemu utrpeniu zvierat v záujmovom chove v dôsledku nedostupnosti vhodnej liečby.

4.4 Tento návrh sa týka majiteľov zvierat, veterinárnych lekárov, farmaceutického priemyslu na výrobu veterinárnych liekov a orgánov členských štátov, ktoré vydávajú povolenia.

4.5 Návrh prispeje k dosiahnutiu vysokej úrovne ochrany zdravia človeka.

4.6 Pri vydávaní nových povolení je nevyhnutné mať na zreteli možnosť zneužitia. Prípravky, ktoré by mohli byť zneužitá je preto možné odmietnuť.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách“

KOM(2007) 368 v konečnom znení – 2007/0128 (COD)

(2008/C 10/16)

Rada sa 26. júla 2007 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojich stanoviskách CESE 308/2004 a CESE 1571/2006 prijatých 26. februára 2004 a 13. decembra 2006 (*), výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 rozhodol 163 hlasmi za, 1 proti, pričom 7 členovia sa zdržali hlasovania, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na stanovisko, ktoré zaujal v spomínaných dokumentoch.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

(*) Stanovisko EHSV na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách – KOM(2003) 424 v konečnom znení – 2003/0165 COD (Ú. v. C 110 z 30.4.2004) a na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. .../... o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách, KOM(2006) 607 v konečnom znení – 2006/0195 (COD) (Ú. v. C 325 z 30.12.2006).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia svetového obchodu a outsourcing. Čeliť novým výzvam“

(2008/C 10/17)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. februára 2007 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy „Integrácia svetového obchodu a outsourcing. Čeliť novým výzvam.“

Poradná komisia pre priemyselné zmeny, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 12. septembra 2007. Spravodajcom bol pán **ZÖHRER** a pomocným spravodajcom pán **LAGERHOLM**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 151 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Zmeny v oblasti obchodu a narastajúca integrácia národných hospodárstiev do systému svetového obchodu sú spôsobované širokou škálou faktorov. Jedným z najdôležitejších faktorov je rozvoj medzinárodného rozdelenia výroby, ktoré viedlo k tomu, že v rôznych fázach výrobného procesu sa obchoduje s rastúcim počtom medziproduktov (tovaru a služieb). Obchod s medziproduktami je jednou z hlavných hnacích síl priemyselných zmien a predstavuje osobitnú formu medzinárodnej delby práce.

1.2 Outsourcing sa meria na základe externých obchodných tokov s medziproduktami, čo znamená odchýlku od zvyčajnej definície a určité prekryvanie s tzv. „offshoringom“, preto je možné kvôli rozlíšeniu hovoriť aj o „offshore outsourcingu“.

1.3 Pre tento „offshore outsourcing“ existuje celý rad dôvodov. V diskusii sa za najdôležitejšie z nich považujú nízke náklady na pracovnú silu/prácu (nižšie mzdy a/alebo sociálna ochrana). Okrem toho kľúčovú úlohu zohrávajú aj ceny surovín alebo blízkosť nových rastúcich/rozvíjajúcich sa trhov. Ďalšou hnacou silou offshore outsourcingu môže byť úspora nákladov vyplývajúca z menej prísnych právnych predpisov o ochrane životného prostredia alebo daňové zvýhodnenia.

1.3.1 Fenomén offshore outsourcingu nie je novým vývojom, lež synonymom pre organizáciu výroby založenej na delbe práce, pri ktorej sa podniky špecializujú na to, čo najlepšie a najhospodárnejšie vedia. Informačné technológie a lacná komunikácia tento vývoj urýchľujú a umožňujú cezhraničný obchod v mnohých nových oblastiach – predovšetkým v sektore služieb.

1.3.2 Nákladovo výhodný a účinný dopravný systém je základným predpokladom offshore outsourcingu.

1.4 Objem tovaru, s ktorým sa dnes obchoduje na celom svete, je pätnásťkrát vyšší než v roku 1950 a podiel na celosvetovom HDP sa stonásobil. Celosvetový obchod so službami medzičasom dosahuje podobné miery rastu ako obchod

s tovarom a rastie rýchlejšie ako HDP. Podiel služieb na medzinárodnom obchode tvorí takmer 20 %.

1.5 V období medzi rokmi 1992 a 2003 nastal nárast podielu medziproduktov (z 52,9 % na 54,1 %) a kapitálového tovaru (zo 14,9 % na 16,6 %) na celkovom dovoze, zatiaľ čo podiel spotrebného tovaru mierne klesol. V rámci medziproduktov existuje výrazný posun smerom ku kategórii dielov a súčiastok.

1.6 Aj na regionálnej úrovni prebieha veľmi odlišný vývoj. Kým podiel medziproduktov na dovoze EÚ (EÚ-15), Japonska a USA klesol, v Číne, juhovýchodnej Ázii a v nových členských štátoch EÚ (EÚ-10) narástol.

1.7 Rýchly rast v obchode so službami pripadol predovšetkým na kategóriu „ostatné služby“. Táto kategória obsahuje služby súvisiace s podnikaním. V rámci nej rastú osobitne dynamicky služby v oblasti financií, počítačovej techniky a informácií. Outsourcingom služieb najviac získavajú USA, EÚ-15 a India, pričom India z neho mala relatívne najväčší úžitok.

1.8 Celkovo si EÚ úspešne udržala vedúce postavenie vo svetovom obchode tak v odvetví tovarov ako aj v odvetví služieb. Európske hospodárstvo má vedúce postavenie na trhu v širokom spektre priemyselných odvetví so strednou úrovňou technológie a v kapitálovo náročnom tovare. Dôvodom na znepokojenie je rastúci deficit obchodnej bilancie s Áziou a slabšia výsledky EÚ v oblasti IKT.

1.9 Prostredníctvom offshore outsourcingu rastie obchod, čo celkovo zvyšuje blahobyt. Výbor si však tiež uvedomuje, že prináša nielen zisk, ale aj straty, pričom tí, ktorí strácajú, sa dajú ľahko identifikovať, pretože sú postihnutí bezprostredne (napríklad tí zamestnanci, ktorí stratia pracovné miesto).

1.10 Z hľadiska – pre EÚ celkovo pozitívneho – vývoja týkajúceho sa obchodu s medziproduktami je potrebné podporovať pozitívny a aktívny postoj EÚ k voľnému, ale spravodlivému svetovému obchodu, ako aj aktívnu stratégiu globalizácie. Pričom sa v rámci EÚ musí venovať veľká pozornosť rozdeleniu takto dosiahnutých výhod.

1.11 EÚ sa musí zasadzovať za spravodlivé podmienky a trvalo udržateľný rozvoj (hospodársky, sociálny a ekologický) svetového obchodu.

1.12 EÚ by si mala byť vedomá svojich silných stránok a ďalej ich rozvíjať. Práve vyššie uvedené oblasti so strednou úrovňou technológie sa často vyznačujú vysokou inovačnou schopnosťou. Okrem toho sú však potrebné aj hmotné a nehmotné investície do nových oblastí.

1.13 Vzhľadom na rozvoj offshore outsourcingu je naliehavo potrebné uskutočniť viac analýz, ktoré budú diferencovanejšie. Výbor odporúča Komisii, aby iniciovala také analýzy, ktoré budú obsahovať aj možné scenáre v strednodobej a blízkej budúcnosti a aby pritom zapojila aj príslušných aktérov. Takéto analýzy môžu byť súčasťou prieskumov zameraných na jednotlivé odvetvia v rámci novej priemyselnej politiky a môžu slúžiť ako základ pre diskusiu v rámci sociálneho dialógu v jednotlivých odvetviach.

1.14 Hlavné odpovede na výzvy, ktoré vyplývajú pre Európu z integrácie svetového obchodu a rastúceho offshoringu európskej výroby, sú obsiahnuté v Lisabonskej stratégii. Výbor v tejto súvislosti zdôrazňuje nasledujúce body, ktoré sú rozhodujúce pre to, aby sa Európa stala adaptabilnou a konkurencieschopnou v procese globalizácie:

- dokončenie a posilnenie vnútorného trhu
- podpora inovácií
- stimulovanie zamestnanosti.

2. Zdôvodnenie a súvislosti stanoviska

2.1 Zmeny v oblasti obchodu a narastajúca integrácia národných hospodárstiev do systému svetového obchodu sú spôsobované širokou škálou faktorov (liberalizácia obchodu, klesajúce náklady na dopravu a komunikácie, rastúce príjmy, narastajúca medzinárodná delba práce atď.). Jedným z najdôležitejších faktorov je rozvoj medzinárodnej rozdelenia výroby, ktoré viedlo k tomu, že v rôznych fázach výrobného procesu sa obchoduje s rastúcim počtom medziproduktov (tovaru a služieb). Tento nárast medziobchodu, ktorý sa označuje ako outsourcing, odráža reštrukturalizáciu mnohých výrobných procesov na celosvetovej a regionálnej úrovni a vyskytuje sa v mnohých oblastiach sektora služieb.

2.2 Tradičné komparatívne výhody priemyselných krajín, ktoré spočívajú v odbornej kvalifikácii pracovníkov a technickom know-how v súvislosti s ich výrobkami resp. výrobnými procesmi, sa ocitajú pod rastúcim tlakom z rôznych strán. EÚ sa ocitá zoči-voči rýchlo sa meniacemu prostrediu s novými konkurentmi, ktorí pribudli v mnohých priemyselných odvetviach a v odvetví služieb s vysokou pridanou hodnotou. Výzvy, ktorým musia európske spoločnosti čeliť, pribúdajú čoraz rýchlejšie.

2.3 Obchod s medziproduktami je jednou z hlavných hybných síl priemyselných zmien a predstavuje osobitnú formu medzinárodnej delby práce, ktorá rýchlo nahrádza tradičnejšie formy internacionalizácie. Je zrejme, že globalizácia trhov spravádzaná technologickým pokrokom umožňuje rozloženie výrobného procesu výrobku na viacero nasledujúcich vzostupných a zostupných štádií, rovnomerne rozložených do niekoľkých krajín.

2.4 Cieľom tohto stanoviska je na jednej strane zistiť, ako je celosvetový fenomén externého obstarávania (outsourcing) tovaru a služieb poháňaný predovšetkým vývojom v ázijských krajinách (najmä Číne a Indii) a integráciou nových členských štátov EÚ. Na druhej strane je potrebné zistiť, či a ako je EÚ zraniteľná vzhľadom na vznik nových svetových obchodných veľmocí a s tým súvisiacich celosvetových zmien komparatívnych výhod, najmä pokiaľ ide o trhy, na ktorých EÚ v súčasnosti zastáva vedúce postavenie. V prvom rade o tie trhy, ktoré sú charakterizované strednou úrovňou technológie a kapitálovo náročným tovarom, ako napríklad automobilový priemysel, farmaceutický priemysel a výroba špecializovaných zariadení.

2.5 Úkazom relokácií podnikov sa toto stanovisko nezaobrá, pretože táto téma už bola predmetom iného stanoviska výboru.

2.6 Súhrnne to znamená, že sme konfrontovaní so zaujímavým priemyselným fenoménom, ktorý bude nútiť európske spoločnosti zlepšovať komparatívne výhody, z ktorých doteraz ťažili, ale ktoré už nie sú viac zaručené, dokonca ani v úplne nových hospodárskych odvetviach, akým je odvetvie služieb. Preskúmaním tohto procesu by bolo možné odhaliť súčasné a budúce slabé odvetvia a upozorniť hospodárske odvetvia v EÚ, aby včas prijali správne rozhodnutia.

3. Vývoj svetového obchodu

3.1 Východiskom pre ďalšiu analýzu je výskum, ktorý bol uverejnený v októbri 2006 v 259. čísle „Economic Papers“, ktorý vydáva Generálne riaditeľstvo Komisie pre hospodárske a finančné záležitosti ⁽¹⁾.

3.1.1 Tento výskum sa zaoberá časovým obdobím medzi rokmi 1990 a 2003. Toto obdobie je predmetom záujmu z toho dôvodu, že začiatkom deväťdesiatych rokov došlo k zmenám vo svetovom obchode, ktoré boli pre Európu rozhodujúce. Čínska ľudová republika sa začala vo zvýšenej miere zúčastňovať na svetovom obchode, čo napokon vyústilo do jej vstupu do Svetovej obchodnej organizácie. Ďalšie vytváranie spoločného trhu viedlo k prehĺbeniu integrácie v rámci EÚ. Politické a hospodárske otvorenie krajín v strednej a východnej Európe a ich integrácia do EÚ viedla k rozšíreniu vnútorného trhu. Na začiatku tohto obdobia mala EÚ 12 členských štátov, dnes ich je 27.

3.1.2 Súčasne prebiehali zásadné zmeny aj v Indii, Rusku a Latinskej Amerike (predovšetkým v Brazílii), ktoré viedli k silnejšiemu postaveniu týchto krajín vo svetovom obchode.

⁽¹⁾ Economic Papers č. 259: „Global trade integration and outsourcing: How well is the EU coping with the new challenges“ („Celosvetová integrácia trhov a outsourcing: Ako bude Európa schopná sa vyrovnáť s novými výzvami“), Karel Havik a Kierian Mc Morrow.

3.1.3 Keďže pre obdobie po roku 2003 neboli v čase ukončenia tohto prieskumu ešte k dispozícii žiadne spoľahlivé údaje, nie je možné predložiť solídne výroky. Musíme však vychádzať z toho, že tam, kde sa v štúdiu odkazuje na EÚ-10, podobné trendy možno predpokladať aj u Bulharska a Rumunska. Príklad textilného priemyslu poukazuje na to, že tempo naznačeného vývoja sa skôr zvyšuje.

3.2 Objem tovaru, s ktorým sa dnes obchoduje na celom svete, je pätnásťkrát vyšší než v roku 1950 a podiel na celosvetovom HDP sa stonásobilo. Celosvetový obchod so službami medzičasom dosahuje podobné miery rastu ako obchod s tovarom (od roku 1990 o približne 6 % v priemere za rok) a rastie rýchlejšie ako HDP. Podiel služieb na medzinárodnom obchode tvorí takmer 20 %.

3.2.1 Zatiaľ čo sa vývoj celkovo ukazuje ako skôr stabilný, je možné konštatovať výrazné rozdiely miery rastu v rôznych kategóriách výrobkov a služieb.

3.2.2 Ako už bolo v úvode spomenuté, medzinárodná del'ba práce je jednou z hlavných hnacích síl vývoja svetového obchodu. Táto del'ba práce vedie k stále sa zvyšujúcemu rastu medziobchodu (pri tovare a službách). Tento rastúci medziobchod (napr. s polotovarmi, dielmi a súčiastkami) alebo tiež „outsourcing“ odráža novú organizáciu mnohých výrobných procesov na globálnom alebo regionálnom základe na rozdiel od národného základu a je odrazom enormného zvyšovania tokov priamych zahraničných investícií z menej než 5 % svetového HDP v roku 1980 na viac než 15 % na konci deväťdesiatych rokov. Nie každá priama zahraničná investícia je však automaticky spojená s outsourcingom.

3.2.3 Globálne výrobné systémy v spojení s vývojom účinných informačných a komunikačných technológií, ktoré vedú k outsourcingu – či inak povedané k vertikálnej špecializácii – sa objavujú v mnohých oblastiach sektora služieb.

3.2.4 Internacionalizácia výrobných procesov na regionálnej resp. celosvetovej úrovni vedie k rastúcemu obchodu v rámci priemyslu a podnikov. Vývoz určitého druhu priemyslu krajiny stále viac závisí od dovozu medziproduktov, ktoré boli vyrobené tým istým priemyslom alebo dcérskou spoločnosťou nadnárodného podniku.

3.3 Prehľad obchodu podľa výrobných stupňov

3.3.1 Pri použití klasifikácie hlavných ekonomických kategórií podľa OSN (Broad Economic Categories Classification), možno tovar deliť podľa jeho posledného použitia (napr. medziprodukt, spotrebný tovar alebo kapitálový tovar).

3.3.2 V období medzi rokmi 1992 a 2003 nastal nárast podielu medziproduktov (z 52,9 % na 54,1 %) a kapitálového tovaru (zo 14,9 % na 16,6 %) na celkovom dovoze, zatiaľ čo podiel spotrebného tovaru mierne klesol. V rámci medzipro-

duktov existuje výrazný posun smerom ku kategórii dielov a súčiastok. To je typické predovšetkým pre IKT a automobilový priemysel.

3.3.3 Aj na regionálnej úrovni prebieha veľmi odlišný vývoj. Kým podiel medziproduktov na dovoze EÚ (EÚ-15), Japonska a USA klesol, v Číne, juhovýchodnej Ázii a v nových členských štátoch EÚ (EÚ-10) narástol.

3.4 Toto porovnanie nezohľadňuje obchod a vývoj v rámci EÚ-15. Je potrebné uviesť, že tu ide o oveľa väčšiu časť obchodu jednotlivých členských štátov EÚ (dve tretiny až 80 %). Outsourcing sa meria iba na základe externých obchodných tokov s medziproduktami, čo znamená odchýlku od zvyčajnej definície a určité prekryvanie s tzv. „offshoringom“, preto je možné kvôli rozlíšeniu hovoriť aj o „offshore outsourcingu“.

4. Dôvody rastu offshore outsourcingu

4.1 Podniky sa rozhodujú premiestniť svoju podnikateľskú činnosť alebo jej časti do zahraničia z najrozličnejších dôvodov. Zdá sa, že v súčasnosti najdôležitejším dôvodom sú nižšie náklady na pracovnú silu. Okrem toho hrajú dôležitú úlohu aj také faktory ako sú nižšie ceny surovín alebo blízkosť nových rozvíjajúcich sa trhov. Nízka produktivita, neisté právne systémy, nedostatky v infraštruktúre, nevýhodné podmienky obchodovania (napr. clá, normy) a nedostatočná možnosť kontroly a reagovania na vzniknuté problémy môžu takéto rozhodnutie negatívne ovplyvniť.

4.2 Premiestnenie výrobných zariadení a nákup výrobkov, ktoré firmy pôvodne sami vyrábali, nie je ničím novým. Nahrádzanie domácich pracovných síl zahraničnými je už mnohé roky vo všetkých priemyselných krajinách bežnou praxou. Fenomén outsourcingu je prakticky synonymom del'by práce a podnikov, ktoré zostávajú konkurencieschopné a hospodárne, pričom sa špecializujú na to, čo najlepšie vedú. Nové je však to, že informačné a komunikačné technológie (IKT) v posledných rokoch umožnili externalizáciu celkom nových kategórií služieb (príp. výroby tovarov). IT a lacná komunikácia tak umožňujú podnikom externalizáciu väčšiny činností, ktoré môžu byť reprodukovateľné/uskutočňované v digitálnej forme, ako napríklad podpora IT, činnosti „back office“, strediská poskytujúce služby zákazníkom po telefóne, programovanie softvéru i niektoré funkcie výskumu a vývoja.

4.2.1 IKT takisto umožnili ďalší outsourcing pri výrobe tovarov, pretože medziprodukty sa teraz dajú plynulo odoberať od viacerých dodávateľov. Metóda výroby s dodávkami „just-in-time“ je vo veľkej miere odkázaná na IKT, aby bolo možné v rovnakom čase koordinovať výrobu a dodávky jednotlivých dielov a súčiastok rôznych výrobcov na väčšie či menšie vzdialenosti.

4.3 Outsourcing môže byť obvykle spojený s offshoringom. Offshoring môže prebehnúť v podobe prenesenia jednotlivých úloh v rámci organizácie na zahraničné pracovisko alebo na nezávislého dodávateľa.

Ako už bolo uvedené, nie je to úplne nový jav. Rýchly vývoj IKT a s tým spojené zníženie nákladov komunikácie však umožnili zapojiť mnohé nové čiastočné plnenia do cezhraničného poskytovania služieb. Dnes je možné zadávať do zahraničia zákazky ako napr. vyhotovenie technických výkresov v oblasti architektúry, vyhodnocovanie röntgenových snímok rádiológmi alebo určité právne služby. Rozvoj IKT tým rozšíril medzinárodný obchod, pretože náklady na transakcie sa znížili a do obchodu mohli byť zahrnuté úplne nové veci. Sú to podobné dôsledky, aké malo zavedenie medzinárodného kontajnerového systému v 50-tych rokoch, ktoré viedlo k rozmachu medzinárodného obchodu (2).

4.4 Hlavnou témou tohto stanoviska je offshore outsourcing. Vo všeobecných politických diskusiách je však často zamieňaný s priamymi zahraničnými investíciami (PZI). Napríklad sú zaznamenávané tendencie, ktoré sú často prezentované ako formy outsourcingu/offshoringu, ale v skutočnosti sú súčasťou expanzie podnikov do zahraničia s cieľom využívať príslušné miestne trhy. Aby sa dalo určiť, či čiastočné premiestnenie výrobného zariadenia je príkladom offshoringu, je nutné určiť, ktorý trh sa má zásobovať. Expanzia podnikov do zahraničia s jediným cieľom zásobovať zahraničné trhy (horizontálne PZI) nemusí nutne mať – ani krátkodobo – negatívne dôsledky na zamestnanosť vo vlastnej krajine. Naopak, môže sa dokonca veľmi pozitívne odraziť na rentabilite a zamestnanosti v hlavnom sídle podniku.

4.5 Samozrejme, nie sú to iba nižšie náklady na pracovnú silu (nízke mzdy a/alebo nižšie sociálne zabezpečenie) a potreba byť blízko k trhom, ktoré podnecujú podniky k preloženiu výroby. Pohnútkami môžu byť aj nižšie náklady napríklad z dôvodu menej prísnych právnych predpisov o ochrane životného prostredia a daňové zvýhodnenia. V tejto súvislosti sú udalosti v európskom cementárskom priemysle názorným a zaujímavým aktuálnym príkladom offshoringu. Z dôvodu prudkého nárastu cien energie v Európe, ktorý bol sčasti vyvolaný európskym systémom obchodovania s emisiami a z dôvodu priamych obmedzení emisií oxidu uhličitého pre priemysel presunuli niektorí výrobcovia cementu výrobu kameninových tehliel do Číny.

4.6 Napokon, nákladovo výhodný a účinný dopravný systém je základným predpokladom offshore outsourcingu.

5. Outsourcing vo výrobe tovaru

5.1 Outsourcing, ktorý je v štúdiu definovaný ako presunutie častí výroby na externých dodávateľov alebo na pobočky

(2) Kontajnerová preprava je intermodálny systém prepravy kusového tovaru a výrobkov rozdelených na časti v kontajneroch normovaných podľa ISO. Tovary sa v nich dajú ľahko dopravovať rôznymi dopravnými prostriedkami (kontajnerové lode, nákladné automobily, železnica, lietadlá) z jedného miesta na druhé. Kontajnerová preprava je považovaná za významnú inováciu v oblasti logistiky, ktorá spôsobila revolúciu v prekladaní tovaru v 20. storočí a drasticky znížila prepravné náklady.

špeciálne založené mimo EÚ, je odrazom nasledujúcich faktorov:

- Celosvetové obchodné toky sú poháňané internacionalizáciou výrobných štruktúr a rastúcimi globálnymi priamymi zahraničnými investíciami.
- Podiel medziproduktov (predovšetkým dielov a súčiastok) a kapitálového tovaru na celosvetovom dovoze stúpa. Tým narastá aj obchod medzi priemyselnými odvetviami a podnikmi.
- Existuje výrazný nárast vzájomne sa dopĺňajúcich obchodných tokov medzi priemyselnými a rozvojovými krajinami, príp. krajinami, ktoré v súčasnosti zaznamenávajú vysoký hospodársky rast. Podiel medziproduktov na dovoze do EÚ (EÚ-15), Japonska a USA klesá, zatiaľ čo súčasne u ich mnej rozvinutých regionálnych partnerov stúpa.
- Outsourcing častí výroby je osobitným znakom IKT a automobilového priemyslu s globálne fungujúcimi podnikmi.

6. Outsourcing služieb

6.1 Celosvetový obchod so službami od polovice deväťdesiatych rokov rapídne vzrástol. Dosiahol podobné miery rastu ako obchod s tovarom a rastie teda oveľa rýchlejšie než HDP. Podiel služieb na celkovom HDP vzrástol z 3,8 % v roku 1992 na 5,7 % v roku 2003.

6.2 Zatiaľ čo odvetvia doprava a cestovný ruch dosiahli miery rastu porovnateľné s výškou rastu HDP, rýchly nárast obchodu so službami pripadol na kategóriu „ostatné služby“. Táto kategória obsahuje služby súvisiace s podnikaním. Aj tu služby v oblasti financií, počítačovej techniky a informácií osobitne dynamicky rastú.

6.3 Keď porovnáme čisté výsledky (vývoz mínus dovoz), zistíme, že outsourcingom služieb najviac získavajú USA, EÚ-15 a India, pričom India z neho mala relatívne najväčší úžitok.

7. Silné a slabé stránky EÚ

7.1 Od roku 1990 si EÚ celkovo úspešne udržala vedúce postavenie vo svetovom obchode tak v odvetví tovarov ako aj v odvetví služieb. Sčasti to vyplýva z toho, že intenzívna fáza investícií v procese globálneho vyrovnávania hospodárstiev na začiatku deväťdesiatych rokov uprednostňovala tie druhy priemyslu, ktoré vyrábajú kapitálovo náročný tovar, kde EÚ zastáva relatívne silné postavenie. EÚ má vedúce postavenie na trhu v mnohých priemyselných odvetviach so strednou úrovňou technológie a v kapitálovo náročnom tovare. Špecifické silné stránky sú celosvetová výroba automobilov, farmaceutický priemysel, výroba špecializovaných zariadení a oblasť finančných a ekonomických služieb.

7.1.1 Prebytok zahraničného obchodu EÚ vzrástol v období rokov medzi 1992 a 2003 z 0,5 na 1,5 % HDP a prispieva tiež výrazne k jeho rastu.

7.1.2 Významnou silnou stránkou EÚ je tiež bezpochyby vlastný vnútorný trh ako zázemie, ktorý poskytuje nielen stabilný právny rámec, ale predstavuje tiež adekvátne veľký domáci trh. Po rozšírení prebehla časť outsourcingu v nových členských štátoch.

7.1.3 Prieskum ukazuje, že v niektorých oblastiach výroby, napr. v automobilovom priemysle, má offshore outsourcing tendenciu sústrediť sa na určité regióny (EÚ-15 na nové členské štáty, USA na Mexiko a Brazíliu, Japonsko na juhovýchodnú Áziu a Čínu). Dá sa to vysvetliť predovšetkým nákladmi, ktoré vznikajú na základe zemepisnej vzdialenosti (napr. náklady na dopravu). V oblasti nových technológií a služieb však tieto náklady hrajú iba menšiu úlohu.

7.2 Štúdiá súčasne poukazuje aj na niektoré oblasti, ktoré vzbudzujú obavy. Z geografického hľadiska je to rastúci deficit obchodnej bilancie s Áziou všeobecne a z technologického hľadiska slabšie výsledky EÚ v oblasti IKT. Túto skutočnosť je potrebné vidieť najmä z toho zorného uhla, že niektoré rozvojové krajiny sa snažia dostať sa v reťazci tvorby hodnôt rýchlo na vrchol a preto veľa investujú do VaV a vzdelávania.

7.2.1 Doterajší úspech Ázie vo svetovom obchode sa prejavoval prevažne vo výrobných sektoroch, ako sú IKT, ktoré boli z európskeho hľadiska menej dôležité než napr. automobily, farmaceutické výrobky alebo odvetvie chémie. V posledných 15 rokoch sa mnoho ázijských krajín špecializovalo na vývoz produktov v oblasti IKT⁽³⁾. Možno predpokladať, že tieto krajiny sa v rámci svojho budúceho vývoja budú venovať aj takým priemyselným odvetviam, v ktorých doteraz dominovala EÚ (ako ukazuje príklad textilného priemyslu).

7.2.2 EÚ a Čína sa vo svojich obchodných štruktúrach vzájomne veľmi dopĺňajú: EÚ sa špecializuje na oblasti so strednou až vysokou úrovňou technológií a na kapitálový tovar, zatiaľ čo silnou stránkou Číny sú výrobné sektory s nižšou úrovňou technológie, s vysokým podielom ľudskej práce a sektory zamerané na IKT. Tento model dopĺňania sa vedie priamo k tendencii obchodných podmienok, ktoré sú výhodné pre EÚ, takže veľa členských krajín EÚ v súčasnosti zaznamenáva výrazné zisky vo svojej cenotvornej moci v porovnaní s rozvíjajúcimi sa krajinami akou je Čína. Tieto výsledky ukazujú, že proces zmenšovania zaostávania veľkých rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomík, ako napr. Číny, môže byť pre obe strany užitočný s výrazným nárastom príjmu na obyvateľa tak v priemyselných ako aj rozvíjajúcich sa krajinách.

⁽³⁾ Lacné miesta výroby, kde sa často spracúvajú aj drahé výrobky špičkovej technológie a know-how z USA alebo Európy, mali za následok, že výrobky, ako sú počítače alebo mobilné telefóny, sa na trhu objavujú za dostupné ceny a sú k dispozícii širokej vrstve spotrebiteľov.

7.2.3 Relokácia služieb do Indie je v súčasnosti (zatiaľ) z makroekonomického hľadiska málo významná.

7.3 Zo stredno- až dlhodobého hľadiska by v oblasti zahraničného obchodu mohli potenciálne vzniknúť pre EÚ tieto problémy:

7.3.1 Dobré výsledky EÚ v deväťdesiatych rokoch vyplývajú z veľkej časti z prínosov počiatočnej fázy liberalizácie svetového obchodu, počas ktorej sa realizoval veľký objem investícií, čo nebude pokračovať donekonečna.

7.3.2 Slabé stránky EÚ spočívajú v celom rade oblastí špičkových technológií, predovšetkým v priemyselnom odvetví IKT.

7.3.3 Z Ázie sa stáva potenciálny konkurent v niektorých hlavných hospodárskych odvetviach EÚ. Čínski výrobcovia s nízkymi nákladmi budú pravdepodobne ovládať veľkú časť priemyselných odvetví s vysokými nárokmi na pracovnú silu a nízkou úrovňou technológie. Dosah na EÚ bude väčší než na USA alebo Japonsko.

8. Víťazi a porazení v offshore outsourcingu

8.1 Prostredníctvom offshore outsourcingu rastie obchod, často s novými typmi produktov a v nových hospodárskych odvetviach. Z teórie a z empirických štúdií je známe, že obchod vytvára blahobyt, takže sa dá predpokladať, že offshore outsourcing by mal viesť k zvyšovaniu blahobytu na celom svete. Tento odhad je však komplexnejší, ak prihliadneme aj na skutočnosť, že úspora nákladov, ktorá je dôvodom pre offshoring určitých výrobkov, vyplýva z menej prísnych právnych predpisov o ochrane životného prostredia, čo zase môže mať za následok vplyv na celosvetové životné prostredie. Pokiaľ to tak nie je, môžeme predpokladať, že offshoring zvyšuje blahobyt vo svete. Je tiež známe, že v obchode často niekto vyhráva a niekto prehráva a vyvstáva otázka, kto bude v Európe víťazom a kto porazeným v súvislosti s rastúcim offshoringom.

8.1.1 Rozhodnutie podniku zadať určitú úlohu externe sa môže samozrejme z jeho pohľadu ukázať ako zlé rozhodnutie. Môže to mať mnohé dôvody. Zákazníkom sa napríklad nemusí páčiť, že ich obsluhujú call centrá v zahraničí, podniky nemusia za určitých okolností dostať medzi produkty v požadovanej kvalite a v stanovenom čase, môžu sa vyskytnúť kultúrne nedorozumenia medzi podnikom a zákazníkmi, príp. cezhraničné nedorozumenia alebo sa môžu dôverné informácie dostať ku konkurentom.

8.1.2 Na začiatok však musíme vychádzať z toho, že rozhodnutie podniku (alebo úradu) pre offshoring alebo offshore outsourcing nejakej úlohy bude úspešne uskutočnené. Kto sú v takom prípade víťazi a kto porazení?

8.2 Víťazi

8.2.1 Európske podniky, ktoré využívajú offshoring a offshore outsourcing.

Tieto podniky majú možnosť usporiť náklady prevažne na základe nižších nákladov na pracovnú silu. Z dlhodobšieho hľadiska budú mať tieto podniky k dispozícii aj nový potenciál kvalifikovaných pracovníkov, a to nielen priamo prostredníctvom ich vlastných externalizovaných zariadení, ale aj nepriamo prostredníctvom offshore outsourcingu zo strany miestnych dodávateľov. Navyše budú raz podniky v európskych krajinách s dobre regulovanými pracovnými tržmi schopné pomocou pracovníkov v zahraničnej lokalite pružnejšie riadiť vlastnú úroveň pracovných síl. Okrem toho je tiež možné, že offshore podniky môžu otvoriť nové trhy. V takýchto miestnych výrobných zariadeniach môžu európske podniky vyrábať tovar resp. poskytovať služby za ceny, ktoré umožnia predaj v krajinách s nízkymi mzdami.

8.2.2 Európske krajiny, ktoré dodávajú výrobky a služby v rámci offshoringu a offshore outsourcingu.

So vstupom 12 nových členských štátov v roku 2004 a 2007 existuje v Európskej únii viacero veľkých dodávateľov, ktorí dodávajú výrobky a služby v rámci offshoringu a offshore outsourcingu. Ale aj niektoré krajiny EÚ-15, najmä Írsko, profitujú ako „offshore miesta výroby“. Výhody dodávajúcich krajín sú jasné: ako krátkodobé výhody možno menovať vytváranie pracovných miest a mobilizáciu investícií, ako dlhodobé prenos technológií a kvalifikácií na miestne obyvateľstvo, ktoré nastanú po rozhodnutí podnikov o offshoringu a offshore outsourcingu.

8.2.3 Spotrebiteľia výrobkov a služieb dodávaných v rámci offshoringu a offshore outsourcingu.

Koneční spotrebiteľia výrobkov a služieb v rámci offshoringu a offshore outsourcingu môžu profitovať z nižších cien výrobkov. Napríklad podľa odhadov 10 až 30 % poklesu cien polovodičov a pamäťových čipov v deväťdesiatych rokoch bolo dôsledkom globalizácie hardvérového priemyslu IT. Spotrebiteľia môžu okrem toho ťažiť z rozšírenia otváracích hodín v mnohých odvetviach služieb, napríklad z možnosti zavolať na call centrum podniku v Bangalore po 17.00 hod. SEČ. Zníženie cien povedie v závislosti od rozšírenia offshoringu a offshore outsourcingu na celkový objem k poklesu inflácie a tým k vyššej kúpnej sile.

8.3 Porazení

8.3.1 Európski zamestnanci, ktorí z dôvodu offshoringu a offshore outsourcingu strácajú prácu

Európski zamestnanci, ktorí z dôvodu offshoringu a offshore outsourcingu stratia prácu, jednoznačne a bezprostredne prehrávajú. Skupina osôb, ktorá je tvrdo zasiahnutá stratou pracovného miesta, je relatívne malá a koncentrovaná. Naproti tomu skupina, ktorá má z offshoringu a offshore outsourcingu osoh, je oveľa väčšia a mnohostrannejšia, individuálny prospech je však (možno s výnimkou podnikov) relatívne malý. Táto asymetria medzi tými, ktorí získavajú a tými, ktorí strácajú, je spoločná pre politickú ekonomiu offshoringu a väčšinu diskusií o voľnom obchode a hospodárskej súťaži v dovoze. „Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii“ vytvorený Radou na naliehanie Komisie je pre EÚ nástrojom, pomocou ktorého môže túto skupinu, i keď s obmedzenými prostriedkami, podporiť.

8.3.2 Európske podniky, ktoré nie sú schopné prijať „osvedčené postupy“ offshoringu a offshore outsourcingu.

Základný problém, ktorý trápi dnešnú Európu, je nízky rast produktivity. V dôsledku zrýchlenej globalizácie sú v rámci hospodárskej súťaže podnikom diktované stratégie offshoringu a offshore outsourcingu v stále väčšom počte odvetví. Podniky, ktoré nie sú schopné reštrukturalizovať svoje obchodné činnosti pomocou offshoringu a offshore outsourcingu jednotlivých medziproduktov alebo úloh, budú v súťaži so svojimi konkurentmi z tretích krajín a z krajín EÚ, ktoré to dokážu, v nevýhode. To znamená, že podstupujú riziko pomalšieho rastu a nakoniec buď budú celkom vytlačení z trhu alebo budú musieť celú svoju výrobu presunúť do zahraničia, čo má v oboch prípadoch pravdepodobne za následok väčšie straty pracovných miest, než keby uskutočnili offshoring alebo offshore outsourcing skôr.

9. Nutnosť konať a odporúčania

9.1 Výbor sa v minulosti viackrát všeobecne vyjadril k témam svetového obchodu a globalizácie⁽⁴⁾. Naposledy v stanovisku „Výzvy a príležitosti pre EÚ v kontexte globalizácie“, (REX/228 – spravodajca: pán Malosse). Výbor sa v ňom zasadzuje okrem iného za spoločnú stratégiu globalizácie, celoplanetárny právny štát, vyrovnanejšie a zodpovednejšie otvorenie obchodu, zvyšovanie tempa integrácie a globalizáciu s ľudskou tvárou.

9.1.1 Z hľadiska – pre EÚ celkovo pozitívneho – vývoja týkajúceho sa obchodu s medziproduktami je potrebné podporovať pozitívny a aktívny postoj EÚ k voľnému svetovému obchodu, ako aj aktívnu stratégiu globalizácie. Veľká pozornosť sa pritom musí venovať rozdeleniu takto dosiahnutých výhod ako aj politickej diskusii. EÚ sa pritom musí zasadzovať za spravodlivé podmienky a trvalo udržateľný rozvoj (hospodársky, sociálny a ekologický) svetového obchodu.

⁽⁴⁾ — REX/182 – „Sociálna dimenzia globalizácie“, marec 2005
 — REX/198 – „Pozícia EHSV počas príprav na 6. ministerskú konferenciu WTO“, október 2005
 — SOC/232 – „Kvalita pracovného života, produktivita a zamestnanosť v kontexte globalizácie a demografických zmien“, september 2006
 — REX/228 – „Výzvy a príležitosti pre EÚ v kontexte globalizácie“, máj 2007

9.1.2 Obchodná politika EÚ sa musí viac zameriavať na celosvetové zlepšovanie sociálnych a environmentálnych noriem a na nájdenie politického prístupu, ktorý by skĺbil solidaritu s vlastnými záujmami a z ktorého by mali úžitok všetci. Necelne obchodné prekážky je potrebné naďalej odbúravať, predovšetkým tam, kde sú európske podniky diskriminované. V súvislosti s offshore-outsourcingom výbor zdôrazňuje svoju požiadavku lepšie chrániť duševné vlastníctvo.

9.1.3 Súčasná diskusia o klimatických zmenách, emisiách skleníkových plynov a trvalo udržateľnom rozvoji povedie v stále väčšej miere k novému pohľadu na mnohé aspekty globalizácie, tiež v obchode. Rozvojové krajiny už dávajú najavo, že potrebujú viac pomoci alebo „budovania kapacít“ pri používaní čistých technológií. Väčšia pozornosť sa bude venovať čistejším, úspornejším dopravným prostriedkom, najmä lodnej doprave (pokiaľ je to možné). Environmentálne hľadisko bude zohrávať väčšiu úlohu pri rozhodovaniach o budúcej lokalite výrobných miest a následnom odbyte tovaru. Výbor preto vyzýva Komisiu, aby – pokiaľ tak už nerobí – venovala obchodným aspektom všeobecnej diskusie o klimatických zmenách vlastné analýzy.

9.2 EÚ by si mala byť vedomá svojich silných stránok a ďalej ich rozvíjať. Práve vyššie uvedené oblasti so strednou úrovňou technológie sa často vyznačujú vysokou inovačnou schopnosťou. Okrem toho sú však potrebné aj hmotné a nehmotné investície do nových oblastí. 7. rámcový program (2007 – 2012) obsahuje niekoľko takýchto možností. V tejto ceste by sa malo pokračovať a úsilie by sa malo zintenzívniť (7).

9.3 Vzhľadom na rýchly rozvoj, predovšetkým v oblasti offshore outsourcingu, je naliehavo potrebné uskutočniť viac analýz, ktoré budú diferencovanejšie (podľa odvetví, regiónov). Najmä vzhľadom na skutočnosť, že štúdiá uvedené v tomto stanovisku poskytujú iba veľmi globálny obraz a najnovší vývoj nie je zohľadnený.

9.3.1 Posledné rozšírenia EÚ vytvorili nové príležitosti na outsourcing do nových členských štátov vo východnej Európe, čo si vyžaduje veľmi starostlivú analýzu, keďže tí, ktorí získavajú, i tí, ktorí strácajú, sú členmi Spoločenstva. Ak berieme do úvahy, že obstarávanie v nových a budúcich členských štátoch musí kladne prispievať k stratégii súdržnosti, je logické, že sa musia preskúmať dôsledky na budúce zameranie príslušných finančných nástrojov EÚ.

9.3.2 Neexistujú žiadne podrobné prieskumy zamerané na ďalšie dôsledky outsourcingu na zamestnanosť a kvalifikáciu.

9.3.3 Výbor odporúča Komisii, aby iniciovala také analýzy, ktoré budú obsahovať aj možné scenáre v strednodobej a blízkej budúcnosti a aby pritom zapojila aj príslušných aktérov. Prieskumy medzi predstaviteľmi podnikov, ktorí majú právomoc rozhodovania, poskytujú sčasti iný obraz než aký vyplýva z obchodných štatistík.

9.3.4 Také analýzy môžu byť aj súčasťou prieskumov zameraných na jednotlivé odvetvia v rámci novej priemyselnej poli-

tiky. Mohli by slúžiť ako základ pre diskusiu v oblasti sociálneho dialógu v jednotlivých odvetviach, ktorý tým získa ďalší nástroj na zvládnutie a predvídanie zmien (pozri rôzne stanoviská CCMI resp. EHSV).

9.4 Hlavné odpovede na výzvy, ktoré vyplývajú pre Európu z integrácie svetového obchodu a rastúceho offshoringu európskej výroby, sú obsiahnuté v Lisabonskej stratégii. CCMI v tejto súvislosti zdôrazňuje nasledujúce body, ktoré sú rozhodujúce pre to, aby sa Európa stala adaptabilnou a konkurencieschopnou v procese globalizácie:

- dokončenie a posilnenie vnútorného trhu
- podpora inovácií
- stimulovanie zamestnanosti.

9.4.1 Ďalší rozvoj a rozširovanie vnútorného trhu s cieľom optimalizovať voľný pohyb tovaru, služieb, osôb a kapitálu významne prispieje k posilneniu hospodárskej súťaže a podporí tým podniky, inovácie a rast.

9.4.2 Vnútorný trh môže byť plne realizovaný až potom, keď sa právne predpisy budú skutočne a správne uplatňovať a nadobudnú platnosť. Komisia a Rada musia zabezpečiť, aby to členské štáty neodkladali.

9.4.3 Rozvoj technológie a podporovanie inovácií v Európskej únii sú rozhodujúce pre to, aby Európa mohla uspieť na svetových trhoch. Týmto spôsobom sa zvýši počet vysoko kvalifikovaných pracovných miest v Európe a EÚ sa stane prítazlivejším miestom pre podnikanie a investície.

9.4.4 Na podporu inovácií sú potrebné nákladovo efektívne a jednoduché patentové postupy. V súčasnosti je získanie patentu na vynález chráneného v celej EÚ značne drahšie a komplikovanejšie, než získanie patentu v USA. Musí sa zaviesť nákladovo efektívny patent Spoločenstva.

9.4.5 Je potrebné vyvinúť koordinované úsilie, aby sa v čo najkratšom možnom čase dosiahol cieľ národných investícií do výskumu a vývoja vo výške 3 % HDP stanovenej v Lisabonskej stratégii. Ako vyplýva z kľúčových údajov o vede, technológiách a inováciách zverejnených Komisiou 11. júna 2007, 85 % prípadov oneskorenia pri dosahovaní tohto cieľa je výsledkom slabého investovania podnikov. Súčasne je však možné dosiahnuť vysokú intenzitu vo výskume a vývoji, keď je veľké úsilie súkromného sektora sprevádzané vysokými verejnými investíciami. Verejný sektor v EÚ (členské štáty) musí teda aj naďalej investovať do výskumu a vývoja, aby sa aktivity súkromného sektora v oblasti VaV ďalej rozvíjali. Vlády by mali okrem toho uskutočňovať inovačnú politiku financovania na podporu investícií do výskumu a vývoja.

9.4.6 Investície do informačných a komunikačných technológií by podporili účinnosť v riadení a rýchle spojenie medzi spotrebiteľmi a trhmi v rámci Európy. Rozvoj rozsiahlych sieť širokopásmového internetového pripojenia musí byť prioritou.

(7) Pozri stanovisko EHSV INT/269 – „7. rámcový program v oblasti výskumu a technického rozvoja“ z decembra 2005.

9.5 Politika zamestnanosti nadobúda v tomto procese osobitný význam. Cieľom je na jednej strane nájsť pre tých, ktorí z dôvodu offshore outsourcingu stratili pracovné miesto, novú možnosť zamestnať sa a na druhej strane musia byť zachované požiadavky na kvalifikáciu zamestnancov a ich schopnosť prispôbiť sa. Práve zamestnanci, ktorí z dôvodu relokácií prišli o prácu, nachádzajú stále ťažšie novú prácu. Ešte pred pár rokmi bolo spravidla možné nájsť si nové miesto v priebehu 3 až 4 mesiacov. Dnes tento proces môže trvať roky, pretože sa stále viac výroby náročnej na ľudskú prácu externalizuje a neponúka sa žiadna adekvátne náhrada. Flexibilní, dobre vyškolení a motivovaní zamestnanci sú kľúčom k hospodárskej konkurencieschopnosti Európy.

9.5.1 Výbor preto aj v tejto súvislosti zdôrazňuje závery správy Wima Koka ⁽⁶⁾ s ohľadom na

- zvýšenie adaptability zamestnancov a podnikov, čo zvýši ich možnosti predvídať zmeny,
- zapojenie väčšieho počtu ľudí do trhu práce,
- viac investícií a efektívnejšie investície do ľudského kapitálu.

9.5.2 Vo svete rýchlych zmien nastupujú nové technológie, ktoré však rýchlo zastarávajú. Vlády európskych krajín musia zabezpečiť, aby ich občania boli schopní prispôbiť sa týmto novým pomerom, aby všetci dostali príležitosť. Naliehavo je potrebná moderná politika pracovného trhu a sociálna politika,

ktorá je zameraná na podporu príležitostí a schopnosti zamestnať sa prostredníctvom sprostredkovania zručností a opatrení na zvýšenie schopnosti pracovných síl prispôbiť sa, rekvifikovať sa a dosahovať väčšiu geografickú mobilitu. Rozhodujúcou pre realizáciu tejto náročnej úlohy je potreba, aby členské štáty vypracovali a uplatňovali vnútroštátnu politiku všeobecného a odborného vzdelávania, ktorá sa bude zakladať na investíciách do vzdelávania a celoživotného vzdelávania, aby boli ľudia schopní prispôbiť sa zmenám a novým oblastiam s komparatívnou výhodou. Ako sa zdôrazňuje v Lisabonskej stratégii, mali by tu byť zahrnuté nové základné zručnosti, ako sú znalosť práce s IT, cudzie jazyky, technologická kultúra, podnikateľské a sociálne zručnosti.

9.6 Okrem kvalifikácie zamestnancov je veľmi dôležité, aby pri offshore outsourcingu nedochádzalo k ďalšiemu úniku know-how. Je potrebné zachovať prostredie, ktoré urobí z Európy príťažlivé miesto pre výskum a vývoj. Preto sa nanovo musí zväziť úloha univerzít (predovšetkým prírodovedných a technických smerov), ich prepojenie v rámci Európy a ich spolupráca s hospodárstvom.

9.7 Konkurencieschopnosť Európy sa bude v prvom rade zakladať na inovačnom hospodárstve založenom na vedomostiach a na solidárnom modeli spoločnosti vyznačujúcom sa pevnou súdržnosťou. S nízkymi sociálnymi alebo environmentálnymi normami nemôže Európa súťažiť vyhrať.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Správa pracovnej skupiny pre zamestnanosť pod predsedníctvom Wima Koka, november 2003. Pracovná skupina začala svoju činnosť v apríli 2003 a odovzdala svoju správu Komisii 26. novembra 2003. Komisia a Rada prevzali závery správy do svojej spoločnej správy o zamestnanosti určenej pre jarné zasadnutie Rady v roku 2004, ktoré potvrdilo nutnosť pre členské štáty prijať rozhodné opatrenia v súlade s usmerneniami, ktoré navrhla pracovná skupina.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Práva pacientov“

(2008/C 10/18)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2005 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko vo veci: „Práva pacientov“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 17. júla 2007. Spravodajcom bol pán BOUIS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 108 hlasmi za, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zdôvodnenie a odporúčania

1.1 Európske krajiny a Európske spoločenstvo sa už dlhé roky zaoberajú právami osôb, ktoré využívajú zdravotnícke služby, a v súvislosti s touto problematikou vypracúvajú rôzne charty a vytvárajú ozajstný arzenál právnych predpisov, ktoré umožňujú tieto práva uplatňovať⁽¹⁾. Tieto práva samozrejme závisia od kvality systému zdravotníctva a spôsobu fungovania zdravotnej starostlivosti. Ich rešpektovanie však závisí tiež od správania sa o spolupráce zdravotníckeho personálu a samotných pacientov: z tohto hľadiska možno teda v krátkom čase predpokladať zlepšenia.

1.1.1 Združenie za aktívne presadzovanie občianskych práv (Active Citizenship Network) navrhlo v roku 2002 Európsku chartu práv pacientov. Tieto práva vychádzajúce z Charty základných práv Európskej únie (článok 35) sú dôležité pre vzťahy medzi európskymi občanmi a ich systémom zdravotníctva. Napriek tomu prieskum, ktorý uskutočnili občianske organizácie v 14 krajinách Európskej únie ukázal, že úroveň ochrany týchto práv je v každej krajine dosť odlišná. Tento stav spochybňuje úsilie Európskej komisie zabezpečiť na základe princípu solidarity všetkým európskym občanom reálny prístup k zdravotníckym službám.

1.1.2 Sme dnes svedkami pokroku v oblasti verejných opatrení, ktoré majú tendenciu čoraz viac podporovať účasť občanov, pričom v jednotlivých krajinách Európy vznikajú rôzne formy tejto účasti: konferencie s konsenzom v Dánsku, zriadenie občianskych porôt vo viacerých európskych štátoch, generálne stavy. Rada Európy a Parlament podporujú takéto participatívne kroky.

1.1.3 EHSV vzhľadom na Európsku chartu základných práv, na oznámenie Komisie nazvané Konzultácia týkajúca sa zásahu Spoločenstva v oblasti zdravotníckych služieb, na vyhlásenie rady pre zdravie z 1. júna 2006 na tému „spoločné hodnoty a princípy systémov zdravotníctva v EÚ“, na judikatúru európskeho súdneho dvora v súvislosti so slobodou pohybu pacientov, na správu európskeho parlamentu o slobode pohybu pacientov a vývoji zdravotnej starostlivosti v EÚ a na uznesenie parlamentu z 15. marca 2007 vyzýva Európsku komisiu, aby

(1) Charta základných práv EÚ, ktorej znenie schválila Rada Európy, francúzsky zákon č. 2002-303, 4. marca 2002.

dala podnety, ktoré by umožnili viesť v oblasti zdravotníctva politiku, ktorá by rešpektovala práva pacientov, a na to je potrebné:

- zozbierať a porovnať právne predpisy a zásady deontológie, ktoré sa uplatňujú v každej krajine Európskej únie, a urobiť ich analýzu,
- zvoliť pre Spoločenstvo čo najvhodnejší postup, ktorý bude možné prevziať,
- systematicky vyhodnocovať uplatňovanie schválených textov a zvolených opatrení,
- propagovať výsledky tejto práce medzi zodpovednými predstaviteľmi jednotlivých štátov a zástupcami rôznych socio-profesijných kategórií a užívateľmi, ktorých sa to týka,
- zaviesť európsky deň práv pacientov.

1.1.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa teda zaoberá otázkou práv pacientov v snahe upriamiť pozornosť európskych inšancií na nevyhnutnosť rešpektovať tieto práva, najmä vzhľadom na to, že občania majú v rámci 27 krajín EÚ právo na slobodu pohybu a na rovnakú šancu, že im budú v krajine ich pôvodu, ako aj v hostiteľskej krajine, poskytnuté kvalitné služby, a predovšetkým s cieľom podnietiť ku konkrétnemu uplatňovaniu týchto práv vo všetkých štátoch Európskeho spoločenstva. Okrem toho upevnenie týchto práv so sebou prináša zmeny v bežných vzťahoch medzi pacientmi a celou zdravotníckou obcou a jej štruktúrami.

1.1.5 Tieto otázky si často vyžadujú etickú úvahu a odpovede na ne vychádzajú z politického a sociálneho systému danej krajiny. A predsa napriek rozdielom v systémoch zdravotníctva a napriek rôznorodým diskusiám konštatujeme, že vývoj problematiky zdravia je vo všetkých krajinách Európy podobný, a že všeobecne a neodvratne smeruje k upevňovaniu práv osôb, ktoré využívajú zdravotnú starostlivosť.

1.2 Požiadavky v oblasti zdravia a očakávania obyvateľstva sa skutočne vyvíjajú a tento vývoj sa týka nielen systému zdravotníctva, ale aj politiky, ktorá sa usiluje poskytovať čoraz viac priestoru hlasu jednotlivca.

1.3 Pokroky medicíny a zavádzanie systémov sociálnej ochrany vyústili v celosvetovom meradle do epidemiologického prechodného obdobia, čo sa prejavilo ubúdaním prípadov vyžadujúcich si krátkodobú zdravotnú starostlivosť a väčším výskytom chronických ochorení. Starnutie populácie prispieva k posilneniu tohto javu. Starostlivosť o osoby s chronickým ochorením si vyžaduje dlhodobú opateru, títo pacienti preto na základe svojich skúseností so systémom zdravotnej starostlivosti a so svojim ochorením získavajú isté poznatky.

1.4 Príchod nových informačných technológií a najmä rozvoj internetu toto úsilie pacientov o získavanie nových poznatkov výrazne podporil, zlepšila sa tak ich schopnosť komunikácie a formulovania otázok pri kontakte so zdravotníckymi pracovníkmi. Treba si uvedomiť, že pri niektorých ochoreniach pacienti niekedy dôkladne poznajú svoju chorobu. Niekedy by tieto poznatky zdravotníci pracovníci mali vziať do úvahy.

1.5 Zo všeobecného hľadiska pacienti od zdravotníckych pracovníkov neočakávajú len odborné aspekty zdravotnej starostlivosti, ale ich očakávania sa týkajú aj vzťahovej a ľudskej stránky.

1.6 Okrem toho život s dlhodobým ochorením a/alebo s postihnutím prináša so sebou nové požiadavky a nové očakávania pacienta. Cieľ zdravotnej starostlivosti sa zmenil: už nie je cieľom uzdraviť pacienta za každú cenu, ale pomôcť mu žiť s ochorením a nepretržite sa usilovať zmierniť jeho bolesť.

Z týchto dôvodov sa pacienti čím ďalej tým viac snažia aktívne podieľať na svojej liečbe, majú neustále nové očakávania a požiadavky.

1.7 Tento vývoj požiadaviek a očakávaní voči zdravotnej starostlivosti je výsledkom hlbšieho vývoja spoločnosti, ktorá sa usiluje podporovať model nezávislosti človeka a upevniť jeho práva.

1.8 Vzhľadom na tieto faktory možno konštatovať, že paternalistický model založený na vzťahu medzi lekárom a jeho pacientom sa vyčerpá, a preto je potrebné uvažovať o novom postavení pacienta v jeho vzťahu k systému, a to znamená, že sa budú musieť uznať a začať uplatňovať nové práva a povinnosti.

1.9 Toto stanovisko sa zameriava na práva pacientov, teda osôb, ktoré využívajú zdravotnú starostlivosť, či už sú zdraví alebo chorí v zmysle definície Svetovej zdravotníckej organizácie.

2. Kontext

2.1 Pokroky medicíny, vývoj požiadaviek v oblasti zdravia a očakávaní pacientov vedú k vnímaniu človeka v spätosti s jeho životným kontextom, čo znamená, že sa treba zaujímať nielen o jedinca ako takého, ale aj o jeho rodinné či profesionálne zázemie alebo o jeho priateľov. *Žiť s ochorením* znamená brať do úvahy rozmer kvality života, čo si vyžaduje zásah množstva odborníkov a nielen zdravotníckeho personálu.

2.2 Rozhodujúcu úlohu pri starostlivosti o pacienta má síce aj naďalej lekár, avšak pojem individuálneho dialógu, ktorý sa doteraz vzťahoval len na pacienta a lekára, treba zapojiť do fungovania celého systému, to znamená v súvislosti so všetkými pracovníkmi zdravotníckej a zdravotnícko-sociálnej oblasti.

2.2.1 Pacient dôveruje zdravotníckym pracovníkom a lekárom a ošetrovateľmi musia preto pozorne vnímať jeho reakcie, aby mohli náležite prispôsobiť svoj prejav, liečbu a vysvetlenie liečebného postupu. Dialóg spočíva na počúvaní, slovách a liečbe zároveň. Umožňuje vytvoriť pevný vzťah, ktorý je pre boj s chorobou nevyhnutný.

2.2.2 Preto ak sa má medicína začať zaoberať týmito otázkami, musí vypracovať skutočný sociálny prístup a okrem nevyhnutného a rigorózneho odborného úkonu musí vyhovieť požiadavke obyvateľstva, ktoré si želá celkovú starostlivosť prispôbenú každému jednotlivcovi.

2.2.2.1 Zdravotnícko-sociálny tím pacienta musí byť preňho poradcom, nesie však aj naďalej svoju zodpovednosť. Je tu teda na to, aby pacienta liečil, informoval a povzbudzoval. Pomocou analýzy symptómov a informácií získaných zo vzťahu s pacientom vypracuje liečebnú stratégiu. Od pracovníkov v zdravotníctve sa tak oprávnené žiada pri dialógu s pacientom individuálny prístup, ktorý by mal umožniť navrhnuť najvhodnejší liečebný postup z odborného a zároveň z psychologického hľadiska.

2.2.3 Výsledok boja s chorobou a úsilia vybrať ten najlepší liečebný postup závisí v mnohých prípadoch od vzťahov, ktoré sa medzi pacientom a pracovníkmi v zdravotníctve vytvoria, a pre ošetrojúci personál je rovnako dôležitý ako pre pacientov. Z toho vyplýva, že treba vytvoriť aj priestory pre mediáciu, aby sa mohli zohľadniť sociálne podmienky (profesionálny život, finančné prekážky, uznanie práv ...) a tiež citový a rodinný život. V tejto súvislosti má rozhodujúce miesto pacientova rodina a združenia pacientov.

2.3 Potom by určite malo svoj význam, keby sa stretol kolektív pacientov s kolektívom odborníkov.

2.3.1 Poniektorí poukazujú na to, že zánikom individuálneho dialógu lekár-pacient v tradičnom zmysle slova, dôjde k strate dôvery. Avšak tento vývoj predstavuje skôr prechod od slepej dôvery k dôvere vybudovanej v procese stretnutí a dialógov, ktoré prebiehajú medzi osobou, jej blízkymi a profesionálmi.

3. Nepremlčateľné práva

3.1 Upevňovanie práv pacientov patrí do oblasti ľudských práv a jeho cieľom je v konečnom dôsledku podporovať ich nezávislosť. Tieto práva sú teda často vzájomne poprepletané. Európska charta práv pacientov, ktorú v roku 2002 vypracovalo združenie Active Citizenship Network, proklamuje 14 práv, ktoré EHSV oceňuje a uznáva. EHSV sa nazdáva, že tri práva majú prienikový charakter, resp. sú nevyhnutnou podmienkou pre ostatné práva.

3.2 Právo na informácie

3.2.1 Ide tu predovšetkým o informovanie liečeného pacienta. Informácie sa musia týkať ochorenia, jeho možného vývoja, možných liečebných postupov a s nimi spojených výhod a rizík, základných údajov o štruktúrach alebo profesionáloch, ktorí túto zdravotnú starostlivosť poskytujú a následkov ochorenia a liečby na život chorého. Pokiaľ ide o chronické ochorenie, závislosť, postihnutie a dlhodobú liečbu, ktoré prinášajú so sebou reorganizáciu každodenného života chorej osoby a jej okolia, informácie majú skutočne zásadný význam.

3.2.1.1 V snahe o lepší zdravotný stav obyvateľstva je nevyhnutným prvkom prevencia. Preto by bolo treba súbežne so zriaďovaním vhodných štruktúr na uskutočňovanie vyšetrení a poskytovanie zdravotnej starostlivosti rozvíjať informačné a osvetové kampane.

3.2.2 Informovanosť nie je sama o sebe cieľom, je to prostriedok, ktorý umožní pacientovi slobodne sa rozhodnúť na základe vysvetlení, ktoré dostal. Preto je spôsob podávania informácií rovnako dôležitý ako samotné informácie. Je to súčasť procesu, do ktorého sa zapájajú rozličné zdroje informácií, ako Internet a telefonické centrá združení, ktoré umožňujú pacientovi viesť dialóg s množstvom rôznych odborníkov, z ktorých každý má svoju úlohu. Ústne podávanie informácií má zásadný význam. Lekár sa musí pravidelne ubezpečovať, že pacient porozumel a že je s informáciou spokojný.

3.2.3 Okrem toho nezávisle od pacienta musia byť do procesu informovanosti zapojení aj jeho blízki, najmä ak je pacientom dieťa, nesvojprávna staršia osoba, atď. Miera informovanosti rodiny závisí samozrejme od zdravotného stavu a od schopnosti chorého rozhodovať sám za seba.

3.2.3.1 Každý pacient musí byť informovaný vo svojom vlastnom jazyku, pričom sa musí brať ohľad na jeho prípadnú špecifickú nespôsobilosť.

3.2.4 Súhlas musí byť vždy „informovaný“ (pacient dostal všetky potrebné informácie) a riziko, ktoré sa pacient rozhodne podstúpiť musí byť opodstatnené. Informovanosť je aj naďalej završením dialógu lekár-pacient, ktorý by sa mal riadiť len úsilím o zlepšenie zdravotného stavu a o blaho pacienta.

3.2.5 Toto poskytovanie informácií individuálnou formou je nevyhnutnou etapou na ceste k vyrovnaniu rozdielov medzi ľuďmi, ktorí sa ocitli zoči-voči ťažkostiam, chorobe a zdravotnej starostlivosti, a k lepšiemu prístupu k zdravotnému systému pre všetkých občanov. Pri všetkom úsilí v oblasti lepšej informovanosti a transparentnosti musí zodpovedajúci právny rámec zabezpečiť, aby zhromažďovanie údajov o zdravotnom stave nevedlo k ich použitiu na iné účely. Najmä pri údajoch uložených elektronicky a čiastočne aj prenášaných cez hranice treba zabezpečiť, aby sa nedostali do nesprávnych rúk.

Údaje týkajúce sa zdravotného stavu pacienta, diagnostických vyšetrení, zvolených liečebných postupov a výsledkov musia byť zaznamenané v zdravotnom zázname pacienta. Prístup k tomuto

spisu, či už ide o prístup pacienta alebo lekára, ktorého tým pacient poverí, je tiež súčasťou informačného procesu a prispieva k pacientovej nezávislosti. Pri všetkom úsilí v oblasti lepšej informovanosti a transparentnosti musí zodpovedajúci právny rámec zabezpečiť, aby zhromažďovanie údajov o zdravotnom stave nevedlo k ich použitiu na iné účely. Najmä pri údajoch uložených elektronicky a čiastočne aj prenášaných cez hranice treba zabezpečiť, aby sa nedostali do nesprávnych rúk.

3.2.6 Je veľmi dôležité rozvíjať informovanosť o systéme zdravotníctva, aby bol pre ľudí zrozumiteľnejší a transparentnejší. Pacienti, ktorí prichádzajú do styku s množstvom rôznych odborníkov môžu mať skutočne pocit, že sa tým posilnila ich nezávislosť alebo naopak, že sa stali úplne závislými na svojom lekárovi, podľa toho, nakoľko poznajú systém a do akej miery mu rozumejú. Potom sa môže stať, že budú mať užívatelia neprimerané požiadavky.

3.3 Právo na slobodný a informovaný súhlas

3.3.1 Cieľom je uznať právo pacientov podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú. Neznamená to presunúť zodpovednosť z lekára na pacienta, ale predstaviť si ich vzájomný vzťah ako spojenectvo pri liečbe, pričom každý zostane na svojom mieste, každý si zachová svoje práva a svoj okruh zodpovednosti.

3.3.1.1 Súhlas pacienta sa netýka systematicky všetkých ďalších lekárskeho zákroku. Preto musí pacient vyjadriť svoj súhlas pred každým väčším lekárskeým alebo chirurgickým zákrokom.

Súhlas takto informovaného pacienta musí byť výslovný, t. j. vyjadrený objektívne. Pacient môže s navrhovaným liečebným postupom, o ktorom bol najprv informovaný, súhlasiť alebo ho odmietnuť.

Pokiaľ ide o darovanie orgánov v prípade, že darca žije, zvýšenú pozornosť treba venovať informáciám o možných rizikách.

3.3.1.2 V oblasti experimentovania novej liečby sa pri získavaní súhlasu pacienta s liečebným postupom ako aj so samotným výskumom vychádza z tých istých zásad. Ide o rešpektovanie slobodnej vôle pacienta a zásad smerujúcich k jednému cieľu: k spoločnej zodpovednosti a vzájomnej dôvere.

3.3.1.3 Klinické štúdie, na ktorých sa zúčastňujú zdravé alebo iné osoby, si vyžadujú osobitné postupy. Musia spĺňať presne stanovené kritériá a môžu sa uskutočniť len za predpokladu skutočnej ochoty spolupracovať, pričom si vyžadujú jednoznačne absolútny súhlas.

3.3.1.4 V naliehavých prípadoch môžu existovať výnimky, predpokladá sa, že pacient by súhlasil, a pacient svoj súhlas potvrdí, keď znovu nadobudne schopnosť správneho úsudku.

3.3.1.5 Pacient musí mať možnosť určiť osobu, ktorá ho bude zastupovať v prípade, že neskôr nebude schopný vyjadriť svoju vôľu.

3.3.1.6 Dieťaťu alebo maloletému pacientovi, ktorý je schopný istej osobnej samostatnosti alebo správneho úsudku, by sa mali jednoduchšie lekárske zákroky vysvetliť, pretože ak je takýto participatívny prístup súčasťou zdravotnej výchovy už v najmladšom veku, malý pacient má potom z niektorých situácií menší strach a lepšie spolupracuje.

3.4 Právo na ľudskú dôstojnosť

3.4.1 Pod týmto názvom treba chápať právo na súkromie, právo na zmiernenie bolesti, právo na dôstojný koniec života, ochranu telesnej integrity, rešpektovanie súkromného života a zásadu nediskriminácie.

3.4.1.1 Každý občan má právo na dôverný prístup k informáciám o jeho zdravotnom stave, o stanovenej diagnóze a liečebných metódach, ako aj na ochranu svojho súkromia pri výkone diagnostických vyšetrení, lekárskej prehliadke a ošetrovaní alebo chirurgickom zákroku. Toto základné právo nariaďuje, že s pacientom sa musí jednať ohľaduplne a zdravotnícki pracovníci sa voči nemu nesmú správať opovržlivo ani vyjadrovať.

3.4.1.2 Choroba, postihnutie a závislosť oslabujú jedinca. Čím viac sa jedinec cíti zoslabnutý, tým menej je schopný vyžadovať nevyhnutnú úctu voči svojej osobe. Zdravotnícky personál by sa mal teda k pacientom správať mimoriadne ohľaduplne, pretože v dôsledku ochorenia a/alebo postihnutia sú veľmi krehkí.

3.4.1.3 Uznať, že lekárska prehliadka, vypočutie chorého, vysvetlenie diagnózy a liečby, či už v nemocnici alebo mimo nej, si vyžaduje istý čas, to tiež patrí k úcte k človeku. Týmto investovaním času sa upevní spojenectvo pri liečbe a ušetrí čas v budúcnosti. Venovať čas znamená poskytnúť starostlivosť.

3.4.1.4 Platí to ešte viac, pokiaľ ide o osoby, ktoré nemajú dostatočné uznanie spoločnosti: starší ľudia, osoby v neistej sociálnej situácii, fyzicky alebo psychicky alebo mentálne postihnuté osoby.

3.4.1.5 V posledných chvíľach ľudského života alebo pri mimoriadne náročnej liečbe je obozretnosť ešte potrebnejšia. Úcta k človeku a jeho právo dôstojne zomrieť spočívajú na všeobecnom prístupe k paliatívnej liečbe, ktorej cieľom je zmierniť bolesť a zachovať istú kvalitu života, ako aj na tom, aby sa pacientovi zaručilo, že jeho rozhodnutia budú rešpektované až do konca. Dá sa to uskutočniť najmä ak sa určí dôveryhodná osoba, ktorá sa za to zaručí.

3.4.1.6 Je potrebné ďalej rozvíjať tíšenie bolesti účinnými opatreniami, prístup k špecializovaným štruktúram, informovanosť a vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov, informovanosť pacientov a ich blízkych, pretože každý jedinec má právo na operáciu, ktorej cieľom je zmierniť jeho bolesť.

3.4.1.7 Úctu voči človeku treba zachovávať aj po jeho smrti. Znamená to, že po úmrtí hospitalizovaného pacienta sa jeho blízkym a zdravotníkom, ktorí ho na sklonku života sprevádzali,

poskytne psychická podpora, a tiež že sa prísne dodržia priania a presvedčenia zosnulého.

3.5 Niektoré ďalšie individuálne práva treba uplatňovať v rámci verejného zdravia, nakoľko si vyžadujú odpoveď priamo od systému, od jeho usporiadania.

3.5.1 *Právo na všeobecný prístup k zdravotnej starostlivosti*, to znamená prístup nielen k právam a k sociálnemu zabezpečeniu, ale tiež priamy prístup ku všetkým zdravotníckym službám a pracovníkom bez diskriminácie z dôvodu sociálnej alebo finančnej situácie pacienta. Nejde tu o otvorenie trhu zdravotníckych služieb, ale o voluntaristickú politiku verejného zdravia, nakoľko konkrétne uplatňovanie tohto práva je v každej krajine iné a závisí od rozdelenia zodpovednosti a spôsobov financovania v jednotlivých krajinách.

3.5.2 *Právo na kvalitu zdravotnej starostlivosti*, každý človek má na základe svojho zdravotného stavu právo na poskytnutie čo najoptimálnejšej zdravotnej starostlivosti a najlepších liečebných postupov a liekov, ktoré ponúkajú najlepší pomer ceny a účinnosti (presadzovanie generík). Právo na kvalitu zdravotnej starostlivosti zahŕňa tiež právo na depistáž a na zdravotné vzdelávanie, čo si vyžaduje investície z hľadiska prostriedkov a financií a znamená to, že musí byť k dispozícii dosť odborníkov s primeraným vzdelaním.

3.5.3 *Právo na prevenciu a na bezpečnosť zdravotnej starostlivosti*: občania chcú, aby boli v centre pozornosti systému zdravotnej starostlivosti ľudia a aby systém slúžil ľuďom. Chcú lepšie rozumieť liečebným metódam, ktoré sú im navrhnuté, podieľať sa na individuálnom a zároveň kolektívnom úsilí o prevenciu, dbať na to, aby rozhodnutia spoločnosti, správanie sa a konzumácia neškodili zdraviu.

4. Odporúčania ako uplatňovať práva pacientov

4.1 Ako tieto práva upevniť a uplatňovať v praxi, to je veľkou otázkou pre mnohých zdravotníkov, pacientov, zodpovedných politických činiteľov pre danú oblasť a združenia užívateľov. Je naliehavé prestať uvažovať o právach a o povinnostiach ako o protikladoch. Dodržiavaním práv pacienta sa rozdelia a rovnomerne rozložia aj povinnosti a zodpovednosť zdravotníkov.

4.1.1 Keďže rozhodnutia týkajúce sa budúcnosti človeka už lekári nerobia sami, nemusia už za ne nieť sami celú zodpovednosť.

4.2 Pre všeobecné blaho spadá do našej kolektívnej zodpovednosti pomôcť odborníkom naplniť tieto očakávania:

— doplniť ich vzdelanie o etické otázky, o otázky týkajúce sa úcty k človeku a rešpektovania jeho práv, aby pochopili podstatu tejto problematiky a všetko čo s ňou súvisí a nevysostovali si dodržiavanie práv pacientov ako ďalšiu povinnosť,

- vybudovať priestory pre diskusiu a stretnutia samotných zdravotníkov a zdravotníkov s užívateľmi,
- zaviesť nové spôsoby informovania pacientov, do ktorých sa zapoja všetci aktéri zdravotného systému,
- vypracovať nové pedagogické metódy súhlasu, ktoré budú smerovať k spojenectvu pri liečbe,
- nachádzanie a popularizácia nových organizačných a pedagogických riešení zameraných na znižovanie stresu u detí počas liečby a najmä počas pobytu v nemocnici,
- zriadiť klinické etické komisie v nemocniciach, ktoré budú podporovať zdravotníkov a pomôžu dodržiavať práva pacientov,
- začleniť ochranu a presadzovanie práv pacientov do pravidiel etiky a správania sa zdravotníckych pracovníkov,
- zlepšiť zrozumiteľnosť systému pre užívateľov zdôraznením postavenia a úlohy všetkých zdravotníckych pracovníkov,
- vytvoriť nové kolektívne formy vykonávania zdravotníckej praxe, ktoré by združovali lekárov a iných odborníkov z oblasti zdravotníctva:
  - skupinová prax, zdravotnícke domy,
  - vzájomná spolupráca odborníkov z oblasti zdravotníctva, zdravotnícko-sociálnej a sociálnej oblasti.
- prehodnotiť úlohu združení pacientov, užívateľov, spotrebiteľov, rodinných príslušníkov a občanov:
  - začleniť zástupcov užívateľov do zastupiteľských orgánov,
  - uznať úlohu niektorých združení v zdravotnom vzdelávaní, prevencii, informovanosti pacientov,
  - vybudovať spoluprácu medzi združeniami a zdravotníckymi štruktúrami,
  - dať združeniam prostriedky na to, aby mohli konať a vyjadrovať svoje názory (vzdelanie, voľno na zastupovanie združenia ...),
  - zriadiť v nemocničných zariadeniach neutrálne a príjemné priestory, kde by mohli pacienti klásť svoje

otázky a s pomocou združení užívateľov sa pripravovať na rozhovory so zdravotníkmi,

- zapojiť združenia, presne tak ako zdravotníkov, do analýzy sťažností a hľadania opatrení na zlepšenie kvality zdravotnej starostlivosti.

5. Záver: na ceste k uznaniu kolektívnych práv

5.1 Účinné uplatňovanie práv jednotlivcov bude do veľkej miery závisieť od kolektívnych reakcií, ktoré túto snahu podporia, preto sa treba usilovať o demokraciu v zdravotníctve, čo si vyžaduje kolektívne zapojenie užívateľov a ich zástupcov na rôznych miestach systému.

5.2 Práva pacientov sú jedným zo spôsobov vyjadrenia všeobecných ľudských práv, avšak v nijakom prípade nepredstavujú osobitnú kategóriu. Sú vyjadrením vôle všetkých pacientov, ktorí nechcú byť považovaní za iné bytosti a hlavne nie za bytosti mimo spoločnosti.

5.2.1 Treba pripustiť, že užívatelia zdravotného systému vyjadrujú čoraz viac svoje rozhorčenie nad podmienkami zdravotnej starostlivosti na základe svojej vlastnej skúsenosti a tiež preto, že majú čoraz viac informácií.

5.3 V snahe o transparentnosť postupov a z úcty k jednotlivcovi sa teda treba zamyslieť nad tým, aké miesto má v systéme prijímania rozhodnutí, ktoré sa ho týkajú, samotný pacient.

5.4 Cieľom nie je stotožniť sa s právno-konzumným správaním, ale uznať, že pacient je dostatočne zrelý na to, aby sa podieľal na rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú na základe dodržiavania jeho práv.

5.5 Dať slovo užívateľom a ich zástupcom je tým potrebnéjšie, že problematika zdravia sa čoraz viac dotýka iných oblastí: spôsobu výroby, spôsobu života, pracovných podmienok, ochrany životného prostredia ... Prináša to so sebou spoločenské, hospodárske a etické rozhodnutia, za ktoré nemôžu niesť zodpovednosť len odborníci z oblasti zdravotníctva.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Podpora trvalo udržateľnej produktivity na európskych pracoviskách“

(2008/C 10/19)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. februára 2007 v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko k danej téme „Podpora trvalo udržateľnej produktivity na európskych pracoviskách“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 17. júla 2007. Spravodajkyňou bola pani Kurki.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 155 hlasmi za, pričom 9 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 K tradičným stimulom hospodárskeho rastu (nárast pracovnej sily, investovanie do výrobných prostriedkov, zvyšovanie vzdelania) je nevyhnutné pridať nové prvky schopné vytvárať trvalo udržateľný rast. Po prvé, súčasná úroveň rastu produktivity sa musí zvýšiť. Po druhé, treba nájsť spôsob, ako aspoň zastaviť úbytok ponuky práce. Po tretie, svet práce sa musí stať atraktívnejším.

1.2 Výbor je presvedčený, že úlohou Európskej únie je podporovať všetky členské štáty a podniky v ich úsilí o zvyšovanie trvalo udržateľnej produktivity, ktorá je dôležitou súčasťou Lisabonskej stratégie. Názor, že zavádzanie kvalitatívnych a sociálnych inovácií na pracovisku má veľký vplyv na úspech podniku, treba aktívne presadzovať. Výbor navrhuje, aby sa tento aspekt vzal do úvahy ako súčasť hodnotenia a reformy usmernení pre hospodárstvo a zamestnanosť.

1.3 Výbor opakuje svoj návrh, že by sa mal vytvoriť európsky index, ktorý by vyjadroval kvalitu pracovného života. Tento index by vychádzal z kritéria „dobrej práce“, ku ktorému sa dospelo výskumom, a bol by pravidelne zostavovaný a uverejňovaný. Takýto index by mohol pomôcť objasniť zmeny a zlepšenia kvality pracovného života v Európe, ako aj dôsledky na produktivitu. Zároveň by sa stal základom pre nové podnety na zlepšovanie kvality pracovného života.

1.4 Zriadenie európskeho indexu kvality práce si vyžaduje vytvorenie širokého fóra. Európsky hospodársky a sociálny výbor má rozsiahle odborné znalosti týkajúce sa problémov meniaceho sa pracoviska a riešenia týchto problémov, čo by mohlo byť pre takéto fórum dobrým základom. Týmto otázkami by sa tiež mohlo zaoberať Stredisko pre monitorovanie trhu práce, pokiaľ to jeho pracovný program umožní.

1.5 EHSV žiada Komisiu, aby dala vypracovať ďalšie štúdie zamerané na vzťah medzi kvalitou pracovného života a produktivitou. Je nevyhnutné uskutočniť podrobnejšiu analýzu faktorov, ktoré prispievajú k trvalo udržateľnej produktivite. Inštitúcie EÚ a členské štáty by pri tejto činnosti mohli lepšie

využiť výskum a analytickú prácu Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok v Dubline a Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci so sídlom v meste Bilbao.

1.6 Výbor zastáva názor, že by bolo vhodné v iniciatívach EÚ týkajúcich sa inovácie a vzdelávania (ako je napríklad rámcový program pre konkurencieschopnosť a inováciu, programy štrukturálnych fondov, integrovaný program celoživotného vzdelávania) vyzdvihnúť inovácie na pracovisku a nové druhy odborných znalostí a postupov riadenia. Sociálni partneri majú v tomto ohľade hlavnú zodpovednosť pri príprave, realizácii a vyhodnocovaní projektov.

1.7 Výbor navrhuje, aby členské štáty zavádzali programy na podporu kvality a produktivity práce ako súčasť svojich programov pre zamestnanosť a inovačnej politiky. V mnohých krajinách existujú národné strediská pre produktivitu a výskumné ústavy práce, ktoré by sa mohli do takýchto iniciatív zapojiť. Sociálni partneri majú rozhodujúcu úlohu pri plánovaní projektov a pri ich uskutočňovaní v praxi.

1.8 Je nevyhnutné, aby sa v diskusii a praktických iniciatívach v súvislosti s trvalo udržateľnou produktivitou pokračovalo na rôznych európskych fórach, v členských štátoch aj v podnikoch. Výbor môže k tomuto procesu významne prispieť tak, že predstavi názory občianskej spoločnosti na túto tému, najmä prostredníctvom svojich stanovísk týkajúcich sa hospodárstva, zamestnanosti a inovačnej politiky.

2. Úvod

2.1 Trvalo udržateľný hospodársky rast a vysoká miera zamestnanosti sú pre prosperitu Európy nevyhnutné. Cieľom EÚ je zabezpečiť „trvalo udržateľný rozvoj Európy založený na vyváženom hospodárskom raste a cenovej stabilite, sociálne trhové hospodárstvo s vysokou konkurencieschopnosťou zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku, ako aj vysokú úroveň ochrany životného prostredia a zlepšenie jeho kvality“⁽¹⁾. To sa dá dosiahnuť zvýšením súčasnej úrovne

⁽¹⁾ Zmluva o Ústave pre Európu, článok I ods. 3 (3).

rastu produktivity vo všetkých odvetviach hospodárstva ⁽²⁾. Rast produktivity prispieva k väčšej pohode občanov, pokiaľ sa zakladá na zlepšovaní kvality pracovného života a zvyšovaní počtu pracovných miest. Trvalo udržateľný rast produktivity ponúka spôsob ako zabezpečiť zdravé verejné financie a trvalo udržateľné poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre starnúce obyvateľstvo. Zároveň vznikajú nové kvalitné pracovné miesta. Trvalo udržateľný rast produktivity tak podporuje hospodárske, sociálne a environmentálne ciele Lisabonskej stratégie.

2.2 V povojnovom období sa produktivita práce v Európe neustále zvyšovala. Dokonca ešte koncom 60. rokov 20. storočia bol priemerný ročný rast za hodinu práce okolo 5 %. Od 80. rokov sa rast produktivity práce začal spomaľovať a začiatkom 21. storočia dosahoval len 1 – 2 %. Zmeny v číselných hodnotách produktivity členských štátov EÚ v posledných rokoch sa dajú vysvetliť množstvom faktorov pôsobiacich rôznymi smermi. Priemerný rast produktivity práce v Európe sa zvýšil vstupom nových členských štátov, v ktorých je počiatočná úroveň produktivity nižšia ako v starých členských krajinách. Od roku 1995 však v Európe vzrástol počet pracovných miest s nízkou produktivitou. Patria sem pracovné miesta v odvetví služieb, kde majú pracovníci malé mzdy a nízku kvalifikáciu, a veľa pracovných miest s netypickou pracovnou zmlouvou. Táto tendencia prispela k spomaleniu rastu produktivity ⁽³⁾.

2.3 V priemyselnej výrobe bol rast produktivity najrýchlejší v odvetviach založených na technológii. Podiel týchto odvetví na celkovej výrobe je malý, čo je podľa názoru Komisie príznakom potenciálnych problémov. Čím viac sa podieľajú na pridanej hodnote, tým viac prispievajú k produktivite a skutočnému rastu ziskov v hospodárstve. Tieto priemyselné odvetvia vždy vedú v inovácii a modernizácii a v šírení nových technológií, a to aj za hranicami ⁽⁴⁾.

2.4 Slabý rast produktivity v súkromných a verejných službách v posledných rokoch je rozhodne vážnym problémom. Mali by sme však mať na pamäti, že je ťažšie či dokonca nemožné zmerať rast produktivity v tomto odvetví pomocou tých istých ukazovateľov ako vo výrobe. Napriek tomu, že v odvetví služieb pribudli rôzne druhy inovácií, ako napríklad využívanie aplikácií IKT, v štatistikách sa to ako rast produktivity neodrazilo. K inováciám v odvetví služieb dochádza skôr prostredníctvom zavádzania technológií (IKT, organizačné

⁽²⁾ Produktivita sa dá merať na rôznych úrovniach, napríklad produktivita celého hospodárstva (makroúroveň), produktivita niektorého odvetvia hospodárstva (výroba, IKT), produktivita podniku, prevádzky alebo oddelenia, produktivita zamestnanca alebo skupiny zamestnancov, produktivita jednotlivca. Celková produktivita je tá časť rastu produktivity, ktorá sa nedá vysvetliť kvantitatívnym zvýšením „tradičných“ faktorov, ktoré k rastu prispievajú (práca, kapitál, suroviny, energia). Rast produktivity je okrem iného výsledkom technologického rozvoja, odbornej prípravy pracovníkov, organizačného rozvoja alebo zlepšení v riadení a vo výrobných metódach.

⁽³⁾ Správa pracovnej skupiny pre produktivitu Výboru pre zamestnanosť na tému Podpora zvyšovania produktivity a vytvárania väčšieho počtu lepších pracovných príležitostí aj pre ľudí, ktorí sú na okraji trhu práce, EMCO/18/171006/EN-final, 2006. http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pdf/emco_workgroupprod06_en.pdf.

⁽⁴⁾ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Produktivita: kľúč ku konkurencieschopnosti európskych ekonomík a podnikov, KOM (2002) 262 v konečnom znení.

zmeny a ľudský kapitál), než investovaním samotných podnikov priamo do vývoja a výskumu ⁽⁵⁾. Mechanické výpočty pri porovnávaní produktivity môžu tak vyústiť do nesprávnych záverov, pokiaľ sa nevezme do úvahy skutočné zameranie rôznych odvetví. Platí to aj pre služby vo verejnom záujme, kde cieľ zvýšiť rast produktivity musí zohľadniť ciele sociálnej a verejnej politiky, ako aj požiadavku zabezpečiť prostredie, ktoré pozitívne vplýva na rozvoj inovácií a rast produktivity.

2.5 Zlepšovanie zamestnanosti a zvyšovanie produktivity sa vzájomne nevyklučujú. Naopak, spoločne podopierajú ciele Lisabonskej stratégie týkajúce sa zvyšovania počtu kvalitnejších pracovných miest. Podľa Medzinárodnej organizácie práce (MOP) je produktívna zamestnanosť základom dôstojnej práce ⁽⁶⁾. Trvalo udržateľný rast produktivity a zvyšujúca sa miera zamestnanosti sú správnym spôsobom ako znižovať podiel nelegálnej práce v hospodárstve.

2.6 Štruktúra hospodárstva EÚ sa mení a vo faktoroch, ktoré na ňu vplývajú, sa prešúva dôraz z fyzického kapitálu na ľudský. Podľa Komisie už v EÚ nie je dopyt po tradičnej kvalifikácii, ale po vysokokvalifikovanej pracovnej sile. Vyjadruje to skôr zmeny v náplni práce jednotlivých povolání, než zmeny v sektorovom rozdelení pracujúcich. V rokoch 1995 až 2000 predstavovali novovzniknuté pracovné miesta v rýchlo rastúcich sektoroch náročných na vedomosti viac než dve tretiny všetkých nových miest požadujúcich vysoko a stredne kvalifikovanú pracovnú silu a veľkú časť nových miest pre zamestnancov s nízkou kvalifikáciou ⁽⁷⁾. Počet pracovných síl vzrástol najmä v službách pre podniky a práve ony budú v budúcnosti zohrávať kľúčovú úlohu pri poskytovaní nových pracovných príležitostí a kompenzovať straty pracovných miest a racionalizáciu vo výrobných odvetviach ⁽⁸⁾.

2.7 Pre jednotlivca znamená rast produktivity väčšiu istotu pracovných miest a tiež to, že pracovníci majú lepšie možnosti na pracovný postup a môžu dosiahnuť vyšší zárobok. Tým sa zlepšuje kvalifikácia pracovníkov a zvyšuje ich šanca nájsť si zamestnanie v meniacom sa prostredí.

2.8 Pre spoločnosti je zvyšovanie produktivity nevyhnutné, je kľúčom k ich konkurencieschopnosti. Keďže svetové trhy do veľkej miery určujú ceny a produktivita sa nedá do nekonečna zvyšovať tradičným investovaním do strojov a vybavenia, treba použiť iné prostriedky. Pre podniky rast produktivity znamená,

⁽⁵⁾ Pozri vyššie.

⁽⁶⁾ ILO World Employment Report 2004-2005 (Správa MOP o zamestnanosti vo svete 2004 – 2005): <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/wer2004.htm>.

⁽⁷⁾ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Produktivita: kľúč ku konkurencieschopnosti európskych ekonomík a podnikov, KOM (2002) 262 v konečnom znení.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV z 13. septembra 2006 na tému Služby a európsky výrobný priemysel: Interakcie a dôsledky pre zamestnanosť, konkurencieschopnosť a produktivitu, spravodajca: pán Calleja (Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 26). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0026:0037:EN:PDF>.

že sa náklady zvyšujú pomalšie, zlepšuje sa konkurencieschopnosť cien a mzdová schopnosť, pracovné miesta sú istejšie (a preto príťažlivejšie), menia sa pracovné úlohy a organizácia práce, zákazníci s menej prostriedkami môžu získať viac, zlepšuje sa rentabilita, rast a prežitie na trhu sa stávajú možnými a investovanie a rozvoj činnosti má pevný základ.

2.9 Hospodársky rast v Európe závisel v minulosti od rastu dopytu po pracovnej sile, od množstva investícií do výrobných prostriedkov a zvyšovania vzdelávania. Dnes už tento model nefunguje tak ideálne, ako by mal. Ponuka práce sa už nezvyšuje, ale klesá. Podniky už nie sú také ochotné investovať do fyzického kapitálu. Z práce, ktorá si vyžadovala veľa pracovných síl, sa stala práca, ktorá si vyžaduje veľký kapitál, a ľudský kapitál je čoraz dôležitejší. Manuálna práca, na ktorú nebolo potrebné veľké vzdelanie, čoraz viac ustupuje do úzadia pred odbornou prácou (založenou na poznatkoch), ktorá si vyžaduje osobitnú odbornú prípravu. Investovanie len do základnej odbornej prípravy už neprináša taký veľký rast produktivity ako predtým.

2.10 Hospodársky rast v niektorých členských štátoch pomohli podporiť aj daňové opatrenia (napr. daňové úľavy pre podnikateľov a zníženie dane zo mzdy) a zvýšená súkromná spotreba (napr. politika v oblasti úrokových sadzieb, zdaňovanie). Možnosti využitia týchto rastových faktorov sú však obmedzené a treba ich posudzovať z hľadiska daňovej konkurencie, ako aj z hľadiska zachovania verejnej infraštruktúry.

2.11 K vyššie uvedeným faktorom je nevyhnutné pridať nové prvky, ktoré budú stimulovať hospodársky rast. K hmotným faktorom sa pripojili nehmotné faktory úspechu, najmä schopnosť vedenia motivovať zamestnancov a využiť ich schopnosti.

2.11.1 Po prvé, súčasná úroveň rastu produktivity podnikov sa musí zvýšiť. To si vyžaduje opatrenia zamerané na vytváranie prostredia, ktoré podporuje trvalo udržateľný rast a inováciu, a na zaistenie zdravej hospodárskej súťaže. To je jediný spôsob, ako sa dá zvýšiť celková veľkosť „hospodárskeho koláča“.

2.11.2 Po druhé, treba nájsť spôsob, ako aspoň zastaviť úbytok ponuky práce. Niektoré členské štáty prídu v priebehu najbližších desiatich rokov o zhruba 15 % pracovných síl. Mieru zamestnanosti treba udržať na vysokom stupni prostredníctvom efektívnejšej politiky zamestnanosti, pomocou imigrácie a integrácie spojenej s prácou, opatrení, ktoré by zladili pracovný a rodinný život, a opatrení v súvislosti s rovnosťou pohlaví, ako aj reformou dôchodkového systému. Pomocť zamestnancom zvládnuť povinnosti na pracovisku a udržať ich pracovnú motiváciu, to sú hlavné spôsoby ako presvedčiť ľudí, aby odložili odchod do dôchodku.

2.11.3 Po tretie, svet práce sa musí stať atraktívnejším. Veľký počet zamestnancov tvorí skupina 40- až 54-ročných, ktorá predstavuje pre hospodárstvo veľkú výzvu. Zároveň je nesmierne dôležité zamedziť tomu, aby mladí ľudia predčasne odchádzali zo vzdelávacieho systému, a primäť ich, aby sa zúčastňovali na pracovnom živote. Je nevyhnutné zlepšiť kvalitu práce a zabezpečiť dostatok kvalifikovaných pracovných síl, aby sa mohli ľahšie využiť výhody novej technológie, inovácie, výskumu a vývoja.

2.12 Európska rada dôsledne zdôrazňuje potrebu investícií s cieľom zlepšiť kvalitu práce, okrem iného pomocou ukazovateľov kvality⁽⁹⁾. Počas fínskeho predsedníctva EÚ sa začala viesť diskusia o význame produktivity pre Lisabonskú stratégiu. Fínsko požiadalo Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby vypracoval stanovisko na tému Kvalita pracovného života, produktivita a zamestnanosť v kontexte globalizácie a demografických výziev⁽¹⁰⁾. Výbor prijal svoje stanovisko v septembri 2006.

2.13 Nemecké predsedníctvo pokračovalo v diskusii o kvalite pracovného života. Téma „dobrej práce“ je praktickým vyjadrením cieľa Lisabonskej stratégie vytvoriť viac a lepších pracovných miest⁽¹¹⁾. V záveroch neformálneho stretnutia ministrov práce a sociálnych vecí v januári 2007 v Berlíne Nemecko, Portugalsko a Slovinsko spoločne zdôraznili význam „dobrej práce“⁽¹²⁾. Európska rada vo svojich záveroch z 8. – 9. marca vyzdvihla význam „dobrej práce“ pre zvýšenie zamestnanosti v členských štátoch a posilnenie európskeho sociálneho modelu. Podľa vyjadrení Rady spočíva „dobrá práca“ na nasledujúcich zásadách: právo a účasť pracovníkov, rovnaké príležitosti, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci a organizácia práce ústretová voči rodine⁽¹³⁾.

2.14 Programy na európskej úrovni rôznym spôsobom zohľadňujú rozvoj pracovného života a možnosť pracovísk zvládnuť problémy spojené so zmenami. Nanešťastie namiesto centrálného východiskového bodu, ktorý by usmernil konanie,

⁽⁹⁾ Na zasadnutí Európskej rady v Lisabone 23. a 24. marca 2000 bol určený celkový cieľ dosiahnuť úplnú zamestnanosť tým, že sa vytvorí nielen viac pracovných miest, ale aj lepšie pracovné miesta.

V záveroch zasadnutia Rady v Nice (2000) bola vyslovená požiadavka klásť dôraz na presadzovanie kvality vo všetkých oblastiach sociálnej politiky.

Zasadnutie Rady v Štokholme (2001) upozornilo na to, že dosiahnutie úplnej zamestnanosti znamená nielen to, že sa treba zamerať na viac pracovných miest, ale aj na lepšie pracovné miesta, a bola vyslovená požiadavka, aby sa kvalita práce stala všeobecným cieľom usmernení pre zamestnanosť na rok 2002 a aby sa na tento účel určili primerané kvantitatívne ukazovatele.

Na zasadnutí Európskej rady v Laekene (2001) bolo vyslovené konštatovanie, že kvalita práce je viacozmerný pojem a že ukazovatele, ktoré odporučil výbor pre zamestnanosť, vychádzajúce z desiatich oblastí, ako sa podrobne uvádza v oznámení Komisie, by mali byť začlenené do Európskej stratégie zamestnanosti na rok 2002. Pozri Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšovanie kvality práce: analýza doterajšieho pokroku, KOM(2003) 728 v konečnom znení.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko z 13. septembra 2006 na tému: Kvalita pracovného života, produktivita a zamestnanosť v kontexte globalizácie a demografických výziev, spravodajkyňa: pani Engelen-Kefer (Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 157).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0157:0162:EN:PDF>.

⁽¹¹⁾ Politické priority Spolkového ministerstva práce a sociálnych vecí počas nemeckého predsedníctva Rady EÚ v prvom polroku 2007. http://www.london.diplo.de/Vertretung/london/en/03/News_and_features/EU_Presidency/Political_priorities_FULL_Download-Datei.property=Daten.pdf.

⁽¹²⁾ Závery predsedu napísané v spolupráci s dvoma budúcimi predsedníctvami – portugalským a slovinským. http://www.eu2007.de/en/News/Press_Releases/January/0119BMAS1.html.

⁽¹³⁾ Zasadnutie Európskej rady v Bruseli 8. – 9. marca 2007 – Závery predsedu. Rada Európskej únie 7224/07. http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=93140.pdf.

zvyčajne ponúkajú len oddelené návrhy. Okrem toho je koordinácia programov slabá, takže dosiahnutý pokrok alebo naopak absenciu pokroku v oblasti trvalo udržateľnej produktivity nie je možné zistiť.

2.15 Kľúčovou otázkou je tu otázka, ako sa dá rast produktivity podnikov posilniť tak, aby to podporilo individuálne a kolektívne schopnosti zamestnancov, a súčasne im pomohlo zachovať si schopnosť pracovať a motiváciu v meniacich sa podmienkach.

3. Trvalo udržateľný rast produktivity ako faktor úspechu

3.1 Pri analýze produktivity a zamestnanosti je dôležité rozlišovať medzi krátkodobými a dlhodobými dôsledkami. V krátkodobom horizonte môže byť vzťah medzi rastom produktivity a zamestnanosťou negatívny. Zdá sa, že vďaka štrukturálnym zmenám v priemysle sa zvýšil priemerný rast produktivity práce, ale klesla miera zamestnanosti⁽¹⁴⁾. Za týchto okolností je potrebná väčšia pomoc zo strany politiky zamestnanosti, pretože odborná kvalifikácia niektorých pracovníkov je zastaraná a preto prichádzajú o zamestnanie. Je nevyhnutné zaviesť nové spôsoby ochrany zamestnancov pred prepúšťaním a nezamestnanosťou, aby sa kvalifikácia a vedomosti čo najväčšieho počtu pracovníkov mohli pružne využiť. EHSV vo svojom stanovisku týkajúcom sa usmernení pre politiku zamestnanosti navrhuje niekoľko odporúčaní na zvýšenie efektívnosti opatrení⁽¹⁵⁾.

3.2 V dlhodobom horizonte je možné zvýšiť mieru zamestnanosti prostredníctvom rastu produktivity práce. Najmä spoločné účinky technológie a istých aspektov kvality práce umožňujú rast produktivity, ktorého výsledkom je zvýšenie počtu pracovných miest a miery zamestnanosti. Nedochádza však k tomu automaticky, závisí to skôr od schopnosti priemyslu zvyšovať pracovnú intenzitu rastu a podporovať dlhodobý rast produktivity, ktorý súvisí s kvalitou práce a tiež so spokojnosťou v zamestnaní⁽¹⁶⁾.

3.3 Existuje veľa spôsobov, ako môžu podniky sledovať rast produktivity. Najmä niektoré kótované spoločnosti hodnotia konkurencieschopnosť v krátkodobom horizonte na základe štvrtročných príjmov a výdavkov. Snaha o „rýchly zisk“ sa na pracovisku prejavuje tak, že sa neinvestuje do výroby a nevenuje sa pozornosť kvalifikácii personálu ani jeho schopnosti pracovať. V niektorých prípadoch podniky nemajú na takéto opatrenia

financie. Okrem toho sa mzda zamestnancov a podmienky ich zamestnávania často stanovujú podľa minimálnych požiadaviek, čo má v dlhodobom horizonte vážne sociálne následky. Takýto prístup predstavuje nebezpečenstvo pre globálnu konkurencieschopnosť Európy. Európa nemôže poraziť svojich konkurentov málo produktívnou prácou v spojení so zlými pracovnými podmienkami a nízkou mzdou.

3.4 Efektívnosť výroby sa doposiaľ zlepšovala modernizáciou výrobných podmienok a rozvojom výrobných organizácií s cieľom lepšie vyhovieť dopytu. Investovalo sa do strojového parku a do vybavenia. Výsledkom bolo celkovo zvýšenie úrovne produktivity. Je možné pomalicky zvyšovať produktivitu pomocou racionalizácie a racionalizačných techník a uplatňovaním inteligentnejších výrobných metód pri vývoji výrobkov a služieb. To však nestačí, ak spolupráca na pracovisku nefunguje účinne, ak zamestnanci nemajú motiváciu pracovať alebo ak sa v pracovnom prostredí vyskytujú nedostatky, ktoré zhoršujú pracovný výkon.

3.5 Udržať hospodársky rast si vyžaduje hlbšie, štrukturálne reformy. Produktivitu je možné rýchlo zvýšiť prostredníctvom ráznej strategickej zmeny, keď podnik úplne zmení svoj spôsob fungovania a tým sa vydá po novej ceste rastu. V tomto prípade pracovné miesta, ktoré si vyžadovali niekdajšiu kvalifikáciu, neodvratne miznú, zároveň však vznikajú nové miesta, ktoré sú často kvalitatívne lepšie. Podniky, ktoré uskutočnia takúto zmenu, vytvárajú potom nové výrobky a nové hodnotové reťazce. Rozhodujúcimi faktormi v tomto procese sú rýchlosť, schopnosť inovácie, schopnosť podniku zmeniť sa a zapojiť zamestnancov do tohto procesu. Výbor a jeho poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) sa aktívne zapájajú do analýzy štrukturálnych zmien, procesu inovácie a využívania technológií⁽¹⁷⁾. Výbor zdôraznil význam internej funkčnej flexibility pri presadzovaní procesu inovácie⁽¹⁸⁾.

3.6 Je zaujímavé skúmať produktivitu ako jeden z aspektov výkonnosti podniku. Výkonnosť možno rozdeliť na internú a externú. Externá výkonnosť vyjadruje schopnosť podniku optimálne fungovať v okolitom prostredí. Produktivita je však väčšinou chápaná ako vnútorná charakteristika podniku, ktorá sa dokonca spája s konkrétnou individuálnou, strojovou alebo výrobnou jednotkou⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko EHSV z 25. septembra 2003 na tému Priemyselné zmeny: súčasná situácia a perspektívy, spravodajca: pán Van Iersel, pomocný spravodajca: pán Varea Nieto (Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 105).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:010:0105:0113:EN:PDF>.

Stanovisko EHSV z 29. septembra 2005 na tému Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien, spravodajca: pán Zöhrer (Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 90).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:024:0090:0094:EN:PDF>.

Stanovisko EHSV zo 14. decembra 2005 na tému Oznámenie Komisie Reštrukturalizácia a zamestnanosť – Predvídať a sledovať reštrukturalizáciu s cieľom rozvíjať zamestnanosť – je úlohou Európskej únie, spravodajca: pán Zöhrer, pomocný spravodajca: pán Soury-Lavergne (Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 58).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:065:0058:0062:EN:PDF>.

Stanovisko EHSV zo 14. septembra 2006 na tému Trvalo udržateľný rozvoj ako hnacia sila priemyselných zmien, spravodajca: pán Siecker, pomocný spravodajca: pán Činčera (Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 1).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0001:0011:EN:PDF>.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV z 11. júla 2007, Flexibilita – rozmer vnútornej flexibility – kolektívne vyjednávanie a úloha sociálneho dialógu ako nástroje na reguláciu a reformu trhu práce, spravodajca: pán Janson. http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=/esppub1/esp_public/ces/soc/soc272/fi/ces999-2007_ac_sk.doc.

⁽¹⁹⁾ Rantanen, Hannu. Tuottavuus suorituskyvyn analysoinnin kentässä. Lappeenranta University of Technology, Lahti Unit 2005.

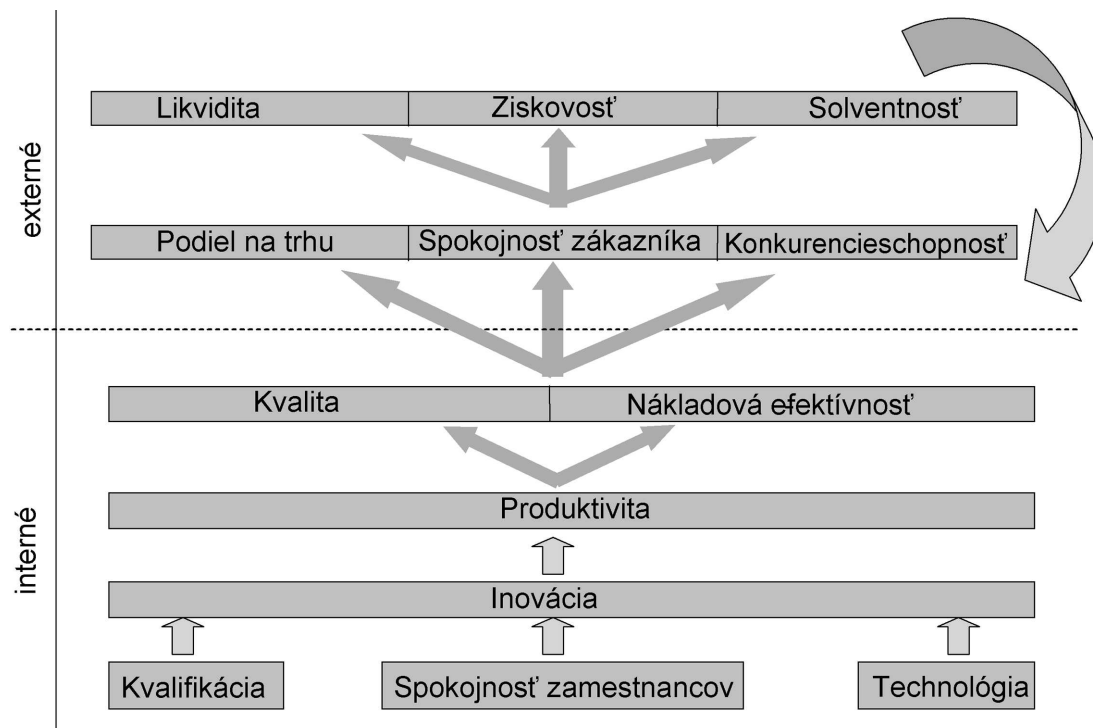
⁽¹⁴⁾ Správa pracovnej skupiny Výboru pre zamestnanosť na tému Podpora zvyšovania produktivity a vytvárania väčšieho počtu lepších pracovných príležitostí aj pre ľudí, ktorí sú na okraji trhu práce, EMCO/18/171006/EN-final, 2006.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV z 25. apríla 2007 na tému Návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov, spravodajkyňa pani O'Neill (Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 47). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:168:0047:0049:SK:PDF>.

⁽¹⁶⁾ Pozri vyššie.

3.7 Vnútrojnými aspektmi výkonnosti podniku sú inovácia a produktivita, a ich nevyhnutným predpokladom je kvalifikácia a know-how, spokojnosť zamestnancov, pozitívny postoj k zmenám a technológia. Od nich závisí kvalita a efektívnosť nákladov. Externými aspektmi sú konkurencieschopnosť, spokojnosť zákazníka a podiel na trhu, od ktorých závisí likvidita, ziskovosť a solventnosť (pozri obr. 1).

Obrázok 1: Aspekty výkonnosti podniku a ich vzájomné prepojenie

3.8 Rôzne aspekty výkonnosti sa navzájom špirálovite ovplyvňujú. Napríklad rast produktivity vedie k znižovaniu jednotkových nákladov, v dôsledku čoho sa zlepšuje konkurencieschopnosť podniku. To znamená, že podnik je na trhu úspešný a zvýši sa jeho ziskovosť. Z toho vyplýva, že podnik bohatne a nahromadené bohatstvo môže potom minúť na odbornú prípravu, výrobné prostriedky, nástroje na podporu riadenia, t. j. na zlepšenie nevyhnutných predpokladov pre produktivitu. Hovorí sa tomu stúpajúca špirála produktivity. Podobne sa dá opísať proces, ktorý vedie ku klesajúcej špirále produktivity.

3.9 Trvalo udržateľná produktivita je teda širší pojem, než len o meranie produktivity alebo analyzovanie produktivity práce. Na úrovni podniku je produktivita ukazovateľom toho, ako úspešne dokáže podnik spojiť rôzne výrobné faktory, zlepšiť svoju efektívnosť a stať sa konkurencieschopným na trhu. Trvalo udržateľná produktivita zahŕňa nielen fyzické pracovné prostredie, ale aj psychosociálne pracovné prostredie, v ktorom pramení účinnosť, kreativita a inovačná schopnosť⁽²⁰⁾.

3.10 Inovačná schopnosť podniku a jeho zamestnancov sa prejavuje v schopnosti vyvíjať a obnovovať výrobky a služby,

ktoré budú pre zákazníkov prínosom. Inovačná schopnosť je aj schopnosť podniku spoločne so zamestnancami a partnermi neustále zlepšovať proces prevádzky, výroby a distribúcie. Takto sa inovácia môže stať nástrojom, súčasťou vybavenia, strojom, spojením všetkých týchto prvkov, servisným modelom, môže ponúknuť nový spôsob, ako uskutočňovať staré úlohy, alebo iné riešenie problémov. Schopnosť podniku zmeniť sa je kľúčovým prvkom produktivity.

3.11 Na základe inovačnej schopnosti možno organizácie rozdeliť do rôznych kategórií podľa stupňa rozvoja. Organizácie môžu cielavedome rozvíjať svoje inovačné schopnosti a vďaka získaným poznatkom dosiahnuť vyššiu úroveň. Čím progresívnejšie metódy používa organizácia pri svojej inovačnej činnosti, tým lepšia je jej schopnosť uplatňovať inovácie v praxi⁽²¹⁾.

⁽²¹⁾ Bessant, John (2003): High-Involvement Innovation. Inovačná schopnosť má 8 rozmerov:

- pochopenie v rámci organizácie strategického významu inovačnej činnosti, do ktorej sa zapájajú zamestnanci a ktorá sa rozvíja postupne (*understanding*),
- organizácia má svoje postupy, ako umožniť zamestnancom, aby sa podieľali na inovačnej činnosti organizácie (*getting the habit*),
- inovačná činnosť organizácie sa zameriava na jej strategické ciele (*focusing*),
- vedenie organizácie poskytuje inovačnej aktivite organizácie primerané usmernenia a podporu (*leading*),
- štruktúry, metódy a postupy organizácie sú navrhnuté tak, aby bol medzi nimi, inovačnou činnosťou a hodnotami, ktorými sa táto riadi, čo najlepší vzťah vzájomnej podpory (*aligning*),
- pri riešení problémov jednotlivé oddelenia navzájom spolupracujú v rámci organizácie aj mimo nej (*shared problem-solving*),
- zlepšená účinnosť, ktorú organizácia nadobudla vďaka inováciám, sa neustále monitoruje, hodnotí a rozvíja (*continuous improvement of the system*),
- organizácia sa dokáže ustavične a efektívne učiť zo svojich skúseností (*the learning organisation*).

⁽²⁰⁾ Profesor Mika Hannula, Tampere University of Technology, prednáška z 29. januára 2004.

3.12 Zvyšovať trvalo udržateľnú produktivitu znamená, že sa organizácie a podniky pripravujú na možné budúce riziká, predvídajú zmeny a rýchlo a pružne sa im prispôbujú. V týchto podnikoch si musí každý neustále rozvíjať kvalifikáciu a know-how, o blaho zamestnancov je postarané a zamestnanci sa aktívne podieľajú na rozhodovaní, obzvlášť na rozhodnutiach, ktoré sa týkajú ich práce. Pracovníci sú ochotní a povinní osobne prispieť a ich schopnosti musia pomáhať podniku dosahovať úspechy. Riadenie spočíva na vzájomnom uznaní a spolupráci, a nie na nadradenosti zamestnávateľov nad zamestnancami. Riadiaci pracovníci dokážu pracovať v partnerskom vzťahu so zákazníkmi, s obchodnou sieťou v danom sektore a výskumnými strediskami.

3.13 V budúcnosti sa kľúčovou otázkou z hľadiska rastu produktivity a zvyšovania rastu produktivity stane schopnosť pracovísk vymýšľať a rozvíjať technologické inovácie a tiež obchodné, organizačné a iné sociálne inovácie v oblasti pracovného života, ktoré ich doplnia. Takto dosiahnutý rast produktivity je trvalo udržateľný. Ovplyvňuje hospodársky rast dvoma spôsobmi: zlepšením dlhodobej produktivity pracovísk resp. podnikov a posilnením ponuky práce, nakoľko zamestnanci majú viac možností a väčšiu chuť pracovať dlhšie.

4. Trvalo udržateľná produktivita na pracovisku

4.1 Štúdia Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci⁽²²⁾ sa podrobnejšie zaoberá vzťahom medzi kvalitou pracovného prostredia a produktivitou. Štúdia predovšetkým ukázala, že v dnešných podmienkach zvýšenej konkurencie sa úspech podniku nedá viac vyjadriť len pomocou obchodných ukazovateľov.

4.2 Podľa tejto štúdie nadobúdajú čoraz väčší význam faktory ako spokojnosť zákazníka, optimalizované vzťahy v podniku, inovačná schopnosť a pružné organizačné štruktúry. Výsledky prieskumu ukazujú, že dobré pracovné podmienky a obchodná výkonnosť podniku sú úzko späté. Kvalita pracovného prostredia má veľký vplyv na produktivitu a na ziskovosť.

4.3 Rast produktivity v Európe v posledných rokoch sa vôbec nedá opísať ako jednoznačne trvalo udržateľný z hľadiska kvality. Podniky majú stále príliš málo poznatkov o zlepšovaní kvality pracovného prostredia a o pozitívnych účinkoch, ktoré to môže priniesť, a nie sú na to prakticky pripravené. Podľa prieskumu Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok neboli celkovo v kvalite práce zaznamenané žiadne podstatné zmeny, ani pozitívne, ani negatívne⁽²³⁾. Rozbory a porovnania pracovných podmienok v členských štátoch ukazujú, že spokojnosť so zamestnaním sa

spája s bezpečnosťou pri práci, s dobrou pracovnou atmosférou a dobrými možnosťami na vzdelávanie a osobný rast. Práca ako taká sa mení rýchlejšie ako sa očakávalo, stáva sa náročnejšou na vedomosti, opiera sa viac o technológiu a viac sa sústreďuje na zákazníka.

4.4 Prieskum ďalej ukázal, že v úsilí o zladenie pracovného a rodinného života sa dosiahol len veľmi malý pokrok. Opatrenia súvisiace s pružným pracovným časom zamerané na potreby jedinca sú zriedkavým javom. Hoci ochrana zdravia pri práci sa v Európe zlepšila, 35 % pracujúcich si stále myslí, že ich zdravie a bezpečnosť sú pri práci, ktorú vykonávajú, ohrozené. Intenzita práce sa zvyšuje, čoraz viac ľudí pracuje vo vysokom pracovnom tempe, pod tlakom krátkych termínov. Na vykonanie práce je síce potrebná samostatnosť, úroveň samostatnosti sa však nezvyšuje. Väčšina pracujúcich považuje svoju prácu za zaujímavú a má pocit, že im ponúka nové výzvy. Prístup k vzdelávaniu v práci sa nezlepšil, ťažko sa k nemu dostanú najmä starší a menej kvalifikovaní pracovníci. Jednou z najvýznamnejších zmien na pracovisku je čoraz častejšie využívanie informačných technológií⁽²⁴⁾.

4.5 V budúcnosti by nedostatok kvalifikovaných pracovníkov mohol obmedziť rast produktivity. Mali by sme však mať na zreteli, že zamestnania budúcnosti a kvalifikácia, ktorú budú vyžadovať, budú iné ako dnes. Okrem toho nový spôsob organizácie práce a efektívnejšie používanie technológie povedú k zníženiu potreby pracovných síl. Veľa podnikov vytvára siete na európskom území a pohyb pracujúcich medzi členskými štátmi sa zvyšuje. Z tohto dôvodu výbor odporúča, aby si členské štáty uvedomili, že napriek rozdielom vo vzdelávacích systémoch vytvárajú európsky „priestor odbornej prípravy“, a aby uznali, že rozvoj pracovného života má európsky rozmer⁽²⁵⁾.

4.6 Preto je potrebné podrobnejšie preskúmať, aká kvalifikácia a aké vedomosti sa budú požadovať v budúcnosti pre zamestnania v súkromnom ako aj vo verejnom sektore, a tiež, ako by sa dala kvalita pracovného života a aspekty produktivity začleniť do vzdelávania a odbornej prípravy. Stupne vzdelávania a štruktúra kvalifikácie, obsah životopisu, vyučovacie metódy a ciele celoživotného vzdelávania by sa mali naplánovať a uskutočňovať na tomto základe. Je dôležité zaručiť, že účasť na vzdelávaní a odbornej príprave bude z finančného hľadiska možná. Sociálni partneri budú mať pri rokovaniach o týchto otázkach a o realizačných opatreniach rozhodujúcu úlohu. Európski sociálni partneri zhodnotili hlavné črty celoživotného vzdelávania a prax v jednotlivých štátoch a vytvorili tak dobrý základ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ European Agency for Safety and Health at Work: Quality of the Working Environment and Productivity – Working Paper (2004). http://osha.eu.int/publications/reports/211/quality_productivity_en.pdf.

⁽²³⁾ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions: Fourth European Working Conditions Survey (2005). <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0698.htm>.

⁽²⁴⁾ Pozri vyššie.

⁽²⁵⁾ Stanovisko EHSY z 28. októbra 2004 na tému Odborná príprava a produktivita (Ú. v. EÚ C 120, 20.5.2005, s. 64). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:120:0001:0011:EN:PDF>.

⁽²⁶⁾ Záverečná správa o uplatňovaní Akčného plánu Komisie pre zručnosti a mobilitu 2006/ETUC, UNICE, CEEP.

4.7 Nedostatky v kvalifikácii sa často vyskytujú v oblastiach, kde sa kvalifikácia nedá zhodnotiť. K základnej kvalifikácii priradnú na pracoviskách zjavne kľúčové schopnosti, ako napríklad schopnosť interakcie, sebariadenie, schopnosť učiť sa a získať nové poznatky, schopnosť nájsť podstatu v komplexnom toku informácií a schopnosti nevyhnutné pre prácu na multikulturálnych pracoviskách a v multikulturálnych sieťach. V tomto type prostredia predstavujú mimoriadnu výzvu mladí ľudia, ktorí odchádzajú zo škôl predčasne alebo s nedostatočnými vedomosťami.

4.8 Nedostatok kvalifikácie v riadení sa vyskytuje najmä v oblastiach, ktoré si vyžadujú strategické obchodné schopnosti, a v riadení inovácie. Riadenie ľudských zdrojov by sa malo považovať za strategický aspekt riadenia. Tieto schopnosti by mohli pôsobiť ako nový stimul hospodárskeho rastu.

5. Presadzovanie trvalo udržateľnej produktivity

5.1 Politické a praktické opatrenia

5.1.1 MSP a veľké podniky so sieťou subdodávateľov sú schopné úspešne využiť potenciál, ktorý ponúka rast trvalo udržateľnej produktivity. Úžitok z toho majú aj poskytovatelia služieb vo verejnom záujme a v treťom sektore, ktorí si potrebujú a chcú zlepšiť svoju produktivitu trvalo udržateľným a kvalitatívnym spôsobom a zabezpečiť, že budú mať aj naďalej k dispozícii kvalitnú a profesionálnu pracovnú silu.

5.1.2 Trvalo udržateľný rast možno presadzovať politickými opatreniami zameranými na spoločnosť ako celok, na podniky a verejné organizácie, na pracoviská a jednotlivcov. Sociálne zmeny spojené napr. so vzdelávaním, s priemyselnými vzťahmi, s opatreniami na zosúladienie pracovného a rodinného života, s ochranou zdravia a bezpečnosťou pri práci, so zdravotnou starostlivosťou o zamestnancov, s odborným vzdelaním, s profesionálnou reintegráciou, s dôchodkom, alebo s možnosťou odísť do dôchodku sú rôznorodé a preto majú v dlhodobom horizonte veľký význam. Právne predpisy by mali podporovať dobré projekty. Zlepšenia, ktoré prispievajú k pracovnej pohode jednotlivca, síce účinkujú rýchlo, ale samy o sebe nie sú dostatočné a ich celkový dosah na pracovisku môže byť veľmi malý.

5.1.3 Rast trvalo udržateľnej produktivity možno najlepšie podporiť povzbudzovaním podnikov a pracovísk, aby používali metódy a postupy, ktorými budú podporovať a rozvíjať individuálnu vynaliezavosť zamestnancov, možnosti pracoviska a inovačné schopnosti. V tejto súvislosti majú sociálni partneri osobitnú úlohu.

5.1.3.1 Na európskej úrovni sa sociálni partneri dohodli, že v rámci svojho nového pracovného programu na roky 2006 – 2008 uskutočnia spoločnú analýzu hlavných výziev, ktorým musí čeliť európsky trh práce (vrátane takých otázok ako je podpora celoživotného vzdelávania, konkurencieschopnosti a inovácie) ⁽²⁷⁾. Pokiaľ o opatrenia na národnej úrovni, napríklad hlavné organizácie sociálnych partnerov vo Fínsku usporiadali začiatkom roka 2007 okrúhly stôl na tému produktivity zameraný na podporu produktivity, kvality pracovného života

a spoluprácu v oblasti produktivity. Účastníkmi okrúhleho stola sú zástupcovia najvyšších výkonných orgánov zo všetkých hlavných organizácií združujúcich zamestnávateľov a zamestnancov. V niektorých členských štátoch sa sociálni partneri aktívne zapájajú do štátnych programov rozvoja podnikov. Prípadové štúdie sa robia vo všetkých členských štátoch ⁽²⁸⁾.

5.1.4 V niektorých prípadoch vyvolávajú legislatívne zmeny spojené s ochranou životného prostredia potrebu inovácie. Napríklad zákaz azbestu vyvolal potrebu vyvinúť náhradné technológie, sprísnenie predpisov na ochranu pred hlukom urýchlilo vývoj technických zariadení s nízkou hlučnosťou, potreby v oblasti energetických technológií viedli k zavedeniu nových zariadení a požiadavka izolácie budov k vývoju nových materiálov. Týmto spôsobom právne predpisy podporili úsilie priemyslu a povzbudili inováciu.

5.1.5 Členské štáty prijali rôzne ekonomické nástroje na zlepšenie kvality pracovných podmienok alebo na podporu investovania podniku do inovačných modelov organizácie práce. Medzi používané nástroje patrí štátna pomoc a dotácie a iné spôsoby financovania (lacné bankové úvery). Príkladom môže byť írška Národná stratégia pre pracoviská, Iniciatíva za novú kvalitu práce (INQA) v Nemecku a Program rozvoja pracovísk vo Fínsku, v ktorých má ústrednú úlohu štátna iniciatíva a verejné financovanie ⁽²⁹⁾. Veľkou výhodou takýchto programov je to, že vývojová práca sa uskutočňuje na pracoviskách. Rozhodujúcim bodom je záväznosť týchto programov na politickej úrovni a motivovanie pracujúcich, aby sa zúčastňovali na vytváraní projektov.

5.2 Európsky index kvality práce

5.2.1 Aby bola Európa schopná reagovať na výzvy globalizácie a úspešne zavŕšiť ciele Lisabonskej stratégie, je dôležité monitorovať zlepšovanie kvality práce v členských štátoch a na európskej úrovni a jej spojitost s rastom produktivity. Preto EHSV navrhol, aby sa vytvoril európsky index na meranie kvality práce, ktorý je na tento účel potrebný. Index by vychádzal z rôznych kritérií „dobrej práce“ určených na základe relevantných štúdií a bol by pravidelne doplňaný a uverejňovaný ⁽³⁰⁾. Takýto index by pomohol zostaviť zoznam hlavných zmien a dosiahnutého pokroku a ich dôsledky na produktivitu a súčasne by bol základom pre nové podnety na zlepšenie kvality pracovného života. V súčasnosti sa kvalita práce a produktivita analyzujú rôznymi spôsobmi a každá organizácia si vytvára svoje vlastné ukazovatele. Nový európsky index by mohol prevziať niektoré prvky týchto ukazovateľov.

⁽²⁷⁾ Work programme of the European Social Partners 2006-2008 (Pracovný program európskych sociálnych partnerov na roky 2006 – 2008).
http://www.etuc.org/IMG/pdf/Depliant_EN_HD2006-2008.pdf.

⁽²⁸⁾ Napríklad na diskusnom fóre, ktoré usporiadala študijná skupina 10. mája 2007, pán Santo Portera, finančný riaditeľ maltskej spoločnosti STMicroelectronics vysvetlil, ako jeho spoločnosť úspešne reaguje na výzvy globalizácie tým, že vo svojej činnosti kladie dôraz na vysoké etické normy, zabezpečuje a zlepšuje kvalifikáciu svojich zamestnancov, pracovnú pohodu a dobrú organizáciu práce a podporuje inováciu.

⁽²⁹⁾ Írsko: www.workplacestrategy.ie, Cathal O'Reagan na diskusnom fóre, ktoré sa uskutočnilo 10. mája 2007.
<http://inqa.de>, Kai Schäfer, zástupca nemeckej vlády a nemeckého predsedníctva na fóre, ktoré sa uskutočnilo 10. mája 2007.
http://www.mol.fi/mol/en/01_ministry/05_tykes/index.jsp.

⁽³⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 10.

5.2.1.1 V súlade s rozhodnutím Rady bolo v roku 2003 uskutočnené hodnotenie pokroku, ktorý dosiahli členské štáty, pričom sa použil rad ukazovateľov spočívajúcich na 10 rozmeroch kvality práce. Hoci sa už istý pokrok dosiahol, ukázalo sa, že ešte je čo zlepšovať. Najmä tendencia rastu produktivity priniesla sklamanie. Dospelo sa k záveru, že je potrebný rozhodnejší politický zásah, najmä v súvislosti s povzbudzovaním podnikov, aby investovali do vzdelávania, a s podporovaním pracovnej schopnosti starnúcej pracovnej sily ⁽³¹⁾.

5.2.1.2 Podľa Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok (Dublinská nadácia) je pre inováčné podniky a pracoviská charakteristická túžba po vzdelaní a zmysel pre samostatnosť pri práci, tímová práca, možnosť rotácie pracovných úloh a široká kvalifikácia zamestnancov. Takže rozhodujúce je zvyšovať kvalifikáciu zamestnancov a umožniť im, aby sa aktívne zapojili do rozvoja výrobného procesu. Okrem toho, na jar roku 2007 začala nadácia rozsiahly nový prieskum zameraný na vzťahy medzi inováciou, produktivitou a zamestnanosťou, ktorý by mal trvať tri roky. V prvom štádiu pôjde o zmapovanie existujúcich prieskumov na túto tému s cieľom pripraviť doplnenie prieskumu európskych podnikov, ktorý uskutoční nadácia v roku 2008, o rozmer produktivity a výkonnosti. Nadácia sa tiež aktívne zapojila do vytvárania nového indexu kvality práce ⁽³²⁾.

5.2.1.3 Štúdie Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci zamerané na význam kvality práce pre produktivitu jasne ukazujú, že kvalita pracovného prostredia,

produktivita a výkonnosťou sú úzko späté. Agentúra dospela k záveru, že ak sa riziká spojené s bezpečnosťou a zdravím pri práci podrobne nepreskúmajú na pracoviskách, alebo ak sa nič v tomto smere neurobí, nie je možné dosiahnuť ciele produktivity ⁽³³⁾. Tohtoročná európska kampaň na zvýšenie povedomia sa zameriava na prevenciu muskuloskeletálnych ochorení. Zároveň má poukázať aj na príklady osvedčených postupov pre začlenenie ľudí s týmito ochoreniami. Súčasne prebiehajú prípravy na Európsky týždeň 2008, ktorý je venovaný vyhodnoteniu rizík vzťahujúcich sa na pracovisko.

5.2.1.4 Program zameraný na rozvoj pracovísk, ktorý spustilo nemecké predsedníctvo zahŕňa výskumný projekt, ktorého cieľom je presnejšie definovať, čo sa chápe pod pojmom „dobrej práce“. Súčasťou programu je aj index na posudzovanie kvality pracovných miest, ktorý vytvoril Nemecký odborový zväz (DGB) Tento index sa zakladá na hodnoteniach zamestnancov, ktorí posudzujú svoju prácu na základe 15 kritérií. Cieľom je vypočítať ročný index a prvé výsledky budú známe na jeseň 2007 ⁽³⁴⁾.

5.2.2 Vypracovanie európskeho indexu kvality práce si vyžaduje vytvoriť široké fórum. Európsky hospodársky a sociálny výbor má rozsiahle odborné znalosti týkajúce sa problémov meniaceho sa pracoviska a riešenia týchto problémov, čo by mohlo byť pre takéto fórum dobrým základom. Týmito otázkami by sa tiež mohlo zaoberať Stredisko pre monitorovanie trhu práce, pokiaľ to jeho pracovný program umožní.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predsedá

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³¹⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšovanie kvality práce: analýza doterajšieho pokroku, KOM(2003) 728 v konečnom znení.

⁽³²⁾ www.eurofound.europa.eu; Radoslaw Owczarzak, EMCC, na diskusnom fóre, ktoré sa uskutočnilo 10. mája 2007.

⁽³³⁾ www.osha.europa.eu; Brenda O'Brien na diskusnom fóre, ktoré sa uskutočnilo 10. mája 2007.

⁽³⁴⁾ <http://inqa.de>; Kai Schäfer, zástupca nemeckej vlády a nemeckého predsedníctva na diskusnom fóre, ktoré sa uskutočnilo 10. mája 2007.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Harmonizácia ukazovateľov zdravotného postihnutia ako nástroj monitorovania európskych politík“

(2008/C 10/20)

Budúce portugalské predsedníctvo Rady EÚ požiadalo listom z 13. februára 2007 Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému „Harmonizácia ukazovateľov zdravotného postihnutia ako nástroj monitorovania európskych politík“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 17. júla 2007. Spravodajcom bol pán Joost.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 160 hlasmi za, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV je presvedčený, že schválenie plánu podobného plánu uplatňovania rovnosti žien a mužov, spolu s vypracovaním súboru ukazovateľov a kvantitatívnych cieľov, ktoré by mali členské štáty splniť vo viacerých dohodnutých prioritných oblastiach, by bolo správnou cestou smerom k dosiahnutiu pokroku v tom, aby sa rovnaké príležitosti stali pre zdravotne postihnutých skutočnosťou.

1.2 EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby sa zamerali na zhromažďovanie spoľahlivého a koherentného súboru ukazovateľov, ako aj kvantitatívnych cieľov v rámci každej určenej oblasti štatistiky či politického cieľa, pričom každý členský štát bude mať na ich dosiahnutie stanovenú lehotu. Predošlé štatistické pokusy spomenuté v tomto dokumente nemali podporu na európskej úrovni a nepredstavujú stály ukazovateľ, ktorý by mohol byť pravidelne meraný, napr. v rámci ukazovateľov sociálneho začlenenia. Táto podpora a systematické vyhodnocovanie sú nevyhnutné pre akúkoľvek koherentnú politiku.

1.3 EHSV vyzýva skupinu na vysokej úrovni pre zdravotné postihnutia, aby schválila zoznam priorít pre zber údajov opierajúci sa o hlavný súbor ukazovateľov, uvedený v zozname ISTAT⁽¹⁾, ktorý je potrebné aktualizovať.

1.4 Členské štáty by sa mali aj naďalej usilovať o získavanie údajov týkajúcich sa zdravotného postihnutia, a to na základe prieskumov, ktoré by sa mali vydávať pravidelne, napr. každé dva roky. Na medzinárodnej úrovni je potrebné spolu s washingtonskou skupinou pokračovať v práci na definícii zdravotného postihnutia.

1.5 V rámci európskeho prieskumu pracovných síl by sa mal pravidelnejšie hodnotiť dosiahnutý pokrok. Výbor pre sociálnu ochranu a výbor pre zamestnanosť by sa v budúcnosti mohli zaoberať súborom ukazovateľov, ktorý by sa na rozdiel od nezávislých jednorazových iniciatív skúmal systematicky.

1.6 Z tohto dôvodu EHSV žiada Európsku komisiu, aby do prieskumov Eurostatu začlenila koherentný modul pre zdravotné postihnutie obsahujúci uvedené prvky, spolu s vypracovaním pravidelných správ, ktoré by umožňovali náležité hodnotenie politík a určovanie priorít.

1.7 Organizácie združujúce a zastupujúce osoby so zdravotným postihnutím v členských štátoch by mali byť zapojené do prípravy stanovovania ukazovateľov, ktoré sú v príslušnom členskom štáte považované za prioritné. Schválenie harmonizovaných ukazovateľov a zber údajov umožní výmenu osvedčených postupov medzi členskými štátmi, keďže účinnosť uskutočnených iniciatív je merateľná.

2. Úvod

2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta žiadosť portugalského predsedníctva o vypracovanie stanoviska na tému „Harmonizácia ukazovateľov zdravotného postihnutia“. Zámerom portugalského predsedníctva je prispieť k tomu, aby Európska únia získala spoľahlivé a porovnateľné údaje na posúdenie sociálneho začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím.

2.2 Ľudia so zdravotným postihnutím tvoria 15 % z celkového počtu obyvateľov a ich počet sa so starnutím obyvateľstva zvyšuje. To znamená, že v rozšírenej Európe žije v súčasnosti viac než 50 miliónov zdravotne postihnutých⁽²⁾. Prieskum SILC (štatistika príjmov a životných podmienok) z roku 2005 pritom nezohľadňuje zdravotne postihnuté deti, starších ľudí a zdravotne postihnutých ľudí, ktorí žijú v ústavoch.

2.3 Ak sa pre ľudí so zdravotným postihnutím majú stať skutočnosťou sociálne práva (vrátane voľného pohybu osôb), ktoré uznávajú zmluva a Charta základných práv Európskej únie, je potrebné na základe spoločných kritérií zhodnotiť a porovnať politiky a situáciu vo všetkých členských štátoch. To je prvý krok k vypracovaniu a uplatňovaniu politík, ktoré by ľuďom so zdravotným postihnutím umožnili využívať rovnaké práva, aké majú ľudia bez zdravotného postihnutia.

(1) ISTAT – Národný štatistický úrad – Taliansko, projekt „Ukazovatele začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím do života v spoločnosti“, záverečná správa, jún 2001, vydal: Eurostat.

(2) Podľa prieskumu Eurostat: SILC (Statistics on Income and Living Conditions – štatistika príjmu a životných podmienok) z roku 2005.

2.4 Existuje viacero ukazovateľov pokroku, ktorý členské štáty dosiahli v oblasti začleňovania ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti, napr. prístupnosť zastavaného prostredia, účasť na trhu práce, prístup k vzdelaniu, kultúre, elektronickým technológiám a pod. V tejto súvislosti má rozhodujúci význam schopnosť zhodnotiť kroky, ktoré členské štáty podnikli v danej oblasti, ako aj ich dosah.

3. Nedostatočné zosúladenie súčasných právnych a politických nástrojov

3.1 V nedávno prijatom Dohovore OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím sú uvedené viaceré naliehavé požiadavky v súvislosti s podporou začlenenia problematiky zdravotného postihnutia do hlavných oblastí politiky. Členské štáty EÚ by si mali tieto zásady osvojiť a dohovor čo najskôr ratifikovať. Aby EÚ konala v súlade s cieľmi a zásadami dohovoru OSN, ktorý Európske spoločenstvo podpísalo, musí prijať náležité opatrenia. Všetky krajiny a EÚ by mali byť vyzvané aj na podpísanie dobrovoľného dodatkového protokolu, ktorý je súčasťou Dohovoru OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím.

3.2 Európsky akčný plán v prospech postihnutých⁽³⁾ si stanovil ambiciózne ciele, konkrétne: dosiahnuť plné uplatňovanie smernice o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní a zárobkovej činnosti (2000/78/ES), podporu začlenenia problematiky zdravotného postihnutia do príslušných politík Spoločenstva a zlepšenie prístupnosti pre všetkých. Pre splnenie týchto cieľov je potrebné merať výsledky pomocou ukazovateľov, ktoré zhodnotia výsledky dosiahnuté v jednotlivých členských štátoch vzhľadom na každú politickú prioritu a umožnia stanovenie merateľných cieľov.

3.3 Smernica 2000/78/ES prijatá v novembri 2000 zakazuje diskrimináciu zdravotne postihnutých ľudí v oblasti zamestnania a odbornej prípravy. Hodnotenie uplatňovania smernice jednotlivými členskými štátmi, ktoré presahuje hranicu transpozície právnych predpisov je však problematické, pretože neexistujú porovnateľné údaje, ktoré by umožňovali merať nárast zamestnávania zdravotne postihnutých osôb po implementácii právnych predpisov v každom členskom štáte.

3.4 Akčný plán Rady Európy o plnom zapojení ľudí so zdravotným postihnutím stanovuje niekoľko konkrétnych cieľov v mnohých oblastiach spoločenského a politického života, ktoré sa vzťahujú na všetkých 46 členských štátov a ich plnenie sa musí monitorovať. Bola zriadená pracovná skupina, ktorej úlohou je vypracovať ukazovatele na meranie dosiahnutého pokroku.

3.5 Lisabonská stratégia stanovila pre EÚ ambiciózne ciele, ku ktorým patrí aj zvýšenie miery zamestnanosti a väčšia sociálna súdržnosť. Tieto ciele nie je možné dosiahnuť bez konkrétnych opatrení zameraných na odstránenie prekážok, ktoré zdravotne postihnutým obmedzujú prístup k zamestnaniu a službám, a zabezpečenie ich plnohodnotného začlenenia do spoločnosti.

3.6 Vo všetkých oblastiach politiky, ktoré sa týkajú zdravotne postihnutých a môžu zlepšiť ich začlenenie do spoločnosti

⁽³⁾ Pozri: http://europa.eu.int/comm/employment_social/disability/index_en.html.

a uľahčiť im prístup k ich právam, sú potrebné ukazovatele na meranie dosiahnutého pokroku, na základe ktorých by bolo možné vytvoriť si ucelený obraz o výsledkoch jednotlivých opatrení prijatých na európskej úrovni. Zároveň je nutné prehodnotiť súčasné právne predpisy s cieľom ich úpravy či zlepšenia.

4. Potreba spoľahlivých a porovnateľných štatistík

4.1 Súčasný systém hodnotenia údajov

4.1.1 EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že v oblasti zdravotného postihnutia neexistujú ukazovatele, ba ani politické záväzky na úrovni EÚ zamerané na schválenie spoločných ukazovateľov na podporu a zhodnotenie príslušných politík.

4.1.2 EHSV konštatuje, že Eurostat uskutočnil niekoľko zaujímavých projektov a iniciatív zameraných na vypracovanie celoeurópskeho koordinovaného systému pre pravidelný zber údajov o aspektoch zdravotného postihnutia. Súčasťou modulu o zdraví v rámci panelového prieskumu domácností Európskeho spoločenstva (European Community Household Panel – ECHP) v rokoch 1994 až 1996 bol malý modul o zdravotnom postihnutí, ktorý vyšiel vo vreckovom vydaní. Európsky prieskum pracovných síl (European Labour Force Survey – LFS) z roku 2002 obsahoval modul o zamestnávaní zdravotne postihnutých osôb, ktorého cieľom bol koordinovaný a harmonizovaný prínos v rámci zasadnutia washingtonskej skupiny štatistického oddelenia OSN. Eurostat tiež začal Európsky projekt merania zdravotného postihnutia (European Disability Measurement – EDM).

V roku 2002 riaditelia európskej sociálnej štatistiky schválili rámec pre pravidelný zber harmonizovaných údajov prostredníctvom prieskumov a/alebo prieskumných modulov o zdraví pod názvom Európsky systém pre prieskum zdravia (European Health Survey System – EHSS). V rámci tohto systému členské štáty schválili koncom roka 2006 konečnú verziu dotazníka Európskeho prieskumu zdravia formou interview (European Health Interview Survey – EHIS), prvá vlna tohto prieskumu sa uskutočnila v rokoch 2007 až 2009. EHIS obsahuje otázky týkajúce sa viacerých aspektov zdravotného postihnutia. Zdravotné postihnutie je zaradené medzi premenné aj v štatistike príjmov a životných podmienok (SILC)⁽⁴⁾.

V ročnom pracovnom programe Eurostatu na rok 2007 sú zahrnuté činnosti v rámci Európskeho štatistického systému (ESS)⁽⁵⁾ zamerané na ďalší rozvoj štatistík Spoločenstva v oblasti zdravotného postihnutia a sociálneho začlenenia s cieľom poskytnúť relevantné a porovnateľné štatistické údaje potrebné na sledovanie situácie zdravotne postihnutých osôb v spolupráci s medzinárodnými organizáciami. Nový prieskumný modul o zdravotnom postihnutí a sociálnej integrácii financovaný zo zdrojov Eurostatu by mal byť do polovice roku 2008 pripravený na pilotnú realizáciu v členských štátoch.

Vo všetkých uvedených činnostiach a projektoch sa vychádza z Medzinárodnej klasifikácie funkčnosti, zdravotného postihnutia a zdravia (ICF), ktorú stanovila Svetová zdravotnícka organizácia.

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1913,47567825,1913_58814988&_dad=portal&_schema=PORTAL#B.

⁽⁵⁾ Európsky štatistický systém – pozri: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1153,47169267,1153_47183518&_dad=portal&_schema=PORTAL.

4.1.3 Na medzinárodnej úrovni sa Eurostat zasadzuje za vypracovanie globálnych meraní zdravotného postihnutia, ktoré by sa opierali o Medzinárodnú klasifikáciu funkčnosti, zdravotného postihnutia a zdravia (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF) Svetovej zdravotníckej organizácie v rámci washingtonskej skupiny, ktorá sa zaoberá štatistikami v oblasti zdravotného postihnutia ⁽⁶⁾ Rada Európy uverejnila metodologické pokyny na vypracovanie sociálnych ukazovateľov sociálnej súdržnosti ⁽⁷⁾.

4.1.4 Návrh nariadenia o štatistikách Spoločenstva týkajúcich sa verejného zdravia a zdravia a bezpečnosti pri práci poskytné rámec pre budúce aktivity v tejto oblasti. Nariadenie sa môže využiť na získavanie údajov o zdravotnom postihnutí, čím sa zmení situácia v tých členských štátoch, kde sa zber údajov neopiera o adekvátny právny základ.

4.2 Potreba ďalších európskych ukazovateľov

4.2.1 Článok 31 dohovoru OSN stanovuje, že krajiny musia zhromažďovať náležité informácie, vrátane štatistických a výskumných údajov, ktoré im umožnia vytvárať a zavádzať politiky, prostredníctvom ktorých dohovor nadobudne platnosť. EHSV vyzýva členské štáty EÚ, aby sa riadili touto zásadou.

4.2.2 EHSV víta uvedené iniciatívy, ľutuje však nedostatočné zosúladenie a skutočnosť, že v rámci týchto iniciatív neboli dohodnuté politické ukazovatele zamerané na analýzu situácie ľudí so zdravotným postihnutím, zisťovanie dosahu politik a právnych predpisov a zhodnotenie potrieb zdravotne postihnutých.

4.2.3 Je potrebné stanoviť ukazovatele na zisťovanie miery zamestnanosti, aby bolo možné lepšie pochopiť, ktorými otázkami sa treba zaoberať, a tiež vypracovať náležité politiky. Na jarnom zasadnutí Rady v roku 2006 bola opätovne zdôraznená potreba prijatia príslušných opatrení na zvýšenie miery zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím.

4.2.4 Bude potrebné uskutočniť hodnotenie dosahu európskej antidiskriminačnej smernice a právnych predpisov v jednotlivých členských štátoch, aby sa tak umožnilo kvalitatívnejšie navrhovanie budúcich politických a právnych krokov.

4.2.5 Je potrebné naďalej získavať údaje o diskriminácii v spojení s ukazovateľmi v iných oblastiach prístupu k tovaru a službám, zamestnaniu, sociálnemu začleneniu, atď., aby bolo možné vytvoriť si ucelený obraz o otázkach, ktoré sa týkajú ľudí so zdravotným postihnutím, a o vzájomnom pôsobení týchto otázok.

4.2.6 Pre lepšie pochopenie komplexných príčin, ktoré vedú k sociálnemu vylúčeniu zdravotne postihnutých osôb, je potrebné zhodnotiť ďalšiu oblasť, a to sociálne začlenenie. Je potrebné zistiť údaje napr. o príjmoch, ale tiež o zapojení do spoločenského života (zastúpenie, prístup do združení, k dobrovoľnej činnosti, politike, atď.) a prístupe k zdravotnej starostlivosti, vzdelaniu, kultúre, komunikačným prostriedkom a sociálnym službám.

4.2.7 Existujúce príklady osvedčených postupov, ako napr. európska parkovacia karta, by mali slúžiť ako vzor pri zavádzaní nových, podobných riešení, ku ktorým sa nemožno dopracovať bez súboru ukazovateľov slúžiacich na hodnotenie miery sociálneho začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím, a to prostredníctvom relevantných a porovnateľných údajov.

4.3 Problémy pri stanovovaní európskych ukazovateľov

4.3.1 Členské štáty poskytujú údaje slúžiace na hodnotenie miery začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím bez akejkoľvek dohody o spoločných ukazovateľoch na európskej úrovni okrem zberu údajov v rámci OMK ⁽⁸⁾ and ECHIM ⁽⁹⁾. Členským štátom je tiež potrebné vysvetliť, prečo je zhromažďovanie údajov o zdravotnom postihnutí také dôležité.

4.3.2 Štatistika príjmov a životných podmienok obsahuje odhad počtu ľudí so zdravotným postihnutím v EÚ, nie sú v nej však zahrnuté osoby žijúce v ústavoch, zdravotne postihnuté deti a starší ľudia, čo tento údaj do istej miery skresľuje.

4.3.3 Definícia zdravotného postihnutia je v každej krajine iná, mala by sa však rozšíriť tak, aby zahŕňala napr. ľudí s duševnými poruchami, ktorí v národných štatistikách často nie sú zohľadnení. Definícia okruhu osôb so zdravotným postihnutím by mala byť založená na článku 1 ods. 2 dohovoru OSN, aby tak bol vytvorený rozsiahly základ pre vymedzenie skupín, ktoré by mali spadať pod označenie „ľudia so zdravotným postihnutím“.

4.3.4 Ľudia so zdravotným postihnutím tvoria heterogénnu skupinu, preto je ťažké stanoviť relevantné kritéria pre zisťovanie údajov. Súbor ukazovateľov by teda mal zohľadňovať rôznorodosť zdravotných postihnutí, ako aj oblastí politiky, ktoré sa týkajú života zdravotne postihnutých osôb, a identifikovať prekážky brániace ich plnému zapojeniu sa do spoločnosti.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Washingtonská skupina – pozri: <http://www.cdc.gov/nchs/citygroup.htm>.

⁽⁷⁾ Concerted development of social cohesion indicators – Methodological guide (Spoločné vypracovanie ukazovateľov sociálnej súdržnosti – metodologická príručka), vydala Rada Európy.

⁽⁸⁾ Otvorená metóda koordinácie.

⁽⁹⁾ Monitorovanie zdravotných ukazovateľov Európskeho spoločenstva.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Cesta k účinnejšiemu využívaniu daňových stimulov v prospech VaV“

KOM(2006) 728 v konečnom znení

(2008/C 10/21)

22. novembra 2006 sa Európska komisia rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom oznámenie k danej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 21. júna 2007. Spravodajcom bol pán MORGAN.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 27. septembra) 134 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Toto oznámenie je súčasťou programu Komisie na podporu cieľa Lisabonskej stratégie, podľa ktorého by investície EÚ do výskumu a vývoja (ďalej len „VaV“) mali zodpovedať 3 % HDP do roku 2010. Dve percentá týchto prostriedkov by mali pochádzať zo súkromného sektora. Oznámenie sa zameriava na metódy, ktoré použili členské štáty na podnietenie podnikov, aby prostredníctvom využitia daňového systému investovali do VaV. Účelom oznámenia je objasniť právne podmienky pre daňové stimuly pre VaV v kontexte právnych predpisov EÚ a poskytnúť členským štátom rady týkajúce sa osvedčených postupov. Toto oznámenie je vítanou odpoveďou na požiadavku EHSV, že „Spoločenstvo [by malo] vyvíjať úsilie tak, aby aj daňové právo a právo zodpovednosti za škodu v členských štátoch bolo lepšie zamerané na cieľ vytvárať stimuly pre posilnenie investícií priemyslu do výskumu a vývoja a minimalizovať riziká pri zavádzaní inovačných postupov alebo produktov“⁽¹⁾.

1.2 Časť 3 stanoviska obsahuje niekoľko príkladov osvedčených postupov. Je však nutné uznať, že na stimuly poskytované prostredníctvom daňového systému sa vzťahujú isté obmedzenia. Čím vyššia je miera zdanenia podnikov, tým sú vyššie aj stimuly, zatiaľ čo pri nižšej miere zdanenia sú nižšie aj stimuly. Čím vyššie sú sociálne odvody, tým viac je aj stimulov na ich zníženie. Neziskové podniky majú v tejto súvislosti menej možností, keďže všeobecnou myšlienkou je poskytovať úľavu na dani zo zisku. Napokon je samozrejmé, že úľavy sa majú poskytovať na základe skutočných investícií v oblasti VaV, a nie na základe plánov do budúcnosti.

1.3 V odporúčaní na vytvorenie systému stimulov je uvedená požiadavka na zhodnotenie efektívnosti každého systému. To je veľmi dôležité najmä v prípade veľkých ziskových podnikov, ktoré by mohli veľmi jednoducho daňovými úľavami vylepšiť celkový výsledok podniku namiesto ich investovania do VaV. V snahe vyhnúť sa tomuto subjektívnemu riziku niektoré krajiny poskytujú stimuly iba na dodatočné výdavky na VaV. To však môže byť kontraproduktívne, pretože dôležitým zámerom

týchto stimulov je udržať činnosť v oblasti VaV v Európskej únii a predísť jej delokalizácii. Preto by bolo zrejme užitočnejšie zaviesť pre veľké podniky účinný systém posudzovania než obmedzovať daňové stimuly len na dodatočné výdavky.

1.4 Jednoznačne najdôležitejším dosahom týchto programov je spôsob, akým môžu podporovať rozvoj MSP zameraných na VaV počas prvých rokov ich činnosti. Odporúčania zahŕňajú širokú paletu stimulov, ktoré umožňujú poskytnutie mimoriadnej daňovej úľavy týmto podnikom, ako napr.: viacnásobný daňový odpočet investície do VaV, vrátenie daní pri nedosahovaní zisku a úľavy pri sociálnych odvodoch. Vzhľadom na strategickú úlohu MSP v rámci hospodárstva EÚ EHSV odporúča, aby každý členský štát využil vo svojom hospodárstve optimálnu kombináciu dostupných daňových stimulov na uľahčenie prežitia a rastu MSP.

1.5 V tejto súvislosti výbor vyjadruje svoje prekvapenie nad skutočnosťou, že v oznámení sa nikde nespomínajú daňové úľavy zamerané na pomoc pri vytváraní kapitálu pre nové podniky. Tejto otázke sa venuje bližšia pozornosť v bodoch 4.9 až 4.12. EHSV odporúča, aby bolo oznámenie rozšírené o problematiku vytvárania kapitálu.

1.6 Ďalšou otázkou, ktorá má pre MSP obrovský význam sú postupy týkajúce sa patentov a licencií. Právna situácia v tejto oblasti nie je jasná a existuje tu aj určitá konkurencia medzi členskými štátmi v otázke zdaňovania. EHSV odporúča, aby toto oznámenie bolo rozšírené tak, aby sa zaoberalo aj otázkou patentov a licencií.

1.7 Oznámenie nastoľuje otázky týkajúce sa počtu súvisiacich oblastí, v rámci ktorých by bolo možné prijať isté kroky. Odporúčania EHSV sú nasledovné:

1.7.1 členské štáty by mali zlepšiť využívanie daňových stimulov v prospech VaV pre priemyselných účastníkov v rámci nadnárodných výskumných projektov;

⁽¹⁾ Pozri bod 3.5 stanoviska EHSV na tému „Uvoľnenie a posilnenie potenciálu Európy v oblasti výskumu, rozvoja a inovácií“, Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006, s. 16.

1.7.2 členské štáty by mali preskúmať možnosti zníženia výdavkov uvalených štátom na mladé podniky v oblasti VaV podľa veľmi úspešného francúzskeho programu na podporu mladých inovačných podnikov (MIP);

1.7.3 v otázke súkromných výskumných ústavov využívajúcich verejné zdroje by členské štáty mali vypracovať spoločný postup tak, aby príspevky a výskumné fondy voľne prúdili v rámci EÚ;

1.7.4 cezhraničná mobilita výskumných pracovníkov by mala byť podporovaná dohodami medzi členskými štátmi, aby sa tak zabránilo dvojitému zdaňovaniu pri krátkodobých pobytoch;

1.7.5 Bolo by vhodné, aby Komisia vypracovala spoločný systém pre vzájomné uznávanie osvedčení uznávajúcich schopnosť uskutočňovať VaV pre tie krajiny, ktoré ich využívajú. Zároveň by Komisia mohla zvážiť, či takéto osvedčenia sú na jednotnom trhu potrebné;

1.7.6 Výbor víta návrh Komisie na zjednodušenie a modernizáciu pravidiel vrátenia DPH súkromným subjektom v prípade výdavkov na VaV v rámci spoločných projektov verejnoprávnych a súkromných subjektov;

1.7.7 Základným predpokladom diskusie o daňových stimuloch v prospech výskumu a vývoja je úsilie o jednotné vymedzenie VaV a inovácií platné v rámci celej EÚ, čo by bola ďalším krokom k vytvoreniu jednotného trhu.

1.8 Lisabonský cieľ týkajúci sa investovania 3 % HDP do VaV bol stanovený na základe porovnania s investíciami do VaV v konkurujúcich oblastiach. Vlastnosťou hospodárstva EÚ na makroekonomickej úrovni je, že nie je až do takej miery spojené s odvetviami priemyslu veľmi náročnými na činnosti v oblasti VaV, ako je to v prípade niektorých konkurenčných krajín ako napríklad Japonsko a USA. Preto by bolo – na dôvažok k podpore VaV v súkromnom sektore – vhodné zvýšiť investície verejného sektora do VaV na univerzitách a v štátom financovaných výskumných ústavoch. Projekty týkajúce sa životného prostredia by na to mali byť dostatočným podnetom (?).

2. Úvod

2.1 Toto oznámenie vychádza z Lisabonskej stratégie, ktorá vyzvala na to, aby sa do roku 2010 investície do výskumu a vývoja (ďalej len „VaV“) v EÚ priblížili 3 % HDP, z čoho by 2 % mali pochádzať zo súkromného sektora. V roku 2005 Komisia oznámila svoj zámer podporovať jednotnejšie zdaňovanie, ktoré by podporovalo VaV, avšak za súčasného zohľadnenia skutočnosti, že daňová politika spadá do kompetencie jednotlivých členských štátov (KOM(2005) 488 a KOM(2005) 532).

2.2 Komisia vypracovala v rámci Lisabonskej stratégie niekoľko iniciatív zameraných na zvýšenie výdavkov EÚ na VaV na cieľové 3 % HDP a súbežné vybudovanie európskeho

(?) Pozri body 14.2 až 14.4 stanoviska EHSV na tému „Uvoľnenie a posilnenie potenciálu Európy v oblasti výskumu, rozvoja a inovácií“, Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006, s. 16.

výskumného priestoru. Výsledkom predchádzajúcich snáh o plné využitie potenciálu EÚ v oblasti rozvoja, výskumu a inovácií bolo vypracovanie 7. rámcového programu. EHSV vo svojich stanoviskách sústavne vyzýval Komisiu a členské štáty, aby odstránili prekážky, ktoré brzdia VaV v Európe z kvantitatívneho aj kvalitatívneho hľadiska, a súčasne prijali organizačné, inštitucionálne a finančné opatrenia na vytvorenie dostatočného potrebného objemu činnosti v oblasti VaV v Európe.

2.3 Toto oznámenie obsahuje usmernenie s cieľom pomôcť členským štátom zlepšiť ich daňové postupy v oblasti VaV a vypracovať vzájomne konzistentné riešenie spoločných problémov. Preto nejde o program EÚ zameraný na špecifické projekty alebo ciele v oblasti VaV. Je to program určený členským štátom na podporu VaV v súkromnej sfére a jeho cieľom je nabádať súkromný sektor, podnik za podnikom, aby investovali do VaV. Zámerom oznámenia je pomôcť členským štátom v troch otázkach, a to:

- objasniť právne podmienky pre daňové stimuly členských štátov pre VaV vyplývajúce z právnych predpisov EÚ,
- vyzdvihnúť všeobecné koncepčné črty so zreteľom na daňové zaobchádzanie a stimuly pre VaV na základe odbornej analýzy osvedčených postupov,
- predložiť rad možných budúcich iniciatív zameraných na konzistentné riešenie problémov spoločného záujmu.

2.4 Na túto oblasť politiky sa vzťahuje otvorená metóda koordinácie. Rozhodnutie je na členských štátoch. Usmernenia, ktoré sú obsiahnuté v oznámení sú založené na osvedčených postupoch členských štátov. Kritika ich politiky nespadá do témy tohto stanoviska. Stanovisko sa preto obmedzuje len na poznámky k usmerneniam a pripomienky k možným budúcim iniciatívam, ktoré boli už uvedené (bod 2.3).

3. Obsah oznámenia Komisie

3.1 Všetky daňové stimuly pre VaV zavedené členskými štátmi musia byť v súlade so základnými slobodami stanovenými Zmluvou a so zásadou nediskriminácie. Komisia sa domnieva, že tak explicitné ako aj implicitné územné obmedzenia sú nezlučiteľné so slobodami stanovenými v Zmluve o ES. Existujú početné a konzistentné dôkazy o tom, že Európsky súdny dvor (ESD) pravdepodobne neuzná územné obmedzenia týkajúce sa uplatňovania daňových stimulov pre VaV.

3.2 V zásade sa pravidlá štátnej pomoci uplatňujú bez ohľadu na druh pomoci, takže daňové stimuly pre VaV by mohli byť považované za štátnu pomoc. Neselektívny daňový stimul pre VaV, t. j. stimul, ktorý sa uplatňuje bez rozdielu formy a veľkosti spoločnosti v ktoromkoľvek sektore, by však nebol chápaný ako selektívny a preto by bol považovaný za časť systému všeobecného zdaňovania podnikov.

3.3 Článok 87 ods. 3 písm. c) zmluvy uvádza, že „pomoc na rozvoj určitých hospodárskych činností [...] za predpokladu, že táto podpora nepriaznivo neovplyvní podmienky obchodu tak, že by to bolo v rozpore so spoločným záujmom“ je v súlade so záujmami spoločného trhu. Komisia prijala rámec pre výskum, vývoj a inovácie, ktorý má pokrývať selektívne daňové stimuly pre VaV, ktoré by mali zodpovedať ustanoveniam tohto článku. Rámec bol vypracovaný vo verejnom zámjme na úpravu toho, čo je vnímané ako zlyhanie trhu v oblasti VaV.

3.4 Pri uplatňovaní tohto rámca bude Komisia zohľadňovať tieto rámcové prvky:

- kategóriu VaV, či už základnú, priemyselnú alebo experimentálnu,
- uplatňovanie stimulov na oprávnené náklady,
- obmedzenie výšky pomoci stanovením maximálnych hodnôt.

Komisia bude pritom vychádzať, na základe hodnotiacich štúdií predložených členskými štátmi, z toho, že daňové stimuly budú pôsobiť na zlyhanie trhu tým, že podporia vyššie výdavky podnikov na VaV.

3.5 Európska rada vyzvala na využívanie otvorenej metódy koordinácie ako podpory pri tvorbe politiky v oblasti výskumu a Rada následne vyzvala aj výbor pre vedecký a technický výskum (CREST), aby dohliadal nad týmto spôsobom podpory. V tomto oznámení sa Komisia odvoláva v obrovskej miere na správu „Hodnotenie a koncepcia daňových stimulov pre VaV“, ktorú CREST vypracoval v marci 2006.

3.6 Kvôli rozdielnym hospodárskym a priemyselným štruktúram, kapacite VaV, úrovni výdavkov v oblasti VaV a všeobecnému daňovému prostrediu sa zmes nástrojov pre VaV a inovačnú politiku medzi členskými štátmi do veľkej miery líši. Väčšina existujúcich schém je príliš všeobecnej povahy a približne polovica ich má maximálny strop alebo najvyššiu stanovenú výšku. To je výhodou pre MSP, keďže ich úroveň výdavkov touto maximálnou stanovenou výškou obvykle nie je obmedzená. Približne tretina daňových stimulov ponúka špecifické výhody pre MSP a čoraz väčší počet schém sa snaží osloviť mladé, inovatívne MSP.

3.7 Tri základné typy daňových úľav sú odklad platenia dane, odpočítateľná položka a daňový dobropis. Vplyv stimulov, ktoré využívajú členské štáty priamo závisí od všeobecného daňového systému. Podľa zamerania tohto stimulu sa niektoré schémy uplatňujú na celú oblasť výdavkov na VaV, iné však len na dodatočné výdavky vyplývajúce z tejto schémy. V oboch prípadoch výdavkov existujú úľavy, ale v inom pomere. Rozsah týchto stimulov sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši. Ako daňová úľava je taktiež ovplyvňovaný výškou sadzby dane pre podniky.

3.8 Odklad platenia dane všeobecne znamená, že sa zo zdaniteľného zisku odpočíta 100 % výdavkov na VaV. V tejto

schéme môže byť každé euro investované do VaV plne odpočítané z daní. V prípade, že výdavky na VaV nie sú odpočítateľné vo výške 100 %, môžu byť obvykle prevedené na kapitál a následne odpísané. Toto platí najmä v prípade kapitálových nákladov.

3.9 Odpočítateľné položky sa používajú na umožnenie úľav vyšších ako 100 % výdavkov na VaV. Tam, kde sa takéto úľavy používajú sa navýšenie pohybuje v rozpätí 125 % až 300 %. V prípade 30-percentnej všeobecnej sadzby dane pre podniky by si podnik mohol nárokovať daňovú úľavu vo výške 3 000 EUR na každých 10 000 EUR výdavkov na VaV. Pri 50-percentnom navýšení by si firma mohla nárokovať úľavu 4 500 EUR na každých 10 000 EUR výdavkov na VaV.

3.10 Pokiaľ sa stimul poskytuje v podobe daňového dobropisu, má formu vrátenia dane alebo finančnej hotovosti. Dobropis sa zvyčajne poskytuje na sumu daňového dlhu a v prípade, že neexistuje daňový dlh, môže sa príspevok vypočítať ako percento výdavkov na VaV. V prípade, že firma nevykazuje zisk, môže byť finančná hotovosť vítaným zvýšením zdrojov v ranom štádiu existencie spoločnosti.

3.11 Hoci je väčšina schém, ako už bolo uvedené, viazaná na daň z príjmu právnických osôb (podnikovú daň), niektoré schémy sa zameriavajú aj na daň zo mzdy a príspevky na sociálne zabezpečenie, alebo daň z príjmu fyzických osôb. Tieto možnosti majú okamžitý vplyv na zníženie personálnych nákladov v oblasti VaV, čím znižujú najvýznamnejšiu položku nákladov na VaV. Tieto možnosti budú mať najväčší vplyv tam, kde sú sociálne odvody vysoké.

3.12 V prípadoch zamerania sa na stratové firmy, ako napríklad mladé inovačné MSP, pokrývajú vytvorené možnosti škálu od výnimky z platenia dane zo mzdy, vrátenia podnikovej dane a daňových dobropisov na VaV až po neobmedzené prenášanie strát do budúcich období v podobe úľav z podnikovej dane.

3.13 V roku 2004 bolo Francúzsko prvou krajinou v Európe, ktorá zaviedla daňový stimul zameraný konkrétne na podporu mladých inovačných podnikov (MIP). Cieľom bolo stimulovať výskum v súkromnom sektore a vytvoriť skutočný rast znížením počiatočných nákladov nových podnikov zameraných na výskum a inovácie. Stimul zahŕňal výnimku z platenia podnikovej dane počas prvých troch ziskových rokov podniku a 50 % úľavu počas ďalších dvoch rokov. Okrem toho platila počas ôsmich rokov výnimka z platenia odvodov sociálneho zabezpečenia za vysoko kvalifikovaných pracovníkov. V prípade postupu MIP sa uplatňujú kritériá oprávnenosti.

3.14 Na základe skúseností s uplatňovaním daňových stimulov na VaV v pätnástich členských štátoch sa Komisia domnieva, že by členské štáty mali:

- do najvyššej možnej miery využívať všeobecné opatrenia, pretože tak oslovia viacej firiem, vyťažia maximálny nárast v oblasti VaV a znížia narušenia trhu,

— umožniť úplný odpočet výdavkov na VaV (bez kapitalizácie alebo urýchleného odpisu týchto výdavkov) s príslušnými možnosťami spätného prenosu alebo prenosu do ďalšieho obdobia v prípadoch utrpených strát.

3.15 Pokiaľ ide o modely týchto schém, členské štáty by mali jasne stanoviť svoje priority:

- zameranie sa na dosiahnutie dodatočných výdavkov na VaV,
- zameranie sa na zmenu filozofie firiem,
- hodnotenie širšieho spoločenského vplyvu týchto zmien,
- zohľadnenie hodnotiacich kritérií zo štádia koncepčného riešenia,
- testovanie toho, či konkrétne stimuly dosahujú stanovené ciele.

3.16 Okrem oblasti stimulov na VaV pre spoločnosti sa Komisia zameriava aj na niekoľko otázok, ktoré ich ovplyvňujú, opísané ako orientačné usmernenia pre opatrenia spoločného záujmu a vzájomnej výhodnosti. EHSV vyjadruje svoj postoj k týmto otázkam v nižšie uvedenej časti (5).

4. Prípomienky k usmerneniam

4.1 Usmernenia poskytujú veľký rozsah možností na podporu VaV prostredníctvom daňových stimulov. EHSV vyzýva všetky členské štáty, aby tieto usmernenia prispôsobili svojim osobitným danostiam a vytvorili tak priaznivé prostredie pre VaV. Otvorená metóda koordinácie, ktorú podporuje CREST, vyplývajúca z lisabonskej agendy by mala členským štátom poskytnúť možnosť na uplatnenie ich osvedčených postupov.

4.2 Podnet, ktorý budú tieto daňové stimuly predstavovať, sa bude meniť v závislosti od veľkosti podnikov: či ide o veľký podnik, MSP alebo začínajúce podniky.

4.3 V mnohých členských štátoch sú daňové stimuly pre investície do VaV relatívnou novinkou a presný vplyv na väčšie podniky sa teda ešte nedá presne vyčíslieť. Je možné, že v niektorých prípadoch sa prostriedky ušetrené na daniach prejavia skôr na celkovom výsledku podniku než v rozpočte oddelenia pre VaV. Tým sa dá vysvetliť aj záujem členských štátov poskytovať väčšie stimuly pre zvyšovanie investícií. Súčasne majú členské štáty záujem o zachovanie domáceho VaV a priame stimuly budú podporovať podniky v tom, aby svoje aktivity v oblasti VaV ponechali na tom istom mieste.

4.4 Väčšie firmy potrebujú väčší počet inžinierov a vedeckých pracovníkov, a preto je pre ne výhodnejšie presunúť prácu za hranice. Ak sa napríklad členský štát rozhodne využiť stimuly v oblasti VaV na udržanie pracovných miest v oblasti programového inžinierstva v danom štáte, najsilnejším stimulom by mohlo byť ustanovenie 100-percentnej odpočítateľnosti nákladov s nimi spojenými (ako to už bolo uvedené v bode 3.8).

4.5 MSP nedisponujú takými zdrojmi ako veľké spoločnosti a preto môžu byť pod pomerne veľkým finančným tlakom. Možnosti, ktoré prijali niektoré členské štáty, umožňujúce poskytnúť MSP väčšiu odpočítateľnú položku a stanovujúce horné hranice nad rámec MSP poskytnú MSP relatívne väčšiu finančnú flexibilitu pre investície do VaV.

4.6 Najväčší potenciálny pákový efekt však majú daňové stimuly pre začínajúce podniky, čo je dôležité najmä z toho dôvodu, že tieto podniky sú životne dôležitým prvkom pri podpore podnikania a inovácie. Inovácie v hospodárstve služieb, ako aj v oblasti vedy a technológie sa často objavujú vďaka začínajúcim spoločnostiam. Oddelenia pre VaV v zabehnutých podnikoch sa, zdá sa, vedľa lepšie prispôsobiť nahrádzaniu produktov a ich zlepšovaniu než na to, aby prichádzali s prevratnými novinkami. Nové spoločnosti, ktoré sa venujú novým vynálezom v oblasti vedy a technológie sú životne dôležité, pretože pokiaľ zvládnu problémy spojené s počiatočnou fázou svojej existencie (bohužiaľ, väčšina malých podnikov neprežije), rozvinú sa buď do podoby MSP vytvárajúcich hodnoty, alebo sa stanú cenným prírastkom väčších spoločností. Rozpočet na zlúčenie s inými podnikmi a získavanie iných podnikov nemusí mať v prípade mnohých technologických podnikov menší význam než rozpočty na VaV tých istých firiem. Mnohé veľké technologické podniky založili investičné dcérske spoločnosti na báze rizikového kapitálu.

4.7 Keďže preberanie malých podnikov veľkými je črtou podnikového hospodárstva, je pochopiteľné, že transakcie by mali byť čo možno najtransparentnejšie a najneutrálnejšie z hľadiska daní. To znamená, že výstupná daň pre zakladateľov a podnikateľov by mala byť minimalizovaná, a zároveň by nemalo dôjsť k uloženiu penalizácie preberajúcej spoločnosti za narušenie.

4.8 Daňové stimuly v oblasti VaV môžu byť vhodné pre MIP v sektore technológií, všeobecné stimuly pre začínajúce spoločnosti sú však rovnako dôležité. Je to spôsobené najmä tým, že tieto stimuly podporujú vytváranie nových podnikov vo všetkých odvetviach priemyslu a tým prispievajú k všeobecnému rastu hospodárstiev členských štátov.

4.9 V oblasti všeobecných daňových stimulov na podporu vytvárania nových podnikov zostáva Komisia v otázke daní z kapitálu zvlášťne nečinná. Problémom pre nové podniky je zabezpečenie počiatočného financovania. Takzvaný rizikový kapitál sa nerád zapája do raných štádií vzniku podniku a tak zvyčajne tento štartovací kapitál pochádza od súkromných investorov, anjelov podnikania (tzv. business angels) a priateľov a rodiny zakladateľa alebo zakladateľov. Systém zdaňovania kapitálu, ktorý sa uplatňuje na týchto investorov je zásadnou súčasťou procesu zakladania podnikov.

4.10 V Spojenom kráľovstve existuje pomerne dobre rozvinutý systém daňových stimulov v tejto oblasti, ktorý by mohol poslúžiť ako príklad. Investície môžu byť uskutočňované priamo prostredníctvom systému investícií do podnikov (Enterprise Investment Scheme – EIS) alebo prostredníctvom investičného fondu pre rizikový kapitál (Venture Capital Trust – VCT), ktorý je kolektívnym nástrojom investícií, ktorý sa uvádza na trhu alternatívnych investícií (Alternative Investment Market – AIM). Spoločnosti usilujúce o začlenenie do jedného alebo druhého systému musia spĺňať príslušné kritéria spôsobilosti.

4.11 V každom systéme je poskytovaná úľava na dani z investovanej sumy vo výške 20 % (EIS) alebo 30 % (VCT). Po uplynutí karenčnej doby sa neplatia žiadne dane z kapitálu zo ziskov. Dividendy VCT sú vyňaté z dane z príjmu a podiely VCT z dane z dedičstva investora. Hoci by daňové výhody nemali byť dôvodom investovania, tieto systémy do značnej miery znižujú riziko investícií do začínajúcich spoločností. Dosiahli svoj cieľ, ktorým bolo zjednodušiť britským podnikateľom získavanie finančných prostriedkov.

4.12 Komisia vo svojom oznámení opomenula dôležitú otázku, ktorou je bezpochyby usmernenie týkajúce sa postupov v oblasti patentov a licencií. Právna situácia je mätúca a badateľná je aj konkurencia medzi členskými štátmi v otázke zdaňovania v oblasti patentov. EHSV navrhuje, aby oznámenie bolo rozšírené tak, aby pokrývalo aj oblasť patentov a licencií.

5. Orientačné usmernenia pre opatrenia spoločného záujmu a vzájomnej výhodnosti

5.1 Výbor podporuje návrh, aby sa členské štáty zamerali na prekážky brániace nadnárodným výskumným projektom, a to okrem iného napríklad zlepšením využívania daňových stimulov pre priemyselných účastníkov.

5.2 Výbor vyzýva členské štáty, aby preskúmali možnosti na zníženie štátom uvalených výdavkov pre mladé podniky v oblasti VaV, na základe veľmi úspešného francúzskeho príkladu MIP.

5.3 Oznámenie si všima, že hoci v EÚ existuje niekoľko súkromných výskumných ústavov využívajúcich verejné zdroje,

ktoré sa zameriavajú na zlepšenie vedeckých poznatkov financovaním výskumu, najmä na univerzitách, iné oblasti sveta, ako napríklad USA, ich majú podstatne viac. Formálne a neformálne prekážky, zdá sa, bránia príspevkom od jednotlivcom a spoločností (na ktoré by sa mali vzťahovať daňové úľavy v oblasti dane z príjmu resp. podnikovej dane) a tým aj následnému prílivu peňazí do výskumu. Výbor podporuje návrh, aby členské štáty vytvorili spoločný postup na voľný pohyb príspevkov a financií do výskumu v rámci EÚ.

5.4 Cezhraničná mobilita výskumných pracovníkov by mala byť podporovaná dohodami medzi členskými štátmi, aby sa tak zabránilo dvojitému zdaňovaniu pri krátkodobých presunoch. Taktiež by bolo vhodné, aby členské štáty rozšírili platnosť týchto opatrení na krajiny v rámci sféry vplyvu EÚ, ako napr. Ukrajina, Izrael a Turecko, ktoré sú vo veľkej miere zapojené do výmenných programov EÚ v oblasti VaV.

5.5 Niektoré členské štáty umožňujú podnikom požiadať o vydanie osvedčenia o ich schopnosti vykonávať VaV. V niektorých členských štátoch sa verejnoprávny subjektom, ktoré uskutočňujú VaV, vydávajú takéto osvedčenia automaticky. V snahe uľahčiť vzájomné uznávanie takýchto osvedčení chce Komisia navrhnúť možnú spoločnú štruktúru. Toto sa zdá byť vhodným krokom pre členské štáty, ktoré sa na tieto osvedčenia spoliehajú.

5.6 Komisia vymedzila oblasti, v ktorých verejné a súkromné firmy vzájomne pôsobia v oblasti VaV a kde vznikajú problémy so vrátením DPH za výdavky na VaV súkromným subjektom. Návrh Komisie na zjednodušenie a modernizáciu týchto pravidiel a ich uplatňovania je nanajvýš vítaný.

5.7 Komisia nakoniec uvádza, že z dlhodobejšieho hľadiska je potrebné usilovať sa o jednotné vymedzenie VaV a inovácií v EÚ na daňové účely a poskytnúť týmto výdavkom priaznivé daňové zaobchádzanie v spoločnom konsolidovanom základe dane z príjmov právnických osôb. To by bol ďalší krok smerom k dobudovaniu jednotného trhu.

V Bruseli 27. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárstvo EÚ: hodnotenie výsledkov za rok 2006 – Posilnenie eurozóny: kľúčové priority politiky“

KOM(2006) 714 v konečnom znení – SEC(2006) 1490

(2008/C 10/22)

Európska komisia sa 11. januára 2007 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom *Hospodárstvo EÚ: hodnotenie výsledkov za rok 2006 – Posilnenie eurozóny: kľúčové priority politiky*.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 4. septembra 2007. Spravodajcom bol pán BURANI a pomocným spravodajcom bol pán DERRUINE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. septembra 2007 prijal 133 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

Potrebné sú však právne predpisy na zabezpečenie optimálnej ochrany záujmov spotrebiteľov a prípadne dohľadu nad trhmi.

1.1 Výbor z veľkej časti súhlasí s dokumentom Komisie. Želá si však doplniť niekoľko vlastných úvah, z ktorých niektoré už vyjadril skôr, aj v čase pred prijatím eura. Komisia nepriamo kritizuje niektoré aspekty politiky členských štátov. EHSV s touto kritikou v podstate súhlasí, ale pripomína, že vlády sa často musia vyrovnávať s nevyhnutnými požiadavkami vnútornej politiky a vonkajšími udalosťami (energetické krízy, vojnové konflikty atď.), na ktoré nemajú žiaden vplyv.

1.5 Pri tvorbe miezd by sa v súlade s požiadavkami Komisie mali zohľadniť dôsledky menovej únie. EHSV dúfa, že v rámci spoločných schôdzí euroskupiny a Rady v zložení z ministrov pre zamestnanosť (EPSCO) bude možné dosiahnuť konvergenciu hospodárskej a menovej politiky ako aj politiky zamestnanosti. Konvergencia, aj keď len principiálna, by mohla časom prispieť k dosiahnutiu skutočnej harmonizácie rôznych politik.

1.2 Dlhodobá udržateľnosť rozpočtovej politiky sa stane neistou, ak bude chýbať kontinuita politickej línie po sebe nasledujúcich vlád. To isté platí pre štrukturálne reformy, na ktoré vyplýva v značnej miere subjektívny postoj úradujúcich vlád. Aj keď EHSV tieto skutočnosti berie do úvahy, súhlasí s Komisiou v tom, že je nutné, aby štrukturálne reformy boli dotiahnuté do konca pri zachovaní nevyhnutnej kontinuity vytýčených usmerení.

1.6 Odporúčanie Komisie viacej zohľadniť medzinárodný rozmer je v súlade s kritikou, s ktorou prišlo EHSV ešte pred zavedením eura. Nástup ázijských krajín by sa nemal vnímať ako hrozba ale skôr ako výzva v oblasti hospodárskej súťaže a inovácie.

1.3 Pružnosť trhov s tovarmi a službami je aspektom hospodárskej politiky, pri ktorej by sa vlády mali snažiť o dosiahnutie dohody so sociálnymi partnermi. V liberalizácii, ktorá priniesla v rôznych krajinách rôzne výsledky podľa odvetví, sa musí pokračovať opatrne a s ohľadom na špecifické potreby každej krajiny alebo odvetvia.

1.7 Jednotlivé vlády by mali eurozónu podporovať s presvedčením. Odporúča sa im, aby neuvádzali euro ako príčinu problémov národného hospodárstva a nezamľčovali výhody vyplývajúce z prijatia spoločnej meny. Bol by tiež žiaduce, aby krajiny, ktoré neprijali euro v čase jeho zavedenia, jasne vyjadrili svoje zámery do budúcnosti. A to nielen preto, aby informovali verejnosť eurozóny, ale aj preto, aby umožnili stanoviť budúcu politiku v oblasti spoločnej meny na základe informácií o tom, koľko a ktoré ekonomiky budú jej súčasťou.

1.4 Integrácia finančných trhov, ktorá sa už zväčša dosiahla v oblasti služieb firmám, sa javí problematickejšou v prípade trhov pre súkromných užívateľov. Prekážky sú však väčšinou objektívnej povahy (rozdielne jazyky, charakter služieb atď.). Ide tu o problémy, ktoré sa nedajú vyriešiť pomocou zákonov alebo nariadení, ale samotným trhom, kde to je možné. Existujúce pravidlá by mali byť dostatočné na pokračovanie integrácie.

1.8 EHSV zdôrazňuje, že vzhľadom na význam, ktorý euro dosiahlo ako medzinárodná mena, by sa malo opäť a dôrazne požadovať preň miesto v medzinárodnom menovom fonde. Nemalo by sa tak stať na úkor niektorého zo súčasných členov, ale rozšírením o ďalšieho člena. Námietka, že v štatúte MMF táto možnosť nie je uvedená, sa zdá málo opodstatnenou a javí sa skôr len ako zámienka.

1.9 Skôr spornou je myšlienka (vyslovená len s cieľom preskúmať terén pre prípadné budúce úvahy) vytvoriť európsky stabilizačný fond, ktorý by bol tvorený daňovými prebytkami hospodársky priaznivých období a slúžil by na financovanie projektov v záujme Spoločenstva.

1.10 Vo všeobecnosti výbor pokladá správu Komisie sa prijateľnú, ale využíva príležitosť, aby poukázal na to, že tak v tejto správe ako aj v celej obsahovej dokumentácii týkajúcej sa eura chýba zdôraznenie politickej dimenzie jednotnej meny. Význam eura ako aj jeho dôsledky a perspektívy jednoducho presahujú len čisto ekonomické, finančné a sociálne aspekty. Skutočným stmelujúcim prvkom EÚ bolo rozhodnutie spojiť záujmy rôznych krajín a priviesť ich k spoločnej mene.

2. Úvod

2.1 Komisia vydala oznámenie o rozvoji hospodárstva EÚ za rok 2006, v ktorom sa zameriava hlavne na politické priority posilnenia eurozóny. Oznámenie vychádza z dokumentu „Dynamika prispôsobovania sa v eurozóne: skúsenosti a úlohy“⁽¹⁾, ktorý predstavuje, ako býva pravidlom, cenný zdroj odkazov pre podrobnejšie analýzy.

2.2 Postupne sa stalo zvykom, že EHSV vypracúva stanoviská z vlastnej iniciatívy k výročným dokumentom Komisie⁽²⁾. Predkladaným stanoviskom chce pripomenúť a potvrdiť predchádzajúce postoje a odporúčania výboru, ktoré budú v tomto dokumente podľa potreby citované. Okrem toho má v úmysle prispieť k úvahám o fungovaní EMU a navrhuje zavedenie nových prvkov ako napríklad zmiešanej rady ministrov pre oblasť hospodárstva a zamestnanosti Eurozóny alebo navrhované vytvorenie (na účely prieskumu) európskeho stabilizačného fondu.

2.3 Ak sa spätne zamyslíme nad zavedením jednotnej meny, všimneme si, že opatrenia, ktoré nedávno prijala alebo podporila Komisia, reagujú na pripomienky EHSV týkajúce sa **nepružnosti niektorých hlavných zásad** paktu stability a rastu, ktoré výbor vzniesol vo svojom stanovisku z roku 1997⁽³⁾. Výbor v uvedenom stanovisku poukázal na to, že údaje o hospodárskej situácii jednotlivých štátov ani údaje o ich politickej situácii neboli dostatočne zohľadnené pri určovaní referenčných parametrov ani pri ich uplatňovaní. Návrhy EHSV neboli akceptované, ale vývoj udalostí neskôr potvrdil ich správnosť⁽⁴⁾.

(1) Predbežný dokument vydaný v rámci série „Hodnotenie výsledkov hospodárstva EÚ“, Generálne riaditeľstvo pre hospodárske a finančné záležitosti.

(2) Zoznam najnovších stanovísk zameraných na hlavné usmernenia hospodárskej politiky je uvedený v prílohe.

(3) Stanovisko o plánovaných krokoch pre tretiu fázu hospodárskej a menovej únie, 28. mája 1997, Ú. v. ES C 287, 22.9.1997, s. 74.

(4) EHSV medzi iným navrhoval, aby sa konvergenčné parametre a hlavné parametre týkajúce sa schodku a verejného dlhu periodicky revidovali, napríklad každých desať rokov. Tento návrh nebol akceptovaný, ale neskôr sa ukázalo ako potrebné prijať „revidovaný“ pakt stability a rastu, a to dokonca pred uplynutím desaťročného obdobia, ktoré navrhoval EHSV.

2.4 Súčasná **kritika hospodárskych politík** krajín eurosкупiny, ktorá poukazuje na to, že pri zostavovaní štátneho rozpočtu by bolo potrebné opierať sa o **spoločné makroekonomické hypotézy**, je síce oprávnená, ale dala sa predvídať a je len odrazom chýbajúceho realizmu v počiatočnom štádiu. Vôľa, ktorú prejavilo predsedníctvo na stretnutí ministrov eurosкупiny 6. novembra 2006, sa nepremenila na skutky. Pri zostavovaní jednotlivých štátnych rozpočtov ešte ani zďaleka nedochádza k potrebnej **koordinácii hospodárskych politík**.

2.5 Treba však mať na pamäti, že koordinácia hospodárskych politík je nanajvýš zložitá vzhľadom na rozdielnu socio-ekonomickú situáciu v jednotlivých štátoch a na niekedy sa rozchádzajúce národné záujmy. Bolo by už veľkým pokrokom, ak by sa podarilo dosiahnuť **konvergenciu** týchto politík. Konvergenciu ovplyvňuje množstvo faktorov, ale hlavne **zamestnanosť**, ktorej miera a charakteristické črty zase závisia od mnohých ďalších politík.

2.5.1 Všeobecné usmernenia hospodárskych politík a usmernenia európskej stratégie zamestnanosti predstavujú v súčasnosti dve **integrované stratégie**. **Spoločné stretnutie** eurosкупiny a členov eurozóny zastúpených v Rade pre zamestnanosť a sociálnu politiku by mohlo podnietiť **zásadnú konvergenciu**, ktorá by mohla časom dospieť aspoň k harmonizácii. Výsledky tohto stretnutia by mohli poslúžiť ako cenné hodnotiace prvky pri jarnom zasadnutí Rady.

3. Dokument Komisie

3.1 Oznámenie pozostáva z troch obzvlášť výstižných častí, v ktorých stručne predstavuje nadobudnuté skúsenosti, konkrétne pripomienky a odporúčania Komisie. Neodvoláva sa na myšlienky, ktoré sa už dnes považujú za všeobecne platné, a vyhýba sa opakovaniu zásad, ktoré sa v priebehu rokov stali súčasťou usmernení hospodárskej politiky.

3.2 Zhodnotenie skúseností z prvých rokov po zavedení eura

3.2.1 Komisia sa odvoláva na diskusie, ktoré predchádzali zavedeniu eura v roku 1999. Hlavnou otázkou bolo „to, ako sa zúčastnené krajiny **vyrovňajú s otrasmami a rozdielmi v konkurencieschopnosti** v kontexte nízkej pracovnej mobility, neúplnej integrácie trhu výrobkov a služieb a udržania vnútroštátnej rozpočtovej autonómie“. Tieto otázky sú aktuálne ešte aj dnes, ale pochybností tých, ktorí vyjadrovali pesimistické predpovede o krátkej životnosti menovej únie, sa nepotvrdili.

3.2.2 **Úspechy**, alebo aspoň pozitívne dôkazy, ktoré euro poskyto, sú nesporné: **mena je silná a stabilná**, dobre reagovala na vnútorné a vonkajšie otrasy, úspešne bojovala proti inflácii. Členské štáty mohli využiť „vôbec najvýhodnejšie“ finančné podmienky. Tieto výhody dopĺňa podľa názoru EHSV aj výhoda, že jednotlivé členské krajiny eurozóny sú chránené pred infláciou, ktorú by bola ich národná mena určite zažila následkom zhoršených hospodárskych a rozpočtových pomerov. Euro ako druhá najvýznamnejšia svetová mena uchránila členské štáty pred menovými a finančnými otrasmi, ktoré by boli bránili ekonomickému rastu, zničili pracovné miesta a dôveru hospodárskych subjektov.

3.2.3 Okrem úspechov sú tu však niektoré aspekty, ktoré sú stále problematické. V mnohých prípadoch sa jednotlivé hospodárstva len s námahou prispôbili vnútornému vývoju príslušných krajín, pričom výsledky boli výrazne rozdielne. Tieto rozdiely sa odrazili v **miere inflácie a rastu**. Prispôbenia vyplývajúce zo spomalenia hospodárstiev mali umožniť po prekonaní počiatočnej straty konkurencieschopnosti rýchlejší strednodobý trend rastu. To sa nestalo, alebo len čiastočne. Komisia tu vyslovila záver, že „všeobecnejšie povedané, eurozóna ešte nebola schopná trvalo udržať vysoký hospodársky rast a zamestnanosť počas dlhšieho obdobia.“ EHSV sa chce k tomuto tvrdeniu vyjadriť v ďalších častiach tohto dokumentu.

3.2.4 Na druhej strane však Komisia uznáva, že ťažkosti v prispôbovaní nie sú spôsobené len alebo predovšetkým zaostávaním uplatňovania fiškálnych a štrukturálnych reforiem. Tieto ťažkosti súvisia aj s rozpočtovou disciplínou, ktorú ukladajú pravidlá menovej únie.

3.2.5 Počas prvých rokov EMÚ došlo k nerovnováhe a posunom v rámci **reálne platných výmenných kurzov**. V niektorých členských štátoch zároveň došlo k silnému poklesu úrokových sadzieb a „uvoľneniu úverových obmedzení pre domácnosti v dôsledku zlepšenia prístupu k úverom na integrovanejším finančnom trhu“ s priamymi dôsledkami pre spotrebu predmetov dlhodobej a krátkodobej spotreby. Hlavné v oblasti predmetov dlhodobej spotreby (nehnutelnosti) zažili niektoré hospodárstva hromadné investície do zahraničia, čo ešte zvýšilo nerovnováhu bežného účtu.

3.2.6 Všeobecné tvrdenie Komisie, ktoré vychádza z príkladu Holandska, sa týka „rizík pri navrhovaní **fiškálnych politík v priaznivejších obdobiach**“. V Holandsku spôsobilo veľmi priaznivé obdobie na začiatku tohto desaťročia procyklické účinky na trhu práce a na finančnom trhu ako aj vo fiškálnej politike. Vonkajšie hospodárske podmienky vyvolali nečakaný hospodársky pokles, čo si vynútilo prijatie drastických protipatrení na potlačenie tohto javu.

3.2.7 Aj **ceny a mzdy** zohrali pri týchto problémoch určitú úlohu. Na národnej úrovni sa veľmi pomaly prispôbovali zmenám rastu aj napriek všeobecnému umierneniu mzdových požiadaviek, ktoré medzi iným prispelo k poklesu nezamestnanosti. Faktorom bol nízky rast produktivity, ktorý hlavné bremeno reálnej devalvácie presunul tak na ceny ako aj na mzdy, ale hlavne na mzdy. Tieto javy na seba vzájomne pôsobili na medzinárodnej úrovni, a tým vyvolali zmeny v dopyte a mali dosah na konkurencieschopnosť.

3.2.8 V súvislosti s **nominálnou a reálnou konvergenciou** boli dosiahnuté odlišné výsledky, z ktorých je však možné poučiť sa, ak sa vynaloží troška námahy na kritickú a objektívnu analýzu faktov. Komisia píše, že rôzne skúsenosti „čiastočné“ odrážajú rôzne postoje vnútroštátnej politiky. EHSV tu na okraj poznamenáva, že celosvetová a európska konjunktúra mala spravidla rovnaký vplyv na všetky krajiny. Prípadné rozdiely sú „z veľkej časti“ dôsledkom národných politík. Príklady Komisie poukazujúce na Španielsko, Taliansko, Portugalsko a Írsko sú jasným dôkazom toho, že prezieravý alebo neprezieravý prístup k rozpočtovej politike v priaznivých obdobiach.

3.3 Opatrenia potrebné pre hladké fungovanie eura

3.3.1 Tejto kapitole dokumentu je potrebné venovať maximálnu pozornosť, pretože týchto päť „**špecifických hľadísk**“ tvorí alebo skôr „zodpovedá“ **prioritám Komisie na nadchádzajúce obdobie**.

3.3.2 **Úvaha 1: prezieravejšie riadenie rozpočtovej politiky**. Opatrenia, ktoré je potrebné prijať, v podstate zodpovedajú opatreniam, ktoré boli schválené v rámci revidovaného Paktu stability a rastu a ktoré by už mali byť zavedené do vnútroštátneho prostredia vládami všetkých členských krajín (nielen krajín eurozóny). Toto všetko je vyjadrené v odporúčaní brať do úvahy **dlhodobú udržateľnosť rozpočtovej politiky**. Toto odporúčanie je síce zrejmé, ale pri tvorbe ročných plánov nie vždy prijímané.

3.3.3 **Úvaha 2: väčšia pružnosť trhov s tovarmi a službami**. Komisia hovorí o „väčšej flexibilitě pri klesaní cien“, čo nemožno dosiahnuť pri pevných cenách, keď vzniká odpor voči prispôbovaniu nominálnych miezd, čo by spôsobilo výrazné zníženie reálnych miezd. Treba tiež podporiť **prerodzenie zdrojov medzi podnikmi a odvetvami**. Flexibilita cien a prerodzenie zdrojov závisia od vytvorenia otvorených a konkurencieschopných trhov. Možno by bola potrebná aj revízia daňovej politiky a politiky výdavkov (alebo niektorých ich aspektov) tak na úrovni EÚ ako aj na národných a regionálnych úrovniach.

3.3.4 **Úvaha 3: urýchlenie integrácie finančného trhu.** V tejto oblasti sa dosiahol významný pokrok, ale podľa názoru Komisie je potrebné toho urobiť ešte veľa, aby sa využil potenciál finančných trhov eurozóny. Väčšia integrácia môže zmierniť dôsledky ekonomických otrasov pre príjmy a vnútroštátne úverové trhy. Akčným plánom finančných služieb a už uplatňovanými opatreniami by sa mali dosiahnuť významné výsledky.

3.3.5 **Úvaha 4: v rámci tvorby miezd sa musia zohľadniť dosahy menovej únie.** Sociálni partneri zapojení do procesov dojednávania miezd by mali mať k dispozícii informácie potrebné pre výpočet primeraného nárastu miezd, aby mohli odhadnúť dosah na procesy prispôsobovania. Mzdová politika v súlade s plánmi rozvoja by mohla zabrániť „závažnému prekročeniu“ reálne platných výmenných kurzov vo vnútri eurozóny.

3.3.6 **Úvaha 5: je potrebné brať do úvahy aj celosvetový rozmer.** Tento aspekt by sa mal zväziť „systematickejšie“. V rámci hospodárskych politík na úrovni eurozóny ako aj na úrovni jednotlivých štátov dochádzalo často k podceňovaniu tohto aspektu, ktorý je však veľmi dôležitý pri stanovovaní hospodárskych politík. Dosah eura, alebo skôr jeho výmenných kurzov na iných aktérov svetovej ekonomiky sa musí pozorne zväziť, pretože od toho závisí obchodná, finančná a hospodársko-politická stratégia.

3.4 Cesta vpred k silnejšej eurozóne

3.4.1 V tejto kapitole dokumentu Komisie sú uvedené **opatrenia potrebné na posilnenie a dobudovanie menovej únie.** Je to prioritou, ktorá v súčasnom medzinárodnom kontexte nadobúda charakter naliehavosti. Predovšetkým tu treba citovať jednu vetu: „súčasný rozdiel do určitej miery odzrkadľujú počiatočný vývoj, ktorý ovplyvnil hospodárstva členských štátov v prípravnom období vytvárania eurozóny v roku 1999“. Táto veta obsahuje aspoň sčasti vysvetlenie rozdielného vývoja rastu a politík, ktoré boli charakteristické pre posledných deväť rokov.

3.4.2 **„Cesty“, ktoré naznačila Komisia,** sú tu uvedené formou názvov, pretože ich obsah sa dá do veľkej miery vyvodiť z týchto názvov a z veľkého množstva dokumentov, ktoré sú k dispozícii k jednotlivým témam. Cesty, po ktorých sa treba pustiť, sú tieto:

- a. urýchlenie štrukturálnych reforiem a podpora integrácie,
- b. ďalšie posilnenie fiškálnych pozícií a zlepšenie kvality vnútroštátnych rozpočtov,
- c. posilnenie koordinácie v rámci eurozóny a mimo nej,

d. podpora rozširovania eurozóny,

e. priblíženie sa k občanom.

EHSV sa vyjadrí k jednotlivým bodom v ďalšom texte.

4. Pripomienky EHSV

4.1 Úvaha 1: prezieravejšie riadenie rozpočtovej politiky

4.1.1 Výbor súhlasí s niekedy implicitnou, ale predsa transparentnou kritikou Komisie zameranou na politiku niektorých členských krajín, ktorá sa často vyznačuje skôr snahou predložiť ročné plány v súlade s normami konvergenencie než potrebou prijať stratégiu posilnenia rozpočtov. Túto kritiku je potrebné vnímať spôsobom, ktorý výbor naznačil ešte pred prijatím spoločnej meny ⁽⁵⁾: **žiadna vláda nie je v stave v plnom rozsahu nezávisle od tlakov a obmedzení prijať vlastnú a primeranú rozpočtovú politiku.**

4.1.2 Odhliadnuc od **obmedzení** vyplývajúcich z noriem konvergenencie, ktoré by už mali byť zohľadnené v „primeranej“ rozpočtovej politike, existujú ešte ďalšie obmedzenia, ktoré sú **vnútornej a vonkajšej povahy.** Pri obmedzeniach vnútornej povahy stačí uviesť štrukturálne obmedzenia alebo obmedzenia súvisiace so zatiaľ neuskutočnenými štrukturálnymi reformami. Pri obmedzeniach vonkajšej povahy treba spomenúť všeobecný vývoj svetovej ekonomiky a osobitne **„účet za energiu“** – faktor, ktorý je v jednotlivých krajinách *veľmi rozdielny* a nikdy sa neberie do úvahy ako jedna z možných príčin rozdielov medzi hospodárskymi politikami jednotlivých krajín. Treba však pripustiť, že situácia v krajinách, ktoré sú pri dodávkach energie úplne alebo skoro úplne závislé od zahraničia, je celkom odlišná od situácie v krajinách, ktoré sú energeticky menej závislé a v mnohých prípadoch dokonca samy aj energiu vyvážajú.

4.1.3 Výbor zdôrazňuje, že v minulosti štrukturálne reformy v podobe, v akej sú ponímané v bode 4.1.6, nie vždy priniesli očakávané výsledky: preto je teda potrebné zabezpečiť lepšiu koordináciu týchto reforiem v rámci jednotlivých krajín a na úrovni Spoločenstva ako aj väčší súlad s makroekonomickými opatreniami na podporu konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Nie vždy tomu bolo tak v minulosti. Neuspokojivý vývoj rastu, ktorý mal vo všetkých krajinách dosť podobnú tendenciu, jasne ukazuje, ako bol rast v niektorých krajinách takmer „nezávislou premennou“ reforiem.

⁽⁵⁾ Podľa stanoviska z roku 1997 (pozri poznámku pod čiarou 3) vlády nie vždy dokážu riadiť ekonomiku svojej krajiny podľa vlastnej myšlienky a ... aj tie najfundovanejšie prognózy sa môžu ukázať ako nepresné.

4.1.4 Osobitne sa na tomto mieste treba zaoberať odporúčaním (pozri bod 3.3.2) **zohľadniť dlhodobú udržateľnosť rozpočtovej politiky**. Táto politika je vždy zmesou ekonomicko-sociálnych úvah a politickej orientácie. Keď sa pozrieme na vývoj v krajinách eurozóny za posledných desať rokov, vidíme, že len malo z týchto krajín si zachovalo „politickú stabilitu“. Vlády rozdielnych trendov sa striedali vo vedení každej krajiny, čo je v demokracii na druhej strane normálne a želateľné. Ale práve toto striedanie politickej moci spochybňuje význam vypracovania dlhodobých plánov udržateľnosti ⁽⁶⁾. Spôľahlivosť týchto plánov závisí od stability vlád a pochopiteľne od mnohých vonkajších faktorov.

4.1.5 Osobitný aspekt štrukturálnych reforiem sa týka v niektorých krajinách úroveň štátneho dlhu, ktorý výrazne prevyšuje parameter stanovený v rámci maastrichtských kritérií (60 % HDP) a v priebehu rokov na ňom nebadateľný pozitívny vývoj. Podľa výboru tento dlh nestačí znížiť nadbytkom rozpočtu niekoľkých priaznivých rokov alebo prostredníctvom tzv. „jednorazových“ operácií. Potrebná je skôr vyššia efektívnosť verejných výdavkov, alebo v prípade, že sa takéto opatrenie ukáže ako nepostačujúce, aj ich radikálna štrukturálna reforma.

4.1.6 Na „cestu“, ktorú ukázala Komisia, spomenutej v bode 3.4.2 a) (urýchlenie štrukturálnych reforiem), je teda veľa prekážok a je to cesta s **vysokým stupňom subjektivity** v závislosti od politickej orientácie. Štrukturálne reformy (dôchodky, zdravotníctvo, verejná správa, liberalizácia, energia) majú veľký dosah na sociálnu oblasť. Výraznou mierou sú do nich zapojení sociálni partneri rôznym spôsobom podľa konkrétnej krajiny. Žiadna vláda nemôže prijímať opatrenia, či už sú účelné alebo nie, s ktorými nesúhlasia občania. Nedávna minulosť ukazuje, že štrukturálne reformy sú často výsledkom **kompromisu medzi rozdielnymi a niekedy až protichodnými požiadavkami**. Pri abstraktných „racionálnych“ reformách sa musia zohľadniť reálne a nevyhnutné požiadavky.

4.1.7 Výbor uznáva význam uskutočnenia dobre koncipovaných a medzi členskými štátmi dobre koordinovaných štrukturálnych reforiem. Niektoré z týchto reforiem však môžu vyvolať v domácnostiach znepokojenie a spôsobiť, že jej členovia z opatrnosti zvýšia mieru svojich úspor. Do dnešného dňa nárast miery úspor vyjadrený v percentách sa javí ako bezvýznamný, ale v absolútnych číslach to však vyzerá inak. Napríklad medzi rokom 2001 a 2005 sa miera úspor percentuálne zvýšila o jeden bod. To však zodpovedá sume približne 50 miliárd EUR, o ktorú sa znížili výdavky na spotrebu ⁽⁷⁾. Podľa niektorých by tento signál mohol byť vnímaný pozitívne. Menší nárast spotreby než úspor by mohol tiež znamenať zvýšenú dôveru

⁽⁶⁾ „Vzhľadom na nestálosť politických, spoločenských a hospodárskych podmienok v Európe, ale hlavne v celosvetovom meradle, skôr než o programoch by sa malo hovoriť o programových vyhláseniach, ktoré by boli záväzné len natoľko, nakoľko by boli v súlade s reálnym vývojom priaznivej hospodárskej situácie“. Pozri poznámku pod čiarou 3.

⁽⁷⁾ Zdroj: AMECO, databáza GR ECOFIN.

občanov v budúcnosť hospodárstva. Iní upozorňujú na investície v zahraničí a vyčítajú, že sú vyššie než investície v Európe. Sú to rôzne uhly pohľadu, ktoré sa však stretávajú v tom, že zvýšenie zahraničných investícií v Európe je vlastne pozitívnym dôsledkom globalizácie.

4.2 Úvaha 2: väčšia flexibilita trhov s tovarmi a službami

4.2.1 Komisia zdôrazňuje, že je potrebné, „aby sa prostredníctvom rozpočtov významnejšie podporovalo aktívne prispôbovanie“ **flexibilita trhov s tovarmi a službami**. Flexibilita sa chápe ako „flexibilita smerom dole“, ako protiklad skúsenosti z prvých rokov eurozóny. Jednou z možností ako dosiahnuť tento výsledok by bolo uvoľnenie cien a podpora lepšieho prerozdelenia zdrojov v rámci podnikov a odvetví. To by podporilo **mzdovú politiku**, ktorá by bola vo väčšom súlade s požiadavkou udržať primerane vysokú úroveň odmeňovania a znížiť sociálne náklady cyklických procesov prispôbovania.

4.2.2 Úvahy Komisie sú pravdepodobne správne, ale EHSV si kladie otázku, či sú realistické a či ich možno uplatniť pre každú situáciu a každú krajinu. Integráciu **vnútroštátnych trhov** (druhá časť bodu 3.4.2.a) by síce mohla čiastočne podporiť vládna politika stimulov, ale **mzdová politika závisí z veľkej časti od konzultácií a vyjednávani sociálnych partnerov**. Flexibilita cien v trhovej ekonomike teda nie je vždy a všade nezávislá od vládnych opatrení. V praxi závisí od dosiahnutia dohody medzi rôznymi účastníkmi, teda vládou, podnikateľskou sférou a zamestnancami. To isté platí do istej miery aj pre prerozdelenie zdrojov medzi podniky a odvetvia, ktoré je síce možné podporiť daňovými opatreniami alebo predpismi, ale ktoré nakoniec závisí od možností trhu a dohody sociálnych partnerov.

4.2.3 Osobitne by sa bolo treba zaoberať liberalizáciou, ktorá tiež môže spôsobiť určité prerozdelenie zdrojov medzi podnikmi. Aj keď sa táto zásada formálne uznáva, v praxi sú účel, forma a rozsah liberalizácie v jednotlivých krajinách rozdielne v závislosti od politickej orientácie, ktorá môže byť v jednotlivých krajinách rozdielna, ba až protichodná. O dôsledkoch týchto opatrení pre ceny (osobitnou otázkou je otázka kvality) a konkurenciu možno diskutovať, ale dospeje sa k záveru, že nie vždy a nie všade priniesli očakávané výsledky. Flexibilita cien a prispôbenie mzdovej politiky závisia aj od možnosti liberalizácie. Ale to však len za predpokladu, že tieto opatrenia sa uplatnia, keď to trh umožní, a konkurencia, ktorá by tu mala vzniknúť, priniesie spotrebiteľom reálne výhody.

4.3 Úvaha 3: urýchlenie integrácie finančného trhu

4.3.1 Akčný plán pre finančné služby, ktorý sa začal realizovať pre tri roky, priniesol dobré výsledky (Komisia hovorí o „významnom pokroku“) tak v oblasti platobných systémov ako aj finančných trhov, trhov s cennými papiermi a bankovými službami pre podniky. V týchto odvetviach možno hovoriť o pokročilej realizačnej fáze integrácie finančných trhov. Treba ešte prijať opatrenia týkajúce sa dohľadu, uplatňovania hlasovacieho práva, fúzií podnikov. Všetky tieto opatrenia sú nutné, nepredstavujú však skutočnú prekážku už prebiehajúcej integrácie.

4.3.2 Osobitne sa tu treba venovať otázke, ktorú nadhodila Komisia v súvislosti s **trhom úverov a finančných služieb pre súkromných užívateľov** vo všeobecnosti. V dokumente Komisie sa hovorí, že „väčšia finančná integrácia môže zmierniť dôsledky hospodárskych otrasov na príjmy a vnútroštátne úverové trhy“. Je to určite opodstatnené tvrdenie, ale je diskutabilné, či možno túto integráciu aj uskutočniť rozhodujúcim spôsobom. V oblasti finančných produktov je integrácia na úrovni Spoločenstva už realitou. Občanovi ktorejkoľvek členskej krajiny nestojí nič v ceste, aby si kúpil alebo predal cenné papiere v inej členskej krajine. Pokiaľ ide o finančné služby, zvlášť úvery, situácia je zložitejšia: **integrácia na európskej úrovni nie je v blízkej budúcnosti ľahko dosiahnuteľným cieľom.**

4.3.3 Finančné služby, ktoré spolu s poisťovacími službami predstavujú výnimku, predstavujú *pre predajcu riziko*, pretože uskutočniteľnosť každej transakcie závisí od spoľahlivosti klienta. Z toho vyplýva, že predajca si musí zadovážiť informácie mimo svojej krajiny a pripraviť zmluvu, v ktorej bude medzi iným uvedené aj to, ako postupovať v prípade sporov alebo platobnej neschopnosti. Na vnútroštátnom trhu to nespôsobuje žiadne problémy. Ale integrácia na úrovni Spoločenstva s tými istými pravidlami predpokladá použitie rôznych jazykov a dodržanie zákonov a prípadne aj príslušnosti súdu krajiny kupujúceho. Tieto podmienky spôsobujú náklady, komplikácie a prekážky, ktoré sa zákonnými ustanoveniami alebo predpismi dajú len ťažko prekonať. Reálnou možnosťou, ktorú už niektorí predajcovia využili, je otvorenie filiálok predajcu v krajine (krajinách) kupujúceho. V tomto prípade však nemožno hovoriť o integrácii trhov, ale skôr o rozšírení vnútroštátneho trhu v súlade so zásadami slobodného zriaďovania pobočiek. Úžitok, ktorú tu možno získať, spočíva v posilnení konkurencie na vnútroštátnych trhoch a väčšej možnosti výberu pre spotrebiteľa.

4.3.4 Ďalšiu integráciu finančných trhov pre súkromných klientov nemožno teda dosiahnuť v blízkej budúcnosti legislatív-

nymi iniciatívami alebo podpornými opatreniami. Komisia a členské štáty by mali zamerať svoje úsilie na reálne dosiahnuteľné ciele a mali by upustiť od ťažko realizovateľných cieľov.

4.3.5 Na záver EHSV súhlasí s odporučeniami Komisie pokiaľ ide potrebu zrýchlenia integrácie finančných trhov ako prostriedku lepšieho rozdeľovania finančných zdrojov tak, aby sa dostali tam, kde sú najpotrebnejšie. Okrem toho zdôrazňuje, že jestvujúce predpisy (ako aj doplňujúce predpisy, ktoré sú v štádiu skúmania) sú postačujúce na zabezpečenie integrácie založenej na zákonoch trhu. Potrebne sú nanajvýš normy na zabezpečenie lepšej a jednotnejšej ochrany záujmov spotrebiteľa.

4.4 Úvaha 4: v rámci tvorby miezd sa musia zohľadniť dosahy menovej únie

4.4.1 Výbor vyjadruje určitý údiv nad jednou vetou Komisie, podľa ktorej sociálni partneri nemajú potrebné informácie týkajúce sa úloh a dôsledkov rôznych línii opatrení, a preto robia nerozumnú mzdovú politiku. Zdá sa, že tento postoj nie je v súlade s tvrdením samotnej Komisie v jednej štúdii⁽⁸⁾, podľa ktorej v období 1999 – 2005 bol vývoj nominálnych miezd v eurozóne v súlade s cieľom cenovej stability (...) pričom reálne mzdové náklady vykázali negatívny nárast o – 0,4 %. Okrem toho je zrejmé, že zlepšenie hospodárskych podmienok sa zatiaľ neprejavilo v rýchlejšom náraste miezd, čo znamená, že vývoj mzdových nákladov zostal v súlade s princípom cenovej stability a rastu v prospech zamestnanosti. Okrem toho sa výrobcom všeobecne podarilo udržať maržu zisku aj napriek tlaku rôznych iných nákladových faktorov než mzdových nákladov a zostrenej medzinárodnej konkurencii.

4.4.2 Výbor sa k tomuto problému už vyjadril v stanovisku⁽⁹⁾ z roku 2003, ktoré je stále aktuálne. V tomto stanovisku výbor konštatuje, že mzdy sú nielen faktorom konkurencieschopnosti, ale tiež zvyšujú dopyt na vnútornom trhu. Výbor zdôraznil, že je potrebné zabezpečiť strednodobý nárast miezd v súlade so zvyšovaním produktivity v jednotlivých krajinách s cieľom zabezpečiť rovnováhu medzi dostatočným vývojom dopytu a udržaním konkurencieschopnosti v oblasti cien.

4.4.3 V tejto súvislosti výbor pripomína závery Rady v zložení z ministrov pre zamestnanosť a sociálne záležitosti (EPSCO) z januára 2007 ako aj závery euroskupiny z februára 2007, v ktorých sa hovorí, že je potrebné vytvoriť dôstojné mzdové podmienky a spravodlivejšie rozdeľovať výsledky rastu.

⁽⁸⁾ Commission europea, „The contribution of labour cost development to price stability and competitiveness adjustment in the euro area“, Quarterly Report on the Euro Area, volume 6, n° 1, 2007. (Document in English only, translation by EESC).

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky, Ú. v. ES C 80, 30.3.2004, s. 120.

4.4.4 Výbor potvrdzuje svoj dávny postoj k potrebe posilniť makroekonomický dialóg s cieľom zlepšiť koordináciu a synergie medzi rôznymi oblasťami makroekonomickej politiky (mena, rozpočet, mzdy). Táto chýbajúca koordinácia utvrdzuje EHSV v presvedčení, že schválenie pravidelných zmiešaných schôdzí eurosкупiny a Rady pre zamestnanosť a sociálne záležitosti (EPSCO) je už teraz nielen užitočné ale priam nutné.

4.4.5 Komisia síce vyjadruje svoju nespokojnosť s vývojom hospodárskeho rastu a zamestnanosti, no je zvláštne, že túto skutočnosť nevníma ako podnet na prehodnotenie primeranosti doterajšieho zamerania makroekonomických politických opatrení a rôznych politických odporúčaní. Zatiaľ čo koncepcia rozpočtovej a fiškálnej politiky zostáva bezo zmien, politika stanovovania miezd by nemala zostať jedinou, od ktorej sa vyžaduje, aby zodpovedala požiadavkám menovej únie. Takýto prístup by na sociálnych partnerov preniesol zodpovednosť za vykompenzovanie chýb v iných politických oblastiach.

4.5 Úvaha 5: je potrebné brať do úvahy aj medzinárodný rozmer

4.5.1 S úvahou Komisie o potrebe zohľadniť **medzinárodný rozmer** možno len súhlasiť, je to dokonca samozrejmé. Možno len poukázať na to, že práve Komisia a Rada podcenili tento faktor pri vypracovávaní pôvodného textu paktu stability a rastu a to aj napriek odporúčaniam EHSV, ktorý poukazyval na **rizikovitú dlhodobých plánov** vzhľadom na nepredvídateľného **politického vývoja** na medzinárodnej politickej scéne. Nie je potrebné pripomínať, že udalosti posledných desiatich rokov toto konštatovanie viac než potvrdili. V súčasnosti je budúcnosť nasledujúcich desiatich rokov ešte menej predvídateľná. Význam zohľadňovanie medzinárodného rozmeru pri vypracovávaní strednodobých plánov je teda skôr teoretický.

4.5.2 Pokiaľ ide o ročné plány je jasné, že všetky členské štáty, bez ohľadu na to, či do eurozóny patria alebo nie, sú vystavené vplyvu vývoja medzinárodného obchodu, a to hlavne vzhľadom **na ropu** a narastajúcu **konkurenciu ázijských hospodárskych mocností**. Krajiny, ktoré sú relatívne menej závislé na dovoze ropy, pociťujú cyklický vývoj cien menej. Ostatné krajiny sú však silne vystavené konjunkturálnym výkyvom so zodpovedajúcim dosahom na vnútroštátne ceny a konkurencieschopnosť.

4.5.3 Analogicky otvára výrazný nástup ázijských krajín **nové trhy pre najkonkurencieschopnejšie európske krajiny**, ale poškodzuje postavenie tých krajín, ktoré kládli menší dôraz na konkurencieschopnosť a inováciu. Podľa výboru sa veľký dôraz kládol na predstavu, podľa ktorej príčinou slabšej konkurencieschopnosti je **výmenný kurz eura** voči ázijským menám a doláru. Tento nedostatok je však v väčšej časti štrukturálnej povahy a mal by byť predmetom radikálnych zmien politiky zo strany vlád a sociálnych partnerov.

5. Iné možné riešenia

5.1 Pripomienky k niektorým „možným riešeniam“ boli vyslovené už v rámci „rôznych úvah“. Na doplnenie uvádzame niekoľko argumentov týkajúcich sa ďalších aspektov, ktorými sa zaoberá Komisia.

5.2 Podľa výboru by sa Komisia nemala obmedziť len na „ekonomistický“ prístup EMÚ a nechať bez povšimnutia politický rozmer. Menové únia nie je samoučelná. Je súčasťou rozsiahleho projektu občianskej spoločnosti, ochoty žiť v spoločnej Európe. V dejinách je dosť príkladov na to, že menové únie, ktoré nešli cestou integrácie, boli odsúdené na neúspech⁽¹⁰⁾. „Prechod na euro by sa nemal chápať a plánovať jednoducho ako technická výmena meny, ale mal by sa skôr považovať za významnú konverziu s relevantnými dôsledkami pre hospodársku, peňažnú a sociálnu oblasť“⁽¹¹⁾. Toto poslanstvo musí mať 27 krajín EÚ na zreteli pri revízii Zmluvy, aby našli východisko z ústavnej krízy, dôvody ktorej sú rôznorodé, napríklad ďalekosiahla nespokojnosť v hospodárskej a sociálnej oblasti.

5.3 Bod, ktorý si zaslúži pripomienky, je „podpora eurozóny“ (pozri 3.4.2.d). Komisia vymenúva výhody pre krajiny, ktoré už sú členmi eurozóny, ako aj krajiny, ktoré sa nimi chcú stať. Zdá, že tu má na mysli iba tie krajiny, „ktoré sa pripravujú na prijatie eura“, teda zrejme tu ide o nové členské krajiny EÚ. Ani slovom sa Komisia nezmieňuje o **pretrvávajúcej absencii krajín**, ktoré v čase prijatia eura už boli členmi EÚ a uplatnili klauzulu „opt-out“, o ktorej by bolo treba znovu diskutovať. EHSV si veľmi želá, aby tieto krajiny zväzili svoje rozhodnutie, a zastáva názor, že vyjadrenie Komisie k tejto veci by pomohlo vyjasniť problém rozhodnutia o tom, **či definitívne odmietnuť hypotézu vstupu krajín s osobitným štatútom „opt-out“ do eurozóny**. Aj táto informácia je jedným z prvkov, ktoré by pomohli pri rozhodovaní o budúcich stratégiách pre euro. Na druhej strane nie je pochopiteľné, ako môže byť v strednodobých plánoch krajín eurosкупiny nezohľadnená možnosť alebo vôľa prijatia jednotnej meny.

5.4 Výbor chce vyslať krajinám HMÚ jasný signál, aby pokračovali v úsilí o dodržiavanie maastrichtských kritérií a konvergenie politik s cieľom dosiahnuť reálnu konvergenciu. Je absolútne neprijateľné, aby niektoré krajiny uplatňovali zjavne zhovievavú politiku bez toho, aby na to mali dôvod vzhľadom na výnimočné podmienky. Takéto správanie poškodzuje ich dôveryhodnosť u ostatných členských krajín a nakoniec poškodzuje aj dôveryhodnosť celej Európy.

⁽¹⁰⁾ Latinská menová únia (1861-1920) neuspela z časti aj z dôvodu chýbajúcej fiškálnej disciplíny medzi jej členskými štátmi (Talianskom, Francúzskom, Švajčiarskom a Gréckom). Menová únia z roku 1973, ktorá spájala Švédsko (ktoré bolo vtedy súčasťou Nórska) s Dánskom stroskotala, keď sa zmenil politický rámec. Naproti tomu nemecká colná únia v 19. storočí, z ktorej vznikla menová únia, bola korunovaná úspechom vďaka politickému zjednoteniu krajiny v roku 1871. Úspech menovej únie a politická integrácia idú teda ruka v ruku, pretože menová únia predpokladá vysoký stupeň koordinácie hospodárskych politik a teda istý stupeň centralizácie.

⁽¹¹⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu o rozširovaní eurozóny (2006/2103(INI)), 1. júna 2006.

5.5 Nakoniec tu je požiadavka byť „**bližšie k občanom**“. Je to požiadavka, ktorá bola tak často opakovaná až sa stala „eitmotívom“. Táto téma má však základný význam a vyžaduje **priamu zodpovednosť jednotlivých vlád**. Výhody eura sú očividné, nie každý je však ochotný ich vidieť. Faktom však je, že na vnútroštátnej úrovni sú stabilné ceny, dostupnejšie úvery a iné výhody často prezentované ako zásluhy vlád jednotlivých krajín. Keď sa však hovorí o „nevýhodách“ (či už skutočných alebo domnelých) a hlavne o zvýšení cien, vina sa tu pripisuje euru, a to aj v situáciách, keď príčinou zvýšenia nebola zmena meny. V politike nemá nikto záujem pripisovať zásluhy iným, ale sa snaží nájsť spôsob ako zvaliť na iných alebo niečo iné vinu za negatívny vývoj.

6. Ďalšie pripomienky EHSV

6.1 EHSV na doplnenie svojich úvah týkajúcich sa dokumentu Komisie predkladá na zváženie ďalšie dva postrehy.

6.2 **Dynamika výmenných kurzov** eura bola uvádzaná ako príčina výkyvov konkurencieschopnosti Európy v porovnaní s inými krajinami, hlavne v porovnaní s Áziou. Aj keby sa tento aspekt mohol považovať za vedľajšiu príčinu (a nie za hlavnú

príčinu ako je uvádza v bode 4.5.3), výbor zastáva názor, že je potrebné znovu a dôraznejšie požadovať podanie žiadosti o **kreslo pre eurozónu v medzinárodnom menovom fonde**. V minulosti sa uvažovalo o návrhu vymeniť toto kreslo za kreslo niektorej členskej krajiny, ktorá je v IMF. Zdá sa však, že žiadna z členských krajín nie je ochotná vzdať sa svojho kresla v prospech eura. Ideálnym riešením by bolo podať žiadosť o **ďalšie kreslo pre euro** v IMF. Z krátkodobého hľadiska sa však javí reálnejšou koordinácia zástupcov členských štátov. Na druhej strane však nie je jasné, prečo by mena, ktorá zohráva významnú úlohu v medzinárodnom obchode, nemala mať vlastné zastúpenie. Námietka, že to nie je v súlade so stanovami fondu, je slabým argumentom, pretože zmena v stanovách by nemala byť veľkým problémom vzhľadom na očividnú anomáliu spôsobenú tým, že jedna z hlavných svetových mien sa nemôže podieľať na riadení medzinárodnej menovej politiky.

6.3 K myšlienke **európskeho stabilizačného fondu** na elimináciu rozdielov v raste medzi členskými štátmi ⁽¹²⁾ sa výbor stavia veľmi skepticky. Na umožnenie serióznej diskusie na túto tému by bolo v každom prípade potrebné túto myšlienku podrobnejšie rozpracovať.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹²⁾ Tento fond by bol tvorený daňovými prebytkami hospodársky priaznivých období všetkých členských štátov a slúžil by na financovanie projektov, ktoré by Rada a Európsky parlament uznali za prioritné a dôležité pre Spoločenstvo. Hlavná výhrada smeruje proti potrestaniu disciplinovanej rozpočtovej politiky, ktoré je s tým spojené, a teda proti negatívnemu motivačnému účinku.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárske a sociálne dôsledky vývoja finančných trhov“

(2008/C 10/23)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2007 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z k danej téme *Hospodárske a sociálne dôsledky vývoja finančných trhov*.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. septembra 2007. Spravodajcom bol pán DERRUINE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 115 hlasmi za, pričom 25 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

Zverejňovanie informácií, transparentnosť a ochrana investorov a spotrebiteľov

1.1 Je potrebné zdokonaľiť štatistické nástroje, ktoré umožnia lepšie definovať sektor tzv. hedžových fondov (*hedge funds*) a *private equities* (súkromných investičných spoločností), ako aj ukazovatele vzťahujúce sa na správu a riadenie podnikov (*corporate governance*) a zharmonizovať ich prinajmenšom na európskej úrovni.

1.2 Bolo by vhodné uplatňovať ochranné normy na hedžové fondy a fondy *private equity* (Bazilejská dohoda o kapitáli – „Basel III“), aby sa odstránili narastajúce pochybnosti, ktoré sa rozhostili o časti finančného priemyslu, aby sa obmedzilo riziko vzniku systémových šokov vyvolaných vystavovaním sa prílišným rizikám (predovšetkým zadlžovaniu) a nastolila sa spravodlivá hospodárska súťaž medzi jednotlivými spôsobmi investovania.

1.3 „EHSV vyzýva Komisiu, aby čo najskôr predložila návrh ustanovení právnych predpisov zameraných na poskytovanie informácií zo strany inštitucionálnych investorov vzhľadom na ich politiku návštevujúcu s investovaním a hlasovaním. Predloženie takéhoto návrhu právnych predpisov by bolo v súlade s akčným plánom Komisie na modernizáciu obchodného práva a zlepšenia správy a riadenia podnikov ⁽¹⁾.“

1.4 S cieľom posilniť ochranu investorov, ktorí vkladajú peniaze do fondov *private equity*, je potrebné zmeniť a doplniť smernicu týkajúcu sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) ⁽²⁾ tak, aby zahŕňala aj tieto subjekty a zavádzala ich k väčšej transparentnosti. Hoci prísľub vysokých výnosov predstavuje faktor príťažlivosti, konečný investor si nemusí vždy uvedomovať riziko, ktorému sa vystavuje.

⁽¹⁾ Preskúmanie jednotného trhu, CESE – INT/332.

⁽²⁾ Smernica Rady 85/611/EHS z 20. decembra 1985 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) – Ú. v. ES L 375 z 31.12.1985, s. 3-18.

1.5 Komisia by mala zúčastnené strany (banky, združenia spotrebiteľov, verejné orgány a poskytovateľov služieb) podporovať a vyvíjať s nimi iniciatívy zamerané na zlepšenie informovanosti, najmä znalostí spotrebiteľov o finančných službách, ktorí zvyčajne nemajú dostatočné vedomosti z oblasti financií, a teda si nie sú vedomí ani hroziacich rizík ⁽³⁾.

1.6 Podniky registrované na burze, ktoré sú predmetom spätného výkupu, ale ktorých obrat alebo počet zamestnancov presahuje určitú hodnotu, by mali mať povinnosť uverejňovať aspoň základné informácie, po tom, ako boli stiahnuté z burzy a prestali podliehať oznamovacej povinnosti.

Riadenie a rozloženie rizík

1.7 Bolo by treba zamyslieť sa nad možnosťou nariadiť povinnosť diverzifikovať portfólio investičných fondov, najmä v prípade zamestnaneckých systémov sporenia na základe existujúcich modelov (pozri tiež 1.2).

1.8 Kríza segmentu hypoték s nízkou bonitou v USA sa rozšírila aj na iné segmenty finančného trhu a zasiahla aj EÚ. V prípade krízy európskych bánk by z dôvodu roztriešteného dohľadu, ktorý by spomalil vhodnú reakciu, mohli hroziť značné výdavky. V mene zásady subsidiarity by mali byť veľké banky pod dohľadom na európskej úrovni. Výbor ich preto vyzýva, ako aj Komisiu a Výbor európskych orgánov bankového dohľadu (CEBS), aby sa dohodli a spresnili spôsob tohto dohľadu a definovali kritériá, ktoré by pomohli určiť, ktorých bánk sa to týka.

1.9 V prípade delegovanej správy portfólia, ktorá umožňuje diverzifikovať riziko, by predĺženie spravovacích mandátov podporilo prístup väčšmi zameraný na dlhodobé hľadisko a obmedzilo by špekulácie, ktoré prekračujú rámec arbitrážneho obchodu, a zároveň by obmedzilo náchylnosť ku krátkodobému prístupu a honbe za ziskom vyvolané špekulatívnym prístupom poskytovateľov správcovských služieb.

⁽³⁾ Ako vyplýva z konferencie, ktorú zorganizovala Európska komisia v marci 2007 na tému „Increasing financial capability“; Sandlerova správa prezentovaná ministrom financií, Gordonovi Brownovi obsahuje podnetné smery na uvaženie.

1.10 Činnosť ratingových agentúr, ktoré nie sú celkom nezávislé, pretože pomáhajú investičným bankám navrhovať vedľajšie bankové produkty, valorizovať ich a investovať, by mala byť transparentnejšia.

Zosúladenie finančnej stratégie a európskeho sociálneho modelu

1.11 Poskytovanie daňových výhod by mohlo podnieť penzijné fondy, ktoré majú dlhodobú stratégiu, aby v rámci svojej politiky finančného investovania uplatňovali kvalitu a spoločenskú zodpovednosť, nakoľko spoločensky zodpovedné investície⁽⁴⁾, sa v nej v súčasnosti uplatňujú len v obmedzenej miere⁽⁵⁾.

1.12 Komisia a členské štáty musia dohľadať na to, aby sa spoločenská zodpovednosť podnikov uplatňovala na všetky zúčastnené strany, vrátane investičných fondov, ktoré majú vplyv na podniky, v ktorých pôsobia, a ktoré niekedy aj riadia. V tejto súvislosti si EHSV kladie otázky v súvislosti s uplatňovaním smernice o informovaní zamestnancov a poradách s nimi na holdingové spoločnosti⁽⁶⁾ a v prípade, že táto smernica ich nezahŕňa, žiada o jej úpravu.

1.13 Mala by sa tiež aktualizovať smernica o zachovaní práv zamestnancov v prípade prevodu podnikov⁽⁷⁾, aby zahŕňala aj prevod podnikov vykonaný prostredníctvom operácie prevodu týchto akcií. Týmto spôsobom by boli lepšie dodržiavané práva zamestnancov na informácie a porady.

1.14 Štatistické údaje o mzdách (prípadne príjmoch) by mali byť rozdelené minimálne do kvintilov, aby bolo možné lepšie vyhodnotiť vplyv mzdovej politiky na stabilitu cien.

1.15 Služby verejného hospodárskeho záujmu sú dôležitým pilierom európskeho sociálneho modelu. Zameriavajú sa na ne aj fondy private equity, ktoré využívajú zadlženosť s pákovým účinkom, pretože spôsobujú veľký príliv peňazí, majú takmer postavenie monopolov, sú málo zadlžené a ich prevádzkové náklady sú vysoké. Aby neutrpeli škodu zákazníci, občania a súdržnosť, „z toho dôvodu EHSV opakuje svoju žiadosť na úrovni Spoločenstva definovať základné jednotné princípy, ktoré by mali platiť pre všetky SVZ, uvádzané v rámcovej smernici

⁽⁴⁾ Pozri najmä práce vykonané v rámci UNEPFI (United Nations Environment Programme Finance Initiative), napr. správu „Alegal framework for the integration of environmental, social and governance issues into institutional investment“ (*Právny rámec zahrnutia sociálnej problematiky a otázok ochrany životného prostredia a riadenia do inštitucionálneho investovania*) (2005).

⁽⁵⁾ Pozri najmä práce vykonané v rámci UNEPFI (United Nations Environment Programme Finance Initiative), napr. správu „Alegal framework for the integration of environmental, social and governance issues into institutional investment“ (2005).

⁽⁶⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/14/ES z 11. marca 2002 ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre informovanie a porady so zamestnancami v Európskom spoločenstve – Spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu, Rady a Komisie o zastúpení zamestnancov – Ú. v. ES L 80 z 23.03.2002, s. 29-34.

⁽⁷⁾ Smernica Rady 2001/23/ES z 12. marca 2001 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo častí podnikov alebo závodov – Ú. v. ES L 82 z 22.3.2001, s. 16-20.

a v prípade potreby podrobnejšie rozpracované podľa jednotlivých sektorov v sektorových smerniciach“⁽⁸⁾.

Spravodlivé zdaňovanie

1.16 Bolo by vhodné zamyslieť sa, za dodržania zásady subsidiarity, nad pravidlami obmedzujúcimi daňovú odpočítateľnosť úrokov z dlhov v prípade spätného výkupu podniku. Niektoré krajiny už v tejto oblasti pokročili, alebo sa ňou hodlajú zaoberať (Dánsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo).

1.17 V rámci prác, ktorými sa už zaoberá OECD a s cieľom bojovať proti nekalej konkurencii vytváranej daňovými rajmi, by bolo vhodné zamyslieť sa nad možnosťou zmeny daňových pravidiel tak, aby v skutočnosti pre určenie zdaniteľného základu hedzových fondov bolo rozhodujúce miesto skutočného pôsobenia manažmentu vzhľadom na to, že zvyčajne sú to veľké mestá v krajinách OECD. Daňová sadzba by sa teda nemala odvíjať od výnosu, ale od bežného príjmu.

1.18 Nakoľko sa značné množstvo rozhodnutí o krátkodobých investíciách prijíma v daňových rajoch (*offshore*), výbor vyzýva Radu, Komisiu a ECB, aby zvážili možnosť opatrení na základe článku 59 Zmluvy⁽⁹⁾.

1.19 Výbor zdôrazňuje význam posilnenia koordinácie daňových politík prostredníctvom stanovenia minimálnych hodnôt, najmä pri rozličných formách zdaňovania kapitálu. Táto politika sa vychádza zo snahy dosiahnuť rovnosť a zároveň hospodársku efektívnosť.

2. Úvod

2.1 Počas posledných 25 rokov sa svetová ekonomika výrazne zmenila. Hoci vo všeobecnosti vysvetľujeme tento jav globalizáciou, neuvedomujeme si dostatočne jej finančný rozmer a vytvorenie celosvetového finančného trhu.

2.2 A preto, ak sa médiá a politickí lídri budú naďalej zameriavať na ukazovateľ HDP, na uvedenie si skutočného stavu je potrebné zohľadniť aj širšiu situáciu. V roku 2002 dosiahol svetový HDP 32 triliónov dolárov a hoci sa toto číslo zdá byť astronomické, je zanedbateľné v porovnaní s celkovými finančnými transakciami mimo HDP (1 123 triliónov), ktoré majú 35-krát vyššiu hodnotu!

⁽⁸⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, „Budúcnosť služieb všeobecného záujmu“.

⁽⁹⁾ „Ak za výnimočných okolností pohybu kapitálu do alebo z tretích krajín spôsobujú, alebo ak hrozí, že spôsobia závažné ťažkosti vo fungovaní hospodárskej a menovej Únie, môže Rada na návrh Komisie prijať európske nariadenia alebo európske rozhodnutia, ktorými ustanoví ochranné opatrenia vo vzťahu k tretím krajinám na obdobie najviac šiestich mesiacov, za predpokladu, že takéto opatrenia sú nevyhnutné“.

Svetová ekonomika (v triliónoch amerických dolárov, 2002)

Obchod a výroba		Zúčtovacia mena	
obchod s derivátmi	699	Spojené štáty americké (dolár)	405,7
devízové obchody	384,4 (*)	Eurosystem (euro)	372,9
finančné obchody	39,3	Japonsko (jen)	192,8
obchod s tovarom a službami (svetový HDP)	32,3	Iné menové zóny	183,6
spolu (medzibankové transakcie)	1 155	Spolu (medzibankové úhrady)	1 155,0

(*) Z toho 8 na medzinárodné obchodné transakcie.

Zdroj: François Morin, „Le Nouveau mur de l'argent: Essai sur la finance globalisée“, 2006.

2.3 Základným nositeľom finančnej globalizácie sú inštitucionálni investori. Ich nástup je sprevádzaný rozšírením anglosaských zásad *corporate governance* (ochrana menších akcionárov, povinnosť transparentnosti, inštitucionálna aktivita na valných zhromaždeniach a zmena vzťahu medzi akcionármi, manažérmi a pracovníkmi) a vznikom úverových derivátov, nových finančných nástrojov, ktoré umožňujú rozložiť riziko, ktoré sa považovalo za neoddeliteľné od niektorých typov investícií. Tieto zmeny boli buď umožnené alebo urýchlenné novými informačnými a komunikačnými technológiami.

2.4 Tu je potrebné zdôrazniť, že inštitucionálni investori uplatňujú rôzne stratégie, ktoré sa odlišujú v závislosti od ich investičného horizontu. Zatiaľ čo niektorí investori využívajú arbitrážne obchody, ktoré smerujú k stabilizácii finančných trhov, iné, akými sú napríklad penzijné fondy, musia konať s ohľadom na dlhodobé záväzky. Aj v rámci skupiny s rovnakým názvom môžeme nájsť veľké rozdiely. Napríklad v rámci fondov *private equity* sa niektoré špecializujú na výkup podnikov s využitím pôžičiek (tzv. *leveraged buy-out*) – tieto investujú do podnikov na 3 až 5 rokov, iné konajú ako tzv. *business angels*, pričom prinášajú rizikový kapitál do inovátorských malých a stredných podnikov, kde môžu pôsobiť až 15 rokov ⁽¹⁰⁾.

	Dĺžka držania	
	akcie	obligácie
Hedžové fondy	1 až 5 mesiacov	1 až 5 mesiacov
Iné investičné fondy	9 mesiacov až 1 rok	1 až 6 mesiacov
Poisťovne	1 rok 2/3 až 3 roky 1/3	6 mesiacov až 2,5 roka
Domácnosti	3 až 5 rokov	8 mesiacov až 4 roky

Zdroj: Natixis, „L'effet de la présence des hedge funds sur l'équilibre des marchés financiers“, Recherche économique, N° 2007-04.

2.4.1 Niektorí investori môžu mať medzi sebou navzájom blízke vzťahy. Napríklad 24 % kapitálu zhromaždeného v roku 2005 fondmi *private equity* pochádzalo z penzijných fondov, 18 % z komerčných a investičných bánk, 11 % z poisťovní ⁽¹¹⁾. Jednou z čoraz dôležitejších funkcií investičných fondov a iných správcovských spoločností je poskytovanie správcovských služieb pre penzijné fondy a poisťovateľov prostredníctvom mandátov.

⁽¹⁰⁾ Nasledujúce zjednodušené charakteristiky nám pomôžu rozlíšiť medzi hedžovými fondmi a *private equities*. Hedžové fondy pracujú s obchodovateľnými aktívami: akciami, ale tiež surovinami, úverovými derivátmi atď. Uplatňujú rozličné stratégie, aby dosiahli svoj cieľ, ktorým je maximálny výnos. Pri investovaní do podniku im stačí nízky podiel akcií, usilujú sa však svojou činnosťou čo najviac ovplyvniť správanie podniku. *Private equities* sa zameriavajú na zvyšovanie hodnoty a zameriavajú sa predovšetkým na výkup podnikov s využitím dlhov. Podnik, ktorý už nie je registrovaný na burze, teda už nepodlieha informačnej povinnosti. Po niekoľkých rokoch prestanú investovať do podniku, potom čo ho dôkladne reštrukturalizovali.

⁽¹¹⁾ M. Aglieta „The surge in private equity“, 2007.

2.5 Inštitucionálni investori, ktorí sú už 20 rokov zastúpení v anglosaských krajinách, sa postupne začali zaujímať o krajiny kontinentálnej Európy. Fondy sa objavili aj v rôznych členských štátoch. V súčasnosti je polovica hromadne spravovaných aktív kontrolovaná americkými investormi.

2.6 V súčasnosti sa odhaduje, že inštitucionálni investori predstavujú 80 % burzových transakcií. Nezdá sa teda reálne zaujať investičné postoje, ktoré sú v protiklade s postojmi významných investičných orgánov. Sú zároveň hlavnými subjektmi, ktoré vlastnia akcie bez ohľadu na hranice; prieskum Eurobarometra z jesene 2005 preukázal, že iba 1 % domácností vlastní akcie podniku inej krajiny a sotva 3 % uvažuje o kúpe zahraničných akcií! Navyše sa iba málo z nich zúčastňuje na valných zhromaždeniach akcionárov, zatiaľ čo inštitucionálni investori za posledné roky preukazujú čoraz aktívnejšiu a viditeľnejšiu účasť.

2.7 Toto stanovisko sa týka predovšetkým podnikov zaregistrovaných na burze, nakoľko sú aktívne na burzových trhoch. Vo všeobecnosti ide o veľké podniky. Nakoľko však majú rozhodujúci vplyv na zamestnanosť a správanie ostatných podnikov, „zmeny“, ktoré sa ich dotýkajú, majú vplyv na celú ekonomiku a spoločnosť:

- vytvárajú 1 z 3 pracovných miest v Európe a 1 z 2 v USA;
- sú zastúpené najmä v ťažobnom priemysle, doprave a telekomunikáciách a službách pre podniky, čiže odvetviach kľúčového významu;
- ovplyvňujú tiež spôsob fungovania MSP prostredníctvom subdodávateľských vzťahov a finančnej účasti.

3. Zbližovanie systémov správy a riadenia podnikov (*corporate governance*)⁽¹²⁾

3.1 Vo všeobecnosti rozlišujeme dva druhy inštitúcií a praxe, ktoré ovplyvňujú spôsob riadenia, spravovania alebo kontroly podnikov, typy vzťahov medzi zúčastnenými stranami, ako aj ciele daného podniku (*corporate governance*).

- Pre anglosaský model sú typické podniky, ktorých majetok je veľmi rozptýlený a vysoká účasť inštitucionálnych investorov, hoci sa nezúčastňujú na riadení podnikov. Hoci žiadny z investorov zvyčajne nevlastní viac ako 3 % všetkých akcií, vplyv uplatňujú prostredníctvom oznámenia úmyslu

⁽¹²⁾ James Shinn, „Private profit or public purpose? Shallow convergence on the shareholder model“, Princeton University, 2001. Štúdia zahŕňajúca 14 krajín: USA, Spojené kráľovstvo, Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Holandsko a Španielsko, Čínu, Japonsko, Južnú Kóreu, Malajziu, Singapur a Taiwan, Roger M. Baker, „Insiders, outsiders, and change in European corporate governance“, University of Oxford, 2006.

alebo uskutočnenia predaja akcií. Tento systém je typický pre krajiny s vysokým počtom podnikov zaregistrovaných na burze.

- Pre model v kontinentálnej Európe a väčšinu ostatných krajín, vrátane Japonska, je typické, že akcionári vlastnia 10 až 20-percentný balík akcií, ktorý im umožňuje účinnú kontrolu. Takýmito investormi sú štát, banky alebo iné podniky. Zapájajú sa priamo do riadenia podnikov. Na rozdiel od predchádzajúceho modelu sa pracovníci zapájajú do diania v podniku, v krajnom prípade vo forme nemeckého „Mitbestimmung“.

3.2 Počas posledných dvoch desaťročí došlo k zbližovaniu kontinentálneho modelu s anglosaským. Medzi faktory zbližovania patria: Jednotný európsky akt a privatizácia verejných podnikov, daňové reformy v Nemecku, predovšetkým v oblasti kapitálových výnosov na burzách, ktoré viedli banky k predaju ich podielov v priemysle, povinnosť inštitucionálnych investorov uplatňovať hlasovacie práva zavedená americkým Ministerstvom práce (1988 a 1994), ekonomická vitalita USA v 90. rokoch 20. storočia, ktorá kontrastovala s relatívnou stagnáciou kontinentálnej Európy, zaregistrovanie veľkých podnikov na viacerých burzách, nové medzinárodné účtovné štandardy.

3.3 Napriek tomu pretrvávajú určitá rôznorodosť národných či regionálnych foriem kapitalizmu, ktorá pramení z:

- rôznorodosti ekonomických inštitúcií (právo, politika a kultúra), ako aj dostupnosti zdrojov medzi jednotlivými štátmi;
- prepojenosti kapitálových a pracovných trhov, právnych predpisov a noriem, ktoré riadia fungovanie podnikov;
- nákladov prechodu na iný systém, pretože zmena jedného predchádzajúcich prvkov ohrozuje celistvosť systému.

4. Ekonomické vplyvy

4.1 Rozmach inštitucionálnych investorov umožnil demokratizáciu prístupu na finančné trhy a k diverzifikácii rizík portfólia tým, že sa odborné znalosti správcovskej skupiny stali dostupnejšie. Ak sa úspory domácností spoja, zvýši sa objem dostupných prostriedkov, čo umožňuje väčšiu diverzifikáciu, a tým znižuje riziko samostatne investujúcich jednotlivcov. Podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov ponúkajú jednotlivcom s nižšími finančnými prostriedkami a s malými poznatkami o trhu prístup k možným vysokým kapitálovým výnosom. Pre podniky a verejné orgány znižuje koncentrácia kapitálu v rukách inštitucionálnych investorov náklady na jednanie vďaka existencii jediného účastníka dialógu.

4.2 Inštitucionálni investori bez ohľadu na ich druh (*hedžové fondy*, penzijné fondy, banky a poisťovne, *private equities*, ...) spravujú majetok približne 300 miliárd domácností, najmä v Spojených štátoch, Európe a Japonsku⁽¹³⁾. Ich cieľom je maximalizácia výnosu úspor klientov so zohľadnením výšky rizika, ktoré sú klienti ochotní podstúpiť.

4.3 Z pohľadu spotrebiteľov a domácností znamená rastúci podiel investičných fondov na finančných aktívach domácností automaticky väčšie vystavenie financií domácností trhovému riziku⁽¹⁴⁾.

4.4 Okrem PKIPCP a poisťovateľov dobre pozná penzijné fondy aj široká verejnosť. Predstavujú jedno z riešení na zníženie dôsledkov spojených so starnutím obyvateľstva. Ide o dva typy fondov: s pevne určenými dávkami alebo príspevkami. V prvom prípade riziko znáša správca fondu, čiže zamestnávateľ, v druhom prípade konečný sporiteľ. Hoci pre druhú skupinu je charakteristická rizikovejšia štruktúra aktív, táto skupina je čoraz početnejšia, nakoľko správcovia sa usilujú minimalizovať riziko vzniknuté dlhodobými záväzkami a zamestnanci sa čoraz viac zaujímajú o systémy sporenia, ktoré dokážu ponúknuť vysoké výnosy a práva, ktoré sa ľahšie prenášajú medzi zamestnávateľmi⁽¹⁵⁾.

4.5 Správu aktív vykonávajú samotné fondy, ale tiež je veľmi často delegovaná (úplne alebo čiastočne) na spoločné fondy alebo iné správčenské spoločnosti. Hoci sú investičné horizonty teoreticky dlhé, výkon správy sa posudzuje z krátkodobého hľadiska a z hľadiska výnosov. Toto vysvetľuje, že podiel akcií v celkových aktívach rýchle rastie a prispieva k nárastu cien aktív.

4.6 Zbližovanie modelov *corporate governance* spoločne s rozvojom IKT, zvýšenou aktivitou inštitucionálnych investorov a ich normou rentability viedlo veľké podniky k maximalizácii výnosov ich akcií za každú cenu (dividendy a kapitálové výnosy). Úvahy súvisiace so schopnosťou vytvárať v budúcnosti *cash flows* alebo s povahou partnerstva, ktoré presadzoval európsky sociálny model, boli zatlačené do úzadia.

4.7 Vytvorila sa tak nová dynamika riadenia a správy. Zameriava sa skôr na proaktívne vyvolávanie zmien stratégií s cieľom trvalo vytvárať hodnotu pre akcionára (*shareholder value*) ako na zlepšenie strednodobej či dlhodobej konkurencieschopnosti, ktorá môže byť v dôsledku toho ohrozená: spätný výkup vlastných akcií určitým podnikom (*shares buyback*) na zlepšenie ukazovateľa čistej výnosnosti vlastného kapitálu, fúzie a akvizície, ktoré sú niekedy absolútne nelogické, obmedzenie

rozsahu aktivít podniku a integrácia úloh do činnosti skupiny na uľahčenie diverzifikácie investičného portfólia, relokácie, znižovanie počtu pracovníkov a flexibilita pracovných zmlúv s cieľom znížiť pevné náklady alebo ich zmeniť na variabilné⁽¹⁶⁾.

4.8 Vo všeobecnosti má požiadavka vysokej miery výnosu (ROE) v reálnom vyjadrení, od 10 % do 20 % v závislosti od odvetvia, destabilizačné makroekonomické vplyvy: takáto vysoká výnosnosť má za následok zisky, ktoré sú vyššie ako HDP. Spoločne s inými faktormi (migrácia, relokácie, vyšší dovoz ...) to prispelo k navýšeniu relatívneho podielu majetku, ktorý vlastní držiteľia kapitálu. Môžeme si všimnúť nové prerozdelenie pridanej hodnoty v európskych krajinách. Podľa údajov Komisie, OECD a BRI, podiel miezd na HDP (priemerná hodnota pare EÚ 15) poklesol zo 71,5 % v 80. rokoch 20. storočia na 66,7 % v roku 2004. Tento posun o takmer 5 bodov HDP sa prejavil symetrickým rastom príjmov z kapitálu (ziskami).

4.8.1 Makroekonomický vplyv takejto zmeny na rozdelenie bohatstva je deflačný: celkové úspory narastajú, ale keďže sa kúpna sila zamestnancov zvyšuje len mierne, ich dopyt nie je dynamický, čo podniky nepodnecuje k realizácii investícií. Na druhej strane sa značná časť ziskov prerozdeľuje akcionárom (dividendy a opätovný nákup vlastných akcií), vytvára sa tak nadmerná likvidita a celý jav sa automaticky opakuje.

4.8.2 Navyše, keďže hlavné krajiny OECD si konkurujú pri prilákavaní priamych zahraničných investícií, ktoré stimuluje nadmerná likvidita, ale zároveň ich brzdí spomaľovanie dynamiky na ich domácich trhoch, vydali sa cestou znižovania daní, ktoré by mohlo zaťažiť verejné financie v prípade, že by sa nepodarilo znížiť verejné výdavky s výnimkou výdavkov v sociálnej oblasti (pozri starnutie obyvateľstva).

4.8.3 Nakoľko sú úroky z dlhov v mnohých krajinách oslobodené od daní, výkup podniku s využitím pôžičky (*leveraged buyout*) predstavuje formu dotácie od verejných orgánov pre fondy *private equity*, ktoré sú tak zvýhodňované. Okrem toho, že sa tu vynára otázka v súvislosti s nekalou konkurenciou vo vzťahu k ostatným ekonomickým subjektom, ktoré nevyužívajú tento postup, majú akvizície prostredníctvom zadlžovania vplyv aj na verejné financie. Štúdia dánskeho ministerstva daní⁽¹⁷⁾ ukázala, že ak predpokladáme, že všetky ostatné ukazovatele ostanú nezmenené, o dva roky by tieto straty mohli predstavovať v krajine 25 % celkových príjmov pochádzajúcich z daní spoločností. Podobná situácia je vo väčšine európskych krajín a v krajinách eurozóny, ktoré podliehajú rozpočtovým kritériám Paktu stability a rastu.

⁽¹³⁾ J. Peyrelevade, „Le capitalisme total“ 2005, pp.39-42.

⁽¹⁴⁾ BIPE, op cit. Podiel finančných prostriedkov domácností investovaných do akcií, spoločných fondov a životného a dôchodkového poistenia sa v Nemecku, Taliansku a Francúzsku v období 1980 až 1998 viac ako zdvojnásobil. V prvých dvoch krajinách dosiahol takmer 50 %, vo Francúzsku 66 %. Hoci bola počiatková úroveň v Británii vyššia, podiel produktov naďalej rástol, z 52 % na 76 %.

⁽¹⁵⁾ BIPE, „La montée en puissance des investisseurs institutionnels: implications réglementaires“. Štúdia vykonaná pre francúzsky senát, január 2003.

⁽¹⁶⁾ Pozri najmä S. M. Bilger a K. F. Hallock „Mass layoffs and CEO turnover“, 2005 a Chicago Fed Letter „Assessing the impact of job loss on workers and firms“, apríl 2006.

⁽¹⁷⁾ Ministerstvo daní, Dánsko „Status pa SKATs kontrolindsats verdrrønde kapitalfondes overtagelse af 7 danske koncerner“, marec 2007.

4.8.4 Pokiaľ ide o odmeny správcov fondov, 20-percentný *carried interest*, ktorý zvyčajne poberajú pri ziskoch presahujúcich určitý prah, podlieha spravidla nižšej dani, teda dani uplatňovanej pri výnosoch, a nie vyššej dani z bežného príjmu. Táto prax nemá v ničom oporu, nakoľko prispievajú iba k zanedbateľnej časti kapitálu. Táto situácia vyvoláva problém rovnosti daňového zaobchádzania medzi jednotlivcami a inými zamestnancami, ktorí podliehajú vyššej daňovej sadzbe.

4.9 Zmenila sa nielen povaha a stratégia podnikov, ale tiež úloha generálneho riaditeľa: pred desiatimi rokmi bol generálny riaditeľ zodpovedný za riadenie podniku a jeho aktív v prospech rozličných zúčastnených strán. Dnes je jeho úlohou predovšetkým vytvárať čistý zisk pre investorov. Počet prepustení kvôli výsledkom, ktoré akcionári vyhodnotili ako nedostačujúce, dosiahol vrchol v roku 2005, keď bolo zaznamenaných štvornásobne viac odchodov z tohto dôvodu ako o desať rokov skôr. Zmena na vedúcom poste nastala vo viac ako jednom zo siedmich podnikov, v porovnaní s jedným z jedenástich podnikov len o desať rokov skoršie. Dĺžka ich pôsobenia sa tiež skrátila. Celkovo je táto čoraz rýchlejšia rotácia problematická, pretože „trvá zvyčajne tri alebo štyri roky, kým sa uplatnia potrebné transformácie v podniku“.

4.9.1 Následne, nakoľko viaceré správne rady nemajú dostatok kandidátov na nahradenie generálneho riaditeľa, ktorý bol nútený odísť, dochádza k opakovaným zvyšovaniam miezd generálnych riaditeľov, na jednej strane preto, lebo noví zamestnávateľia sa ich snažia motivovať, aby opustili svoje miesto, a na strane druhej preto, lebo súčasní zamestnávateľia si ich chcú udržať. Značná väčšina investorov však kritizuje výšku plátov manažérov, ktorú považujú za prehnanú (90 %) a nedostatok pozitívneho vplyvu na výkon podniku (78 %) ⁽¹⁸⁾.

4.9.2 Hoci sa zdá, že podniky sa vzdávajú od akciových opcií (*stock options*), ktoré viedli ku konfliktom záujmov a veľkým škandálom, zaužívané poskytovanie tzv. „zlatých padákov“ a iných príspevkov pre generálnych riaditeľov, ktorým sa nepodarilo zlepšiť výsledky podniku (vo vzťahu ku konkurencieschopnosti a zamestnanosti) je pre verejnosť šokujúca.

5. Súdržnosť a spoločenské nerovnosti

5.1 Na jednej strane, hoci v minulosti sa vysoké dividendy vyplácané akcionárom zdôvodňovali rizikom operácií, do ktorých vkladajú kapitál, vývoj v posledných rokoch tento argument značne oslabil.

5.1.1 Zodpovednosť je však obmedzená výškou ich vkladov a obchodovateľnosť ich aktív súvisí so zvyšujúcou sa likviditou

⁽¹⁸⁾ Watson Wyatt, „Corporate directors give executive pay model mixed reviews“, jún 2006.

finančných a burzových trhov vďaka novým technológiám a globalizácii vkladov, čo značne znižuje riziko, ktoré nesú a zároveň majú do nedávna neexistujúce možnosti stiahnutia vkladu a diverzifikácie.

5.2 Na strane druhej „ekonómia zaznamenali pri prepúšťaní prvky sezónnosti, pričom počet prepustení vrcholil v januári a júni, čiže v čase definovania a prehodnotenia ročného rozpočtu v podnikoch. Z toho vyplýva záver, že takéto prepustenia mali za cieľ skôr zlepšiť finančné výsledky než reagovať na potreby daného odvetvia“ ⁽¹⁹⁾.

5.2.1 Navyše, existuje tu trend individualizácie pracovných zmlúv a miezd, ako aj množstvo netypických pracovných zmlúv, akými sú zmluvy na dobu určitú a na čiastočný pracovný úväzok, aby sa fixné náklady spojené so mzdami premenili na variabilné náklady a v konečnom dôsledku zvýšil zisk, a teda výnos z akcií (*return on equity*). V roku 1992 pracovalo 25,4 % zamestnancov na dobu určitú alebo čiastočný úväzok. V roku 2005 tento počet vzrástol na 33 %. Tento typ neistých zmlúv sa rozšíril rýchlejšie ako počet nových pracovných miest počas celého obdobia (okrem roku 2005) a pokiaľ ide o zmluvy na dobu určitú, len 33 % viedlo k zmluve na dobu neurčitú (v porovnaní s 22 % nepredĺženia zmluvy a 39 % ďalšej zmluvy rovnakého typu) ⁽²⁰⁾.

5.2.2 Toto vedie k novým rizikám pre zamestnancov a podniky:

- podniky neinvestujú do uvedených „mobilných“ zamestnancov a tí nevyvíjajú žiadne úsilie, pretože sa cítia v podniku menej zainteresovaní a obávajú sa, že aktualizovaný čistý prínos z odbornej prípravy sa nepreukáže ako pozitívny ⁽²¹⁾, ⁽²²⁾;
- ľudský kapitál, ktorý je v znalostnej spoločnosti čoraz špecifickejší pre jednotlivé podniky, sa dá ťažko využiť inde (v skutočnosti nie je presúvateľný z jednej firmy do druhej) ⁽²³⁾;
- zástupcovia zamestnancov už nedokážu rozoznať sprostredkovateľov, na ktorých sa majú obrácať pri sociálnom dialógu, „ich nadriadeným“ je meniac sa skupina akcionárov, ktorá „nemá tvár“;
- pracovníci si navzájom konkurujú:
  - na svetovej úrovni – kvôli vysokej mobilite produktívneho a finančného kapitálu a zdvojnásobenia počtu pracovníkov, ktorí vstúpili do hospodárstva po rozpade sovietskeho bloku, a najmä po vstupe Číny a Indie na medzinárodnú scénu;

⁽¹⁹⁾ D. Plihon, „Précarité et flexibilité du travail, avatars de la mondialisation du capital“, 2006.

⁽²⁰⁾ KOM(2003) 728 v konečnom znení „Zlepšenie kvality práce: analýza doterajšieho pokroku [neoficiálny preklad]“.

⁽²¹⁾ Hoci sa na ľudský kapitál stále viac poukazuje ako na faktor konkurencieschopnosti v znalostnej ekonomike, je prekvapujúce, že sa neobjavuje medzi aktívami v bilancií podnikov.

⁽²²⁾ European Working Conditions Observatory, „Fourth European Working Conditions Survey“, 2007, s. 49.

⁽²³⁾ Porovnaj bod 6.4 a ďalšie.

- na národnej úrovni – kvôli rozsahu nezamestnanosti, zvyšovaniu počtu pracovných miest s nízkou kvalitou, čo zvyšuje hodnotu kvalitných pracovných miest, a kvôli paradoxu vzdelávania: na jednej strane sa poukazuje na potrebu vzdelávania a nedostatok schopností, a na strane druhej takmer každý tretí zamestnanec sa cíti byť príliš kvalifikovaný v porovnaní so schopnosťami, ktoré sú vyžadované pre jeho prácu; nedostatočne kvalifikovaní zamestnanci a zamestnanci na dobu určitú hovoria o nedostatočnej ponuke primeraného vzdelávania;
- táto súťaživosť je tým výraznejšia, že mobilita pracovníkov je relatívne obmedzená kvôli udržiavaniu prechodného obdobia pri zákonoch týkajúcich sa ekonomickej migrácie, podľa ktorých je vstup cudzinca na pracovný trh podmienený nedostatkom síl v danom odvetví (politické obmedzenia) alebo kvôli nedostatku skutočného

posunu v oblasti prevoditeľnosti dôchodkov, vysokému dopytu po nehnuteľnostiach (socio-ekonomické obmedzenia) či nedostatočným jazykovým vedomostiam (kultúrne obmedzenia).

5.2.3 Je potrebné nájsť novú rovnováhu medzi akcionármi a pracovníkmi. Popri nerovnomernom prerozdelení HDP medzi „kapitál“ a „prácu“ a vyššie uvedeníh skutočnostiach sa v posledných rokoch nerovnováha prejavuje aj v exponenciálnom vývoji finančných a burzových trhov, čo kontrastuje s pracovným právom, ktoré sa vyvíjalo opačným smerom, čiže neposkytuje zamestnancom dostatočnú ochranu (napr. v súvislosti so zmluvnými podmienkami a ďalším vzdelávaním ⁽²⁴⁾). To poukazuje na skutočnosť, že flexibilita (a zvýšená nestálosť) práce sa pre podniky stáva premennou, ktorú využívajú podľa svojich potrieb.

Vývoj na základe sociálneho „podmodelu“

priemer	krajina	Trhová kapitalizácia/HDP		Ochrana zamestnancov	
		1990	2003	1990	2003
anglosaský model	Spojené kráľovstvo, USA, Kanada, Austrália	54	119	0,63	0,73
škandinávsky model	Fínsko, Dánsko, Švédsko	28	85	2,71	1,89
kontinentálny model	Francúzsko, Nemecko, Rakúsko, Belgicko, Holandsko	30	59	2,79	2,30
stredozemný model	Taliansko, Španielsko, Grécko	16	57	3,67	2,61
Japonsko		98	70	2,10	1,84

Pozn.: Údaje o nových členských štátoch nie sú k dispozícii.

Ochrana zamestnancov sa vyjadruje prostredníctvom ukazovateľa „EPL, verzia 1“, ktorý vypočítala OECD (pre roky 1990, 1998 a 2003). Zahŕňa predpisy v oblasti ochrany zamestnancov na dobu neurčitú ako aj určitú. Čím bližšie je jeho hodnota k nule, tým sú predpisy na ochranu zamestnancov slabšie. (EPL verzia 2 zahŕňa informácie týkajúce sa kolektívneho prepúšťania, ale neuvádza údaje za rok 1990).

5.2.4 Je síce pravdou, že sa rozvinul počet akcionárov spomedzi zamestnancov, títo však nemôžu korigovať situáciu, nakoľko v tejto skupine sú nadmerne (vzhládom na ich počet medzi všetkými zamestnancami) zastúpení zamestnanci s najvyššími príjmami (väčšinou ide o pracovníkov na najvyšších postoch).

5.2.5 Nakoľko je ekonomický systém výsledkom historického vývoja (viď bod 3.3), možno ľahko pochopiť, že zblížovanie modelov *corporate governance* (viď body 3.1 a 3.2) sa v kontinentálnej Európe neodrazilo viditeľne v oblasti boja proti nezamestnanosti, zatiaľ čo európsky sociálny model sa opiera predovšetkým o sociálnu trhovou ekonomiku predpokladajúcu partnerský prístup v širokom zmysle, ktorý presahuje výlučné záujmy akcionárov.

5.3 Pred niekoľkými rokmi sme vstúpili do obdobia významného zmiernenia rastu miezd ⁽²⁵⁾, ku ktorému došlo pod tlakom narastajúcej medzinárodnej konkurencie a pod tlakom noriem rentability. Tento jav sa však netýka všetkých socio-profesijných tried.

5.3.1 Podobne ako je tomu v Spojených štátoch ⁽²⁶⁾, Európska komisia, Eurostat a ECB by mali svoje štatistické údaje spraviť tým, že ich rozdelia (aspoň) do kvintilov ⁽²⁷⁾, aby sa dalo lepšie určiť, ktoré kategórie osôb (s veľmi vysokým príjmom, veľmi nízkym príjmom, priemerným príjmom) spôsobujú nárast celkového objemu miezd a celkovo príjmov, čo by umožnilo lepšie vyhodnotiť riziká vplývajúce na stabilitu cien s vedomím, že ľudia, ktorí patria do rôznych skupín, nemajú rovnaký sklon k spotrebe ⁽²⁸⁾. (Porovnaj tiež 4.8.4)

⁽²⁴⁾ European Working Conditions Observatory, „Fourth European Working Conditions Survey“, 2007, s. 49.

⁽²⁵⁾ Európska komisia, „The contribution of labour cost developments to price stability and competitiveness adjustment in the Euro Area“, in Quarterly Report on the Euro Area, zv. 6 č. 1, 2007.

⁽²⁶⁾ Porovnaj trojročný výskum „US Survey of Consumer Finances“.

⁽²⁷⁾ Rozdelenie príjmových skupín od najnižších po najvyššie na päť častí, z ktorých každá obsahuje rovnaký počet jednotiek.

⁽²⁸⁾ Nedávne prieskumy poukázali na takýto vývoj. Predovšetkým T. Piketty, E. Saez: „The evolution of top incomes: a historical and international Perspective“, American Economic Review, 2006.

6. Výskum, vývoj a inovácia

6.1 Nakoľko majú inštitucionálni investori tendenciu kopírovať svoje investičné rozhodnutia, je možné, že dôjde k nadmerným investíciám v určitých odvetviach a zároveň k slabým investíciám v iných odvetviach, čo potvrdila aj kríza na burze v rokoch 2000-2001.

6.2 Príklad škandinávskych krajín dokazuje, že je možné kombinovať vysoké sociálne a technologické výkony s finančným systémom, kde sú skôr dominantné banky než burzy.

6.3 Pokiaľ ide o *private equities*, hoci prinášajú rizikový kapitál nevyhnutný na spustenie nových aktivít menších podnikov (*start up*), tento podiel už niekoľko rokov klesá (v roku 2003 predstavovali menej ako 10 % ich investícií.)⁽²⁹⁾ Činnosť *private equities* je naopak čoraz viac zameraná na *buy-outs*, spätný výkup podnikov (v roku 2003 predstavovala viac ako 60 %) (Pozri kapitolu „Pákové efekty a systémové riziká“). Tento trend nemá za následok stimuláciu investícií, nakoľko kvôli riziku tejto aktivity bude pre *private equities* prioritou skôr zhodnotenie a vyplatenie akcionárov ako dlhodobé investovanie.

6.4 Okrem V&V sú pre všetky podniky tzv. „tiché“⁽³⁰⁾ interakcie čoraz dôležitejším faktorom konkurencieschopnosti. Tieto tiché interakcie zahŕňajú výmenu informácií, prípravu stanovísk, koordináciu a monitorovanie ostatných aktivít a kombinujú rôzne formy znalostí pri výmene (tovaru, služieb a informácií) s ostatnými pracovníkmi, klientmi a dodávateľmi. Zamestnanci, ktorí sa týmto typom činnosti zaoberajú, dnes predstavujú 25 až 50 % pracovnej sily.

6.4.1 Ak si chcú firmy zvýšiť konkurencieschopnosť, nemôžu sa viac opierať o štandardizáciu práce zamestnancov, medzi ktorými existujú zložitá prepojenia alebo o ich nahradenie strojmi. Naopak musia odstraňovať organizačné bariéry, vytvoriť prostredie dôvery medzi zamestnancami, ale tiež medzi zamestnancami a nimi samotnými a umožniť im prijímať rozhodnutia a rýchlo a ľahko komunikovať. Z toho vyplýva, že ich sila spočíva v kolektívnych znalostiach príslušného podniku, ktoré sa postupom času vyvíjajú.

6.4.2 V súčasnosti majú podniky veľký manévrovací priestor na zlepšenie produktivity zamestnancov zapojených do tichých interakcií, čo neplatí až v takej vysokej miere pri ostatných zamestnancoch. Toto sa odráža vo veľkých rozdieloch vo výkonnosti v jednotlivých odvetviach, kde je tento typ pracovných miest dôležitý. Dôležitú úlohu pri výmene skúseností medzi podnikmi, najmä v rámci seminárov a štúdií, tu má sektorový sociálny dialóg.

6.4.3 Tento dôraz na kompetencie, ktoré sú špecifické pre jednotlivé podniky, vyvoláva otázky v súvislosti s konceptom

tzv. „flexicurity“, ktorá predpokladá skôr všeobecné vzdelanie na to, aby si človek našiel zamestnanie v inom podniku, prípadne v inom odvetví, než v ktorom pracoval skoršie.

7. Pákové efekty a systémové riziká

7.1 *Buy-outs*, ku ktorým pristupujú niektoré typy *private equities*, sú aktivitou špekulatívnej povahy, ktorá využíva zadlžovanie a predpoklad, že bude možné využiť výnosy cieľovej firmy na zaplatenie pôžičky a vytvorenie vysokých výnosov počas nasledujúcich 5 rokov.

7.2 V roku 1995 tieto operácie tvorili v krajinách kontinentálnej Európy 0,6 % HDP a v roku 2005 nemenej ako 3 %⁽³¹⁾. (v Spojenom kráľovstve tento podiel predstavoval 1 a 7 %). *Buy-outs* predstavujú podstatnú časť (70 %) aktivít, ktoré vykonávajú *private equities*, pričom podiel rizikového kapitálu tvorí len nepatrnú a stále menšiu časť (5 % v roku 2005).

7.2.1 V druhom polroku 2006 sa objavili viaceré výstražné signály centrálnych bánk (ECB, Bank of England) a ratingových agentúr (Standard and Poor's) ako reakcia na „prehrievanie“ tohto sektora (500 miliárd USD), v ktorom zisk v roku 2005 vzrástol o 70 miliárd USD oproti predchádzajúcemu roku. Poukazovali jednak na systémové riziko kvôli silnému nárastu zadlžovania spoločností, jednak na rozšírenie *junk bonds*, ktoré dosahuje kritickú úroveň.

7.2.2 Menové orgány v tomto prípade stoja pred dilemou, pretože každý nárast úrokov, ktorý by pribrzdil túto aktivitu, by zároveň znamenal koniec pre podniky, ktoré v súčasnosti prežívajú vďaka prebytku celkovej likvidity.

7.2.3 V súvislosti s *buy-outs* vyvstávajú dve ďalšie otázky, ktoré sú úplne odlišnej povahy, ale nemenej závažné:

— Ak sa operácia vykoná prostredníctvom vytvorenia holdingu, neuplatňuje sa smernica týkajúca sa informovania zamestnancov a porád s nimi. Výsledkom je menšia účasť zamestnancov, ktorých je v Európe niekoľko stoviek tisíc.

— Prostredníctvom *leveraged buy-outs* sa môžu investičné fondy v mene spoločnosti, ktorú získali, dostať do správnej rady veľkej európskej skupiny, ktorá je aktívna v kľúčovom odvetví ako napr. letectvo. Nakoľko niektoré fondy amerického pôvodu udržiujú veľmi úzke vzťahy s politickými predstaviteľmi a americkými informačnými službami, je technologická, vojenská a politická nezávislosť EÚ ohrozená, keďže vďaka účasti v správnej rade majú prístup k dôverným informáciám⁽³²⁾.

⁽²⁹⁾ Priekum Deutsche Bank, „Private equity in Europe“, január 2005.

⁽³⁰⁾ The McKinsey Quarterly, „Competitive advantage from better interactions“, 2006, číslo 2.

⁽³¹⁾ Adrian Blundell-Wignall, „Private Equity Trends and Issues“, OECD, 2007.

⁽³²⁾ B. Carayon, „Patriotisme économique: de la guerre à la paix économique“, 2006, s.119.

7.3 Viaceré fondy *private equities* vo všeobecnosti umelo zvyšujú svoj deklarovaný priemerný výnos. Nakoľko nepodliehajú povinnosti poskytovania informácií o svojej činnosti, len najsilnejšie *private equities* zverejňujú svoje výsledky a fondy, ktoré kvôli nepriaznivým výsledkom zanikajú, sa vymažú z informačnej databázy. Štúdia Citygroup poukazuje na skutočnosť, že ak sa zohľadnia aj tieto prvky, výnos vypočítaný na základe 10-ročného obdobia je nižší ako balík akcií spoločnosti so strednou kapitalizáciou („mid-cap“). Zohľadnenie výdavkov na správu a investovanie do týchto nelikvidných aktív rovnako prispieva k zníženiu deklarovaných výnosov ⁽³³⁾.

7.4 *Hedžové fondy* predstavujú odvetvie s hodnotou viac ako 1.5 triliónov USD. Tieto fondy nie sú nové, ale za posledných 20 rokov zaznamenali významný rozmach. Odvetvie sa musí vyrovnat s tlakom investorov, akými sú napr. penzijné fondy, aby zvýšilo svoju transparentnosť. Táto požiadavka nedávno viedla k zavedeniu podrobnejšieho hodnotenia úveruschopnosti a rizík zo strany rôznych ratingových agentúr.

7.4.1 Z dôvodu obrovskej finančnej váhy majú tieto fondy značný vplyv na finančných, burzových a menových trhoch, čo by mohlo viesť k hlbším úvahám:

- Americké, anglické a európske regulačné orgány nedávno zopakovali svoje obavy, že investičné banky by mohli *hedžovým fondom* umožniť zvýšiť ich kapacity získať pôžičky, a to prostredníctvom využitia relatívne nelikvidných záruk, ktorých hodnota by mohla následne prudko klesnúť v prípade finančnej krízy. Zaujímajú sa tiež o *offshorové* operácie, využívajúce pákový efekt, vďaka ktorým môžu americké banky poskytovať úvery pre *hedžové fondy* aj nad povolené hranice.
- *Hedžové fondy* sú tiež aktívne v tzv. „carry trade“ tzn. pri operáciách, kde si investori požičiavajú v menách s nízkou

úrokovou sadzbou (ako napr. jen alebo švajčiarsky frank), a investujú do mien s vyššou úrokovou sadzbou (austrálsky dolár). Stále viac bánk ako napr. BRI a ekonómov je presvedčených, že táto aktivita, pre *hedžové fondy* veľmi výhodná, vysvetľuje oslabenie jenu, ktorý dosiahol koncom januára štvorročné minimum voči americkému doláru. Náhla zmena úrokovej sadzby (nasledujúca po zvýšení japonskej sadzby ako reakcie na silu japonskej ekonomiky) japonskej meny by mohla vyvolať finančnú krízu. *Carry trade* špekulatívnej povahy dosiahol podľa Barclays Capital maximum od ruskej krízy v roku 1998.

7.5 Deriváty umožňujú bankám predchádzať rizikám pri dosahovaní výsledkov tak, že ich prevedú na komplexné finančné produkty, ktoré sú predmetom transakcií. Riziko sa síce rozptýli, ale rozšíri sa v hospodárstve smerom k subjektom, ktoré nemusia podliehať zásadám obozretného podnikania.

7.5.1 Hoci sa štatistická pravdepodobnosť veľkého finančného šoku so systémovými vplyvmi postupom času znížila, šok zostáva pravdepodobný a škody by boli väčšie ako v minulosti, najmä kvôli užším vzťahom medzi inštitúciami a trhmi, ktoré sú výsledkom finančných inovácií umožňujúcich lepšiu integráciu trhov a fúzií a akvizícií do bankového a poisťovacieho sektora ⁽³⁴⁾.

7.5.2 Z dôvodu pákového efektu, ktorý sa v posledných rokoch zvýšil a ktorý sa nevykazuje v bilancii, nie je možné odhadnúť, o aké sumy skutočne ide a akému riziku je hospodársky systém vystavený.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³³⁾ House of Commons, Treasury Committee : „Private equity: desiatá správa zo zasadnutia 2006-07“.

⁽³⁴⁾ Financial Times, 30. januára 2007.

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Zamietnuté pozmeňovacie návrhy

Tento pozmeňovací návrh, ktorý dostal podporu aspoň jednej štvrtiny odovzdaných hlasov, bol zamietnutý počas diskusie. (článok 54 ods. 3 vnútorného poriadku):

Odsek 5.1 a 5.1.1

Nahradiť body 5.1 a 5.1.1 nasledujúcim bodom 5.1:

~~„5.1 Na jednej strane, hoci v minulosti sa vysoké dividendy vyplácané akcionárom zdôvodňovali rizikom operácií, do ktorých vkladajú kapitál, vývoj v posledných rokoch tento argument značne oslabil.“~~

~~5.1.1 Zodpovednosť je však obmedzená výškou ich vkladov a obchodovateľnosť ich aktív súvisí so zvyšujúcou sa likviditou finančných a burzových trhov vďaka novým technológiám a globalizácii vkladov, čo značne znižuje riziko, ktoré nesú a zároveň majú do nedávna neexistujúce možnosti stiahnutia vkladu a diverzifikácie.~~

5.1 Vyplácanie dividend akcionárom by malo byť v súlade s výsledkami, ktoré podniky dosiahnu.“

Zdôvodnenie:

Tieto dva body sa zdajú byť príliš kritické voči úlohe akcionárov ako dôležitej súčasti rozvoja podnikov. Tvrdenie, že zodpovednosť je obmedzená jedine výškou ich vkladov akoby uberalo význam rizika, ktoré so sebou prináša investovanie na finančných trhoch a burzách. Nedávna kríza na týchto trhoch vyvracia aj tvrdenie, že nové technológie a globalizácia vkladov značne znižuje riziko, ktoré nesú. Obmedzenie vyplácania dividend akcionárom by mohlo mať negatívny vplyv na vývoj burzových trhov.

Výsledok hlasovania:

Hlasovali za: 65

Hlasovali proti: 70

Zdržali sa hlasovania: 13

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárska politika, ktorá podporuje európsku priemyselnú stratégiu“

(2008/C 10/24)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2007 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko k danej téme *Hospodárska politika, ktorá podporuje európsku priemyselnú stratégiu*.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. septembra 2007. Spravodajkyňou bola pani FLORIO.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. septembra 2007 129 hlasmi za, pričom 2 hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Rast, inovácie a zamestnanosť ako ciele vytýčené v lisabonskom programe na jar roku 2000, sú úzko spojené s prehodnotením a vyzdvihnutím úlohy hospodárskej politiky v Európe. Je síce potrebné dodržiavať pakt stability a rastu a konsolidovať jednotný trh, ale tiež je potrebné nájsť formy koordinácie, ktoré by európskemu priemyslu umožňovali zohrávať ústrednú úlohu pri výzvach, ktoré spôsobuje globalizácia.

Medzi strategickými cieľmi bude potrebné stanoviť prioritné sektory, ktoré sú v záujme Spoločenstva alebo viacerých členských štátov, a podporovať ich vhodnými hospodárskymi nástrojmi. Strednodobé a dlhodobé hospodárske stratégie sa týkajú predovšetkým európskej sféry, zatiaľ čo ich uplatňovanie a konkrétne zavádzanie do praxe je úlohou členských štátov.

Jednotná mena a vnútorný trh sú vnikajúcimi nástrojmi, ale nie sú konečnými cieľmi; cieľmi naďalej zostávajú tie, ktoré boli stanovené v zmluve: pokrok v hospodárskej a sociálnej oblasti a vysoká úroveň zamestnanosti.

Vychádzajúc z uvedených faktov považuje EHSV za potrebné zamerať sa v rámci hospodárskej politiky, ktorá podporuje európsku priemyselnú stratégiu, na nasledujúce oblasti:

1.2 **Všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku (GOPE) a Lisabonská agenda.** Hoci sú všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku (GOPE) nástrojom na usmerňovanie a koordináciu hospodárskej politiky, musia sa vo väčšej miere integrovať do iniciatív Lisabonskej stratégie a naplánovať investície do inovácií a nových technológií v sektore priemyslu, pričom treba zohľadniť hospodársku situáciu každého členského štátu.

1.3 **Úloha a politika Európskej centrálnej banky.** Hlavným cieľom rozhodnutí ECB je kontrola inflácie a stabilita cien. Niekedy môže napĺňanie týchto cieľov brzdiť investičné aktivity. ECB by v rámci svojich možností mala uplatňovať ústretovejšiu peňažnú politiku s cieľom stimulovať investície, pričom nesmie zabúdať na svoje prioritné ciele.

1.4 **Úloha EIB.** Európska investičná banka musí rozhodujúcim spôsobom prispieť k hospodárskej a sociálnej súdržnosti a podporovať priemyselný rozvoj prostredníctvom finančných stimulov pre výskum a vývoj. Komisia musí zároveň vypracovať nové nástroje makroekonomickej politiky na podporu expanzie a rastu priemyslu.

1.5 **Potreba lepšej daňovej politiky.** V rámci daňovej politiky je na jednej strane potrebné znížiť administratívne zaťaženie, predovšetkým pre MSP a na strane druhej by sa daňové opatrenia mali prejavovať v stimuloch pre investície do výskumu a vývoja pre podniky.

1.6 **Riziko nekontrolovaného nárastu vplyvu finančnej sféry na podniky (financialisation⁽¹⁾).** Nadmerný nárast vplyvu finančnej sféry na podniky a čoraz väčší výskyt čisto špekulatívnych investícií do priemyslu vystavuje priemyselnú štruktúru riziku a často zasahuje do výroby, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti: preto bude potrebné zaviesť nástroje, ktoré by účinne upravovali prenikanie finančnej sféry do fungovania podnikov.

1.7 **Oživenie európskeho priemyselného modelu.** Jedným zo spôsobov na potlačenie relokácií a úpadku výrobného sektora je oživenie európskeho priemyselného modelu, ktorého charakteristickou črtou sú úspešné okrsky a odvetvia. V každom prípade priemyselný systém potrebuje tak materiálnu ako aj nemateriálnu infraštruktúru: je v záujme EÚ ako celku financovať takéto projekty.

(¹) Financialisation: „the increasing dominance of the finance industry in the total of economic activity, of financial controllers in the management of corporations, of financial assets among total assets, of marketised securities and particularly equities among financial assets, of the stock market as a market for corporate control in determining corporate strategies, and of fluctuations in the stock market as a determinant of business cycles“. Zdroj Wikipedia (<http://en.wikipedia.org/wiki/Financialisation>).

Okrem toho vzhľadom na to, že služby zohrávajú kľúčovú úlohu v rámci európskeho hospodárstva, musia byť v kontakte s podnikmi, ktoré určite nachádzajú životodarnú silu v službách, predovšetkým tých, ktoré sú zamerané na podporu výroby. Tieto služby podnikom by upadli bez náležitej dynamickosti a vitality priemyselného sektora.

1.8 Výskum, vývoj a duševné vlastníctvo. Medzičasom je zrejmé, že je potrebné zlepšiť výsledky výskumu a vývoja a investície do nich, ktoré sa v súčasnosti značne vzdalujú od cieľov lisabonskej agendy. Hospodárske úsilie EÚ musí byť posilnené aj v tomto smere. Nová priemyselná stratégia bude musieť pri investovaní do výskumu zohľadniť nové ciele, ktoré si EÚ vytýčila v oblasti emisií oxidu uhličitého. Ochrana práv duševného vlastníctva je dôležitá aj pre konkurencieschopnosť a schopnosť obnovy európskych priemyselných odvetví a musí byť zaručená vhodnými nástrojmi Spoločenstva.

1.9 Vzdelávanie a priemysel. Vzájomná závislosť a prepojenie medzi podnikmi a školstvom a akademickou obcou majú zásadný význam. Školy, univerzity a terciárna sféra vzdelávania si musia uvedomiť, že je potrebné vzdelávať študentov v odboroch, ktoré sú dôležité pre podniky. Samotné podniky by mali tieto vzdelávacie ustanovizne informovať o svojich požiadavkách. Jedným zo spôsobov zlepšenia vzájomných vzťahov je vybudovanie podnikateľských parkov v univerzitných areáloch, ako aj efektívne využívanie európskych špičkových výskumných centier (centier excelencie), podobne ako Európskeho technologického inštitútu.

1.10 Sociálny dialóg – Stanovenie synergií a zapojenie všetkých zainteresovaných strán do uskutočňovania štrukturálnych zmien môže prispieť k sociálnej prijateľnosti priemyselných zmien za predpokladu, že sociálni partneri budú systematicky zapojení do predvídania a riadenia týchto zmien a že sa bude sústavne sledovať dvojitý cieľ udržiavania konkurencieschopnosti podnikov a znižovania negatívnych sociálnych dosahov. V cezhraničných regiónoch je možné uľahčiť priemyselné zmeny prostredníctvom vytvorenia dobrovoľného nadnárodného rámca pre kolektívne vyjednávanie, ako bolo uvedené v sociálnej agende na roky 2005 až 2010. V tejto súvislosti môžu prispieť aj európske zamestnanecké rady: je potrebné prijať kroky na posilnenie právomocí osôb zapojených do ich činnosti, aby tieto rady mohli plniť svoju úlohu kľúčového aktéra v procese konzultácií a dialógu ⁽²⁾.

2. Predslov

2.1 Právny základ pre realizáciu priemyselnej politiky Spoločenstva je obsiahnutý v článku 157 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva ⁽³⁾ a bol následne prevzatý do celého radu

⁽²⁾ Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien (Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006), Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej politike a Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007 – 2013 (Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006).

⁽³⁾ V článku 157 ods. 2 sa konkrétne uvádza: „Členské štáty sa v spolupráci s Komisiou medzi sebou navzájom poradia a ak je to potrebné, koordinujú svoju činnosť. Komisia môže vyvinúť akékoľvek užitočné podnety na podporu tejto koordinácie“.

dôležitých dokumentov. História európskej priemyselnej politiky má pevné miesto v teraz už dávnom oznámení Európskej komisie *Priemyselná politika v otvorenom a konkurenčnom prostredí: smernice pre prístup Spoločenstva* ⁽⁴⁾. Nasledovali ďalšie dokumenty ⁽⁵⁾, medzi ktoré patrí oznámenie Komisie *Priemyselná politika v rozšírenej Európe* ⁽⁶⁾, ktoré sa zaoberá možnosťami a dôsledkami plánovaného rozšírenia Európskej únie. Z ďalších dokumentov treba pripomenúť oznámenie Komisie *Niektoré zásadné otázky na tému európskej konkurencieschopnosti* ⁽⁷⁾, a *Podpora štrukturálnej zmeny: priemyselná politika pre rozšírenú Európu* ⁽⁸⁾. Ešte neskoršie je oznámenie *Uplatňovanie Lisabonského programu Spoločenstva: rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej politike* ⁽⁹⁾, ktoré bolo nasledované strednodobým hodnotením priemyselnej politiky ⁽¹⁰⁾.

2.2 Zavedenie eura ako spoločnej meny viedlo k vzniku dohody o pakte stability a rastu medzi zúčastnenými krajinami, pričom opätovne nastolilo požiadavku lepšej koordinácie hospodárskej politiky jednotlivých štátov, a to najmä v oblasti rozpočtovej politiky.

Rozšírenie EÚ o nové krajiny strednej a východnej Európy je na druhej strane dôležitou výzvou pre budúcnosť Európy a je spojené s nevyhnutnosťou preklenúť ešte stále existujúce rozdiely medzi jednotlivými krajinami v hospodárskej, sociálnej a výrobnej oblasti.

Politikou Spoločenstva sa podarilo zrealizovať významné ciele predovšetkým pri konsolidácii vnútorného trhu a nedávno v oblasti voľného pohybu služieb.

Pozornosť venovaná súboru týchto priorít (dodržiavanie ukazovateľov z Maastrichtu, právna úprava vnútorného trhu, obzvlášť rozdielne situácie v hospodárskej a výrobnjej oblasti) viedla k tomu, že sa zanedbali opatrenia na podporu priemyselného potenciálu EÚ.

2.3 V tomto kontexte má priemyselná politika menšiu váhu než stratégia pre rast a zamestnanosť. Vyplýva to z voľby prenechať na členské štáty prakticky všetky rozhodnutia o vývoji v tomto sektore, sprevádzanej chabými výsledkami v oblasti nadnárodných dohôd a rozhodne zriedkavými formami koordinácie v rámci Európskej únie. Napriek tomu, že v priebehu uplynulých 25 rokov boli prijaté záväzky a vypracované dokumenty

⁽⁴⁾ KOM(1990)556.

⁽⁵⁾ Pozri dve oznámenia Európskej komisie z deväťdesiatych rokov: *Politika priemyselnej konkurencieschopnosti pre Európsku úniu* (KOM(1994)319) a *Stimuly na podporu konkurencieschopnosti európskych podnikov vzhľadom na globalizáciu* (COM(1998)718).

⁽⁶⁾ KOM(2002) 714 v konečnom znení.

⁽⁷⁾ KOM(2003) 704 v konečnom znení.

⁽⁸⁾ KOM(2004) 274 v konečnom znení.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 474 v konečnom znení.

⁽¹⁰⁾ KOM(2007) 374 v konečnom znení.

s cieľom dať Únii k dispozícii priemyselnú politiku, ktorá by umožňovala udržať krok so svetovými hospodárskymi veľmocami, všeobecne vzniká dojem, že prevádzali vnútroštátne záujmy. Veľa sa spravilo pre zrýchlenie privatizácií a liberalizácií, ktoré sa považujú za najlepšie stimuly hospodárskeho rastu, zanedbala sa však politika Spoločenstva na podporu priemyselného a výrobného sektora.

2.4 V globalizovanom svete, akým je ten dnešný, je čoraz potrebné stanoviť, ktoré európske priemyselné stratégie sú najvhodnejšou odpoveďou na celosvetovú hospodársku súťaž, ktorá neprebieha len s hospodárskymi veľmocami ako USA a Japonsko, ale aj s rozvíjajúcimi sa ázijskými mocnosťami, ku ktorým patria o. i. Čína a India. Potrebné sú teda nástroje Spoločenstva s cieľom úspešne čeliť výzvam, ktoré nastoľuje zvyšok sveta, a byť v strategických sektoroch vo vedúcej pozícii a nie iba v závese.

2.5 V európskom kontexte sa v ostatných rokoch dal pozorovať trend k opätovnému znárodňovaniu hospodárskej politiky, hlavne v istých strategických sektoroch, ako napríklad v sektore energie. V mnohých prípadoch vzniká riziko, že tendencia uprednostňovať zástupcov istej krajiny pred európskymi kandidátmi, najmä v sektoroch, ktoré si vyžadujú rozsiahlejšie trhy a investície, bude v rozpore s vnútroštátnymi záujmami zainteresovaných členských štátov.

2.6 Strednodobé a dlhodobé priemyselné stratégie a hospodárska politika na ich podporu patria do pôsobnosti EÚ, pričom implementácia týchto opatrení a ich zavádzanie do praxe v podobe rozhodnutí prispôbených vnútroštátnym rozmerom je vo výlučnej zodpovednosti členských štátov.

2.7 S príchodom nových hospodárskych mocností na svetovú scénu, ktoré sú oveľa konkurencieschopnejšie vo výrobe náročnej na pracovnú silu, sa európska priemyselná stratégia musí nevyhnutne preorientovať na výrobu vysokej kvality. Je potrebné nielen vedieť predvídať, ktoré sektory budú hnacou silou výroby inovačnej a vysoko kvalitnej špičkovej technológie, ale zároveň stanoviť, ktoré hospodárske nástroje môžu byť dané k dispozícii tým priemyselným a výrobným odvetviam, ktoré sú najvhodnejšími zástupcami Európskej únie ako celku.

3. Dajme nový impulz hospodárskej politike Európskej únie

3.1 Vnútorý trh EÚ je od svojho vzniku skutočnou hnacou silou európskej integrácie a hospodárskeho rastu. Euro ako jednotná mena dodatočne posilnilo úlohu jednotného trhu tým, že zrýchliло obchodnú výmenu a zvýšilo jej bezpečnosť a kvalitu hospodárskej súťaže. Ale vnútorý trh i euro sú nástrojmi, a nie konečnými cieľmi. Cieľmi naďalej zostávajú tie, ktoré boli stanovené v zmluve a opätovne potvrdené v záveroch zasadnutia Rady 21. a 22. júna 2007: napredovanie v hospodárskej oblasti, sociálna súdržnosť a vysoká úroveň zamestnanosti.

3.2 Po povzbudivých výsledkoch v druhej polovici roku 2003 sa rast európskeho hospodárstva v druhej polovici roku 2004 do istej miery spomalil, a to aj v dôsledku externých faktorov, ako napr. ceny ropy, na ktorú vplývala medzinárodná kríza a situácia svetového obchodu. Výsledky v roku 2005, mierny rast počas roku 2006 a povzbudivé údaje za prvé tri mesiace roku 2007⁽¹⁾ potvrdili, že posilnenie európskeho hospodárstva závisí čoraz viac od situácie vo vývoze a čoraz menej od vnútorného dopytu⁽²⁾.

3.3 Vo všeobecných usmerneniach pre hospodárske politiky (GOPE) na roky 2005 – 2008⁽³⁾ sa Rada zaoberá nástrojmi, prioritami a makroekonomickými politikami, ktoré by mali uplatňovať členské štáty, ako aj príslušnými reformami potrebnými aj pre trvalo udržateľnú priemyselnú stratégiu.

3.4 Makroekonomické politiky obsiahnuté v GOPE sú zamerané na posilnenie hospodárskeho rastu a zamestnanosti, ale súčasne zdôrazňujú význam hospodárskej politiky pre stabilitu cien. Navrhované opatrenia majú za cieľ:

- zaisťiť ekonomickú stabilitu pri súčasnom splnení strednodobých cieľov,
- zaisťiť možnosť riadenia hospodárskej a rozpočtovej situácie tým, že sa zníži verejný deficit a posilnia systémy dôchodkového a sociálneho zabezpečenia,
- podporovať efektívne prerozdeľovanie zdrojov, pričom sa uprednostnia výdavkové položky zamerané na podporu hospodárskeho rastu, a podporovať vývoj miezd, ktorý by prispieval k hospodárskej stabilite,
- presadzovať väčší súlad medzi makroekonomickými a štrukturálnymi politikami a politikami v oblasti zamestnanosti.

3.5 Makroekonomické politiky paktu stability a rastu by mali byť vo väčšej miere koordinované s cieľmi lisabonskej stratégie s cieľom vytvoriť jednotnú hospodársku politiku Európskej únie a eurozóny. Na to, aby boli žiaduce rozhodnutia priemyselnej stratégie podporované koherentným spôsobom, by bolo potrebné podrobiť európsky rozpočet reforme v zmysle presmerovania zdrojov na investície, ktoré by výraznejšie stimulovali rast⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Pozri Eurostat News Release 64/2007 (15. mája 2007).

⁽²⁾ Pozri Eurostat News Release 50/2007 (12. apríla 2007).

⁽³⁾ Odporúčania Rady 2005/601/ES z 12. júla 2005, o všeobecných usmerneniach pre hospodárske politiky členských štátov a Spoločenstva (2005-2008), Ú. v. EÚ L 205, 6.8.2005, s. 28.

⁽⁴⁾ Pozri: Lisbon Agenda Group – Workshop on developing the Lisbon Agenda at European Level – Brussels, 17. novembra 2006, Súhrnná správa. Autor: Maria Joao Rodrigues.

4. Investujme do Lisabonskej stratégie!

4.1 Pokiaľ ide o reformy zamerané na zvýšenie rastu a tie, ktoré sú z hľadiska priemyslu najdôležitejšie, Rada sa zamerala na tieto priority:

- zlepšiť a stimulovať investície do výskumu a vývoja, pričom sa opätovne pripomína cieľ vytýčený v Lisabone, a to 3 % HDP,
- využiť konkurenčné výhody európskeho priemyslu vypracovaním modernej a aktívnej priemyselnej politiky, vývojom nových technológií, vytváraním lákavých podmienok pre priemysel, zvýšením ukazovateľov konkurencieschopnosti s cieľom čeliť globalizácii, ako aj podporovaním vysoko kvalitných podnikateľských centier v rámci EÚ,
- rozšíriť a posilniť vnútorný trh a účinnejšie uplatňovať politiku hospodárskej súťaže, a to aj znižovaním štátnej pomoci,
- šíriť podnikateľskú kultúru a podporovať MSP,
- zlepšiť európsku infraštruktúru a investovať do nej, keďže je rozhodujúcim faktorom dobrého fungovania európskej priemyselnej štruktúry.

4.2 Sapirova správa z roku 2003 ⁽¹⁵⁾ už čiastočne zohľadnila tieto ciele a trvala na zachovaní paktu stability a rastu. Tvrdilo sa, že v rámci menovej politiky jediným spôsobom ako vytvoriť ideálne prostredie pre načrtnutú priemyselnú stratégiu je využívanie opatrení, ktoré by udržiavali pod kontrolou hodnotu peňazí a zaručili dlhodobú makroekonomickú stabilitu.

4.3 EHSV vo svojom stanovisku na tému GOPE požadoval ich väčšie prepojenie s ďalšími iniciatívami lisabonskej agendy ⁽¹⁶⁾.

4.4 Avšak ešte aj v súčasnosti pretrváva výrazná nevyváženosť rozhodnutí týkajúcich sa makroekonomických politík vyznačujúca sa výrazným zameriavaním sa na boj proti inflácii a cenovú stabilitu a nadmernou tendenciou ECB nevelmi pružne, často aj nepochopiteľným spôsobom, využívať úrokové sadzby. V období výrazného hospodárskeho rastu (1999 – 2000) ECB prakticky zdvojnásobila úrokové sadzby, zatiaľ čo jej trvalo veľmi dlho, kým ich znížila počas dlhého obdobia nevyrovnaného rastu. Jednotná pružná menová politika a cieľená daňová politika (prísnosť a verejné investície) by mohli byť úspešným prvkom trvalo udržateľného a dlhodobého rastu v európskom hospodárskom systéme.

4.5 Úlohou Európskej centrálnej banky je zachovávať menovú stabilitu a udržiavať pod kontrolou rast cien. Tieto

opatrenia sa však môžu stať prekážkami hospodárskeho rastu krajín eurozóny, a tým mať brzdiace účinky aj na ostatných 15 „konvergentných“ krajín. Preto je potrebná väčšia koordinácia činnosti ECB s makroekonomickými politikami EÚ. Je zrejmé, že pri svojich rozhodnutiach musí ECB zohľadňovať skutočnosť, že silná jednotná mena má kladný vplyv na dovoz, keďže sa vďaka nej stáva výhodnejším, zatiaľ čo znevýhodňuje vývoz.

4.6 V týchto mesiacoch možno zaznamenať povzbudivý, i keď len mierny, hospodársky rast EÚ. Tento rast sa opiera hlavne o vývoz na iné trhy: je to nepochybne pozitívny prvok, ale podporovať treba predovšetkým vnútorný dopyt, aby bol rast vnútorného trhu trvalý a stabilný. Vnútorný dopyt podporuje a zvyšuje aj mzdová politika, ktorá je zárukou dynamickjšieho hospodárstva a lepších výsledkov a predchádza hrozbe príliš nízkej inflácie alebo prudkého poklesu cien.

5. Smerom k zosúladenej lepšej daňovej politike

5.1 Stratégia, ktorá by bola zosúladená aj v rámci daňovej politiky, by mohla byť zárukou opatrení na podporu priemyselného rozvoja a celkovo na posilnenie európskeho hospodárstva. Ak sa na jednej strane požaduje zníženie administratívneho zaťaženia, ktoré nadmerne zaťažuje podniky, najmä MSP, na druhej strane by sa uvítalo zlepšenie predpisov ich zjednodušením, zvýšením ich transparentnosti ale aj ich prísny dodržiavaním. Spravodlivý, podľa trendu rastu prerozdeľujúci, súdržnosť podporujúci daňový systém je dôležitou hybnou silou rastu, zamestnanosti a produktivity.

5.2 Jav rastúceho zameriavania sa podnikov na finančnú sféru ⁽¹⁷⁾ môže mať negatívne dôsledky pre priemyselný a výrobný sektor. Takáto situácia má ďalekosiahle účinky na rozdeľovanie zisku a bohatstva, ako aj na ekonomický rozvoj a vývoj zamestnanosti.

5.3 Je potrebné zvýšiť transparentnosť a skvalitniť právne predpisy Spoločenstva, v zásade z týchto dôvodov: 1) špekulatívne fondy predstavujú na finančných trhoch vysoko rizikový nástroj; 2) nevenuje sa zatiaľ dostatočná pozornosť jednotlivým investorom a ani ich ochrana nie je postačujúca; 3) účinné pravidlá by chránili tak podniky ako aj finančné trhy, a zároveň aj investorov a sporiteľov. Z tohto dôvodu sú na zabezpečenie toho, aby investori dostávali primerané a kompletne informácie, potrebné transparentné a účinné právne predpisy na úrovni EÚ. Schválenie smernice o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID) v každom prípade znamená dôležitý krok v oblasti ochrany investorov, tak podnikov, ako aj fyzických osôb.

⁽¹⁵⁾ An Agenda for a Growing Europe – Making the EU Economic System Deliver, André Sapir a kol., júl 2003.

⁽¹⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Všeobecné usmernenia hospodárskej politiky a hospodárske riadenie“, Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 49.

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

5.4 EÚ a členské štáty teda musia vypracovať účinné nástroje, ktoré by chránili ich hospodárstva pred špekuláciami a nadmerným zameraním sa priemyselných a hospodárskych zoskupení na finančnú sféru. Tie neprospeievajú zvyšovaniu bohatstva a blahobytu jednej či viacerých krajín a naopak, sú skutočnou hrozbou pre sociálnu súdržnosť a zamestnanosť.

6. Investície do kľúčových sektorov

6.1 Podniky, ktoré v budúcnosti zohrajú vedúcu úlohu, sú určite tie, ktoré pôsobia v sektoroch špičkovej technológie, akými sú napr. alternatívne zdroje energie, nanotechnológie, biotechnológie, letecká a raketová technika, multimédiá a telekomunikácie. Všetky tieto odvetvia sú veľmi náročné na investície skôr než na pracovnú silu, a preto si vyžadujú vysoko kvalifikovanú robotnícku triedu.

6.2 K tradične silným odvetviám európskeho priemyslu (automobilový priemysel, výroba domácich spotrebičov atď.) treba pridružiť výrobné sektory špičkovej kvality: európska hospodárska politika musí stimulovať priamymi i nepriamymi nástrojmi realizáciu veľkých projektov v týchto oblastiach.

6.3 Ako vo svojom príspevku v EHSV zdôraznil prezident EIB, Philippe Maystadt: úlohou Európskej investičnej banky je sústrediť sa na podporu hospodárskej a sociálnej súdržnosti, a v tomto zmysle budú mať prioritu investície do sektoru obnoviteľných zdrojov energie, energetickej účinnosti, výskumnej a vývojovej činnosti, zabezpečenia zásobovania energiou a diverzifikácie zdrojov energie. Súčasne majú iniciatívy ako JASPERS za cieľ prípravu projektov zameraných na dopravné siete, životné prostredie a ochranu zdravia.

6.4 Existujú podniky s vysokou spotrebou energie, ktoré sú nevyhnutné pre európsku priemyselnú štruktúru: je potrebné ich chrániť na úrovni Spoločenstva snažiac sa medzi jednotlivými krajinami Únie o koordináciu opatrení priemyselnej politiky, ktoré by umožnili prechodné a trvalé zásahy aj podľa sektorov na podporu tejto primárnej európskej výroby. Táto požiadavka bude musieť zohľadniť základné ciele, ktoré si EÚ vytýčila v oblasti znižovania emisií oxidu uhličitého na boj proti globálnemu otepľovaniu: tieto ciele sú príležitosťou na sklbenie potreby rastu vnútorného trhu s prebiehajúcimi klimatickými zmenami. V súlade s týmito cieľmi musí EÚ prevziať vedúcu úlohu pri medzinárodných rokovaniach o dodržiavaní Kjótskeho protokolu a nedávneho nariadenia REACH.

6.5 Niektoré druhy výroby už zasiahla rozsiahla relokácia, ktorá právom vyvoláva obavy. Preto je nevyhnutné vynaložiť

všetko úsilie na to, aby zrušenie výrobných závodov bolo čo najmenej traumatické pre zamestnancov a blahobyt príslušných regiónov. Ale odpoveďou nemôže byť len „zachovanie súčasného stavu“: trvalým cieľom musí byť aj rekvalifikácia podnikov a pracovníkov, pričom sa im ponúkne možnosť celoživotného vzdelávania, aby sa im umožnilo udržať sa na trhu práce vďaka vysokej odbornosti.

7. Územné politiky

7.1 Na zabezpečenie vyváženého rozvoja celého územia Spoločenstva je aj z európskeho hľadiska potrebné stimulovať podniky tak, aby ich investície neboli len nahrádzajúce, ale doplnujúce: cieľom je umožniť im rozšíriť okruh spotrebiteľov ich výrobkov a správnym spôsobom ťažiť z výhod vnútorného trhu, v súčasnosti už rozšíreného aj na nové členské štáty EÚ. Charakteristickou črtou európskej priemyselnej štruktúry sú úspešné priemyselné okrsky a odvetvia: tento model nie je vôbec zastaraný a môže byť konkurencieschopným aj vzhľadom na budúce výzvy, najmä v niektorých špecifických výrobných sektoroch.

7.2 Práve Komisia ⁽¹⁸⁾ upozornila na prebiehajúce trendy v súvislosti s „deindustrializáciou“ a „delokalizáciou“ ako čiastočne navzájom prepojenými javmi. Niet pochyb o tom, že v európskom hospodárstve prebehla v ostatných desaťročiach zjavná revolúcia: podiel výrobného priemyslu na celkovej produkcii Únie sa znížil z 30 % v roku 1970 na 18 % v roku 2001, so sprievodným paralelným nárastom sektoru služieb, ktorého podiel prudko vzrástol z 52 % na 71 %. Delokalizácia sa sústreďuje najmä na výrobu, ktorá nie je náročná na technológiu a naopak náročná na pracovnú silu, ale jedným zo skutočných rizík je, že budú za hranice Európy presunuté aj výskumné a vývojové aktivity (k čomu už dochádza). Navyše aj posledné údaje týkajúce sa objednávok priemyslu, ktoré zverejnil Eurostat ⁽¹⁹⁾ v apríli 2007, sú znepokojujúce.

7.3 Výrobný priemysel vždy bol a naďalej aj bude nosným pilierom európskeho hospodárstva. Mnohé odvetvia závisia od pevnej priemyselnej základne vrátane sektora služieb: vzdať sa jej by malo zhubné následky, pretože disponuje obrovským potenciálom a početnými špičkovými centrami ⁽²⁰⁾. Zatiaľ čo dochádza k presunu výroby v rámci istých priemyselných odvetví s vysokou náročnosťou na pracovnú silu mimo Európskej únie, je nesmierne dôležité, aby zdravé jadro priemyselnej výroby, ktoré je veľkým plusom našej ekonomiky, zostalo na našom kontinente.

⁽¹⁸⁾ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Niekoľko základných otázok na tému európskej konkurencieschopnosti – Smerom k integrovanému prístupu [neoficiálny preklad], KOM(2003) 704 v konečnom znení.

⁽¹⁹⁾ Pozri Eurostat News Release 56/2007 (24. apríla 2007).

⁽²⁰⁾ Zásadný význam silného a životaschopného priemyselného sektoru v Európe sa opakovane zdôrazňuje v oznámení Komisie na tému *Uplatňovanie Lisabonského programu Spoločenstva: rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanějšímu prístupu k priemyselnej politike*, (KOM(2005) 474) a v stanovisku EHSV na túto tému (Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 80).

7.4 Pri bližšom pohľade na svetové spoločnosti s najväčším obratom na svete možno skonštatovať, že priemysel má v súčasnom hospodárstve stále silné postavenie. Okrem toho samotný sektor služieb, ktorý rastie a bude i naďalej rásť, nachádza v oblasti „výrobných služieb“ svoju najdynamickejšiu a najinovavejšiu stránku ⁽²¹⁾.

7.5 Počas uplynulých rokov prijala Komisia rôzne záväzky na podporu priemyselných odvetví, uvádzame dva z nich ako príklad. Automobilový priemysel, t. j. odvetvie, ktoré sa vzhľadom na to, že predstavuje 3 % európskeho HDP a 7 % pracovných miest vo výrobnom sektore, tradične považuje za oporu európskeho hospodárstva, si nedávno zaslúžil pozornosť Komisie. Oznámením „CARS 21“ ⁽²²⁾ Komisia zamýšľa zaviesť jednotnú stratégiu európskeho automobilového priemyslu s cieľom dlhodobo udržať výrobu automobilov, a to za čo najvýhodnejšie ceny pre spotrebiteľa. Dokument sa zaoberá rôznymi aspektmi, ako napr. znížením administratívnych nákladov, trvalou udržateľnosťou životného prostredia, bezpečnosťou na cestách, obchodovaním na rôznych trhoch, a to aj námorských, ako aj výskumom. Zdá sa, že Komisia si uvedomila skutočnosť, že automobilový priemysel vrátane svojho dodávateľského priemyslu, je stredobodom európskeho hospodárstva a ako taký si vyžaduje nástroje, ktoré by usmerňovali vývoj s koordináciou práve na európskej úrovni.

7.6 Ďalším sektorom, v ktorom európske inštitúcie vypracovali iniciatívy ad hoc, je textilný priemysel, ktorý je obzvlášť chýlostivým, pretože výrazne pociťuje dôsledky medzinárodnej hospodárskej súťaže. Už Rada v zložení z ministrov pre hospodársku súťaž na svojom zasadnutí 27. novembra 2003 zdôraznila význam zabezpečenia účinnej interakcie opatrení na úrovni Spoločenstva, najmä prostredníctvom výskumu, inovácie, opatrení v oblasti odbornej prípravy a ochrany práv duševného vlastníctva. Na začiatku roku 2004 Komisia vytvorila skupinu na vysokej úrovni pre textilný a odevný priemysel, ktorej úlohou bolo formulovať odporúčania k radu konkrétnych iniciatív na regionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni ⁽²³⁾.

7.7 V novembri 2003 Komisia spustila Európsku iniciatívu pre rast zameranú na zrýchlenie hospodárskeho oživenia EÚ. Európska iniciatíva pre rast obsahuje okrem iného program Quick Start projektov verejných a súkromných investícií do infraštruktúry, sietí a vedomostí, zameraných na podporu vytvárania verejno-súkromných partnerstiev v spolupráci s Európskou

investičnou bankou. Tento projekt by bolo potrebné podporovať, najmä vzhľadom na ciele v hospodárskej, sociálnej oblasti a oblasti ochrany životného prostredia, ktoré si Európska únia vytyčuje v ostatných rokoch.

7.8 Európsky sociálny fond možno definovať ako jeden z nástrojov určených na preklenutie následkov štrukturálnych zmien v sektoroch a oblastiach nimi zasiahnutých; je určený predovšetkým na opatrenia na vytváranie pracovných miest, na odbornú prípravu a prístup na trh práce. Európske fondy regionálneho rozvoja podporujú konkurencieschopnosť tým, že sa zameriavajú na výskum, inováciu a infraštruktúru. Aktivity štrukturálnych fondov dosiahnu svoje ciele, ak sociálni a hospodárski aktéri budú patrične zapojení do plánovania na báze partnerstva.

8. Výskum a vývoj

8.1 Je dokázané, že výskum a vývoj sú skutočným nevyhnutným predpokladom hospodárskeho rastu a priemyselnej stratégie. Inštitúcie Európskej únie vyvíjajú mnohé iniciatívy s cieľom efektívne využívať, stimulovať a zlepšovať výsledky a investície do inovácií a sú si zajedno v prisdzovaní zásadného významu týmto aspektom.

8.2 Lisabonská agenda stanovuje pre všetky členské štáty cieľ dosiahnuť investície do výskumu a vývoja vo výške 3 % HDP. Tento ambiciózný cieľ sa zdá byť dnes veľmi vzdialený a v ostatných rokoch sa dalo skonštatovať, že štáty, ktoré tradične investovali do týchto oblastí, tak robia i naďalej, zatiaľ čo v ostatných štátoch nedošlo k očakávanému zvýšeniu objemu investícií ⁽²⁴⁾. Daňové opatrenia ad hoc môžu mať podobu stimulov investícií do výskumu a vývoja.

8.3 V Sapirovej správe sa dôrazne upozorňuje na skutočnosť, že Európska únia znáša následky podstatného rozdielu oproti Spojeným štátom, pokiaľ ide o investície do výskumu a vývoja. Tento rozdiel sa neobmedzuje len na objem prostriedkov vyčlenených na výskum a vývoj z verejného a súkromného sektoru; v porovnaní s USA má Európa aj menej výskumných pracovníkov a vedeckých publikácií, menší podiel výrobkov špičkovej technológie v rámci medzinárodného obchodu, zaznamenáva menej patentov a zriaďuje menej nových úspešných podnikov (tzv. *start-up*) ⁽²⁵⁾.

⁽²¹⁾ V súvislosti s významom výrobných služieb a ich interakcie s európskym výrobným priemyslom pozri stanovisko EHSV na tému „Služby a európsky výrobný priemysel: Interakcie a dôsledky pre zamestnanosť, konkurencieschopnosť a produktivitu“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 26.

⁽²²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Konkurenčný regulačný rámec pre automobilový priemysel pre 21. storočie – Postoj Komisie k záverečnej správe skupiny na vysokej úrovni CARS 21 Príspevok k stratégii rastu a zamestnanosti EÚ (KOM(2007) 22 v konečnom znení).

⁽²³⁾ Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Textilný a odevný priemysel po roku 2005 – Odporúčania Skupiny na najvyššej úrovni pre textilný a odevný priemysel, KOM(2004) 668 v konečnom znení.

⁽²⁴⁾ Pozri práce skupiny EHSV pre Lisabonskú stratégiu, najmä Uznesenie Uplatňovanie obnovenej Lisabonskej stratégie z 15. februára 2007, CESE 298/2007.

⁽²⁵⁾ KOM(2006) 728 v konečnom znení.

8.4 Vo svojej zelenej knihe „Európsky výskumný priestor: nové perspektívy“⁽²⁶⁾ Komisia navrhuje stratégiu na prekonanie prekážok stojacich v ceste patentu Spoločenstva a pripravujú sa iniciatívy na podporu vzniku európskych „popredných trhov“ v perspektívnych technologicky náročných odvetviach.

8.5 V rámci spoločného programu pre výskum a rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu sa v súčasnosti viac než kedykoľvek predtým pociťuje potreba vytvorenia silného riadiaceho orgánu zameraného z veľkej časti na priemyselné stratégie.

8.6 Podpora výskumu zostáva naďalej v zásade vnútroštátnou politikou, ale existujú príklady opačného razenia, ktoré dokazujú oprávnenosť takéhoto prístupu: konzorcium Airbus a spoločný podnik STMicroelectronics sú väčšinou ekonómov označované za európskych úspešných „špičkových zástupcov“ a sú zriedkavým príkladom nadnárodnej koordinácie, skutočne konkurencieschopnej na celosvetovej úrovni v sektoroch s komplexnou technológiou. Fond na podporu inovácie by mohol byť využitý na vytváranie európskych priemyselných konzorcií a uľahčovať nárast šírenia osvedčených skúseností nadnárodného charakteru.

8.7 Požadovaná priemyselná štruktúra si vyžaduje sieť na svoju činnosť, a to predovšetkým európsku sieť. Preto treba sledovať cieľ zlepšiť a konsolidovať materiálnu infraštruktúru akou sú dopravné siete, informatické siete, prístavy, koridory

a nosiče, ako aj nemateriálnu infraštruktúru, ktorá určite nemá druhoradý význam, najmä z hľadiska dlhodobých výziev, pričom sa zameriava na odbornú prípravu a koordináciu univerzít a výskumných centier.

8.8 V tomto kontexte je nevyhnutné úzke prepojenie akademickej obce, výskumu a podnikov. V tejto súvislosti je potrebný strategický prístup, ktorý by študentom na jednej strane zaistil znalosti a zručnosti potrebné pre vstup do zamestnania, a na strane druhej budú potrebné verejné a súkromné investície, aby sa čoraz viac rozvíjali vysoko špecializované výskumné centrá, ktoré sú v prepojení s univerzitami živnou pôdou pre podnikateľskú sféru zafrajška.

8.9 Okrem toho treba pripomenúť, že v siedmom rámcovom programe Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu (2007 až 2013)⁽²⁷⁾ sa objem prostriedkov vyčlenených pre malé a stredné podniky zvýši na 1,3 miliárd EUR, na tieto účely:

- poskytnúť podporu malým skupinám inovačných podnikov na riešenie spoločných problémov technologickej povahy,
- zaručiť financovanie výskumných a vývojových aktivít MSP vo výške 75 % (oproti 50 % v šiestom rámcovom programe),
- rozvinúť a koordinovať podporu MSP na úrovni členských štátov.

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ KOM(2007) 161 v konečnom znení.

⁽²⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza program pre konkurencieschopnosť a inováciu (2007-2013), Ú. v. ES C 65, 17.3.2006, s. 22.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na témy:

- „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Koordinácia daňových systémov členských štátov na vnútornom trhu“
- „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Daňové zaobchádzanie so stratami v cezhraničných prípadoch“
- „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zdanenie pri odchode a potreba koordinácie daňovej politiky členských štátov“

KOM(2006) 823 v konečnom znení

KOM(2006) 824 v konečnom znení – SEK(2006) 1690 a

KOM(2006) 825 v konečnom znení

(2008/C 10/25)

Európska komisia sa 19. decembra 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko v danej veci.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. septembra 2007. Spravodajcom bol pán NYBERG.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 438. plenárnom zasadnutí 26. a 27. septembra 2007 (schôdza z 26. septembra) prijal 168 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Čo sa týka cieľa a zamerania prác v súvislosti so zdanením a vnútorným trhom súhlasí Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) s Komisiou, že prostredníctvom koordinácie a spolupráce členských štátov možno dosiahnuť ciele daňovej politiky a ochrániť vymeriavací základ. Tým sa umožní zníženie nákladov na zosúladenie a odstránenie prekážok, ako napr. diskriminácie a dvojitého zdanenia.

1.2 Komisia je v tomto oznámení veľmi zdržanlivá vo svojich formuláciách a „chcela by navrhnúť“, „navrhuje ... preskúmať“ atď. EHSV považuje návrhy Komisie na realizáciu iniciatív v pracovnom programe v daňovej oblasti za úplne primerané. Ide pritom o oblasti s problémami pri cezhraničných činnostiach.

1.3 No v dôsledku zdržanlivého postoja Komisie je čitateľ dokumentu v ťažkej situácii. Popis jednotlivých záležitostí je veľmi stručný a výklad právnej situácie je neistý. Je preto potrebné zaujať k úvahám Komisie stanovisko skôr zásadné, než konkrétne. Z rokovaní so zástupcami Komisie vyplynulo, že oznámenia treba vnímať skôr ako správy o rozsiahlejšej práci, ktorá sa vykonáva v rámci Komisie.

1.4 Čo sa týka cezhraničného vyrovnávania strát argumentuje Komisia tým, že nie je síce ideálne rozšíriť vnútroštátne úpravy na cezhraničné prípady, no napriek tomu tento postup predstavuje zlepšenie. Ale z právneho i hospodárskeho hľadiska je tento postup nanajvyš pochybný, pretože sa tak prakticky zavádzajú

právne predpisy platné v krajine pôvodu zahraničného podniku na území iného štátu. Rôzne právne a hospodárske problémy pri vyrovnávaní strát podnikov pôsobiacich cezhranične by sa dali v dlhodobom horizonte riešiť pomocou jednotného konsolidovaného základu dane z príjmu právnických osôb. Keďže Komisia spolupracuje na tejto otázke s členskými štátmi v rámci osobitnej pracovnej skupiny, mala by sa v tejto skupine sústreďiť na to, aby sa rýchlo našlo riešenie, a zamerať sa na základe týchto oznámení viac na ostatné problémy.

1.5 Komisia sa vo svojom prieskume snaží vyriešiť problém, pre ktorý aspoň toto oznámenie neobsahuje žiadnu analýzu vzhľadom na rozsah problému a praktické dôsledky zavedenia práva na cezhraničné vyrovnávanie strát. Komisia vo svojej argumentácii nezohľadnila dostatočne možnosť zápočtu strát (neuhradená strata minulých rokov). Cezhraničný prenos strát totiž potom vo väčšine prípadov nie je potrebný.

1.6 Čo sa týka prenosu nezrealizovaného zisku podnikov medzi členskými štátmi, tak základom pre túto problematiku nemôže byť prípad týkajúci sa výlučne fyzických osôb. Predpis, že pri presťahovaní sa nesmie požadovať uhradenie dane z kapitálu z nezrealizovaných ziskov, vedie k vysokým požiadavkám na informovanie. Spolupráca daňových úradov by mala zabezpečiť, aby oba štáty dostali príslušný podiel na daniach, keď sa budú uhrádzať postupne. Existuje majetok, ktorý sa presťahovaním presunie, ale nikdy sa nepredá, ako napr. nehmotný majetok alebo majetok, ktorý sa jednoducho spotrebuje. Popis týchto prípadoch, ktoré uvádza Komisia, nie je jasný.

1.7 Vo všeobecnosti je dôležité, aby sa rozšírila spolupráca a koordinácia v rámci dane z príjmu právnických osôb. Zároveň je potrebné, aby sa v daňovej oblasti na základe zásady subsidiarity rešpektovalo, že členské štáty na základe vnútroštátnych podmienok môžu prijímať samostatné rozhodnutia.

2. Úvod

2.1 Komisia predložila 19. decembra 2006 tri oznámenia na koordináciu daňovej politiky členských štátov. Ide o jedno oznámenie všeobecného charakteru a dve oznámenia, ktoré sa zaoberajú špecifickými otázkami, a to stratami pri cezhraničných prípadoch, resp. zdanením v prípade presťahovania. Oznámenia majú zlepšiť vzájomné pôsobenie rôznych daňových predpisov jednotlivých členských štátov, no nemajú navrhnúť harmonizáciu.

2.2 Oznámenia sa síce vzťahujú na priame dane, no zaoberajú sa takmer výlučne daňou z príjmu právnických osôb. Oznámenia boli predložené, aby sa na jednej strane našli rýchle riešenia problémov pri cezhraničnej hospodárskej činnosti, ktoré sa v dlhodobom horizonte môžu vyriešiť pomocou jednotného konsolidovaného základu dane z príjmu právnických osôb a aby sa na druhej strane vyriešili problémy, ktoré prípadne pretrvávajú aj po zavedení tohto vymeriavacieho základu.

2.3 EHSV sa už vyslovil za zavedenie jednotného konsolidovaného základu dane z príjmu právnických osôb a predložil niekoľko zásad, ktoré by mali platiť v prípade zavedenia tohto základu (*).

2.4 Komisia zdôrazňuje, že pri diskusii a návrhoch nejde len o odstránenie diskriminujúcich prekážok a rizika dvojitého zdanenia z hľadiska podnikov, ale aj o ochranu vymeriavacieho základu členských štátov.

3. Koordinácia daňových systémov členských štátov na vnútornom trhu, KOM(2006) 823 v konečnom znení

3.1 Koordinácia zdaňovania by sa mala podľa Komisie riadiť týmito zásadami: odstránenie diskriminácie a dvojitého zdanenia, boj proti nezdaneniu a zneužívaniu spolu so znížením nákladov pre podniky i osoby, pre činnosť ktorých platia viaceré daňové systémy. Problémy pri nezlučiteľnosti dvoch daňových systémov sú upravované v prvom rade na základe dvojstranných dohôd. Okrem toho boli vytvorené možnosti začatia súdneho konania na preskúmanie, či sú ustanovenia v súlade s právom Spoločenstva. V súvislosti s ustanoveniami v oblasti daňového práva, ktoré sú možno v rozpore s právom Spoločenstva, sa poukazuje okrem iného na zdanenie v prípade presťahovania, zrážkovú daň z dividend, vyrovnanie strát v rámci koncernu a zdanenie prevádzok.

3.2 Európsky súdny dvor (ESD) neustále rozvíja jurisdikciu v tejto oblasti. Väčšinou pritom ide o špecifické prípady, ktoré možno len zriedkakedy vyložiť všeobecne. Podľa názoru Komisie je potrebný rozsiahlejší výklad jurisdikcie. Komisia by týmito oznámeniami chcela podporiť členské štáty pri hľadaní koordinovaných riešení prostredníctvom viacerých iniciatív.

(*) Stanovisko EHSV na tému „Vytvorenie jednotného konsolidovaného daňového základu pre zdaňovanie podnikov v EÚ“, Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2007, s. 48.

3.3 Dôležitým cieľom pre Komisiu je odstránenie dvojitého zdanenia, ktoré môže byť prekážkou pre cezhraničné činnosti. Aby sa zabránilo nezdaneniu/zneužívaniu, navrhuje Komisia prepracovať jurisdikciu s členskými štátmi v rámci pracovnej skupiny. Ustanovenia v tejto oblasti nie sú len rozdielne, ale musia sa uplatňovať v 27 rôznych administratívnych systémoch. Komisia chce preskúmať, ako možno zlepšiť spoluprácu orgánov verejnej správy jednotlivých členských štátov.

3.4 Komisia uvádza aj témy pre budúce oznámenia, ktorými sú napr. opatrenia na boj proti zneužívaniu daňových systémov, vymedzenie cudzieho a vlastného kapitálu a intenzívne využívanie ustanovení pri riešení konfliktov v daňovej oblasti medzi členskými štátmi.

Pripomienky

3.5 Výbor svojimi pripomienkami k týmto trom oznámeniam Komisie potvrdzuje, že podporuje vypracovanie jednotného konsolidovaného základu dane z príjmu právnických osôb. Jedna zo zásad, na ktoré EHSV poukázal vo svojom stanovisku, hovorí o tom, že konkrétne výsledky možno dosiahnuť len povinným jednotným konsolidovaným základom. Z politických kruhov zazneli pochybnosti týkajúce sa vypracovania tohto konsolidovaného základu. Podľa názoru výboru však nemožno spochybniť snahu dospieť k takémuto vymeriavaciemu základu. Pre funkčný vnútorný trh je tento základ z dlhohodovej perspektívy potrebný. Mohol by tiež uľahčiť realizáciu návrhov, ktoré sú predmetom oznámení Komisie. Môžu samozrejme existovať rôzne názory na to, ako vypracovať tento vymeriavací základ. Táto diskusia však musí dostať nový impulz prostredníctvom konkrétneho návrhu.

3.5.1 Stanovisko EHSV k jednotnému konsolidovanému základu dane poukázalo na výhody postupného predkladania návrhov, ktoré možno zrealizovať už pred dokončením hlavného návrhu. Výbor vidí v oznámeniach Komisie začiatok prác tohto druhu.

3.6 V tomto oznámení je Komisia vo svojich formuláciách veľmi zdržanlivá. „Komisia navrhuje predložiť radu iniciatív ...“ „... Komisie, ktorá navrhuje v najbližšej dobe preskúmať túto oblasť ... spolu s členskými štátmi v rámci pracovnej skupiny ...“ „Je žiaduce všeobecnejšie preskúmať spôsoby, ktorými je možné znížiť náklady na cezhraničné zosúladenie.“ Opatrný postoj Komisie týkajúci sa daňových otázok je vzhľadom na negatívny prístup, najmä zo strany ministrov financií, pochopiteľný. Keď politici nie sú ochotní pracovať konštruktívne na spolupráci, koordinácii a – kde je to prínosné – aj harmonizácii (predovšetkým v súvislosti s vymeriavacím základom), bude Európsky súdny dvor aj naďalej inštitúciou, ktorá určí, ako má vyzeráť interoperabilita daňových systémov jednotlivých členských štátov.

3.7 EHSV považuje návrhy Komisie na iniciatívy v pracovnom programe v daňovej oblasti za úplne primerané. Ide pritom o oblasti s problémami pri cezhraničných činnostiach. V súvislosti s návrhmi, ktoré Komisia predloží, je dôležité informovať o tom, aký význam môžu mať návrhy pre uskutočnenie cieľov v rámci lisabonskej agendy.

3.8 Problémy, ktoré sú predmetom tohto a oboch ostatných oznámení, sa vzťahujú hlavne na cezhraničné podnikateľské činnosti. Len prvé oznámenie o zdanení v prípade presťahovania sa týka osôb. EHSV sa vyslovuje za to, aby sa pri diskusiách o vnútornom trhu a zdanení kládol dôraz v prvom rade na podniky.

3.9 Keď podnik uvažuje o rozvíjaní aktivít v inej krajine, je veľmi potrebné získať informácie o daňovom systéme danej krajiny. Potrebné sú transparentnejšie a prístupnejšie informácie. Komisia môže prevziať dôležitú úlohu ako sprostredkovateľ medzi daňovými úradmi členských štátov a sprostredkovateľ informácií, ktoré poskytujú. Úloha Komisie by v tejto súvislosti mohla slúžiť v rámci politiky hospodárskej súťaže ako vzor.

3.10 Pri zdaňovaní príjmu podnikov je spolupráca a koordinácia naliehavou nevyhnutnosťou. Komisia hovorí síce o spolupráci a koordinácii, no oznámenia obsahujú úvahy, ktoré by v praxi mohli znamenať, že členské štáty sa budú musieť vzdať časti svojich kompetencií v daňovej oblasti. Je potrebné, aby sa v ďalších konkrétnych návrhoch zabránilo takýmto situáciám.

4. Daňové zaobchádzanie so stratami v cezhraničných prípadoch, KOM(2006) 824 v konečnom znení

4.1 Nakladanie s cezhraničnými stratami podnikov a koncernov sa zakladá najmä na rozsudku Európskeho súdneho dvora vo veci *Marks & Spencer*. Bez možnosti cezhraničného vyrovnávania strát môže byť podnik s aktivitami vo viacerých krajinách vystavený vyššiemu zdaneniu ako podnik, ktorého všetky aktivity sú zamerané na jednu krajinu. Tento problém podnikov s aktivitami vo viacerých krajinách by sa dal vyriešiť pomocou jednotného konsolidovaného základu dane z príjmu právnických osôb. S očakávaním tohto jednotného vymeriavacieho základu navrhuje Komisia rôzne postupy pre cezhraničné vyrovnávanie strát v rámci materskej spoločnosti pre straty v dcérskej spoločnosti, resp. v rámci podniku s prevádzkami/pobočkami v iných krajinách.

4.2 Nie je možné popísať situáciu v rámci EÚ v celej jej komplexnosti, pretože v jednotlivých členských štátoch platia rôzne úpravy.

4.3 V prípade podnikov s viacerými pobočkami v jednej krajine je vždy možné zrealizovať vyrovnávanie strát medzi týmito pobočkami. Podľa schémy uvedenej v oznámení je cezhraničné vyrovnávanie strát síce vo väčšine prípadov možné, no nie je možné medzi všetkými členskými štátmi. ESD vyniesol rozsudok, že situácia podniku s viacerými aktivitami v jednej krajine, resp. podniku s aktivitami vo viacerých členských štátoch musí byť predmetom rovnakého zaobchádzania. Vyrovnávanie strát preto podľa Komisie vyplýva zo slobody založenia podniku.

4.4 V prípade koncernov (materská spoločnosť – dcérska spoločnosť) je vyrovnávanie strát v rámci jednej krajiny vo väčšine členských štátov umožnené. V prípade dcérskych spoločností v iných krajinách je to možné len vo výnimočných

prípadoch. O tento prípad ide vo veci *Marks & Spencer*. Rozsudok znel, že straty možno vyrovnáť u materskej spoločnosti vtedy, keď sa vyčerpajú všetky možnosti zohľadnenia strát v krajine, v ktorej má sídlo dcérska spoločnosť. Vyrovnávanie strát možno realizovať len smerom k materskej spoločnosti. Okrem toho musí byť časovo ohraničené.

4.4.1 Podniky v rámci koncernu sú právne oddelené jednotky a podliehajú zdaneniu osobitne. 19 členských štátov však zaviedlo systémy pre spoločné zdanenie v celom koncerne v rámci krajiny. Väčšina spája celé zdanenie, zatiaľ čo v niektorých existuje len možnosť vyrovnania strát. Samozrejme sú potrebné osobitné ustanovenia, keď sa má povoliť cezhraničné vyrovnávanie strát, pretože výsledky musia byť zdanené podľa rôznych systémov. V tejto súvislosti existujú v jednotlivých členských štátoch rôzne ustanovenia. Stanovením jednotného základu dane by sa dali vyriešiť všetky tieto problémy podnikov s aktivitami v rôznych krajinách. Komisia by chcela dospieť k spoločným, časovo obmedzeným riešeniam pre cezhraničné vyrovnávanie strát v rámci koncernov.

Pripomienky

4.5 V oznámení síce ide o vyrovnávanie strát, ale z pochopiteľných dôvodov je východiskom otázka zdaňovania zisku. Najlepším východiskom by bolo aj formálne jednoznačné zahrnutie zdanenia zisku a vyrovnania strát do rovnakého dokumentu. Vyrovnávanie strát nemožno vyriešiť oddelene od zdanenia zisku. Tým, že sa Komisia sústreďuje na možnosť prenosu straty do inej krajiny, nezohľadnila sa možnosť financovania deficitu – „príspevky v rámci skupiny“ („intra-group contributions“). Keď musia byť tieto „príspevky v rámci skupiny“ vyplatené pred odvedením dane z príjmu, tak z daňového hľadiska to má rovnaké účinky ako prenos straty.

4.6 Argumentácia, že podnik, ktorý pôsobí vo viacerých krajinách, by mal mať rovnaké podmienky ako podnik s aktivitami len v jednej krajine, sa vzťahuje len na polovicu problému. Komisia by chcela rovnaké podmienky pre podniky pôsobiace cezhranične. Keďže jednotlivé členské štáty majú rôzne predpisy pre vyrovnávanie strát, vznikajú nové rozdiely medzi podnikmi. Keď podnik pochádza z krajiny, v ktorej sa pripúšťa cezhraničné vyrovnávanie strát a keď podnik smie tieto predpisy uplatňovať v krajine, v ktorej nie je umožnené vyrovnávanie strát medzi materskou a dcérskou spoločnosťou, vzniká rozdiel medzi domácimi a zahraničnými podnikmi. Pokiaľ budú existovať rozličné ustanovenia, nie sú vytvorené rovnaké podmienky pre všetky tri druhy podnikov – vzniká skôr prenos rovnakého zaobchádzania. Namiesto rovnakých podmienok v právnych predpisoch, ktoré predtým platili pre všetky podniky pôsobiace v určitej krajine, sa vytvárajú rovnaké podmienky pre všetky podniky pochádzajúce z jednej krajiny – nezávisle od toho, kde vykonávajú činnosť. Inými slovami: ustanovenia o prenose strát sa prenášajú z jednej krajiny do druhej, a to prostredníctvom dcérskych spoločností alebo pobočiek v tejto krajine. To nemožno akceptovať. Inak povedané: v analýze Komisie sa nezohľadňujú možné dôsledky pre podniky, ktoré nepôsobia cezhranične.

4.6.1 Komisia argumentuje tým, že nie je síce ideálne rozšíriť vnútroštátne úpravy na cezhraničné prípady, no napriek tomu tento postup predstavuje zlepšenie. Ale z právneho i hospodárskeho hľadiska je tento postup nanajvýš pochybný, pretože tak sa prakticky zavádzajú právne predpisy platné v krajine pôvodu zahraničného podniku na území iného štátu. Z negatívnych dôsledkov, ktoré uvádza Komisia, keď nie je možné cezhraničné vyrovnanie strát, považuje výbor problémy v súvislosti so založením podniku za najzávažnejšie. V počiatočnej fáze podnikov sú straty bežné. V tejto fáze však neexistujú možnosti, ako započítať tieto straty so ziskami v krajine pôvodu podniku. To odrádza od zakladania pobočiek v nových krajinách. Okrem toho je pre malé a stredné podniky najťažším bremenom znášať takéto náklady pri rozbiehaní podniku. Spomenuté problémy sa samozrejme týkajú aj domácich podnikov, a preto tieto problémy nie sú typické len pre založenie firmy v zahraničí.

4.7 Komisia vo svojej argumentácii navyše nezohľadnila dostatočne možnosť zápočtu strát. Cezhraničný prenos strát totiž potom vo väčšine prípadov nie je potrebný. Rozdielom medzi prenosom straty v rámci jednej krajiny a vyrovaním straty medzi viacerými krajinami, je časový aspekt. Pri cezhraničnom vyrovnávaní strát možno stratu započítať priamo so ziskom. V tejto súvislosti vzniká otázka: možno náročné hľadanie riešení, ktoré sú potrebné pre zabezpečenie cezhraničného vyrovnávania strát v rámci EÚ, zdôvodniť výhodou, ktorú ponúka vyrovnanie straty priamo v roku vzniku straty? Straty možno prefinancovať prostredníctvom „príspevkov v rámci skupiny“ ako mimoriadne prechodné platby. Problém, ktorý sa Komisia snaží vyriešiť, možno nie je až taký závažný, ako sa zdá. Komisia by mala zahrnúť do svojej analýzy cezhraničné vyrovnanie strát a vyrovnanie strát počas dlhšieho obdobia ako alternatívu pre podniky pôsobiace cezhranične a nemala by sa koncentrovať len na jeden konkrétny postup.

4.8 Komisia sa vo svojom prieskume snaží vyriešiť problém, pre ktorý aspoň toto oznámenie neobsahuje žiadnu analýzu vzhľadom na rozsah problému a praktické dôsledky zavedenia práva na cezhraničné vyrovnávanie strát. Takáto analýza je nevyhnutná pred rozhodnutím o prípustnosti cezhraničného vyrovnávania strát.

4.9 Komisia neuvádza pri svojom výklade právnej situácie, podľa ktorej musí byť vyrovnanie strát umožnené na základe slobody založiť podnik pri činnosti prevádzok alebo pobočiek v inej členskej krajine, či má byť toto vyrovnanie časovo obmedzené alebo nie. Zdá sa, že v súčasnosti existuje len časovo ohraničené vyrovnávanie strát. Je potrebné výslovne poukázať na to, že sa odporúča práve tento postup.

4.10 Komisia by chcela využiť obmedzenia, ktoré sa stanovili vo veci *Marks & Spencer*, ako usmernenie pre budúce návrhy opatrení. EHSV považuje pri vypracovávaní budúcich návrhov

za potrebné zohľadniť aj to, že riziko vyhýbania sa odvodu daní v súvislosti s vyrovaním strát sa minimalizuje.

4.11 Komisia predložila už skôr návrhy, na základe ktorých je vyrovnanie strát v roku po prenose straty prípustné. Materská spoločnosť prevedie naspäť straty, keď sa začnú dosahovať zisky, s ktorými možno straty započítať. Zdá sa, že toto je najlepší postup, pretože daňový vymeriavací základ sa tak prenáša medzi zúčastnenými krajinami len časovo obmedzene.

4.12 Pri pokuse riešiť problémy v súvislosti s cezhraničným vyrovaním strát bez zavedenia jednotného vymeriavacieho základu dane vzniká komplexnejší problém, ktorý Komisia zrejme nezohľadnila dostatočne. Ako možno vedieť, ktorú stratu treba previesť cez hranice, ak sú zisky a straty v oboch krajinách založené na rôznych výpočtoch vymeriavacieho základu? Takto nebude možné dosiahnuť zhodu o tom, aká veľká je strata v skutočnosti. Krátko a stručne: zdá sa, že jednotlivé právne a hospodárske problémy pri cezhraničnom vyrovnávaní strát možno dlhodobo vyriešiť prostredníctvom jednotného vymeriavacieho základu dane z príjmu právnických osôb. Po vyriešení tejto otázky podľa možnosti bez prietáhov by bolo užitočné, aby sa Komisia dôkladnejšie zaoberala inými problémami, ktoré sú predmetom týchto oznámení.

5. Zdanenie pri odchode a potreba koordinácie daňovej politiky členských štátov, KOM(2006) 825 v konečnom znení

5.1 Komisia zastáva názor, že v rámci jednej krajiny a medzi rôznymi krajinami by mali platiť rovnaké pravidlá pre daňový odklad, ak sa prenášajú nerealizované zisky medzi podnikmi. Pretože sa predpisy týkajúce sa zdanenia nerealizovaných ziskov navzájom líšia, vznikajú v tejto súvislosti problémy. Popri navzájom sa odlišujúcich predpisoch môže viesť k nezdaneniu alebo dvojitému zdaneniu aj nedostatočná výmena informácií medzi daňovými úradmi a zúčastnenými podnikmi alebo osobami. Komisia uvádza príklady, ako možno zlepšiť koordináciu predpisov členských štátov. Treba však vykonať veľa práce, kým sa všetky problémy nevyriešia.

5.2 Komisia opiera svoju argumentáciu o prípad jednotlivca⁽²⁾, ktorého nerealizované zisky pri odšťahovaní z krajiny boli zdanené, pričom osoby, ktoré si ponechajú bydlisko v krajine, sú zdanené vtedy, keď zisky zrealizujú. ESD vyniesol rozsudok, že tento rozdiel je v rozpore s ustanoveniami Zmluvy o ES týkajúcimi sa slobody pohybu. V tejto súvislosti však vzniká ďalší problém: krajine, v ktorej sa dosiahol zisk, unikajú daňové príjmy. Bez osobitných predpisov prípadnú tieto daňové príjmy – keď sa zisky zrealizujú – tej krajine, do ktorej sa premiestnilo bydlisko osoby. ESD prišiel k záveru, že je prípustné žiadať pri zmene bydliska daňové priznanie, ktoré poslúži ako východisko pre rozdelenie zdanenia pri realizácii zisku.

⁽²⁾ Vec C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant proti Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, Ú. v. EU C 94, 17.4.2004, s. 5.

5.3 Väčšina členských štátov už zohľadnila rozsudok ESD a zrušila zdanenie v prípade odšťahovania. Neistota vládne v súvislosti s tým, ako a dokonca či vôbec má pripadnúť budúce zdanenie krajine, z ktorej bolo bydlisko presunuté. Komisia sa vyslovuje za systém, v rámci ktorého krajina, do ktorej bolo premiestnené bydlisko, poskytne daňovú úľavu za tú časť zisku, ktorá vznikla pred premiestnením bydliska. To predpokladá, aby daňové úrady v oboch príslušných krajinách koordinovali zdanenie. Komisia vykladá rozsudok ESD, ktorý sa vzťahoval na jednu osobu, tak, že platí aj pre podniky, ktoré presunú nerealizované zisky.

5.4 Osobitným prípadom sú štáty európskeho hospodárskeho priestoru, resp. štáty EZVO, na ktoré sa síce vzťahuje sloboda pohybu, ale nie daňové právo EÚ. V tejto súvislosti Komisia zastáva názor, že pri odšťahovaní možno požadovať odvedenie daní, aby sa krajine, v ktorej sa bydlisko ruší, zabezpečili daňové príjmy, ak neboli v bilaterálnych dohodách stanovené iné postupy.

Pripomienky

5.5 Keď Komisia prerokúva rôzne prípady presunu majetku z nerealizovaných ziskov medzi podnikmi, je právna situácia podľa všetkého neistejšia než v prípade fyzických osôb. Komisia opiera svoj výklad vzťahujúci sa na podniky o rozsudok, ktorý platí pre súkromné osoby. Rozsudok, ktorý bol vynesený

v prípade súkromných osôb, však nemožno bezprostredne preniesť na podniky. Komisia musí preto svoju analýzu doplniť o osobitné problémy, s ktorými sú konfrontované podniky.

5.6 Je potrebné rozsiahlejšie vysvetlenie vzťahujúce sa na to, ktorý prípad platí podľa Komisie pre rôzne okolnosti – materská spoločnosť a dcérska spoločnosť, pobočky podniku, resp. prevádzky. Po prečítaní oznámenia Komisie vzniká o. i. otázka, či rozdielne posudzovanie nerealizovaných ziskov by malo skutočne závisieť od toho, aký vzťah vládne medzi zúčastnenými podnikmi.

5.7 Predpis, že pri vystávaní sa nesmie požadovať uhradenie dane na kapitál z nerealizovaných ziskov, vedie k vysokým požiadavkám na informovanie. Zdá sa neprimerané vyžadovať až do momentu predaja každoročné predkladanie informácie, že majetok nebol predaný. Namiesto toho by mala spolupráca medzi daňovými úradmi zabezpečiť, aby oba štáty dostali príslušný podiel na daniach, keď sa budú uhrádzať postupne.

5.8 Existuje majetok, ktorý sa odšťahovaním presunie, ale nikdy sa nepredá, ako napr. nehmotný majetok alebo majetok, ktorý sa jednoducho spotrebuje. Popis týchto prípadov, ktoré uvádza Komisia, nie je dostatočne obsiahly. Ako má členský štát, z ktorého majetok pochádza, dostať dane z nerealizovanej, predtým prítomnej hodnoty, ak nie je možné túto daň vyrubiť pri odšťahovaní?

V Bruseli 26. septembra 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS